דבר

דבר ששי
דבר השבוע
דבר אחר
משא

נשיא לכל עונה. הפולימיקה על ריצ'ארד ניקסון. אלון פנקס (עמ' 20)

מסע ללב הימין. הבחירות בדרום אפריקה. אביר נוימן, בופופטסואנה (עמ' 15)

דבר אחר

התמאס: עד שהסגר הזה לא יסתיים לגמרי לא נוכל להגיד לכם מתי יתחיל הסגר הבא

דבר יום ששי י"ח באייר תשנ"ד 29.4.94 גליון 21238 68 עמודים, המחיר 3.70 ש"ח (כולל מע"מ) באילת 3.00 ש"ח

רבין וערפאת יחתמו ביום רביעי בקהיר על ההסכם

סוגיות שנותרו פתוחות: גודל אזור יריחו והצבת שוטר פלסטיני על מעברי הגבול; ישראל הסכימה להנפקת בול פלסטיני, אזור חיוג בינלאומי נפרד לאוטונומיה, תעודות מסע ועליהן ייכתב "דרכון", ולמשקיפים בינלאומיים; ערפאת התחייב לבטל את האמנה ולנסות להשיג מידע על הנעדרים הישראלים; המשלחת הפלסטינית: "אפשר לעשות חפלה גדולה"

מאת און לוי, שליחנו לקהיר

"אנחנו יוצאים את עזה, שלא על מנת לחזור אליה. שלום לך עזה, שלום על ישראל, ובישראל". כך סיכם אתמול שר החוץ שמעון פרס את יום הדיונים בקהיר.

ביום רביעי בשבוע הבא יתקיים טכס חתימה חגיגי במעמד ראש הממשלה יצחק רבין, מנהיג אש"ף יאסר ערפאת ובנוכחות נשיא מצרים חוסני מובארק ומזכיר המדינה האמריקאי וורן כריסטופר.

ראש הממשלה יגיע לקהיר יום קודם לכן, ב־3 במאי, למפגש פסגה עם ערפאת ומובארק, במהלכו יבקשו שני הצדדים לסכם שתי סוגיות בטחוניות שנותרו פתוחות: גודל אזור יריחו והצבת שוטר פלסטיני על מעברי הגבול. ועדות המומחים הישראלית והפלסטינית יחלו עבודתן כבר בראשית השבוע הבא. עד לפגישת הפסגה, מעריכים שני הצדדים, ניתן יהיה לסכם את כל יתר הנקודות שנותרו פתוחות.

נושא שחרור העצירים הפלסטינים נדון אתמול בין שני ראשי המשלחות, האלוף אמנון ליפקין־שחק והד"ר נביל שעת, והוא קרוב לסיכום. גורם בכיר במשלחת הפלסטינית אמר אתמול: "זה היה קשה, אבל אפשר לעשות בשבוע הבא חפלה גדולה".

אתמול בשעה אחת בצהריים נפגשו נשיא מצרים, חוסני מובארק, מזכיר המדינה האמריקאי, וורן כריסטופר, מנהיג אש"ף, יאסר ערפאת ושר החוץ שמעון פרס, לפגישה בארמון ארתחייה שבקהיר, על מנת לסכם את הנקודות הבעייתיות המעכבות את חתימת הסכם הנסיגה מעזה ויריחו.

בשעה 16:30 אחר הצהריים יצאו ארבעת המנהיגים אל נציגי התקשורת, והודיעו על סיום המשא ומתן. נשיא מצרים חוסני מובארק אמר: "היתה לנו פגישה טובה. דנו בכל הבעיות השנויות במחלוקת, אבל נשארו עוד כמה סוגיות קטנות שיש לטפל בהן, ואנו נטפל בהן בימים הקרובים". לדברי נשיא מצרים, "תהיה פגישה בין ערפאת לרבין לפני החתימה, כי נשארו שתי בעיות קטנות שייפתרו על ידי שני המנהיגים. ב־4 במאי יתקיים כאן בקהיר טכס החתימה, על דעת שני הצדדים".

נשיא מצרים אמר עוד, כי בטכס החתימה החגיגי יהיה נוכח גם שר החוץ האמריקאי וורן כריסטופר. לדבריו, "ביקשתי מכריסטופר להיות נוכח בחתימה. אני יודע שהוא עסוק, וביקשתי ממנו לדחות עיסוקים אחרים, כדי להגיע לחתימה". שר החוץ האמריקאי הודה לכל הצדדים ואמר: "אני מרוצה שנקבע לוח זמנים לחתימה. אהיה נוכח בטכס".

שר החוץ שמעון פרס אמר: "זו התחלה של מסע ארוך לקראת יחסים חדשים ופתיחת פרק חדש. אנחנו ממשיך בצעדים הלאה, לקראת שלום לכל המזרח התיכון".

בתום יום הדיונים הודה שר החוץ שמעון פרס לשתי המשלחות הישראלית והפלסטינית על העבודה שעשו. "אני מוצא חובה להודות למשלחות, בראשות סגן הרמטכ"ל האלוף שחק, ולמשלחה בראשות הד"ר שעת, שעשו עבודה מצוינת והביאו לסיכום העניין", אמר פרס.

במהלך פגישת הפסגה סוכם על אופי הנוכחות הבינלאומית בעזה וביריחו, והוחלט כי מסוף רפיח יהיה פתוח 24 שעות ביממה בכל ימות השנה, סוכם נושא המעבר הפתוח בין עזה ויריחו. הנקודות שנפתרו כללו גם את הסכמת ישראל להנפקת בול מיוחד על ידי הפלסטינים בו ייכתב "הרשות הפלסטינית". כמו כן הסכימה ישראל שהפלסטינים ינפיקו לעצמם תעודות מעבר אל ומתוך שטחי האוטונומיה, כשעל תעודת המעבר יכתב באותיות קטנות "דרכון".

כמו כן יקבלו הפלסטינים אזור חיוג בינלאומי נפרד וייכנסו משקיפים בינלאומיים לעזה ויריחו. ערפאת התחייב מצידו לבטל את האמנה הפלסטינית בכינוס הבא של המועצה ולעשות כל מאמץ להשיג מידע על הנעדרים הישראלים.

ישראל הסכימה גם להקל במעט על עמדתה בנושא הסמכויות שיינתנו לפלסטינים בשטחי הים מול רצועת עזה, וכן תקל ישראל בעמדתה לגבי זכויות הפלסטינים בשטחים בין ישובי גוש קטיף לבין הים.

לגבי מנושאי הביטחון, אשר ישראל תסכם אותם עוד לפני חתימת ההסכם, יישארו פרטים אחרים להמשך דיון לאחר חתימת ההסכם ביום רביעי.

מזכיר המדינה האמריקאי, וורן כריסטופר, הגיע אמש מקהיר לישראל. הוא הגיע במטוס המיוחד, והתקבל על ידי סגן שר החוץ, יוסי ביילין, ושגריר ארה"ב בארץ, אדוארד ג'רג'יאן. כריסטופר ייוועד מחר עם ראש הממשלה, יצחק רבין.

פרס, כריסטופר, הנשיא מובארק ויאסר ערפאת בעת מסיבת העיתונאים שבה הודיעו כי ביום רביעי ייחתם ההסכם (צילום: א.פ)

לוח זמנים

- 1 במאי '94 – צוותי המשא ומתן למימוש הסכמי האוטונומיה בעזה וביריחו ישובו להיפגש בקהיר כדי להמשיך את ניסוח ההסכם ולאגרו במסמך אחד.
- 1 במאי '94 – כינוס ראשון של ועדות החשיפה הישראלית־פלסטינית ותחילת עבודתן.
- 3 במאי '94 – פגישת ראש הממשלה ושר הביטחון, יצחק רבין, עם מנהיג אש"ף, יאסר ערפאת. בפגישה יידונו שני הנושאים הבעייתיים: גודל אזור יריחו והצבת שוטר פלסטיני במעברי הגבול.
- 3 במאי '94 – סיכום סופי של ההסכם יוצג בפני ראש הממשלה ומנהיג אש"ף לאישור סופי.
- 4 במאי '94 – טכס חתימת ההסכם, בהשתתפות נשיא מצרים, חוסני מובארק, מזכיר המדינה האמריקאי, וורן כריסטופר, ראש הממשלה, יצחק רבין, מנהיג אש"ף, יאסר ערפאת, חברי המשלחות למשא ומתן, שר החוץ המצרי, שר החוץ הנורבגי, שר החוץ הישראלי, השר לאיכות הסביבה ומוזמנים נוספים.
- 5 במאי '94 – הגעת ראשוני השוטרים הפלסטינים לרצועת עזה

שרות מכל הלב לחברי ההסתדרות

ששה עובדים וארבעה צוותים מעובדי ההסתדרות שהצטיינו במתן שרות לחבריה – נבחרו מתוך מאות מועמדים ומומלצים לקבל את

אות השרות בהסתדרות לשנת 1994.

טקס הענקת האותות ייערך ביום ראשון, ה–1 במאי, בבית הסתדרות המורים רח' בן–סרוק 8 בתל אביב, בשעה 17.30

ועדת האות מודה לאלפי חברי הסתדרות שהמליצו על נותני השרות המצטיינים.

כהן רוזי
מעון ויצ"ו, נעמת עכו

רוזה נחלאי
קופת חולים קרית–מוצקין

אסתר גור
בית אבות "משען" בחולון

ד"ר כרמל ביבי
מרפאת זמנהוף – תל אביב

יעקב גבאי
הסתדרות הנוער העובד – חיפה

צוות חדר לידה
בית חולים יוספטל באילת

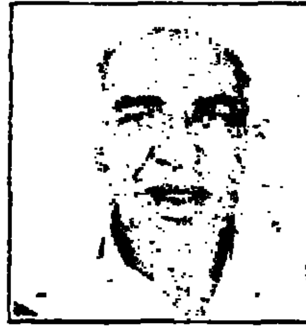

סאלח מוחמד
ועד פועלי זבולון

צות ביקורת ועדים
מדור מבקר ההסתדרות

צוות נעמת
אתר הקרוונים "בת–חצור"

צוות סכרת נעורים
המרכז הרפואי לילדים – בילינסון

הזמנות ניתן להשיג במועצות הפועלים ובאגף למינהל בועד הפועל בתל אביב, טלפונים: 03–6921616/414

ההסתדרות הכללית של העובדים בישראל

יורם שקולניק נידון למאסר עולם על רצח מחבל בסוסיא

(עז). – יורם שקולניק, בן 25 מהיישוב בריתבר, נידון אתמול למאסר עולם, לאחר שהורשע ברצח. המחבל מוסא אבו־סבח אשתקך.

שופטי בית המשפט המחוזי בירושלים, יעקב בזק, יעקב צמח וחות אור, דחו את טענותיו של שקולניק, כי ביצע את הירי מתוך הגנה עצמית.

האירוע התרחש ב־23 במארס 1993. תושב היישוב סוסיא הבחין בשעה 7.30 בבוקר בערבי אבו־סבח, ששוטט באיזור בנסיבות חשודות. הוא הזעיק את חברו, שהגיע למקום ברכב הביטחון של היישוב. השניים העלו את מוסא לרכב הביטחון. במהלך הנסיעה התנפל הערבי על אחד מהם עם סכין שלופה ודקר אותו בבטנו. השניים התגברו על המחבל, הוציאו מידיו את הסכין, השכיבוהו על הארץ וכפתו אותו. בחבל שהיה ברשותם. כשערכו על גופו חיפוש, מצאו רימון רסס ופירקו אותו מעליו.

(המשך בעמוד 2)

יורם שקולניק בבית המשפט המחוזי בירושלים לאחר שנידון למאסר עולם (צילום: יצחק הררי)

"מנהל ביה"ס אילץ מורה בשמירת הריון לצאת לטיול – והיא הפילה את תאומיה"

לטענת מורים ותלמידים בבית הספר 'מרכז הנוער הדתי' באופקים, נוהג המנהל יוסף תג'בי להכות, להשמיץ ולהתעלל בצוות ובתלמידים כאחד; המנהל סירב להגיב; משרד החינוך: אין להם הוכחות; ראש מועצת אופקים: הנושא ייבדק

מאת אמיר רוזנבלום

תלמידי בית הספר 'מרכז הנוער הדתי' באופקים ומוריו, סובלים זה שנים מאלימות פיזית ומילולית קשה מידי מנהל בית הספר, יוסף תג'בי.

במכתב בן 5 עמודים ששיגרו לאחרונה מורים בבית הספר למנהל משרד החינוך במחוז הדרום, ד"ר עמרם מליץ, עם העתקים למנכ"ל המשרד וראשי הסתדרות המורים בכנות, מפרטים המורים מסכת ארוכה של התעללויות קשות ומתמשכות שבוצעה על ידי מנהל המוסד כלפי התלמידים והמורים.

במכתב נאמר בין היתר: "האווירה השוררת בבית הספר בקרב התלמידים והמורים היא קשה ביותר. הדבר מתבטא באלימות מילולית ופיזית כאחת, מצד מנהל המוסד. כלפי המורים מופעלים איומים, הפחדות, השפלות, זלזול, העלבות וקריאות גנאי, כמו 'שקרן' ו'משוגע'. כלפי התלמידים נוהג המנהל להטיח כינויים כמו 'מטומטם' ו'אשמה אם תיכשל בבחינה'.

"המנהל מכה תלמידים באופן ברוטאלי. התלמידים המוכים הם בדרך כלל חלשים פיזית וללא משפחה תומכת".

במרכז הנוער הדתי ברחוב קיבוץ גלויות באופקים, המנוהל על ידי עליית הנוער של הקונגרס הדתיות ומשרד החינוך, לומדים 115 תלמידים מהאזור בכתות ד'–י"ב. אוכלוסיית התלמידים במוסד מוגדרת 'בעייתית'. חלקם מגיעים ממשפחות המטופלות על ידי מוסדות הרווחה.

מורים ותלמידים בבית הספר טוענים, כי בית הספר מנוהל מזה שנים רבות על ידי אותו מנהל, העושה במוסד כבתוך שלו, תוכנה מגיבוי מלא של הממונים עליה.

לדברי מורים בבית הספר, לאחרונה העכרה מאד האווירה בבית הספר, בשל התנהגותו הסורה המעצורים של המנהל, הגורמת להשפלה ולפגיעה קשה בתלמידים ובמורים.

ועד מורי בית הספר, החליטו לפעול נגד המנהל, וב־23 במארס שיגרו להנהלת משרד החינוך מכתב מפורט על המתרחש במוסד. לדבריהם, המכתב נשלח בהסכמתם ובחתימתם של 76 אחוז מהמורים. "איננו מציינים את שמותיהם, מחשש שיבולע להם", אומרים המורים.

במכתבם מציינים המורים, כי גם בשנים קודמות היו מורים ערים להכאת תלמידים, ולדבריהם אף הוגשה תלונה במשטרה נגד המנהל. במקרים אחרים הובא הדבר לידיעת הפיקוח של משרד החינוך, אולם למרות זאת התופעה חזרה על עצמה. "קשה להאמין, אך זו עובדה. המנהל כתב מכתב לתיקו האישי של מורה בשל הערות בגין ישיבת 'שבעה' על מות אביה. למורה אחרת, לא התיר להשתתף מטיול שנתי של

(המשך בעמוד 2)

הבחירות בדרא"פ: ההצבעה בקוואזולו תימשך גם היום

לפיכך, יחל מניין הקולות רק מחר בבוקר. התוצאות הרשמיות – ביום ב' או ג'.

● ראה ידיעה בעמוד 6 ●

صكنا من الاصل

صحفنا من الداخل

צרפת צירפה ירדן לרשימת המדינות המעניקות חסות לטרור

(עע). – שר הפנים הצרפתי הכליל את ירדן ברשימת המדינות הנותנות חסות לטרור בעולם.

השר הצרפתי הטיל גם הגבלות על תנועתם של נתינים ירדנים בצרפת, וחייב אותם לקבל אישור נסיעה בטרם ייצאו מהמדינה.

חבר בית הנבחרים, מחמד אבו עלים, שחזר מביקור רשמי בפאריס, אמר שהוא והמשתתפים הערבים בדיאלוג האירופי-ערבי הופתעו מעמדה צרפתית זו, וביקשו מחבר הפרלמנט הצרפתי להעלות את הנושא בפני ראשי המדינה.

אבו עלים נפגש עם ראש הדסק המזרח-התיכוני במשרד החוץ הצרפתי, וזה הודה שירדן צורפה לרשימת הטרור, אך טען שמדובר בטעות. לדבריו, ממשלת צרפת תבדוק את הנושא.

מטען חבלה התגלה ופורק בכביש ירושלים-חברון

(עע). מטען חבלה רב עוצמה התגלה אמש ופורק על ידי חבלן של משמר הגבול.
המטען נתגלה על ידי סיור צה"ל, לא רחוק מהכפר בית אומר שעל כביש ירושלים-חברון. החיילים הזעיקו חבלן של משמר הגבול, אשר ניטרל את המטען ללא פגע.
בשעה זו נמצאים במקום אנשי כוחות הביטחון וחוקרים את נסיבות הנחת המטען.

הנשיא ויצמן מברך את השופט צבי טל שקיבל אתמול את המינוי הקבוע לבית המשפט העליון (צילום: יצחק הררי)

פלד: איננו מפעילים כוח נגד משולם ואנשיו כדי לסיים הפרשה בלא נפגעים

מאת אלי ברנר

"המשטרה לא מנהלת משא ומתן עם עוזי משולם. היא מקיימת קשר עימו ומצפה שימלא את התנאים, שאליהם התחייב בהסכם שנחתם עימו". כך אמר אתמול מפכ"ל המשטרה היוצא, רב-ניצב רפי פלד. הוא אמר כי "מדובר בנושא שמרגע שהוא צץ לאוויר העולם, כל החלופות לפתרון נראות רעות. התפקיד שלנו הוא למצוא את הפחות רעה".

פלד אמר בפגישת פרידה עם תא כתבי המשטרה במחוז תל-אביב, כי בעת שפרץ המשבר לא הייתה אופציה מבצעית, משום שבמקום היו 140 איש, בהם נשים וילדים רבים. גם היום המשטרה עושה הכל לסיים הפרשה ללא נפגעים.

ביום רביעי יצא משולם בחברת מספר אנשים מחסידיו, חצה את הרחוב והתקרב למעון קשישים, שבו הציבה המשטרה מצלמות וידיאו. משולם דפק על דלת החדר, שבו היו שוטרים, אך הם לא פתחו את הדלת ולא עשו דבר כדי לעצור אותו. משולם, שהיה חגור באקדחים, גידף את השוטרים והסתלק מהמקום.

על תקרית זאת וחוסר תגובת המשטרה אמר המפכ"ל כי לא נעשה דבר בשל נוכחות הקשישים במקום וילדים מהשכונה המסתובבים שם. "נמנענו עד עכשיו מלפתור את הבעיה בכוח, מכיוון שלהערכתנו הפתרון היה כרוך בנפגעים. נראה לי שאנחנו מסוגלים לספוג ביקורת זאת או אחרת, אם בסיום נפתור את הבעיה לא נפגעים. אבל אם החבל ימתח יותר מדי, באיזשהו שלב נצטרך להחליט גם אחרת. לכן אני מאוד מקווה שהשפיות והתבונה יהיו גם בצידו של עוזי".

נושא זה כרוך בין הנושאים הרציניים בחפיפה עם המפכ"ל הנכנס, אסף חפץ, אמר פלד. המפכ"ל הבהיר כי המשטרה נמצאת באמצע תהליך, והכל שידובר בו זה יוכל ביכולתה לפעול.

פלד התייחס לדו"ח פנימי של המטה הארצי של המשטרה שפורסם בעיתון ידיעות אחרונות, בעניין שוטרים העובדים בשכר כמאבטחי ארועים, ומגיעים למשכורות גבוהות ביותר, עד 60 אלף ש"ח בשנה, בנוסף למשכורתם. לדבריו הוא אינו אוהב את העניין, ולהערכתו מדובר בעשרה חריגים, שהגיעו לסכומים כאלה. האחרים מרוויחים הרבה פחות. לגבי החריגים אמר המפכ"ל כי יש כאן בעיה עיקרית, זה לא תקין ויטופל.

פלד אמר כי המשטרה סובלת ממחסור בכוח אדם, בעיקר בימים שבהם מתקיימים מספר ארועים, ולפעמים עליה להפעיל 2,000 שוטרים במקביל. מאחר ואין לה כוח האדם הדרוש, היא מפעילה שוטרים שאינם במשמרת. כך ניתן מענה לבעיית כוח אדם יחד עם עזרה כלכלית לשוטר. הוא דחה האפשרות שהמשטרה כופה על מנהלי ארועים מספר גדול מהדרוש של שוטרים בשכר. "יש לנו קריטריונים. המשטרה חייבת לתת ביטחון, אך לא שוטרים שיפעלו כסדרנים".

בעניין תפקוד משותף של שוטרים ישראלים ופלסטינים בשטחי האוטונומיה שבהם יש ישובים ישראלים, אמר פלד כי זה נראה הפתרון הטוב ביותר. במצב כזה כל צד יודע שבאזור יש נציג משלו. להערכתו עם כניסת השוטרים הפלסטינים לעזה וליריחו ירד מספר הפיגועים שם, כי הפלסטינים ירצו להפגין שליטה. ואילו בשטחים האחרים, בירושלים ובתוך ישראל יגברו הפיגועים.

על עזיבתו את המשטרה אמר פלד כי זו היתה החלטה קשה, אך ככל שהוא בוחן אותה היא היתה נכונה מהבחינה המערכתית. "מהבחינה האישית, ימים יגידו". פלד אמר כי אין לו עדיין תפקיד אחר, "אני בשלב של שמיעה ועיבוד נתונים".

מנהל בי"ס

(המשך מעמוד 1)

כתתה, זאת על אף שהמורה ביקשה להשתחרר מהטיול, משום שהיתה בשמירת הריון עם תאומים, בסיכון גבוה. התוצאה: המורה נאלצה לצאת לטיול וכעבור יומיים היא הפילה.

אתמול נפגש כתב 'דבר' עם תלמידי כיתות י"א וי"ב, בבית הספר, ושמע מהם סיפורים קשים על מעשי התעללות המיוחסים למנהל בית הספר כלפי תלמידי המוסד. "לפני חודש הוא הנחית לי סטירה מצלצלת, משום שאיחרתי לתפילת הבוקר", סיפר אחד התלמידים. תלמיד אחר סיפר כי מאותה סיבה, חטף מכה עזה בסנטרו. לדבריהם, נמנעה ארוחת הצהריים מתלמידים שאיחרו לתפילת הבוקר והם הורחקו מהלימודים למספר ימים.

התלמידים סיפרו, כי ראשו של אחד מתלמידי כתה י"א, מ., הוטח בקיר, רק משום שהעז לפצח גרעינים ולהשליך את הקליפות על הרצפה. במקרה אחר, תלמיד כתה ז' הניח תפילין 'נמוך מדי על ידו' במהלך העליה לתורה, והמנהל גמל לו בחבטה עזה על ידו. תלמיד אחר, עולה חדש מרוסיה, סובל באופן קבוע מנחת זרועו של המנהל.

"זהו בית ספר של איש אחד, רודן, המשליט טרור. מוזר איך אדם כזה זוכה לגיבוי מהמפקחים", אמר אחד התלמידים.

מנהל בית הספר, יוסף תנ'בי, סירב להגיב על הטענות נגדו. "לא אדבר ולא אגיב. הנושא נמצא בבדיקה, ואסור לי להתייחס לעניין כל עוד לא אקבל אישור מהממונים עלי", אמר תנ'בי.

מנהל מחוז הדרום במשרד החינוך, ד"ר עמרם מליץ, ניסה אתמול לגמד את חומרת התופעות העולות מטענות המורים והתלמידים. לדבריו, מינה את המפקח על החינוך הדתי במחוז הדרום, אריה ארד, כבודק לטענות. "המפקח, בהשתתפות נציגי הסתדרות המורים, קיימו בירור שכלל מפגש עם המורים, ולאחר שביקרו בבית הספר, התברר להם שאין תשתית עובדתית מוכחת לטענותיהם. סוכם שחלק מכותבי המכתב יתנצלו. אנו פועלים עתה להרגעת הרוחות וליצירת 'שלום-בית' בבית ספר. לא ידוע לנו על הכאות תלמידים, ואם תלמידים יתלוננו על כך שהשתמשו נגדם בכוח או באמצעי לא חינוכי, ננקוט בכל החומרה לביעור התופעות הללו".

מנהל מחלקת החינוך במועצה המקומית אופקים, אבי ביתן, אמר אתמול כי עד כה לא הגיעה לידיעתו כל תלונה על אלימות בבית הספר. "אם יתברר כי יש בסיס לטענות העולות מהמכתב, נפעל יחד עם יתר הגורמים, ויוסקו המסקנות המתבקשות מכך", אמר ביתן.

ראש המועצה המקומית, מיכה הרמן, אמר אתמול כי הנושא הובא לידיעתו, ואם יתברר שיש בהן ממש, יופקו הלקחים, ולא מן הנמנע שיבוצעו שינויים פרסונליים בבית הספר.

גורמים בבית הספר הביעו זעם רב על לחץ שמפעיל משרד החינוך להשתקת הפרשה. "במקום לטפל בפרשה 'טיפול שורש', מנסים לטייח את העניין בכל מחיר", ציינו אותם גורמים.

נחתם הסכם לשיתוף פעולה בין משרדי הביטחון של ישראל ופולין

(עי). – ראש הממשלה ושר הביטחון, יצחק רבין, ושר ההגנה של פולין, פיוטר קולודז'יצ'יק, חתמו אתמול על הסכם לשיתוף פעולה. במסגרת ההסכם יוקמו קבוצות עבודה משותפות של משרדי הביטחון בישראל ובפולין ויתקיימו מפגשים קבועים שבהם יידונו נושאי שיתוף הפעולה בין התעשיות הביטחוניות.

שר ההגנה הפולני, אשר התקבל בלשכת שר הביטחון בתל אביב בטקס צבאי מלא, אמר כי פולין רואה בתעשיות הביטחוניות של ישראל מכשיר חשוב לסיוע בתהליך המודרניזציה של מערכת הביטחון הפולנית.

ראש הממשלה רבין ושר ההגנה הפולני דנו גם בתהליך המדיני במזרח התיכון.

מזג האוויר

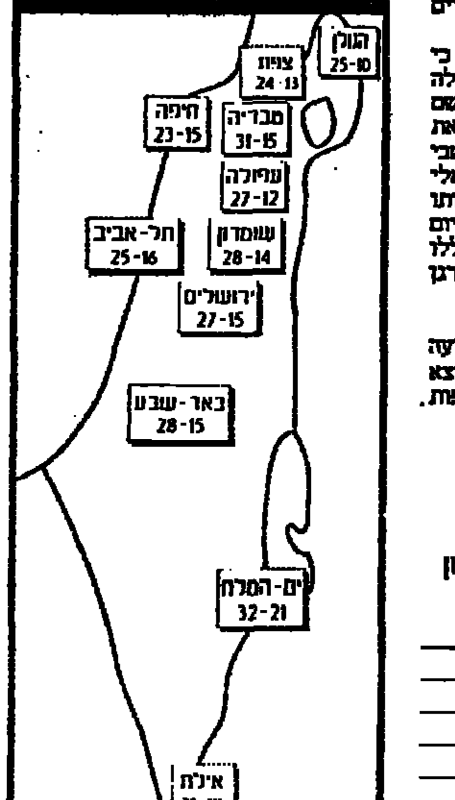

מעונן חלקית עם ירידה בטמפרטורות. תשקיף לשבת: מעונן חלקית עם ירידה נוספת בטמפרטורות.

עיתון במוסקבה יצא בהתקפה אנטישמית נגד זמרת יהודייה

מאת נתן רועי

מתקפה אנטישמית חריפה ביותר נגד הזמרת הרוסיה ממוצא יהודי תמרה גוורציטלי התפרסמה אתמול בעיתון הרוסי רב התפוצה מוסקובסקה קומסומולץ, בעקבות הופעתה בפני ראש ממשלת ישראל, יצחק רבין, במוסקבה, והודאתה כי אמה יהודייה.

בעמוד הראשון של העיתון הופיעה ידיעת ענק, שמעוררת הדים בכל רוסיה מאז הופעתו. בידיעה נאמר, בין היתר, כי הווידוי של גוורציטלי, כמו הזמרת מוצאו של ז'ירינובסקי, אינו תורם מאום לעולם.

בהופעתה בפני ראש הממשלה התוודתה הזמרת כי אמה יהודייה וכי היתה בירושלים. גוורציטלי נולדה לאם ממוצא יהודי, בת משפחת קאופמן מאודסה, שנמלטה במלחמת העולם השנייה לגרוזיה, ושם נישאה לאביה של הזמרת, גרוזיני על פי מוצאו. האם עשתה כל מאמץ לגדל את הבת תוך איזכור העובדה שהיא יהודייה.

בשנים האחרונות עושה גוורציטלי דרך ארוכה אל היהדות. היא מופיעה בהתנדבות בכל הארועים הישראליים שאליהם היא מוזמנת, ואיננה חוששת להודות כי אמה ממוצא יהודי. היא ביקרה בישראל, בכותל המערבי ובירושלים, ביחד עם האם, ויש לה יחס חם ביותר לישראל. היא הופיעה נרגשת מאוד בפני ראש הממשלה, והוכתה לשבחים רבים. זרי פרחים הועלו אל הבמה, והשידור בערוץ השני הרוסי עורר הדים רבים.

לאחר המתקפה עליה התבטאה הזמרת כי היא חשה חובה להופיע בפני ראש הממשלה בשיר שהושר בעברית, הנושא את השם "ירושלים". בהופעותיה בעבר הקדישה את השיר לבני משפחתה היהודיים ולתושבי ישראל. באחרונה למדה את השיר "אלי אלי" מאת חנה סנש, והיא שרה אותו בטקסים ישראליים ברוסיה. בטקס יום העצמאות האחרון שרה את השירים הללו בעברית באירוע הישראלי הענק שאורגן בלב מוסקבה.

הזמרת מופיעה בכל העולם וידועה בביצוע אריות מאופרות רוסיות. בימים אלה יצא דיסק חדש שלה, ובו שירים בשלוש שפות – רוסית, גרוזינית ועברית.

דבר DAVAR

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
עיתון עובדי ישראל

מייסד ועורך ראשון: ברל כצנלסון
עורך ראשי: ד"ר יורם פרי
עורך אחראי: דניאל בלוך

המו"ל: "דבר בע"מ"	סניפים:
ודפס ב"דפוס דבר בע"מ"	בית "דבר" רחוב שנקין 45 ת"א
המערכת והמנהלה תל-אביב	טלפון: 5286141, מיקוד: 65233
רחוב שנקין 45 ת.ד. 199, מיקוד 65233	ירושלים: רחוב הלל 16
טלפון: 03-5286141 (6 קווים)	טלפון: 02-256873
פקסימיליה: 03-294783	חיפה: רחוב הנביאים 27
מחלקת המודעות, טלפונים ישירים	טלפון: 04-620111
5286156 ,5281860 ,5298032	רחובות: רחוב הרצל 168
פקסימיליה מודעות: 03-298032	טלפון: 08-451381 ,08-453798
טלפון לפניות הציבור 07.30-22.00, 03-5286141	הפצה "נר" 03-377056

הנשיא ויצמן: לתת לשופטים סמכות לקצוב את עונשם של אסירי עולם

טוען כי הנשיא אינו צריך לשמש כערכאה שיפוטית; שר המשפטים מתנגד: תיקון החוק עלול לעורר דרישה לעונש מוות

מאת יורם לוי

נשיא המדינה, עזר ויצמן, ושר המשפטים, פרופ' דוד ליבאי, נתנו אתמול פומבי למחלוקת המתמשכת ביניהם סביב החנינות וקיצוב עונשם של אסירי עולם.

הנשיא ויצמן נדרש לנושא בעת סיור שערך בבית המשפט המחוזי בירושלים, לאחר בטקס השבעתם של שופטים בבית הנשיא.

המחלוקת העיקרית היא מי צריך לקצוב את עונשו של אסיר עולם שנשפט על רצח. כיום, מוטל על הנשיא לקצוב את עונשו של אסיר עולם, כמה שנים לאחר תחילת ריצוי העונש. בדרך כלל עומד העונש על 25 שנות מאסר.

ויצמן אינו מעוניין לשמש חותמת גומי. הוא סבור כי יש מקרים חמורים, שבהם לא מגיע לאסיר שיקצבו את עונשו. שר המשפטים טוען, כי ללא קציבת העונש יתמלאו בתי הסוהר באסירים שאין להם מה להפסיד; הם עלולים לבצע מעשי יאוש מסוכנים.

הנשיא ויצמן הציע לשנות את החוק, כך שיקנה לשופטים את הסמכות לקבוע כמה שנים ירצה אסיר עולם שנשפט על רצח. לדעתו, הנשיא אינו יכול לשמש כערכאה שיפוטית נוספת, ולכן ראוי שהשופט, שמכיר את העובדות היטב, יעשה זאת.

ויצמן הציע לבדוק שיטות הנהוגות במספר מדינות מערביות, שבהן מוגדרת בחוק חומרת הרצח, ודינו של העבריין נגזר על פי דרגת הרצח שביצע. הוא הציע לבחון את הסוגיה בצורה מקצועית. "אני משוכנע, שכשם שבית המשפט והשופטים פועלים על פי חוק אחד ודין שווה לכל, כך גם נשיא המדינה, בהפעילו סמכותו, צריך לפעול על פי מידת חסד ורחמים השווה לכל ומתחשבת באינטרס הציבורי".

בתגובה אמר שר המשפטים, כי אם תובא לכנסת הצעת תיקון לחוק, שתחייב שופטים לקצוב עונש מאסר עולם, יש סכנה שתועלה תביעה להנהיג עונש מוות. "אם חפץ אתה בעונש מוות במדינה", אמר ליבאי לנשיא, "לך בדרך זו של פנייה למחוקק. אבל אם גאה אתה כמוני, שהשכלנו במדינה יהודית להתמודד עם הרצח ועם הפשיעה, ללא הפעלת גרדום, כי אז לאט לנו ונשקול היטב את עמדתנו".

ליבאי הסכים עם הקושי הקיים במוסד החנינה, המעוררת שאלות מהותיות קשות. לדעתו יש להקפיד על שיקול דעת עצמאי ואחראי.

שר המשפטים הציע לפרסם את הנימוקים למתן חנינה, אלא אם כן הפרסום עלול לפגוע בביטחון או בצנעת הפרט. "הדרך לתקן את המעוות אינה להרתע מהפעלת סמכות החנינה לגבי הנדונים למאסר עולם, אלא להפעילה בשיקול דעת אחראי וזהיר", הדגיש ליבאי.

הוא הביא כדוגמה את חנינת חברי המחתרת היהודית, שהופלו לטובה בשל הגיבוי הפוליטי שהיה להם.

הנשיא ויצמן ושר המשפטים החליטו להמשיך ולדון בסוגיה עד למציאת פתרון מוסכם. השניים הדגישו כי המחלוקת ביניהם אינה אישית.

השופטים צבי טל ודליה דורנר הצטרפו לבית המשפט העליון

מאת יורם לוי

השופטים צבי טל ודליה דורנר הצטרפו אתמול רשמית לבית המשפט העליון, לאחר שנשבעו אמונים והגישו את כתבי האמנתם לנשיא המדינה, עזר ויצמן.

השופט טל, בן 67, היה במשך שנים רבות עורך דין עצמאי עד למינויו ביוני 1978 לשופט בית המשפט המחוזי בירושלים.

השופטת דליה דורנר, בת 60, מילאה תפקידי שיפוט שנים בצה"ל. היא היתה הסניגור הצבאי הראשי, נשיאת בית דין צבאי מחוזי ושופטת בבית הדין הצבאי לערעורים. ב-1979 מונתה לשופטת מחוזית בירושלים וב-1984 עברה לבית המשפט המחוזי בירושלים.

באותו מעמד נשבעו שישה שופטים חדשים: דוד שמאי גולדשטיין-גולדסטון, יהודית שבח וגלעד נויטל כשופטים בבית משפט השלום בתל-אביב, ויהודית הופמן שנבחרה לכהונת שופטת בית הדין האזורי לעבודה בתל אביב.

נשיא בית המשפט העליון, השופט מאיר שמגר, הדגיש את הצורך של השופטים ושל עורכי הדין לנהל משפטים בצורה מכובדת. "מערכת המשפט", הדגיש שמגר, "כדי למלא את משימותיה ולזכות באמון הציבור, בנויה על פעילות משולבת של כל הגורמים הנוטלים חלק במשפט, כל מרכיב בתחומו ותרומתו, ועל כולם חולש השופט המנווט את המשפט, בחיפוש ודבק אל האמת ואל הדין".

מרתון דיונים על השמאל החברתי בישראל ב-1 במאי

מאת כתב "דבר"

הקואליציה החברתית תקיים ביום ראשון, ה-1 במאי, מרתון דיונים בנושאים הקשורים לאחד במאי ולשמאל החברתי בישראל. הדיונים יתחילו מן השעה 12 בצהריים בבית סוקולוב בתל-אביב.

הקואליציה החברתית, מורכבת מחברי הלובי החברתי בכנסת, חוג הכיוון השישי במפלגת העבודה, ראשי מפלגת העבודה בהסתדרות, נאמני תנועת העבודה במפ"ם, חוג "מטע" ומערכת כתב-העת "עתה".

בין המשתתפים בדיונים יהיו יצחק בן אהרון, השר שמעון שטרית, מזכ"ל ההסתדרות חיים הברפלד, ח"כ אלי דיין יו"ר הקואליציה בכנסת, אפרים זילוני חבר הועדה המרכזת ומ"מ יו"ר האגף לאיגוד מקצועי, עפרה פרידמן מזכירת מועצת הפועלות בנעמ"ת, ח"כ יורם לס סגן שר הבריאות, נהאד מסאלחה, פרופ' אבריאל מוקר, רב ברינר ועוד.

משוררים יקראו משיריהם העוסקים בנושאים חברתיים. ביניהם מאיה בז'רנו, רוני סומק, פרץ דהוד-גבאי ותמי ויינברג.

מת השחקן אבנר חזקיהו

מאת כתב "דבר"

שחקן "הקאמרי", אבנר חזקיהו, מת אתמול בערב בגיל 68 ממחלת הסרטן בבית החולים תל-השומר. הוא הותיר אחריו אשה, יעל, ובן, רמי.

אבנר חזקיהו היה יליד בולגריה, ועלה לישראל ב-1949. אחיו שנשאר בבולגריה הוא במאי סרטים ידוע. אביו היה רב. כשהגיע חזקיהו לארץ התגורר ביפו ושם גם שיחק במשך שנתיים בשפה הבולגרית בפני קהל ששמע רק שפה זו. את דרכו כשחקן דובר עברית החל בתיאטרון המוסיקלי, ומשם עבר לתיאטרון "הבימה" אליו השתייך תשע שנים. כל אותה עת חלמו הוא וחבריו, נסים אלוני ויוסי בנאי, על תיאטרון שבו יוכלו ליצור בשפה משלהם. הם נסעו לפאריס לצורך זה. הם שהו שם במשך שנה ולמדו. באותה עת עבדו עם הבמאי פרז.

בשובם לארץ הקימו חזקיהו, אלוני ובנאי את "תיאטרון העונות", שלאחר חמש שנים נסגר בשל קשיים פיננסיים. ב-1968, כשהתפרקה הלהקה, הצטרף חזקיהו לתיאטרון "הקאמרי".

בין התפקידים שגילם חזקיהו ב"הבימה": המלך ב"בגדי המלך"; ב"תיאטרון העונות": המלך ב"הנסיכה האמריקאית"; ב"אהל": גלילי ב"אדם הוא אדם"; בתיאטרון חיפה: "נוזה סמר"; ב"קאמרי": שיילוק ב"הסוחר מונציה", "הדוד וניה", הבעל ב"צייד יצא לצוד כבר", אזדק ב"מעגל הגיר הקווקזי", הדוכס ב"מידה כנגד מידה", קוסוי ב"קסנטר", נאט ב"אני לא רפפורט" ועל תפקידו זה זכה בפרס ע"ש רובינא, סמכין ב"שייך", המהר"ל ב"הגולם", ארגאן ב"החולה המדומה", המלך ב"ריצ'רד השלישי", ועוד.

יורם שקולניק

(המשך מעמוד 1)

באותה עת נהג שקולניק ברכבו באזור, ושמע במכשיר הקשר כי מחבל נתפס באזור. הנאשם נסע למקום הארוע, כשהוא חמוש בתת-מקלע עוזי ובאקדח. כשהגיע למקום ראה את המחבל שוכב על הארץ ללא נשק, כשהוא כפות בידיו וברגליו, עיניו קשורות ולידו עומדים חיילים רבים ותושבי האזור. שקולניק התקרב עד לכדי מטרים ספורים מהמחבל וירה לעברו תשע יריות מטווח קצר. אבו-רוסא מת מהיריות לאחר זמן קצר.

שקולניק טען להגנתו, כי לא התכוון להרוג את אבו-רוסא, אלא לפגוע בו כדי למנוע ממנו לבצע פיגוע. כמו כן טען שקולניק במשפטו, כי ייתכן שהיה ירי נוסף, ממקור אחר, שממנו נהרג מוסא.

חוות דעת של פסיכיאטרים מטעם ההגנה הצביעו על מצב נפשי קשה של הנאשם בעת הארוע, על רקע המקרים הרבים של פיגועים חבלנים שנתקל בהם.

בית המשפט דחה את טענותיו של שקולניק וקבע כי לא היה כל סיכון מצד המחבל לחייו של הנאשם, והוא לא פעל מתוך הגנה עצמית. השופטים התייחסו לדבריו של שקולניק לאחר הרצח, שאמר "ברוך שפטרנו, זה מגיע לו, צריך להרוג אותם, זאת מלחמה, הוא צריך לשמש דוגמא לערבים שיראו". השופטים קבעו כי דברים אלו מצביעים על כך שהמעשה נעשה במודע ומתוך שכנוע שזה מעשה מוסרי על פי אמות המידה של הנאשם. כן דחו את טענתו של שקולניק שלא התכוון לגרום למותו של המחבל, בציינם כי "כל אדם בר דעת מבין כי ירי לכיוון מרכז גופו של אדם יגרום בהכרח למותו".

השופטים דחו גם את טענות הפסיכיאטרים על מצב נפשי מיוחד של הנאשם, מאחר שהפרעות האישיות של שקולניק לא פגמה ביכולתו להבחין בין טוב ורע. כמו כן הם לא מצאו הוכחות תומכות לאפשרות של ירי נוסף לכיוון המחבל.

שקולניק יוכל לערער לבית המשפט העליון תוך 45 יום.

ש"ס תדרוש לקיים דיון דחוף בכנסת בפסק דינו של יורם שקולניק, שנידון למאסר עולם. "לא ייתכן ששקולניק ישלם את כל מחיר מעשהו המטורף של גולדשטיין", נאמר בהודעה שפירסמה הסיעה.

שמונה עצורים בהפגנת מתיישבים באזור שכם

(עי). – לפחות שמונה מתיישבים יהודים נעצרו אמש בהפגנה שקיימו סמוך לכפר חווארה שמצפון לשכם. ההפגנה היתה בעקבות תקריות יידוי אבנים במקום.

ביום רביעי נפצעה סיגל פסח, תושבת ברכה, כתוצאה מפגיעת אבנים. היא פונתה לקבלת טיפול לבית חולים.

תושבי היישובים באזור ברכה, יצהר, [illegible], אילון מורה ועוד, החליטו לקיים במקום הפגנה, וירדו אמש במכוניותיהם אל כביש ירושלים-שכם, סמוך לחווארה. הם חסמו את הכביש למשך כשעתיים. למקום הוזעקו כוחות צבא ומשטרה. לטענת המתיישבים התנהגו החיילים בברוטאליות, ועצרו בין היתר את הרב מנחם פליקס, אחד מראשי ההתיישבות, תושב אילון מורה. כן נעצרו לפחות שבעה תושבים יהודים. הכבישים פונו סמוך לשמונה בערב. בהפגנה השתתפו כמה מאות יהודים, שהגיעו בעשרות כלי רכב ובאוטובוסים.

פיס חוק

בהגרלה אתמול עלו המספרים הבאים:

1. בסך 1,000,000 ש"ח כרטיס מספר 057863.
2. במכונית 'הונדה' זכה כרטיס מספר 404068.
3. בסך 5000 ש"ח כרטיסים מספר: 696639, 614653, 305522, 380957, 482087, 213577, 689235, 226277, 564879, 585913, 515755, 241039, 688425, 533478, 777406, 452991, 513795, 424570, 546953, 220324, 600618, 206653, 707595, 601260, 426000, 23584.
4. בסך 1,000 ש"ח כל המסתיימים בספרות: 51496, 8756, 88375, 96057, 46882, 03316, 0907, 56971, 91306, 18465, 14690, 9845, 28544, 00734, 47086, 88094, 2086, 16151, 28925.
5. בסך 100 ש"ח כל המסתיימים בספרות: 713, 551, 353, 006.
6. בסך 20 ש"ח כל המסתיימים בספרות: 69, 04, 08, 2.
7. בסך 10 ש"ח כל המסתיימים בספרות: 52, 51, 29, 13, 72, 89, 33.
8. בסך 7 ש"ח כל הכרטיסים המסתיימים בספרה 1.

צ'אנס

עלה – 10, לב – 8, יהלום – 10, תלתן K.

מפגש ארצי של חוגים רעיוניים
בנושא
"כעת מחר - ההסתדרות בראי העתיד"

יתקיים ביום א' 1 במאי 1994 משעה 09.30, בסמינר "אפעל" ברמת אפעל.

בתוכנית: "הייד פארק" – בנושא 1 במאי"

דברי פתיחה: חיים הברפלד – מזכ"ל ההסתדרות, פיני שומר – יו"ר אגף ההדרכה ● הרצאה: "החברה הישראלית לקראת עידן של שלום" – פרופ' שלמה בן-עמי ● הסרט "דוד בן-גוריון" של פיטר פריישטאט ● דיון: "פלורליזם גלויים וסמויים בחברה הישראלית בתחומי: עבודה וכלכלה, חינוך ורווחה, הסתדרות ומדינה". בהשתתפות: ד"ר עוזר גלבן, ד"ר לב גרינברג, פרופ' אמירה גלין, ד"ר נמרוד אלוני, ד"ר יוסי יונה.

לפרטים נוספים יש לפנות [illegible] – אגף ההדרכה, בהסתדרות טל: [illegible]

אגף ההדרכה
ההסתדרות הכללית של העובדים בישראל

פרס וערפאת סיכמו הפרטים הבעייתיים של הסכם עזה ויריחו

ישראל הסכימה להנפקת בול פלסטיני, אזור חיוג ולהצבת משקיפים בינ"ל

הפלסטינים יקבלו תעודת מסע ובה ייכתב "פספורט"; על הבול ייכתב: "פלסטיין אוטורוטי"; ערפאת התחייב לבטל האמנה בכינוס הבא של המועצה פלסטינית; טרם סוכם גודל אזור יריחו

מאת און לוי, שליחנו לקהיר

סבב השיחות המסתיים היום סיכם למעשה את עבודת המשלחות לניהול המשא ומתן מאז החלו את עבודתן בראשית נובמבר בשנה שעבר במלון "הילטון" טאבה.

בתום יום דיונים ארוך סיכמו שר החוץ הישראלי שמעון פרס ומנהיג אש"ף יאסר ערפאת שורה של נושאים שהוגדרו כבעייתיים קודם פגישתם, ונותר מספר קטן של נושאים שטרם סוכם, אך אלה אינם בעייתיים ונחשבים טכניים בעיקרם.

גורם בכיר במשלחת הישראלית שסיכם אתמול את יום הדיונים שקיים השר פרס אמר: "זיהינו את הנקודות החשובות ביותר, ובהן התרכזנו. לרובן נמצא פתרון, אבל לא לכולן. עם זאת, נותרה עוד עבודה. הסכמנו לתאריך יעד, לפיו ביום שלישי הבא יתקיים מפגש של המשלחות בראשות ראש הממשלה יצחק רבין והמשלחת הפלסטינית בראשות מנהיג אש"ף יאסר ערפאת. היום הגענו לשפת הסיכומים".

בין היתר הוסכם לגבי נוכחות בינלאומית בעזה וביריחו. המדובר במשקיפים שייבחרו מתוך 6 המדינות התורמות. מדובר בעיקר במשקיפים, שתפקידם יהיה דומה לאלה שבחברון. עדיין לא סוכם אם המשקיפים יהיו חמושים, ומה יהיה מספרם. לדברי גורם בכיר במשלחת הישראלית, נושא מספרם וחימושם של המשקיפים "אינו חשוב".

כן סוכם עניין התעודה. תהיה זו תעודת מסע, ומתחתיה יירשם "פספורט", והיא תוצא מטעם הממשל העצמי הזמני. מסוף הגבול ברפיח יהיה פתוח כל ימות השנה 24 שעות ביממה, שלא כמו מעברי הגבול בירדן שיהיו פתוחים רק בשעות היום. ישראל התנגדה להצבת מגדל למסוף מטעם הפלסטינים.

סוכם נושא המעבר הבטוח בין עזה ויריחו, לפיו פלסטיני שיצא מרצועת עזה בדרכו ליריחו או להיפך, יירשם ביציאה מן הרצועה או אזור יריחו, ותיבדק שעת הגעתו למחוז חפצו. כמו כן סוכמו מספר צירים שייחשבו כמעבר בטוח.

עוד סוכם, כי כינויו של מנהיג אש"ף לעזה ויריחו תהיה תחת התואר יו"ר אש"ף, או אם ייבחר, כיו"ר הרשות האוטונומיה הפלסטינית". הוחלט לכנס את ועדות המשנה ואלה יתחילו עבודתן כבר בראשית השבוע הבא.

ישראל הסכימה להתיר לפלסטינים להנפיק לעצמם בולים שייכתב עליהם "פלסטיין אוטורוטי". כמו כן, בנושא דרישת הפלסטינים לאזור חיוג לשטחי האוטונומיה, הוחלט כי יינתן להם קוד בינלאומי מיוחד.

עוד סוכם, שבכינוס הראשון של המועצה הלאומית הפלסטינית, יעלה עניין ביטול האמנה הפלסטינית, ומנהיג אש"ף ערפאת התחייב כי המועצה תחליט על ביטול האמנה.

מנהיג אש"ף התחייב לעשות מאמץ מיוחד בנושא הנעדרים והשבויים הישראלים, והבטיח להעביר לישראל כל מידע שיתווסף לו בעניינים. נשיא מצרים, חוסני מובארק, הצהיר שימשיך לשתף פעולה בחיפוש אחר גופת חללי צה"ל וטייסי צה"ל שנפלו בקרבות בסיני ומקום קבורתם לא נודע.

באשר לרצועת חוף הים באזור ישובי גוש קטיף הוחלט, כי יוגדרו כללי "המותר והאסור" במדויק, וכי ישראל תאפשר לפלסטינים להשתמש בשני המעגנים הנמצאים ברצועת חוף זו, ותינתן להם אפשרות לרחוץ בחוף זה.

טרם סוכם נושא עומק המים הטריטוריאליים. הפלסטינים דורשים 10 ק"מ, וישראל מוכנה ל־3 ק"מ. כמו כן טרם סוכם נושא גודל אזור יריחו והצבת שוטר על המעבר.

ערפאת קיבל על עצמו לקיים את החתימה על ההסכם הכלכלי בפאריס, וזה ייחתם ככל הנראה היום.

המלך חוסיין מקבל את הנשיא אסד בנמל התעופה של רבת עמון. הנשיא הסורי בא לנחם את המלך על מות אמו (צילום:א.פ.)

אסד בא לביקור ניחומין אצל המלך חוסיין

רבת־עמון (ע־א.אף.פי). — נשיא סוריה חאפז אסד הגיע אתמול לרבת־עמון להביע את תנחומיו למלך חוסיין על מות אמו.

בירידתו מהמטוס התקבל אסד על ידי המלך חוסיין. זהו ביקורו הראשון של נשיא סוריה בירדן מאז נובמבר 1981.

המלך חוסיין ביקר לאחרונה בסוריה בפברואר האחרון, לביקור ניחומים על מות באסל, בנו של נשיא סוריה.

משלוח ראשון של כלי רכב למשטרה הפלסטינית הגיע לקהיר

קהיר (עתים־אי אף פי) — טקס קבלת ארבעה כלי רכב (מתוך מאתיים) המיועדים למשטרת האוטונומיה התקיים ביום רביעי בשדה התעופה של קהיר. מדובר בכלי רכב מסוג "בלייזר", שסיפק הממשל האמריקאי למשטרה הפלסטינית. משטרה זו תתחיל להתפרס ברצועת עזה ובאזור יריחו לאחר חתימת ההסכם לממשל עצמי.

בטקס השתתפו גם שר החוץ האמריקאי, וורן כריסטופר, שר החוץ המצרי עמרו מוסא, וראש המשלחת הפלסטינית לשיחות עם ישראל, נביל שעת.

השלושה בחנו את כלי הרכב, שהגיעו לקהיר במטוס מטען של הצבא האמריקאי.

השר כריסטופר אמר כי שאר כלי הרכב יסופקו לפלסטינים תוך שבועיים־שלושה.

במסיבת עיתונאים אמר כריסטופר כי הישראלים והפלסטינים עושים כמיטב יכולתם כדי ליישם את הסכם העקרונות. כן הוסיף ואמר כי "משלוח זה מהווה את התשובה הטובה ביותר לקיצונים המנסים להביא לחיסולו של תהליך השלום".

שעת הודה לארה"ב בשם אש"ף, ואמר כי תהליך השלום יתקן בקרוב את פריז. לדבריו, תכבד המשטרה הפלסטינית את זכויות האדם, ותשמש גורם ליציבות במזרח התיכון. כן הביע שעת את הוקרתו למצרים ולנורבגיה, על מאמציהן להביא לישום הסכם העקרונות.

פרס ורבין יציגו בפני כריסטופר הצעת שלום עם סוריה

מאת מוטי בסוק

מזכיר המדינה האמריקאי, וורן כריסטופר, הגיע אתמול בלילה לארץ. הוא יפגש היום, בנפרד, עם רה"מ יצחק רבין, ועם שר החוץ שמעון פרס. במוקד שיחותיו בארץ יעמוד הניסיון האמריקאי לשבור את הקיפאון בערוץ השיחות הישראלי־סורי. בשיחותיו יעלו גם נושאים הקשורים בשיחות השלום בין ישראל לירדן ולבנון והמשך התהליך המדיני עם הפלסטינים.

כריסטופר הגיע לארץ באיחור של שלוש שעות. בשדה התעופה קיבל אותו סגן שר החוץ יוסי בילין. עם פמליתו הוא המשיך למלון "המלך דוד" בירושלים. פגישתו הראשונה עם רבין, שעמדה להתקיים אתמול במשרד הביטחון בתל אביב, נדחתה להבוקר. כריסטופר יאריך את שהותו באזור בשלושה ימים, כדי להשתתף ביום רביעי בקהיר בטקס החתימה על הסכם הנסיגה של ישראל מעזה ומיריחו.

במרכז שיחותיו של כריסטופר בישראל יעמוד הנושא הסורי. גם רבין וגם פרס יציגו בפני האורח את "חבילת השלום" הישראלית, המדברת על נסיגה ישראלית מרמת הגולן בשלושה שלבים, לאורך כמה שנים, בתנאי שסוריה תהיה מוכנה להתחייב לשלום מלא עם ישראל כבר בשלב הראשון, תסכים לפירוז רמת הגולן, לסידורי ביטחון, לערבויות לישראל, ולהצבת משקיפים בינלאומיים ברמה. ישראל גם תביע בשיחות עם כריסטופר פליאה על התגובות הסוריות הצוננות להצעות מרחיקות הלכת של רבין בנושא הויתורים הישראלים ברמה, כולל נכונות להורדת ישובים.

בישראל קיימת לאחרונה הערכה כי לפחות חלק ניכר מהאליטה הסורית אינו בשל עדיין לפשרה היסטורית עם ישראל, וכן כי אסד יותר מאשר הוא מעוניין ברמת הגולן הוא מעוניין בסיוע כלכלי של ארה"ב והמערב. החלטת ארה"ב להשאיר אותו ברשימת המדינות המעודדות טרור והמעורבות בסחר בסמים תמנע ממנו כל אפשרות לסיוע מהמערב לפחות בשנה הקרובה. לפיכך הוא מפנה גב לאחרונה לתהליך המדיני עם ישראל.

נראה, כי לכריסטופר אין כל מברק למתן הבטחות לסורים בתחום הכלכלי. ישראל תביע לסוריה שוב, באמצעות מזכיר המדינה, פתיחות ערוצי שיחות, סודיים או אחרים, במקביל לערוץ השיחות הדו־צדדי בוושינגטון, וכן פגישה בין רבין לאסד, או בין שרי החוץ של שני הצדדים, פרס ופארוק א־שארע.

מזכיר המדינה האמריקאי יפגש הבוקר, לאחר פגישתו עם רה"מ, עם נשיא המדינה עזר וייצמן ומיד אחרי כן עם נציגי הפלסטינים. אחרי הצהריים הוא ייפגש עם שר החוץ פרס, בשובו מקהיר, ופעם נוספת עם רה"מ. אם לא יחולו שינויים בתכניתו יצא המזכיר בשבת בבוקר, במטוסו, מלוד לדמשק, לשיחות עם הצמרת הסורית. הוא יחזור ארצה ביום ראשון, אחרי ישיבת הממשלה, וייפגש עם רבין בשעה 14.30. לפי שעה לא ברורות תכניותיו לתחילת השבוע הבא.

בילין אמר אתמול, כי השלום הרבה יותר חשוב לביטחון ישראל מרמת הגולן. לדעתו, אם לא תהיה התקדמות של ממש בתהליך השלום בשנה הנוכחית, ישראל וסוריה עלולים לאבד את ההזדמנות לשלום.

הירשפלד: על ישראל לשקול כינון מדינה פלסטינית בעזה ויריחו

מאת דבורה פרל, וושינגטון

ד"ר יאיר הירשפלד, שהיה בין מגבשי הסכם אוסלו, אמר אתמול כי אחרי יישום הסכם העקרונות הישראלי־פלסטיני, יהיה על ישראל לשקול מספר אפשרויות להמשך תהליך השלום עם אש"ף, ביניהן כינון מדינה פלסטינית עצמאית בעזה ויריחו, פינוי התנחלויות בשטחים, או הקדמת הדיונים על שלב הקבע.

בכנס בוושינגטון ציין ד"ר הירשפלד, כי האתגר הבא עימו תצטרך ממשלת ישראל להתמודד יהיה התגברות על העוינות הקודרת בציבור הישראלי והפלסטיני ומעבר למדיניות של יציבות.

כדי להשיג מטרה זו מנה הירשפלד מספר אפשרויות. אפשרות אחת מכונה בפי הירשפלד "מדיניות הרגל הארוכה והרגל הקצרה". על פי מדיניות זו, יהיו תמיד אזורי עזה ויריחו המובילים במו"מ בין ישראל לפלסטינים. לדעת הירשפלד, אחרי שתושלם העברת הסמכויות המוקדמת בכל אזורי הגדה, ניתן יהיה לעבור לשלב מתקדם יותר בעזה וביריחו. "באזורים אלו ניתן יהיה לכונן מדינה פלסטינית עצמאית עם ריבונות מלאה, תוך שמירת האוטונומיה ביתר חלקי הגדה", אמר הירשפלד.

האפשרות השניה אותה הציע הירשפלד היא צמצום מוקדי החיכוך בין ישראלים ופלסטינים בגדה. "צריך לשקול אפשרות של הפרדת כוחות, של יצירת חיץ גיאוגרפי־טופוגרפי בין הקיצונים הישראלים והפלסטינים, ומשמעות הדבר היא שממשלת ישראל תצטרך לפנות התנחלויות עוד לפני שלב הקבע", אמר הירשפלד. לדעתו, ההתנגדות לאופציה כזו תהיה מצומצמת, משום שרבים מן המתנחלים יעדיפו מצב זה, על פני אי הוודאות בה הם נתונים כעת.

יאיר הירשפלד העלה אלטרנטיבה נוספת, לפיה יחלו הדיונים על יישום הסדר הביניים, כפי שנקבע בהסכם העקרונות. לדברי ד"ר הירשפלד, אין צורך בתקופת הניסיון של שנתיים, והצורך של ישראל לבחון צעדים שיחזקו את מעמדו של ערפאת בשטחים.

הליכוד: להניח הסיכומים המדיניים על שולחן הכנסת

(ע.ס.) — הליכוד דורש להניח את כל הסיכומים שהושגו בקהיר על שולחן הכנסת. יו"ר מזכירות הליכוד, ח"כ יהושע מצא אמר: "אם הממשלה לא תניח את הסיכומים המדיניים שסוכמו בקהיר על שולחן הכנסת, יהיה זה צעד שיהווה סכנה מוסרית לממשלה הבאה שלא לכבד הסכמים אלו ושאר הסכמי ממשלת רבין".

פרס לאחר פגישתו עם כריסטופר בקהיר:

"אנו יוצאים את עזה על מנת שלא לשוב אליה; היה מיותר להיות שם"

שר החוץ אמר כי כשיסתיים המו"מ עם הפלסטינים נהיה חופשיים ופתוחים יותר ללכת לקראת הסורים

מאת און לוי

"עשינו דרך ארוכה וקשה עם הרבה עליות וירידות. היו לא מעט רגעים שבהם חשבנו שהכל הולך להישבר. אף פעם לא האמנתי שאפשר להילחם בסכין רק באמצעים צבאיים. יש אנשים שאומרים שאבד לנו המקל, ואני אומר שאבד לנו הגזר. לפי דעתי יצירת מציאות פלסטינית חדשה היא הגזר הגדול ביותר שאפשר להביא לאזור הזה. אני רואה בהסכם הרבה תבונה פוליטית, אני רואה בזה החלטה נבונה בעיניה". כך אמר אתמול שר החוץ, שמעון פרס, בתום יום הדיונים הארוך בקהיר.

לדברי פרס, "אנחנו יוצאים את עזה על מנת שלא לשוב אליה. שלום לעזה ושלום על ישראל ושלום בישראל. עד עכשיו כל מה שעשינו בעזה וביריחו היה על אחריותנו. היום כל דבר שנעשה בעניין עזה זה עשיית טוב או רע, אבל לא באחריותנו. נוצרה מערכת יחסים יותר נורמלית, לא רק של סכינים ולא רק של מלחמה. אני יודע שאלפי אמהות ואלפי אנשי מילואים נשמו לרווחה ברגע שנצא מעזה. עזה היתה עסק מסוכן. היה מיותר להיות שם. אנחנו מורידים היום מעלינו נטל כבד. נשתדל לסייע בידי הפלסטינים ככל שניתן כדי שתצליח דרכם."

פרס הגיע אתמול לקהיר בשעת בוקר מוקדמת, לאחר שקיים פגישה עם ראש הממשלה ושר הביטחון, יצחק רבין, ועם ראשי המשלחת הישראלית לשיחות, אמנון ליפקין־שחק, האלוף עוזי דיין ויואל זינגר, היועץ המשפטי של משרד החוץ.

עם הגיעו לקהיר נפגש פרס עם שר החוץ המצרי, עמרו מוסא. מאוחר יותר נסע לבניין השגרירות האמריקאית בקהיר, שם נפגש עם מזכיר המדינה האמריקאי, וורן כריסטופר, שדיווח לו על שיחותיו עם מנהיג אש"ף, יאסר ערפאת. בתום הפגישה אמר כריסטופר: "אני מעריץ לשמעון פרס על רצונו הכן להשיג את השלום".

פרס אמר כי פגישתם של מובארק, כריסטופר, ערפאת, מוסא ושלו היא מאמץ אחרון לסיים את הדיונים. נותרו כמה עניינים פתוחים: התיעוד, הדואר, מערכת הטלפונים, סמכויות הרשות הפלסטינית, נושא או שניים בנושא הבטחוני ומספר נושאים משפטיים. "ממה ששמעתי ממזכיר המדינה אני מבין שיש מקום לסכם את ההסכם היום או מחר", אמר פרס.

הוא אמר עוד כי "ברגע שנסיים את המשא ומתן עם הפלסטינים נהיה יותר חופשיים ופתוחים ללכת לקראת הסורים. אנחנו רציניים בנושא הסורי ורוצים לעשות שלום עם סוריה. השלום לא יהיה כולל אם לא נפתור את הבעיות בינינו לבין הסורים. אין הבדל בין מטרות האמריקאים למטרות הישראלים להביא לשלום כולל לאזור".

לדברי פרס "ישראל לא תתחיל בדיון על נסיגה מכל רמת הגולן. ראש הממשלה אמר שאנחנו מוכנים לנסיגה בתוך רמת הגולן. אנו לא נותנים כל סימנים או אינדיקציות באשר לגודל הנסיגה, משום שאנחנו חושבים שזה צריך להיות חלק מהמשא ומתן. אנו סומכים על כך שביקורו של כריסטופר יביא את שני הצדדים, הסורי והישראלי, אל שולחן הדיונים ביחס לכל העניינים, ולא רק הטריטוריאלי. צריך לזכור כי בנוסף לעניין הטריטוריה ישנה בעיית הביטחון, אופי השלום, המבט הכולל של האזור. אני מקווה שאכן נצליח להגיע להתקדמות גם עם הסורים".

לאחר הפגישה עם כריסטופר נועד פרס עם ערפאת ומשם יצא לפגישה עם נשיא מצרים, חוסני מובארק. בתום פגישתו זו נפגשו ארבעת האישים על מנת לסכם את אשר הוסכם.

בתום יום הדיונים דיווח פרס לראש הממשלה על תוצאות פגישותיו.

הרב מנחם פרומן בראיון לעתונים במזרח ירושלים:

"בלי החמאס — הסכם השלום יפול"

(ע.) — הרב מנחם פרומן, תושב תקוע שליד בית־לחם, אמר בראיון לעתונים פלסטיניים, כי ללא שיתוף החמאס יפול הסכם השלום בין ישראל לאש"ף.

הרב פרומן, המוכר כאחד המתנגדים בהתנחלויות, שהיה בין הראשונים המבנים את הכנה במערת המכפלה, התראיין לעתונים "אל ביאדר אל סיאסי", "א־נהאר", המופיעים במזרח ירושלים.

בראיון הוא מביע דעתו, כי לא ייתכן הסכם בין ישראל לפלסטינים ללא שיתוף הגורמים הדתיים משני הצדדים, בכלל זה החמאס בצד הפלסטיני. הוא פירט נושאים אשר צריכים להידון בין הנציגים הדתיים בשני הצדדים, כמו למשל סידורי התפילה במקומות הקדושים.

הרב פרומן מקיים מגעים עם גורמים בחמאס, ונפגש עם פעילי הארגון ברצועת עזה וביהודה ושומרון. בפגישות הוא מבהיר לעמיתיו מהצד האיסלאמי, כי יש להילחם עד חורמה בקיצונים, הן של החמאס, הן של אש"ף וגם אלו הנמצאים בצד הישראלי.

הרב פרומן חבר בקבוצת מתנחלים אשר מגדירות עצמן מתונות, ומבצעות בדיאלוג עם הפלסטינים. בעבר נתקלו דעותיו בהתנגדויות חוגים שונים ביש"ע.

160 משקיפים בינלאומיים יכנסו לחברון ביום א' בעוד כשבוע

מאת מוטי בסוק

כוח המשקיפים הבינלאומי יכנס לחברון ביום ראשון בעוד כשבוע. בכוח יהיו 160 משקיפים מנורבגיה, דניה ואיטליה. מפקדו יהיה קצין נורבגי.

בהסכם לכניסת הכוח, שלו היו שותפים ישראל, הפלסטינים, ושלוש המדינות השולחות משקיפים, נאמר כי הכוח יגיע לארץ ביום חמישי הבא, וביום ראשון יכנס לחברון. יום לאחר מכן, בקופנהגן, ייחתם על הסכם הצבת הכוח סמנכ"ל משרד החוץ לארגונים בינלאומיים יוחנן ביין, שגריר אש"ף באו"ם לביב טרזי, ונציגי המדינות השולחות את המשקיפים.

60 מאנשי הכוח ישרתו בחברון כמשקיפים ו־100 האחרים יהיו מומחים לנושאים אזרחיים, שיפעלו לסייע לאוכלוסיית חברון. מבחינה ביטחונית הכוח יהיה כפוף לצה"ל.

תכנית מפנה בהסתדרות

זכות ההכרעה לעובדים

1

משאל עובדים בכל נושא מהותי

מעורבות העובדים בתהליכי קבלת ההחלטות תיושם במישאל עובדים כללי שיתקיים פעם בשנה. הנושאים יועלו על־ידי העובדים. ההכרעות ייעשו על־ידי העובדים.

2

בחירה אישית באיגוד המקצועי

לא עוד בחירה במפלגות, לא עוד בחירה בסיעות.

3

הסתדרות חופשית וולונטרית

אדם לא יהיה חבר בהסתדרות בעל־כורחו.

העבודה קובעת סדר עדיפויות חדש בישראל

אני מאמין בעבודה

אמת

هكذا من الاصل

صكنا من الاجل

ותיקת מסורבות הגט בישראל הפגינה על מדרגות הרבנות בתל אביב

מאת אביבה זלצמן

ותיקת מסורבות הגט בישראל, ויקי לוי, אשר מאז 1957 בעלה מסרב לתת לה גט, ובית הדין הרבני אינו כופה זאת עליו, השתתפה אתמול בהפגנה על מדרגות הרבנות בתל־אביב.

מטה מפלגת העבודה בנעמת, שאירגן את ההפגנה, בחר את ל"ג בעומר כעיתוי המתאים ביותר להפגין נגד עוולות הממסד הרבני, "שאינו משתמש בכל הדרכים שההלכה מעניקה לו, כדי למצוא פתרונות לבעיותיהן של אלפי עגונות, מסורבות גט ופסולי חיתון", כדברי עו"ד עופרה פרידמן, מועמדת העבודה לתפקיד מזכ"ל נעמת.

עו"ד פרידמן תובעת נישואים אזרחיים לכל מי שנמנעת מהן הזכות להקים משפחה בישראל. בין השלטים שנשאו המפגינות, היו גם כאלו שהתייחסו להסכמים הקואליציוניים שחתם רמון עם המפלגות הדתיות וכנגד מרצ, השותפה באותה קואליציה. "כשמגיעים לש"ס, נגמר המרצ", נאמר בשלטים.

אירגון נעמית קיים אתמול הפגנה מול משרדי הרבנות הראשית בתל אביב במחאה על מצבן של העגונות. משמאל: המועמדת לראשות נעמית עופרה פרידמן (צילום: ישראל מלובני)

נמחקה תביעת האוצר לצווי מניעה נגד שביתת העובדים הסוציאליים

מאת חגי פורשנר

בית הדין הארצי לעבודה מחק אתמול את תביעתו של הממונה על השכר במשרד האוצר, שלום גרניט, שביקש להוציא צווי מניעה נגד איגוד העובדים הסוציאליים ונגד שביתת העובדים.

החלטת המחיקה פורסמה לאחר שמרכז השלטון המקומי הודיע כי הוא אינו עוד צד לתביעה.

השופט הסביר כי הוא מוחק את הבקשה, מכיוון שאינו יכול לדון בעתירה, שכן משרד האוצר אינו צד הנפגע מהשביתה. הוא הציע להעביר את הנושא לבית דין אזורי.

יו"ר מרכז השלטון המקומי, עו"ד אלדד (ראש עיריית כרמיאל), נימק את בקשתו להימחק מן העתירה ואמר: אנו מכירים בכך ששכר העובדים הסוציאליים נמוך ביותר, ותביעותיהם צודקות.

מזכ"ל איגוד העובדים הסוציאליים, אלי בירגרא, הודיע לבית הדין כי העובדים הסוציאליים מוכנים להיכנס למשא ומתן מיידי ואינטנסיבי על הסכם שכר, אך לא יפסיקו את שביתתם בתמורה למו"מ, אלא רק לאחר חתימת ההסכם.

אתמול הגיעו למטה המאבק של האיגוד 53 פניות, המבקשות אישור להשעיה זמנית ומקומית של השביתה בשביל לטפל במיקרי חירום. האיגוד אישר עשר בקשות – בניגוד לימים הראשונים לשביתה, שבהם אושרו בקשה אחת או שתיים בלבד – וכולן נגעו להפסקת הריון מסיבות רפואיות. האישור ניתן לצורך טיפול מינימלי ומיידי (כגון הופעה בוועדה להפסקת הריון), ותוך הוראה לעובד/ת, לנתק מגע עם הפונים מייד לאחר הטיפול המינימלי ההכרחי.

לא אושרו כל הבקשות האחרות, ביניהן מקרים של אלימות נגד קטינים ו/או נגד נשים, ענייני אימוץ, טיפול בקשישים ונכים, ייעוץ בחוזי נישואין, סידור ילדים במעונות וסידור נערים במוסדות. אחת הקריאות, שהגיעה משירות המבחן לנוער, ביקשה לחקור שלושה ילדים מדרום הארץ, שעל פי החשד נעשו בהם מעשים מגונים. קריאת עזרה אחרת הגיעה מצפון הארץ והתייחסה לאשה בת 33, אם לחמישה הנשואה לנרקומן, שנמצאה חבולה וחסרת הכרה לאחר נסיון התאבדות בבליעת כדורים.

מטה האיגוד ממליץ לפנות במקרים של אלימות אל המשטרה. במקרים של התעללות בקטינים, יש להפנות את הנפגעים אל הפסיכיאטר המחוזי. מהמטה נמסר, כי יטופלו רק בקשות שבהן קיימת סכנת חיים.

גם אתמול לא נוצר, בשעות העבודה הרגילות, שום מגע בין האיגוד והאוצר. האוצר הסתפק בהודעה חוזרת נגד יו"ר מרכז השלטון המקומי: "חבל שמרכז השלטון המקומי אינו נוהג כמעסיק ולא נוקט באמצעים העומדים לרשותו להפסקת סבל הנזקקים. מחד גיסא, עו"ד אלדר נוקט בהצהרות שעל פיהן הוא תומך בשביתה – ומאידך גיסא הוא ידרוש מהאוצר את המקורות למימון תוספת השכר. חבל שאלדר שכח את חריגות השכר ברשויות המקומיות".

כתב "דבר" שמעון וייס מוסיף: העובדים הסוציאליים חברי הקיבוצים שלחו אמש מכתב הזדהות עם עמיתיהם בשירות המדינה והסקטור הציבורי. במכתב, שהופנה למזכ"ל איגוד העובדים הסוציאליים, נאמר בין השאר כי העובדים הסוציאליים בקיבוצים מזדהים עם עמיתיהם בשירות המדינה והסקטור הציבורי, הנאבקים בצדק לקבלת משכורות הוגנות שיכבדו אותם כאנשי מקצוע, ויאפשרו להם להתמודד ולטפל במצוקות של האוכלוסיות הנזקקות.

5 אנשים נהרגו בתאונות

(עי). – שני נוסעי מכונית פרטית נהרגו אתמול בתאונת דרכים קטלנית בדרך בר יהודה בחיפה. התאונה אירעה בעת שמכונית פרטית שבה נסעו, שעשתה את דרכה מחיפה לצומת הצ'ק פוסט, סטתה מסיבה בלתי ברורה למסלול הנגדי בכביש הדו־סיטרי והתנגשה במשאית כבדה (סמיטריילר) שנסעה מהכיוון הנגדי. מעוצמת ההתנגשות העפה המכונית הפרטית לכביש השירות שליד מפעלי "הורע" שבמקום. נהג הסמיטריילר ונהג המכונית הפרטית נפצעו פצעים בינוניים והועברו לטיפול באמצעות אמבולנסים של מד"א למרכז הרפואי רמב"ם בחיפה. התאונה גרמה להפרעות קשות בתנועה בשני הכיוונים.

אדם אחד נהרג ושלושה נפצעו באורח קל עד בינוני, בהתנגשות חזיתית בין שני כלי רכב שאירעה אתמול בבוקר באזור סדום. התאונה אירעה סמוך לשעה 05.50 בבוקר במרחק של כשני קילומטרים מצפון למפעלי ים המלח בסדום. שמעיה קסובלה מעוד נהג במכונית "סיטרואן" פרטית אדומה, ובעקומת הכביש ימינה הוא סטה לפתע לנתיב השמאלי והתנגש חזיתית במכונית "סובארו" מסחרית שהגיעה מהכיוון הנגדי. במכונית זו נהג מאיר פרץ, בן 36, שנפצע אנושות ומת מאוחר יותר. שני נוסעים שהיו במכוניתו נפצעו קל עד בינוני והנהג קסובלה נפצע קל. אל מקום התאונה הוזעק צוות רפואי במסוק צבאי וכן הגיע למקום רופא שבדק את ארבעת הנפגעים וקבע את מותו של פרץ. הודעה על כך נמסרה למשפחה. הפצועים פונו לטיפול. ראש לשכת התנועה של משטרת מרחב הנגב, רפ"ק מימון פרג'י, שחוקר את נסיבות התאונה, קבע כי נגרמה כנראה כתוצאה מסטייה פתאומית לנתיב הנגדי של שמעיה קסובלה אשר נחקר על ידי בוחני לשכת התנועה.

מחמוד הורידי מכפר סולם נהרג אתמול בתאונת דרכים קטלנית שאירעה בצומת ביתן בכביסה המערבית לבית שאן. הרכב שבו נהג ביצע פנייה שמאלה בדרכו לעמק בית שאן, והתנגש חזיתית ברכב שבא ממול. הורידי נהרג במקום ועוד שישה אנשים נפצעו באורח קל עד בינוני ופונו בנט"ן ובאמבולנס של מד"א לבית החולים העמק בעפולה. אנשי משטרה וכבאים פינו את הצומת, שהיה חסום זמן מה בשעות הבוקר העמוסות. משטרת התנועה במרחב העמקים ממשיכה בחקירת נסיבות התאונה.

אדם אחד נהרג ועוד שלושה אנשים נפצעו באורח קל עד בינוני בתאונת דרכים קטלנית בצומת ביתן, בכביסה המערבית לבית שאן. ממשטרת התנועה נמסר, כי התאונה אירעה ככל הנראה בשל אי ציות לתמרור האי מתן זכות קדימה. כתוצאה מההתנגשות נחסם הצומת זמנית. לאחר פינוי הנפגעים לבית החולים העמק בעפולה הורדו כלי הרכב המעורבים בתאונה לשוליים והצומת נפתח לתנועה. המשטרה חוקרת.

מסקה סקוה, עולה בן 3 מאתיופיה המתגורר עם משפחתו בשכונת הקרוונים של מרכז מבועים בנגב המערבי, נפצע בתאונה בעת שחצה כביש במקום מגוריו. משאית שעברה במקום, נהוגה על ידי תושב אשקלון, פגעה בפעוט וחלק מרגלו נקטע. הוא פונה לטיפול במרכז הרפואי "סורוקה" בבאר שבע. בוחני לשכת התנועה של משטרת מרחב הנגב פתחו בחקירת נסיבות התאונה.

שאול מורדכייב, בן 39 מבאר שבע, נפצע קשה כשמכוניתו התנגשה בגשרון על נחל באר שבע. מורדכייב, נהג טנדר "פיאט פיורינו" מבאר שבע לכיוון הישוב הבדווי הסמוך תל שבע. בהתקרבו אל תל באר שבע, מסיבה שלא הובהרה, סטה לפתע הטנדר ימינה והתנגש בגשרון הבנוי על הנחל. מעוצמת ההתנגשות נפגע הגשרון והנהג נפצע קשה ופונה למרכז הרפואי "סורוקה" בבאר שבע. לאחר טיפול ראשוני הוא אושפז להמשך טיפול, ומצבו הוגדר כבינוני.

סנדלוביץ שינה גרסה: לא יריתי בנבט אלא נפלט כדור מהאקדח שלי

השופט לא נטה לקבל גרסה זו והאריך מעצרו של הצייר ב־10 ימים

(עי).־ מעצרו של תושב נתניה, הצייר מנדי סנדלוביץ (63), החשוד ברצח ריימונד נבט במהלך ויכוח על מקום חנייה לפני יומיים, הוארך אתמול ב־10 ימים בבית משפט השלום בעיר.

השופט דחה את טענות הסניגור, כי מדובר בטעות שנגרמה עקב תקיפת החשוד על ידי נבט ובנו אשר גרמה לסנדלוביץ לפלוט כדור מאקדחו. השופט קבע, כי האירוע הפך אלים לא בגלל החשוד ברצח, אך הראיות שבידי המשטרה מוכיחות כי הוא הוציא את האקדח, דרך אותו וירה.

מוקף בחבריו, ציירים ואמנים נתנייתים שבאו לעודדו, הגיע סנדלוביץ לאולם בית המשפט. במהלך הדיון הוא נראה אדיש ומסוגר כאילו הנושא הנדון אינו נוגע לו. מאחוריו ישבה אשתו, שסייעה לסניגורו, עו"ד משה זילברמן, בהצגת גירסתו.

"כל הטרגדיות הן צירופי מקרים וזו אחת מהן", אמר הסניגור. "יש כאן מרכיבים של טרגדיה ולא של רצח. מרשי, כאזרח, רצה לדאוג לסדר הטוב והותקף על ידי שני בריונים – האבא והבן – שהיכו אותו, הטילוהו בחוזקה על הרצפה, ולאחר שנחבל בכל חלקי גופו נשמט אקדחו, ולמרות שלא היתה לו כל כוונה להשתמש בו ולא לאיים, נפלט כדור".

הסניגור טען עוד, כי לסנדלוביץ לא היתה כל כוונה לבצע פשע. אולם השופט, לאחר ששמע את שני הצדדים, קבע כי לא רק שהראיות המבוססות על עדויות, בהן של אשתו, מעידות כי החשוד הוציא את האקדח וירה בו, אלא שגם סנדלוביץ עצמו נתן גירסה זו בחקירתו הראשונה, ורק כעבור כמה שעות שינה אותה וטען כי לא ירה אלא נפלט כדור.

בשלב זה, קבע השופט, יש נגד החשוד ראיה מבוססת לכאורה. מדובר ברצח, גם אם יש בו אלמנטים של טרגדיה, הוסיף השופט.

האדמו"ר מסאטמר יבקר בישראל

מאת נח זבולוני

האדמו"ר מסאטמר, הרב משה טיטלבוים, שמקום מושבו בברוקלין, יבקר בתחילת החודש הבא בישראל כאורח העדה החרדית ומוסדות סאטמר בירושלים.

מטרת ביקורו של האדמו"ר, המכהן כנשיא העדה החרדית בירושלים, "היא לחזק את מערכות היהדות החרדית והנאמנה, שלא סרה לציונים ואינה משתתפת בבחירות בכנסת המדינית והממשלה הכופרת", כדברי החסידים.

זה ביקורו השני של הרב בארץ. הביקור הראשון היה לפני עשר שנים, כאשר עלה על כס האדמו"ר מסאטמר. הביקור הנוכחי ייערך ב־6 ביוני.

בביקורו יחנוך את קריית "ויואל משה" על שם דודו, האדמו"ר הקודם הרב יואליש טיטלבוים. כן יחנוך בית מדרש גדול בשכונת "עטרת תורה" בירושלים.

ישראל סביון עשוי להתמנות למנכ"ל תערוכת "אנרגיה 96"

מאת יוסי ליבוביץ

שר האנרגיה, משה שחל, הציע באחרונה למנכ"ל עיריית חיפה לשעבר, ישראל סביון, את תפקיד מנכ"ל תערוכת "אנרגיה 96" הבינלאומית, שתתקיים בחיפה בעוד כשנתיים. מדובר בתערוכה יוקרתית אשר תציג את כל השכלולים המודרניים בעולם בתחום האנרגיה, וישתתפו בה רוב החברות הקשורות באנרגיה בעולם. המנכ"ל שיתמנה לתפקיד זה אמור לעבוד על הפרויקט במשך כשנה וחצי.

תפקיד זה עשוי להשתלב בתוכניותיו של סביון, שנחשב לאחד האנשים החזקים של מפלגת העבודה במחוז חיפה. הוא הודיע כי בכוונתו להתמודד על תפקיד מזכיר מפלגת העבודה במחוז חיפה.

סביון עדיין ממתין למינוי שהבטיח לו שר השיכון והבינוי, בנימין בן אליעזר, לתפקיד יו"ר דירקטוריון חברת "שיכון ופיתוח" או יו"ר דירקטוריון "עמידר". הבטחה זו ניתנה לסביון על דעת ראש הממשלה, יצחק רבין, וראש עיריית חיפה, עמרם מצנע. בתמורה להבטחה זו ויתר סביון בשעתו על התמודדות למועצת עיריית חיפה.

סביון התבקש אז להמתין עד תחילת מאי, וכעת, משהגיע מועד הפרעון, וההבטחה אינה מתממשת, עומדים ראשי הוועדים הגדולים במחוז חיפה לצאת לשורה של פעולות, כדי לשכנע את הנהגת מפלגת העבודה לעמוד בהבטחתה כלפי סביון.

יוסף חריש מונה ליו"ר המועצה לצמצום העבריינות

מאת יורם לוי

שר המשטרה משה שחל החליט למנות את היועץ המשפטי לממשלה לשעבר, יוסף חריש, ליו"ר המועצה הציבורית לצמצום העבריינות (מצ"לה).

המועצה הוקמה במשרד המשטרה ב־1988 על ידי שר המשטרה דאז חיים בר־לב במטרה לשתף את משרדי ממשלה, ראשי ערים וארגונים ציבוריים במאמץ הלאומי למלחמה בפשיעה ובעבריינות.

המועצה התכנסה למספר ישיבות, אך פעילותה שותקה לחלוטין בתקופת השר לשעבר רוני מילוא. שר המשטרה משה שחל החליט להחיש את פעילותה של מצ"לה, וכצעד ראשון מינה את יוסף חריש כיו"ר שלה.

נדחתה ההפגנה נגד סגירת מפעל תעש בירושלים

מאת יורם לוי

מועצת פועלי ירושלים החליטה לדחות את ההפגנה שיועדה ליום ראשון מול משרד ראש הממשלה, במחאה על כוונת תעש לסגור את מפעליה בבית הכרם ובמישור אדומים. הדחייה היא לבקשת משטרת ירושלים, וההפגנה תתקיים ביום רביעי.

במשטרת ירושלים הסבירו כי העומס המבצעי הצפוי על המשטרה ביום ראשון לא יאפשר את אבטחת ההפגנה. יצוין כי ביום ראשון צפויים בירושלים אירועים רבים, ביניהם ביקור של מזכיר המדינה האמריקאי, וורן כריסטופר, וחילופי המפכ"לים.

כרזת "העם עם הגולן" הונפה בעת ביקור שר החינוך בבי"ס באופקים

מאת אמיר רוזנבליט

תקרית מביכה אירעה במהלך שיחה שקיים אתמול שר החינוך, פרופ' אמנון רובינשטיין עם תלמידי בית הספר המקיף הכללי באופקים.

בעוד שהשר משיב לשאלתה של תלמידה בכתה י"א על התערערות מצב בטחון הפנים, קם מספר תלמידים באחת השורות האחרונות של אולם הספורט בבית הספר. על ראש בגדם היו מודבקים סטיקרים בנוסח: "יש"ע זה כאן", והם הניפו כרזת בד גדולה ועליה הכתובת: "העם עם הגולן".

השר, שהופתע מההפגנה המאולתרת שנערכה בין כתלי בית הספר, עוד הספיק להסביר לעבר המוחים "בסדר, ראיתי, ראיתי", בטרם עט מנהל בית הספר לעבר התלמידים והוציאם אל מחוץ לאולם.

בירור קצר העלה כי אחד מיוזמי אקט המחאה נגד השר היה תלמיד פרויקט כל"פ (שמיניות למען עזר פיתוח), ארי פינסקי, מהישוב בית־אל. "החינוך הוא אמנם ערך חשוב, אבל הביטחון חשוב יותר", נימק פינסקי את מעשיו באוזני כתב "דבר".

התלמידים סיפרו כי הנהלת בית הספר ידעה על הצעד המתוכנן, ואיימה עליהם לבל יבצעו את זוממם. לדבריהם, הם הצליחו להטמין את הכרזה בתוך התיק, וכאשר החל השר בדבריו, שלפו והניפו אותה אל על.

שרים וחברי פרלמנט מיוון ישתתפו בטקסי הפסחא בי"ם

מאת זאב פרי

משלחת רמת דרג מיוון, הכוללת את שרי התחבורה והמשטרה וחברי פרלמנט, מלווים בעשרות עיתונאים וצוותי צילום, אמורה לנחות היום בארץ בטיסה מיוחדת של "אולימפיק". המשלחת תשתתף מחר בטקס הדלקת לפיד "האש הקדושה", שהוא אחד מטקסי חג הפסחא היווני־אורתודוכסי.

זו הפעם הראשונה שמשלחת רשמית מטעם ממשלת יוון משתתפת בחגיגות אלה. הטקס יתקיים מחר בצהריים בכנסיית "הקבר הקדוש" בירושלים, ומיד לאחריו תצא המשלחת מהארץ בחזרה ליוון.

למשלחת נלווים כל מנהליה הבכירים של חברת התעופה היוונית, בכלל זה יו"ר מועצת המנהלים של החברה, פרופ' ג'ון מאנסרס.

מטפסים מקשטים את נמל תל אביב לקראת ההמוני שנערך אמש לרגל ל"ג בעומר (צילום: אלון רון, ישראל כהן)

נדחתה בקשת המסייעים למבצע הפיגוע בחדרה להשתחרר ולהיפגש עם סניגורם

מאת אודי שורון

בית המשפט המחוזי בחיפה דחה אתמול את ערעורם של עאטף כבהא, בן 46, וקרוב משפחתו מאג'ד כבהא, בן 48, מברטעה המזרחית, החשודים בסיוע למחבל עמר עמארנה, בן 23, שביצע את הפיגוע הקטלני בתחנה המרכזית בחדרה. השניים יחזרו לתא המעצר עד יום חמישי הבא, כפי שהורה שופט שלום בחיפה.

הסניגור, עו"ד ג'אבר ג'בארין, הודיע לשופט המחוזי מיכה לינדנשטראוס, כי יעתור לבג"ץ אם תמשיך המשטרה ותמנע ממנו להיפגש עם שולחיו מעבר לשלושת הימים הבאים. בתגובה אמר איש מיחלק המיעוטים, פקד איציק בר, שאיסור המפגש בין החשודים לפרקליטם הוארך בגלל התפתחויות בחקירה. לדבריו, יתכן שיהיה צורך להאריך את צו איסור המפגש לתקופה נוספת. לראיה, הציג הקצין בפני השופט את אישורו של הממונה על החקירה בשב"כ לכך.

בהסכמת הצדדים, הוצאו החשודים מהאולם, ואז הוחל בדיון בעניינם בנוכחות סניגורם. הלה טען, כי החשוד מאג'ד מעניק שירותי הובלות והסעות, וכי אחד מבני דודיו טילפן אליו יום לפני הפיגוע וביקש לבצע נסיעה למחרת לחדרה, ובמקביל ביקש זאת גם מהחשוד השני, עאטף, מבלי שגילה לו, כי כבר סיכם את הדבר עם הראשון.

מדברי הסניגור עולה כי ביום הפיגוע, סמוך לשעה 09.00 בבוקר, הגיעו שני החשודים לכתובת שנמסרה להם בברטעה המזרחית, מעבר לקו הירוק, כדי לבצע את הנסיעה, וכשהבחינו זה בזה החלו להתווכח ביניהם מי יבצע את המשימה. לבסוף הוחלט שעאטף יעשה זאת, משום שהגיע ראשון. אז עזב מאג'ד את המקום והלך לרופא, בעקבות פציעתו בתאונת דרכים בפברואר.

עאטף הסיע את האיש שבעבורו הוזמנה הנסיעה, בלי שהכיר אותו. הוא הורידו ליד השוק בחדרה, גבה ממנו 40 ש"ח וחזר לביתו. בדיעבד התברר שהנוסע האלמוני לא היה אלא המחבל. "מדובר בשני אנשים שעברם נקי לחלוטין, שנפלו קורבן למזימתו של תושב הכפר, שכדי לא 'לפשל' הוא הזמין שני נהגים שכבר ביצעו עבורו נסיעות בעבר. מדובר באנשים תמימים", אמר עו"ד ג'בארין וביקש מהשופט לשחררם בערבות.

פקד בר התנגד לשחרור וטען, כי נתגלו סתירות בעדויות החשודים, וכי מדובר בפרשה סבוכה ורגישה מאוד, הנמצאת בעיצומה. לדבריו, החשוד מאג'ד הכחיש כי הכיר את האיש שהזמין את הנסיעה, והדבר רק מחשיד אותו עוד יותר מאחר שבדרך זו הוא מבקש שלא להפליל את עצמו. בבקשו לדחות את הערר הוסיף קצין המשטרה וטען, כי המשטרה מבקשת להמשיך ולחקור את השניים על הקשרים שלהם עם אנשי קשר שהיו שותפים לסוד תכנון הפיגוע ולביצועו.

השופט לינדנשטראוס עיין בחומר חקירה סודי וסמוי של המשטרה והשב"כ, וציין כי מדובר בחומר מודיעיני משמעותי שלא ניתן לפרטו באולם המשפטים, ואשר יש בו כדי להצדיק את המשך החזקתם של החשודים מאחורי סורג ובריח. השופט הדגיש כי הסמכות לאסור פגישה בין החשודים לבין סניגורם נתונה בידי השב"כ על פי חוק, וכי האינטרס הציבורי במקרה זה עדיף על זכותם של החשודים להיפגש עם עורך דינם.

23 פליטים בוסנים שמצאו מקלט בישראל יצאו לברטיסלבה

(עי). – 23 פליטים בוסנים, שמצאו מקלט בישראל, יצאו אתמול לברטיסלבה, בירת סלובקיה, כדי להצטרף שם לקהילה של כ־2,000 פליטים. הפליטים, רובם זוגות צעירים עם ילדים, באו לארץ בפברואר 1993 עם עוד כ־60 פליטים־מוסלמים בני עמם. הם הגיעו במבצע מיוחד שאורגן על ידי המשרד לאיכות הסביבה ובשיתוף עם ארגון יהודי צרפת.

"היה לנו טוב בקיבוץ בית אורן", אמר אבאס יעקובוביץ, בן 17, שהוזה בעברית והודה לממשלת ישראל ולקיבוץ על הכנסת האורחים החמה. איזאבה איסלבגיץ' בת ה־19 הודתה: "בכיתי בבוקר כשנפרדתי מהמורה ההוברות בביתה".

הפליטים, שכולם מעוניינים להגיע לגרמניה, בלגיה או מדינות מערביות אחרות באירופה, זכו כאן למעמד של תושב ארעי, עבדו ונהנו משירותי רווחה, בריאות, חינוך והטיפול מסור מצד ארגוני מתנדבים רבים.

"קיבלנו אתכם בזרועות פתוחות והדלת שפתחנו לכם כאן תישאר פתוחה. אתם עוזבים אותנו על פי בקשתכם", אמר שלום סרי, סמנכ"ל המשרד לאיכות הסביבה, במסיבת פרידה צנועה שנתקיימה בנמל התעופה בן גוריון.

קונסול סלובקיה בישראל, אנטון פינטר, שיבח את שיתוף הפעולה ההומניטרי בין ישראל לסלובקיה בעזרה לפליטי בוסניה, והבטיח ליוצאים עזרה בקליטתם בחיים החדשים בסלובקיה, או בכל מקום שבו ירצו לשהות עד שיוכלו לשוב למולדתם.

מתה אווה עופרי – לאחר שנותקה ממכשיר ההנשמה בהוראת שופט

(עי).־ אווה עופרי, שנותקה בתחילת השבוע ממכשיר ההחייאה אליו היתה מחוברת יותר מחודש, מתה אתמול לפנות בוקר.

עופרי (68) הגיעה לבית החולים בתל־השומר בפברואר לאחר שלקתה בשיתוק פתאומי ברגליה. בעקבות סיבוך שחל במהלך הטיפול, לקתה האשה בהתקף לב וכתוצאה מכך לא הגיעה אספקת חמצן למוחה במשך מספר דקות, דבר שגרם לנזק בלתי הפיך.

מאז, יותר מחודש היתה עופרי מונשמת באמצעות מכשיר ההחייאה.

בניה, יורם ואיתן עופרי, פנו בסוף השבוע שעבר לבית המשפט המחוזי בתל־אביב בבקשה לנתק את אימם ממכשיר ההחייאה, לאחר שהובהר להם כי היא במצב קשה מאוד, מחוסרת הכרה, מונשמת ואינה מגיבה לסובבים אותה, וכי הסיכויים לשיפור במצבה קלושים ביותר. הבנים טענו, כי הם פועלים על פי בקשת אימם בעבר – לנתק אותה ממכשיר ההחייאה במקרה שתגיע למצב של חוסר תקווה.

שופט בית המשפט המחוזי בתל־אביב אורי גורן נענה להסכם שנערך בין באי־כוחם של עופרי לבין פרקליטות המדינה, והחליט כי הישישה תנותק בהדרגה ממכשיר ההנשמה.

דוברת בית החולים תל־השומר אמרה אתמול, כי אווה עופרי אכן נותקה לפני שלושה ימים בהדרגה ממכשיר ההנשמה והצליחה לנשום לבדה – עד שנפטרה אתמול לפנות בוקר.

מרד נשים במרץ

טענות קשות על מקומן של הנשים והקיבוצים במסע הבחירות של רמון

מאת אפרים דוידי

טענות קשות העלו אתמול פעילי הקיבוץ הארצי במפגש המועמד למזכ"ל ההסתדרות של רשימת "חיים חדשים", ח"כ חיים רמון. במפגש שנערך ב"בית הקיבוץ הארצי" בתל־אביב תחת הכותרת "מי אתה חיים רמון? כל מה שרצית לדעת עליו ושעוד לא התפרסם במודעות של ההסתדרות", השתתפו עשרות חברי קיבוצים. האחראית על מגזר הקיבוצים במטה רמון, אסתר לבנון־מורדוך, אמרה במפגש כי "יש עוד שבוע וחצי עד לבחירות, ויש עוד זמן כדי לתקן את הנזקים האלקטורליים בנושא הנשים והקיבוצים". לדבריה בתעמולת הבחירות של הרשימה מתייחסים לנשים ולקיבוצים כ"אל חור שחור". עוד היא הזהירה כי עמדת הרשימה כלפי הנשים יכולה לפגוע בסיכויים האלקטורליים של הרשימה. "אין לשכוח שנשים הן 52 אחוז מסך המצביעים" היא הדגישה.

רמון השיב ללבנון־מורדוך כי "אחוז קטן מהמצביעים מסתכלים במודעות". לדבריו הקו בו נוקטת הרשימה הוא הקו הנכון, לפיו "חוק ההפלות אינו נושא שמוביל בסקרים. אני לא רוצה להתווכח על זה. יש שמותליסים על מסע הבחירות והפניקה לא אצלנו – הפניקה אצלם".

הוא גילה כי נציגי מרצ התייצבו בעבר נגד מועמדות הרשימה לתפקיד מזכ"ל נעמ"ת, ח"כ ענת מאור, כדי לעצור חקיקה בעד חוק ההפלות. הוא תקף גם את מפ"ם בשאלת מועמדיה ומועמדותיה, ואמר: "בכל מקום שבאו אנשי מפ"ם וכפו עלי מועמד, הוא התגלה כמועמד רע ומבריח קולות. לא באתי לרוץ בראש רשימת מרצ. אילו הייתי צריך לרוץ בראש מרצ, לא הייתי עושה זאת. אני לא מסתפק ב־15% או 17% מהקולות".

בשיחה עם כתב "דבר" אמרו כמה מפעילי הקיבוץ הארצי ברשימת רמון כי הם חשים "אי־נוחות נגררת" מכך שלא נחתם הסכם בין ש"ס לבין מרכיבי הרשימה "חיים חדשים". הם חוששים שההסכם לא נחתם מחשש להביא אותו לאישור מוסדות רצ ומפ"ם. מנהיג הרשימה, ח"כ חיים אורון, דוחה טענות אלה, ואמר שההסכם, שלדבריו תוכנו נמסר אישית על ידי רמון, לא נחתם בגלל בעיות טכניות ועקב הקושי לכנס את כל נציגי המפלגות בעת מערכת הבחירות.

מתוך כך מכה שאלת ייצוג הנשים ברשימת "חיים חדשים" גלים גם בשותפה השנייה בגודלה ברשימה: רצ. בשיחה עם כתב "דבר" מסרה ד"ר חנה הרצוג, מועמדת רשימת "חיים חדשים" במועצת פועלי רמת השרון, כי "אנו לא מקבלות מספיק הבהרות בסוגיית הנשים ברשימה. יש אף הקוראות להרחיק לכת, להתפטר מהרשימה ולקרוא להצביע עבור הברפלד". עוד היא מסרה כי בתחילת השבוע נשלח מכתב אל רמון, החתום על ידי חברות, חברי רצ, ביניהן מרצות באוניברסיטה העוסקות במעמד האישה: דפנה יזראלי, חנה ויזינשר, סילוויה פוגל־ביז'אוי וניצה יאני. במכתבם דורשים חברי רצ שרמון יציג "עמדה ברורה במספר סוגיות, כולל התחייבות לייצוג 40% התפקידים, בכל המוסדות, על ידי נשים". עוד אמרה ד"ר הרצוג כי "לצערנו טרם קיבלנו כל תשובה מרמון".

קבוצה אחרת של פעילות ופעילי רצ פנו אתמול אל נשיאות מועצת התנועה כדי לקיים מושב "מיוחד בהקדם האפשרי" של המועצה. הפעילים רצו שהמועצה תדון על ההסכם עם רצ, שטרם קיבל אישור ממוסד בתנועה ולא נחתם על ידי נציגיה, וקביעת עמדה בשאלת ייצוג הנשים. נשיאות רצ התכנסה אמש והחליטה לכנס את המועצה רק לאחר הבחירות "על מנת לדון בדרכים למימוש מצע הרשימה המשותפת, תוך שימת דגש מיוחד על מעמד האשה בהסתדרות ובחברה בכלל". עוד קראה נשיאות המועצה לרשימת "חיים חדשים", "להגיש מיד לאחר הבחירות, את המצע במשותף בדבר קידום מעמדן של הנשים במוסדות ההסתדרות והנהגתה".

נשיאות המועצה הוליכה כי "ההליכה המשותפת עם רמון וש"ס מחייבת העמדת מועמדים גם מטעמם. הנשיאות קובעת כי השינויים פרסונליים שנעשו במועצת הפועלים, נעשו מטעמים ענייניים".

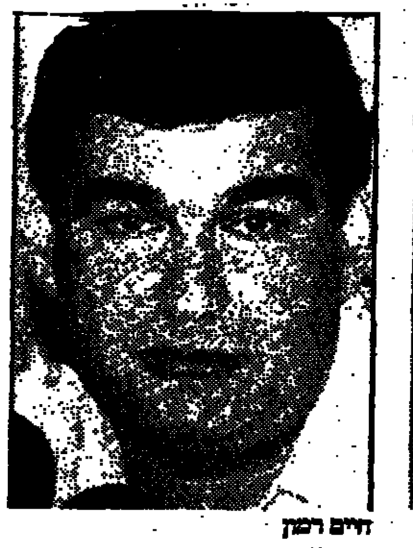
חיים רמון

ענת מאור

הרשימה היהודית־ערבית: קיבלנו פניות מהעבודה ומ"חיים חדשים"

מאת אפרים דוידי

"בכירים מרשימת העבודה של חיים הברפלד ומרשימת 'חיים חדשים' פנו בימים אחרונים לאנשינו". כך אמר אמש יו"ר הרשימה המשותפת היהודית־ערבית", בנימין גונן. הוא הוסיף "הפניות היו סביב הצעות להקמת קואליציה לאחר הבחירות להסתדרות". לדבריו אף הוצע לנציגי הרשימה מקום בועדה המרכזת, לראשונה מאז הקמת ההסתדרות.

מרשימת רמון הכחישו אמש שנוהלו מגעים עם הרשימה המשותפת", ונמסר שאין בכוונתם לעסוק בקואליציות עד לפרסום תוצאות הבחירות. אך לכתב "דבר" נודע כי מגעים אכן נוהלו בין חברי כנסת השייכים לשתי רשימות. מה"עבודה" נמסר כי היו מגעים אך לא התקיים כל מו"מ ולא היו סיכומים.

גונן אמר כי "לשום רשימה לא יהיו 50% או יותר מהקולות. כל מי שירצה להגיע ללשכה שבקומה החמישית ברחוב ארלוזורוב יזדקק לעזרתנו, והם כבר מתחילים לחזור. לנו יש רק קו אדום אחד: לעולם ובשום תנאי לא ניכנס לקואליציה עם הליכוד". עוד הדגיש גונן כי "מעבר לקו האדום – הכל פתוח. אולם לכל מי שפונה אני מבהיר, שכדי להשיג את תמיכתנו יצטרך להציע הצעות ברורות וחד־משמעיות בשני תחומים: הסתדרות שתילחם למען ציבור העובדים וביטול האפליה הקשה נגד חבריה הערביים של ההסתדרות".

דובר הרשימה מסר עוד כי תקיים עצרות והתהלוכות לכבוד ה־1 במאי, יום העובד הבינלאומי, בין היתר בתל־אביב, בנצרת, בטייבה ומצעד מאבו סנאן לכפר יאסיף. עוד צפויות אסיפות בעשרות מקומות נוספים, ביניהם חיפה, בת־ים ופתח תקוה. "מעבר לשיקולים עקרוניים, אנו רואים ב־1 במאי ובדגל האדום שיקול אלקטורלי משמעותי במסע הבחירות שלנו", אמר גונן. הוא הוסיף כי "בימים האחרונים קיבלנו פניות מאנשי שמאל עצמאיים ואף מאוהדי מפ"ם להפגין איתנו. הם מחפשים גוש של שמאל חברתי בהסתדרות, וכיום אנו היחידים המציעים זאת".

ב־1 במאי בשעות הערב יתקיים ב"בית סוקולוב" דיון בהשתתפות ראשי הרשימה ופעילים בשמאל בסוגיית ההסתדרות והבחירות לוועידת ההסתדרות.

יהודים מדרום אפריקה מעוניינים לקנות קיבוץ

מאת דורון שרם

שיחת טלפון בלתי שגרתית התקבלה אתמול במזכירות הקיבוץ הארצי. על הקו היה יהודי עשיר מדרום אפריקה, שביקש לקנות קיבוץ.

המזכירה שקיבלה את השיחה המוזרה, נדהמה לשמוע מפי המטלפן כי הוא מדבר בשם קבוצה של שבעים יהודים מדרום אפריקה, המעוניינים לקנות קיבוץ המצוי בקשיים כלכליים כדי להתיישב בו ולפתחו. המטלפן אף ידע לציין שהקיבוצים פזורים בגליל ובנגב, וטען כי המרחק מתל־אביב אינו בעיה מיוחדת.

המזכירה ניסתה להסביר למטלפן שקיבוץ לא קונים בכסף, אך הוא עמד על דעתו. "אין לנו צורך להתחיל הכל מההתחלה", השיב, "אבל יש לנו מספיק כסף לקנות קיבוץ מוכן".

ניסו להפריע לאסיפה של רמון

קבוצה של 15 פעילי הנוער העובד הלומד בחיפה ניסו שלשום בלילה להפריע לאסיפת בחירות של חיים רמון באולם "מצא" בחיפה.

פעילי רשימת "חיים חדשים" אספו כ־300 פעילים מאזור חיפה והקריות כדי להאזין לתוכנית הפעילות של רמון. קבוצה של הנוער העובד הלומד, אשר עקבה אחר תנועותיו של רמון, השמיעו קריאות גנאי לעבר רמון והמשתתפים האחרים.

למקום הוזעקה ניידת משטרה, השוטרים הרחיקו את המפגינים. במשך כל זמן האסיפה ניסו המפגינים להפריע, והם התפזרו רק לאחר שהאסיפה הסתיימה.

יוסי ליבוביץ'

עימות פומבי בין המועמדים לראשות מועצת פועלי י"ם

המועמדים לראשות מועצת פועלי ירושלים מתכננים לערוך ביניהם בשבוע הבא עימות פומבי. ההצעה הועלתה על ידי מטהו של מועמד הליכוד משה (צ'יקו) כהן, והתקבלה בחיוב על דעתם של מועמד העבודה ומזכיר המועצה, שמעון צוריאלי, ומועמד מטעמו של רמון, דני בן־שטרית.

לפי שעה עדיין לא נקבע המועד והמקום בהם יתקיים העימות. במטהו של צוריאלי משוכנעים, כי הוא ייטיב לנצל את ההזדמנות כדי למנות את הישגיו בתחום החברתי בארבע שנות כהונתו כמזכיר מועצת הפועלים.

יורם לוי

ערעורו של הרשקו החשוד בירי יידון היום בביהמ"ש המחוזי

מאת אלי ברנר

בית משפט המחוזי בתל־אביב ידון היום בערעורו של אייל הרשקו, תושב רמת־גן (20), העצור בחשד שהשתתף בירי ברובה אוויר על תושבים בגוש דן בתחילת השבוע.

ביום שלישי נשלח הרשקו לשבעה ימי מעצר, למרות שטען כי יש לו אליבי וכי אינו מסוגל כלל להשתמש בנשק בגלל נכות בידיו. הוא אף אמר שמות של חברים שיכולים לאמת האליבי שלו. המשטרה הפרידה בין בקשת המעצר של הרשקו ושל שני העצורים האחרים.

אתמול הגישה עורכת הדין המייצגת את הרשקו, אורלי פרייזר, ערעור לבית משפט המחוזי, בו תדון היום השופטת. פרייזר קבלת, כי שופטת המעצרים, מרים סוקולוב, שמעה ביום שלישי את הטיעונים של עורכי הדין ששי גן ואלי כהן, המייצגים את החשודים האחרים, ויצאה להפסקה מבלי לשמוע את דבריה שלה. כששבה מההפסקה, שמעה השופטת סוקולוב את טיעוניה של פרייזר – שהבטיחה להביא אישור רפואי לנכותו של הרשקו ואמרה שיש לו אליבי – ומיד קראה את ההחלטה להארכת המעצר מהכתב שהיתה מוכנה מראש.

בכתב הערעור שהגישה אתמול אחר הצהרים, טוענת עו"ד פרייזר כי שופטת השלום לא התחשבה בטיעוניה לפני ששלחה את הרשקו למעצר, וכי היא תבקש משופטת בית המשפט המחוזי רות אליעז לבטל ההחלטה.

ארועי ה-1 במאי 1994
בסימן המאבק על דמות החברה הישראלית

ארועים מרכזיים

תל אביב 1.5.94 שעה 12:30 – בית "סוקולוב"
מפגש 1 במאי – המאבק על דמות החברה בישראל
בהשתתפות:
ח"כ אלי דיין – יו"ר הקואליציה וסיעת העבודה בכנסת ● יצחק בן אהרן ● פרופ' שמעון שטרית – שר הכלכלה והתיכנון ● חיים הברפלד – מזכ"ל ההסתדרות הכללית ● נואף מסאלחה – סגן שר הבריאות ● ד"ר דן כוהן – יו"ר המרכז לתרבות ולחינוך בהסתדרות ● אפרים ז'ילוני – מ"מ יו"ר האגף לאיגוד מקצועי ● עו"ד עופרה פרידמן – ס/מזכ"ל נעמת ● ח"כ פרופ' יורם לס

צופית - בית ברל 1.5.94 שעה 14.30 – המכון היהודי ערבי
מפגש האביב – טקס חלוקת פרסי המועצה לדו קיום, שוויון ושלום לשנת 1994
בהשתתפות:
גדעון בן ישראל – יו"ר הנהלת המועצה לדו קיום ● יצחק נבון – הנשיא החמישי של מדינת ישראל ● ח"כ נואף מסאלחה – סגן שר הבריאות ● ד"ר מחמוד זחאלקה – סגן יו"ר המועצה לדו קיום ● חיים הברפלד – מזכ"ל ההסתדרות הכללית ● מוטקה ששון – יו"ר האגף לאירגון ומועצות פועלים

רמת-אפעל 1.5.94 שעה 9.30 – סמינר אפעל
מפגש ארצי של חוגים רעיוניים בנושא "בעת מחר – ההסתדרות בראי העתיד"
בהשתתפות:
חיים הברפלד – מזכ"ל ההסתדרות הכללית ● פיני שומר – יו"ר אגף ההדרכה ● פרופ' שלמה בן עמי

תל אביב 1.5.94 שעה 17:30 – בית הסתדרות המורים
פרס "אות נותן השירות בהסתדרות"
בהשתתפות:
חיים הברפלד – יוזכ"ל ההסתדרות הכללית ● מאיר גת – יו"ר האגף למנהל ומשאבי אנוש ● דרורה מאיר – מזכ"ל נעמת ● גרשון גלמן – מזכיר ההסתדרות במרחב תל אביב

כן ייערכו עצרות וכנסים במועצות פועלים ברחבי הארץ.

קיבוץ בארי 30.4.94 שעה 21:00 – אולם "בית העם"
עצרת אזורית
בהשתתפות:
ד"ר דן כוהן – יו"ר המרכז לתרבות ולחינוך בהסתדרות ● ניר אילן – מזכיר קיבוץ בארי ● נורברט בוקובזה – חבר מזכירות מועצת פועלי אופקים ● יפה אורן – מזכירת נעמת באופקים

בית שאן 30.4.94 שעה 20:00 – היכל התרבות
עצרת אזורית
בהשתתפות:
מוטקה ששון – יו"ר האגף לאירגון ומועצות פועלים ● פיני קבלו – מזכיר מועצת הפועלים האזורית בית שאן

תל אביב 1.5.94 שעה 18:45 – אולם "צוותא"
טקס הענקת התואר "יקיר ההסתדרות" 1994 בתל אביב
בהשתתפות:
אורה נמיר – שרת העבודה והרווחה ● גרשון גלמן – מזכיר ההסתדרות במרחב תל אביב

ראש העין - פארק אפק 30.4.94 שעה 07:00
צעדת נעמת "הפינג" המוני
בהשתתפות:
דרורה מאיר – מזכ"ל נעמת ● ישראל בן יהודה – יו"ר האגף לפעולה קהילתית, סטודנטים, צעירים וספורט ● ציפורה צור – יו"ר האגף למשפחה ולקהילה

חיפה 30.4.94 שעה 20:00 – התיאטרון העירוני
טקס אות "יקיר ההסתדרות" ו–"אות נותן השירות בהסתדרות" בחיפה
בהשתתפות:
משה שחל – שר המשטרה ● פרופ' שבח וייס – יו"ר הכנסת ● אודי אגמי – מזכיר ההסתדרות במרחב חיפה ● עמרם מצנע – ראש עיריית חיפה ● ארתור ישראלוביץ – חבר ההסתדרות ● חוה קופלביץ – מזכירת נעמת במרחב חיפה

ירושלים 30.4.94 שעה 09:30 – יציאה מחניון "אגד" סניף גונן
צעדה ופיקניק המוני ב"יער הנשיא"
בהשתתפות: שמעון צוריאלי – מזכיר ההסתדרות במרחב ירושלים

המרכז לתרבות ולחינוך
ההסתדרות הכללית של העובדים בישראל

בכפר יעבד ממנו יצא מבצע הפיגוע בחדרה נתגלה מטען נוסף בשלבי הכנה

(עי) – מטען חבלה ושני רימוני יד התגלו ופורקו שלשום על ידי כוח צה"ל בכפר יעבד שבאזור ג'נין. מכפר זה יצאה החוליה אשר אחד מחבריה ביצע את פיגוע ההתאבדות באוטובוס בחדרה.

בעקבות חקירת חברי החוליה, נתגלו כבר בכפר 4 מטעני חבלה בשלבי הכנה, הדומים למטען בחדרה, ושלשום נתגלה המטען הנוסף, בעל כוח נפץ רב, אשר היה בשלב חיבור לנפצים.

חקירת כוחות הביטחון נמשכת.

רימון התפוצץ

חייל צה"ל נפצע אתמול לפני הצהריים באורח קל, כאשר רימון הלם שהחזיק ברשותו התפוצץ, כתוצאה מפגיעת אבן שנזרקה לעברו. הדבר אירע כאשר סיור צה"ל הותקף ע"י מיידי אבנים סמוך ליישוב מנוח שמדרום לחברון. אבן פגעה ביד החייל שאחז ברימון ההלם, והרימון התפוצץ בעודו בידו. כתוצאה מהפיצוץ נפגע החייל באורח קל בידו.

רימון הלם אינו גורם כמעט לנזקים, התפוצצותו גורמת לרעש חזק בלבד.

נלכד מבוקש חמאס

כוח מסתערבים של צה"ל לכד ביום רביעי בלילה את המבוקש חליל עומאר בלעאווי, בן 25, תושב שכונת שייח' רדואן שבעזה. בלעאווי, איש חמאס, חשוד ברצח תושבים מקומיים. הוא נלכד ללא קרב.

7 מבוקשים שבים לרצועה

שבעת מבוקשי הפתח, אשר נמלטו מהשטחים והיו אמורים לשוב ביום רביעי, שבו אתמול דרך מסוף הגבול ברפיח לבתיהם ברצועה.

השבעה הם: ג'מאל אבו־סמהדנה אשר נמלט לפני יותר מ־10 שנים מהרצועה, ואלד אבו סמהדנה, מוסא עליאן, זאהר מושתהה, חמדי ריסי, מוחמד חנון וריזאק אבו פוטה. הקבוצה התגוררה במחנה מחבלים של הפתח בתוניס.

בכך הגיע מספר המגורשים והמבוקשים אשר צה"ל מאפשר שיבתם לבתיהם, ל־100 בחודש האחרון.

שר ההגנה של פולין סוקר משמר כבוד במשרד הביטחון בתל אביב, שם נחתם הסכם לשיתוף פעולה בין משרדי הביטחון של שתי המדינות. צילום: בני ברק, י.פ.פ.מ.)

שרים וחברי פרלמנט מיוון ישתתפו בטקסי הפסחא בי"ם

מאת זאב פרי

משלחת רמת דרג מיוון, הכוללת את שרי התחבורה המשטרה וחברי פרלמנט, מלווים בעשרות עיתונאים וצוותי צילום, אמורה לנחות היום בארץ בטיסה מיוחדת של "אולימפיק". המשלחת תשתתף מחר בטקס הדלקת לפיד "האש הקדושה", שהוא אחד מטקסי חג הפסחא היווני־אורתודוכסי.

זו הפעם הראשונה שמשלחת רשמית מטעם ממשלת יוון משתתפת בחגיגות אלה. הטקס יתקיים מחר בצהריים בכנסיית "הקבר הקדוש" בירושלים, ומיד לאחריו תצא המשלחת מהארץ בחזרה ליוון.

נעצרו שלושה חשודים בסחר בנשק והעברתו מתחום הקו הירוק לשומרון

מאת אודי שרון

השב"כ ולשכת המודיעין הבילוש במשטרת מרחב העמקים חשפו, לדבריהם, חוליה שסחרה בנשק והעבירה אותו מתחומי הקו הירוק לצפון השומרון. בפרשה זו נעצרו שלושה אנשים, בהם שני אחים, כאשר נגד האחים הוגש כתב אישום לבית המשפט המחוזי בחיפה.

התביעה טוענה כי אדם בשם עלי ג'בארין מטייבה שבשומרון ביקש לפני שלושה חודשים ממכבי, הנאשם כרים אחמד אגבריה, בן 28, מאום אל־פאחם, להשיג לו אקדח. הנאשם הבטיח כי ישיג את כלי הנשק בתמורה ל־4,300 ש"ח. לפיכך, קיבל הנאשם מתושב עירו, טארק אגבריה, בן 32, אקדח, שלוש מחסניות ושתי קופסות כדורים. הנאשם הראה את הנשק ואת התחמושת לאחיו מחמוד, בן 23, וגילה לו כי בכוונתו למכור אותם לג'בארין. כעבור כמה שעות נפגשו המוכרים והקונה, כאשר הנאשם מחמוד מסר את האקדח ואת התחמושת לקונה במכוניתו של זהה, ובתמורה קיבל אחיו את הכסף.

שני האחים מואשמים בהחזקת נשק, בהובלתו, ובביצוע סחר עמו. "יש חשש סביר ששחרורם של השניים ממעצר יסכן את שלום הציבור ואת ביטחון המדינה", אמרה התביעה בדיון בבקשתה להאריך את מעצר האחים עד תום ההליכים המשפטיים נגדם. המשך הדיון נדחה לתחילת החודש הבא.

נודע, כי בקרוב יוגש כתב אישום גם נגד טארק אגבריה, החשוד במכירת הנשק והתחמושת לנאשמים.

صكنا من الاجل

ההצבעה בקוואזולו ובחמש מדינות חסות תימשך גם היום; הספירה תחל מחר בבוקר

יוהנסבורג (א.פ.). – רוחה של דרום אפריקה צלעה לקו הסיום של הבחירות ההיסטוריות, לאחר מאמץ אדיר להעביר קלפיות וציוד לאזורי סכסוך ברחבי המדינה. כמה אזורים כפריים קיבלו היתר להמשיך את הבחירות גם היום.

הארכה תעכב את פרסום התוצאות הרשמיות, עד יום שני בערב או יום שלישי בבוקר – מסרו מקורות בוועדת הבחירות ביוהנסבורג.

יו"ר הוועדה, השופט יוהאן קריגלר, ציין כי ספירת הקולות תתחיל רק בשבת בבוקר, במקום היום, כפי שתוכנן תחילה. צעד זה ננקט כדי שלא להשפיע על הבוחרים.

התוצאות החלקיות והבלתי־רשמיות, מנקודות ההצבעה הקטנות, יגיעו הזל ממחר אחר־הצהריים. אולם יהיה צורך להמתין שעות רבות בסוף השבוע, לפני שהתמונה תתבהר. לוועדה ארכה של 10 ימים כדי להכריז על התוצאות הרשמיות ולהביע את דעתה, אם הבחירות היו חופשיות והוגנות.

המועמד הצפוי להפוך לנשיאה של דרום־אפריקה הוא מנהיג הקונגרס הלאומי האפריקאי, נלסון מנדלה.

החלטת הנשיא דה קלרק להאריך ביום אחד את ההצבעה במדינת החסות לשעבר קוואזולו ובאזורים בעייתיים אחרים, באה בעקבות המלצה של ועדת הבחירות. היא מתייחסת גם למדינות החסות לשעבר טרנסקאי, סיסקאי, ונדה, ליבואה וגאזאנקולו.

החלטה זו אושרה לפני־כן על־ידי מועצת המעבר הרב־מפלגתית, המפקחת על המעבר לשלטון הרוב השחור בדרום אפריקה.

מנדלה ומנהיג מפלגת אינקתה, מנגוסוטו בותלזי, שלחצו להאריך את הבחירות באזורים אלה, הביעו אתמול את שביעות רצונם מהחלטתו של דה קלרק. הם טענו כי גורמי ממשלה חיבלו בכוונה בהליך הבחירות במדינות החסות לשעבר, המאוכלסות רובן ככולן על־ידי שחורים.

על אף תחזיות קודרות בחודשים לפני הבחירות, ומספר פיצוצות שהופעלו על־ידי קיצונים לבנים, התנהלו רוב שלושת ימי הבחירות באווירה רגועה.

המשטרה פעלה למנוע צרות נוספות מצד קיצונים ימנים לבנים כאשר הכריזה על 15 עיירות מערבית ודרומית־מערבית ליוהנסבורג, כאזורים של אי־שקט. הדבר נותן למשטרה סמכויות נרחבות לעצור אנשים ולפזר התקהלויות בעיירות, המהוות מעוזים של הלבנים תומכי־האפרטהייד.

יוג'ין טרה־בלאנש, מראשי תנועת ההתנגדות האפריקנרית הניאו־נאצית, הכריז אתמול כי "המאבק של אבותינו יימשך עד למוות או לנצחון".

"מאושר, מאושר. כמעט קפצתי מתוך עורי ועמדתי ליד גופי", אמר אתמול אורי מילה, סוחר ירקות, שהיה אחד האחרונים להצביע בסוואטו, מחוץ ליוהנסבורג.

"אני מאושר שהדבר קרה סוף סוף", אמר דירק באקר, בן 33, שסייע לעובדי בחירות אחרים לסגור את נקודת ההצבעה בעיריית דרבן אתמול בלילה. "זה נראה כמו נס".

על אף שהמפקחים על הבחירות הבטיחו כי הקלפיות יהיו פתוחות עד חצות, החלו רוב נקודות ההצבעה להיסגר כבר בשבע בערב, כפי שתוכנן תחילה, בשל תנועת מצביעים דלילה.

התוהו ובוהו שאפיין את הבחירות שלשום, נעלם אתמול. ככל הנראה, התנפלו המצביעים השחורים הנלהבים על הקלפיות כבר ביום רביעי, היום הראשון של ההצבעה הכללית.

אתמול ירד הלחץ מנקודות ההצבעה. במקום בו חיכו בתור שלשום 4,000 בני אדם בסוואטו, עמדו אתמול כמה מאות בלבד.

"אתמול (יום רביעי) היה מתיש. היום אנו נאבקים כדי להישאר ערים, ושותים הרבה קפה", אמר אחד המשקיפים על הבחירות ביוהנסבורג.

המצב נעזר גם בפעולות של הרגע האחרון מצד הצבא וועדת הבחירות, כדי להבטיח הסרת כל המכשולים. הצבא הדפיס מיליוני טפסי הצבעה עודפים ומיהר להסיע אותם לאזורים נידחים. צלמים גויסו כדי לסייע בהוצאת תעודות זהות זמניות למצביעים, ומסוקים המצויידים ברמקולים חגו מעל אזורים כפריים והודיעו לתושבים היכן עליהם להצביע.

ותיקי מלחמת העולם השנייה, ריצ'רד מרדית, בן 67 (משמאל) ממסצ'וסטס, והרי הבטר, בן 77, מאוהיו, משוחחים ליד טנק שרמן שנמשה מהים, ומשמש כעת אנדרטה, בחולות סלפטון שבאנגליה. (צילום: א.פ.)

שייח' עבדול רחמן, הכלוא בארה"ב, נידון במצרים לשבע שנות מאסר

קאהיר (סוכנויות הידיעות). – שייח' עומר עבדול רחמן, הנחשב למנהיג הרוחני של האיסלאמים הקיצונים במצרים, נידון אתמול בידי שופט צבאי מצרי, שלא בפניו, לשבע שנות מאסר עם עבודת פרך – מסר מקור ממשרד המשפטים המצרי.

השייח' העיוור בן ה־55, נמצא כרגע במעצר בארה"ב בשל מעורבותו בפעולות טרוריסטיות, והכן הפיצוץ במגדלים התאומים בניו־יורק בשנה שעברה.

השופט האמריקאי שדן בעניינו קבע כי רחמן "הוא סכנה לבטחון ארה"ב" ולא יוכל לעזוב את בית־הכלא הפדראלי בו הוא נמצא, 110 ק"מ צפונית לניו־יורק. הוא נמצא במתקן מאז יולי שעבר, כשהסגיר עצמו כדי לעמוד למשפט על ששיקר בטפסי בקשת השהייה שלו בארה"ב.

8 נהרגו בהתרסקות מטוס בקונטיקט

סטרטפורד (סוכנויות הידיעות). – שמונה מנוסעיו של מטוס דו־מנועי, שהתרסק בשעת נחיתה שלשום בלילה, נספו – נמסר ממינהל התעופה האזרחית בקונטיקט. הנוסע התשיעי במטוס נפצע קשה.

דובר מטעם שדה־התעופה סיקורסקי, כ־80 ק"מ צפונית מזרחית לניו־יורק, מסר כי המטוס, שהחזיר נופשים מיום טיול בקזינו באטלנטיק סיטי שבניו־ג'רזי, התנגש בגדר מסלול הנחיתה, ופרץ לעבר הרחוב הראשי של העיר סטרטפורד. מיד אחר־כך החל המטוס לעלות בלהבות.

מאות הרוגים בלחימה בתימן בין חיילי הצפון והדרום; סגן רה"מ נפצע בנסיון התנקשות

צנעא (א.פ.). – מאות נהרגו ונפצעו בלחימה בין חיילי צפון ודרום תימן – מסרו אתמול מקורות בדרום המדינה ודיפלומטים מערביים.

אך גורמי ביטחון בצפון, שדיברו בעילום שם, טענו כי מדובר בעשרות הרוגים בלבד ובכמה מאות פצועים. בשלב זה אין אפשרות לאמת את מניין הנפגעים בסכסוך זה.

הלחימה במדינה שלחוף הים האדום מטילה ספק רציני בהמשך האיחוד, שבוצע לפני ארבע שנים, בין הצפון השמרני לבין הדרום המרקסיסטי לשעבר.

אתמול נפצע סגן ראש ממשלת תימן, חסאן מאקי, מהצפון, בנסיון התנקשות בפרבר של העיר צנעא. שלושה מעוזריו נהרגו בהתנקשות – מסר משרד הפנים בהודעה רשמית.

דובר המשרד מסר כי חמישה מתנקשים פתחו באש משתי מכוניות בעת שמכוניתו של מאקי נסעה בכביש העמוס המוביל לשדה־התעופה. השר נלקח לבית־החולים הסמוך לטיפול בפצעים בכתף וברגל ומצבו "מעודד", לדברי הודעת משרד הפנים. –

לא נמסר כל מידע על זהות התוקפים או האם נלכדו.

המקורות הדיפלומטים המערביים, שדיברו בעילום שם, אמרו כי מניין ההרוגים הכולל בלחימה מצפון לצנעא עלול להגיע עד לכ־800 הרוגים ו־1,000 פצועים. הם מסרו כי לפחות 20 טנקים היו מעורבים בלחימה. לדבריהם, ייתכן שרבע מהטנקים כבר הושמדו בלחימה.

בעדן, דיווח פיקוד הצבא הדרומי כי כוחות דרומיים "שולטים כעת במצב" לאחר שהשמידו 13 טנקים של צבא הצפון ולכדו 30 אדם.

הפיקוד הצפוני העריך את מספר ההרוגים בכ־200, בלי לפרט מה כמספר ההרוגים בכל צד. הוא לא מנה את מספר הפצועים.

אתמול פרצה הלחימה מחדש באותו איזור של עמראן, בו נמצא מחנה צבאי משותף לשני הצבאות, כ־60 ק"מ צפונית לבירה – מסרו מקורות ביטחון.

האלימות היא ביטוי למאבק בין הנשיא עלי עבדאללה סאלח, מהצפון, לבין סגן הנשיא עלי סאלם אל־ביד, מנהיג המפלגה הסוציאליסטית שבסיסה בעדן.

הדרכים לעמראן נותקו, והחיילים הדרומיים מקבלים עזרה מכוחות שבטיים של המפלגה הבאעת'יסטית, המונהגת בידי מג'אהד אל־קואלי. מפלגה זו נחשבת לבת־בריתו של באיד.

הודעה מהדרום מסרה גם כי שבט אל־סריח, אחד מהגדולים ביותר בעמראן, חסם את הדרכים המובילות לצנעא, כדי למנוע הגעת כוחות תגבור לצדדים הלוחמים.

ברלוסקוני קיבל מנדט מנשיא איטליה להרכיב הממשלה; מבטיח: הקץ לשחיתות

רומא (רויטר). – איל התקשורת סילביו ברלוסקוני התבקש אתמול להרכיב את ממשלתה החדשה של איטליה הודיע על צעדים שנועדו למנוע ניגוד אינטרסים בין משרתו הפוליטית לבין בעלותו על עסקים פרטיים.

בנאום, מספר דקות לאחר שנשיא איטליה אוסקר לואיג'י סקלפארו נתן לו את המנדט, נשבע איש העסקים המיליארדר בן ה־57 לחדש את פניה של איטליה, לשפר את הכלכלה שלה ולהעניק לאזרחים ממשלה חופשית משחיתות.

"בהצבעתם, ביקשו האיטלקים סגנון חדש של פוליטיקה... אינני מתכוון לאכזב אותם", אמר בהתייחסו לנצחונו בבחירות בראש מפלגת "פורצה איטליה" השמרנית.

"חברי הממשלה שאבחר יהיו אנשים ללא רבב שיתחייבו לעבוד ללא דופי. עבודתה של הממשלה תוצג ותהיה גלויה לעיני כל", אמר.

בהגיבו לדאגה מתומכיו ומתנגדיו כאחד, הודיע ברלוסקוני כי ימנה שלושה משפטנים בכירים מיד לאחר שתורכב הממשלה שלו, כדי לבצע רפורמות בחקיקה הנוגעת לתקשורת ולהגבלים עסקיים.

"תשוקתי היא להציע את הערובות הגדולות ביותר", אמר במסיבת העיתונאים בארמון "קווירינל" הנשיאותי. "הערובות הטובות ביותר הן המחוייבות, התשוקה האוהדת והוסר האינטרס האישי שאני מביא בהרכבי את הממשלה החדשה", אמר ברלוסקוני.

מינויו לראש הממשלה המיועד על־ידי סקלפארו הוא שיאו של זינוק פוליטי מסחרר וחסר תקדים בהיסטוריה של איטליה המודרנית.

"בעל" האימפריה הכלכלית השלישית בגודלה באיטליה, הכוללת עסקי טלוויזיה, הוצאה לאור, פרסום ומסחר, נכנס לפוליטיקה לפני שלושה חודשים בלבד בראש "פורצה איטליה".

הוא הוביל "ברית חופש" יחד עם המפלגה הפדראליסטית "הליגה הצפונית" והברית הניאו־פאשיסטית לנצחון סוחף בבחירות הכלליות בחודש שעבר, כאשר האיטלקים הפנו את גבם לדרג הפוליטי הנגוע בשחיתות.

ברלוסקוני אמר כי יתחיל בשיחות להרכבת הקואליציה ביום שני, אך לא קבע תאריך יעד להשלמת המשא־ומתן.

שותפיו אמרו כי הם מצפים שהממשלה החדשה תזכה לאמון בשני בתי המחוקקים ותחל בפעולתה הסדירה באמצע מאי.

ממשלה חדשה ביפן; רוב השרים – חברי מפלגת החידוש של האטה

רה"מ נכשל בנסיון לשכנע את הסוציאליסטים לשוב לקואליציה

טוקיו (עיר). – ראש ממשלתה החדש של יפן, טסוטומו האטה, כונן אתמול ממשלת קואליציה, כאשר חלק הארי של התיקים בממשלת המיעוט הראשונה של יפן מאז 1955, נמצא בידי אנשי מפלגתו, מפלגת החידוש.

האטה נכשל בנסיונו לשכנע את שותפתו לשעבר בקואליציה, המפלגה הסוציאליסטית, לשוב לממשלה. המשבר עם הסוציאליסטים גרם לעיכוב בן שלושה ימים בהקמת הממשלה החדשה.

הירושי קומאגאי, שמונה למזכיר הממשלה, אמר כי האטה ימשיך במאמציו להחזיר את הסוציאליסטים, בתקווה להגיע למצב בו לקואליציה יהיה רוב פרלמנטרי.

"יפן עומדת מול בעיות חשובות הנוגעות למדיניותה, ביניהן הכלכלה הלאומית והמו"מ המסחרי עם ארה"ב", אמר המזכיר במסיבת עיתונאים. "אנו שוקלים ברצינות להמשיך בנסיונות כנים כדי לשכנע את הסוציאליסטים לשוב לקואליציה ולהקים ממשלה חזקה".

האטה, שמפלגתו השמרנית היתה השלטת בממשלת הקואליציה שכוננה באוגוסט שעבר, ניסה להמשיך באותה מגמה. הוא העביר שמונה תיקים לחברי מפלגתו, לעומת חמישה שניתנו בידי חברי המפלגה בממשלה שהיתה תחת הנהגתו של הוסוקאווה.

אולדריץ' איימס הודה בריגול לטובת ברה"מ ונשלח למאסר עולם

הבכיר לשעבר בסי.איי.איי שיתף פעולה תמורת הפחתת העונש לאשתו

אלכסנדריה (עיר ואיי.אף.פי.). – הסוכן הכפול אולדריץ' איימס, בכיר לשעבר בסוכנות הביון האמריקאית, שנעצר בפברואר השנה בשל ריגול לטובת מוסקווה, נידון אתמול למאסר עולם, לאחר שהודה באשמה והסכים לשתף פעולה עם חוקריו, בתמורה להפחתת העונש שנגזר על אשתו.

הוא הודה באשמה בריגול תידון למאסר עולם, שהוא העונש המירבי – הודיע אתמול פרקליטו. איימס הודה גם בעבירה של העלמת מס.

לפי תנאי עסקת הטיעון שהושגה אתמול עם נשיא בית־המשפט בעיר אלכסנדריה, הקרובה לוושינגטון, התחייב איימס לספר לחוקריו על תשע שנות פעילותו למען ברית־המועצות לשעבר ורוסיה.

אשתו הקולומביאנית, מאריה דל רוסאריו, שהואשמה בשותפות לריגול, הודתה גם כן באשמה. ההחלטה על פסק דינה נדחתה עד אוגוסט. היא אמורה להשתחרר מהכלא בתום חמש שנים כדי לטפל בבנם המשותף, בן ה־5, שנמסר לטיפולה של סבתו.

איימס, לשעבר ראש מחלקת הריגול הנגדי של הסי.איי.איי, הממונה על תיק ברה"מ, עבר כסוכן כפול למען מוסקווה, וקיבל בתמורה ממפעיליו סכום של 2.5 מיליון דולר.

לאחר 92 ניתוחים שב הילד הבוסני עדנאן לבית־הספר

זניצה (ע.–איי.אף.פי.). – ילד בוסני בן 14, שאושפז במצב נואש בזניצה, עבר תוך עשרה חודשים 92 ניתוחים בהרדמה מלאה, ולפני חודש חזר ללמוד בבית־הספר – מסר אתמול מקור בבית־החולים הקנטונלי.

עדנאן בן ה־14 נפגע בבטנו מרימון, שהתפוצץ בתוך קבוצת ילדים בזאבלאטיצה. ארבעה מהילדים נהרגו במקום.

ביוני 1993 הובא הילד במצב נואש לבית־החולים בזניצה, שם המנתח שהוא סובל מזיהום כללי. לדברי הרופא המטפל, "עיניו אמרו כי הוא מסרב למות, וכי יש תקווה".

הילד יצא את בית־החולים בסוף מארס, והוא מצפה, בחברת אביו, לאמו שתגיע מבוסניה.

חירום

תורנות בתי מרקחת

תל־אביב
בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 5283731
בבלי – עוזיאל 1 פינת סלודג, בבלי – 6040552
ירושלים
ארנונה – לייב יפה 9 – 731901
חיפה
פבזנר – פבזנר 27 – 621073
פתח־תקוה
קופ"ח כללית – ההסתדרות 21 – 9343395
רמת־גן
יהלום – קריניצי 63 – 6721968
בני־ברק
בני ברק – הנביאים 3 ב"ב – 5515671

תורנות בתי מרקחת

תל־אביב
בס – פרישמן 66 – 5237326
בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 5283731
בס – פרישמן 66 5237326 מוצ"ש
בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 5283731 מוצ"ש
ירושלים
כתראוס א' – אביגדורי 3 – 706660
שפרי צדק – בית וגן – 555502 – מוצ"ש
חיפה
חניתה – חניתה 22 – 251905
פתח־תקוה
קופ"ח כללית – ההסתדרות 21 – 9343395
רמת־גן
הגינה – ארלוזורוב 81 – 6721489
בני־ברק – חולון
בני ברק – הנביאים 3 ב"ב – 5515671
תקוה – כפר סבורנה חולון 5042428

טיפול נמרץ לב

- לב 1 – סיוות 24 שעות – 03-5618791
- שח"ל – 03-5625555

ניידת טיפול נמרץ

- אשדוד 08-551333
- בית־שאן 06-587223
- בנ"ים 03-5511111
- הרצליה 09-541333
- חדרה 06-322333
- חיפה 04-512233/4
- טבריה 06-798111
- ירושלים 02-523133
- כפר־סבא 09-33222
- כרמיאל 04-988555
- מגדל העמק 06-540062
- מעלות 04-979333
- נהריה 04-823333
- נצרת 06-573335
- נתניה 09-623333
- עכו 04-912333
- עפולה 06-593334
- פתח־תקוה 03-9311111
- קראון 03-344442
- קרית־ביאליק 04-761062
- קרית־שמונה 06-944333
- ר"ג, ב"ב, גבעתיים 5793333
- רחובות 08-451333
- שדרות 051-897074
- תל־אביב 03-5460111

מרפאות שיניים

תל־אביב
- דיזנגוף סנטר שער 3 או 5 טל' 294869, 03-285822
- טיפולי חירום בבי"ח אסותא – טל' 5201515-03, 5201432/1, 03. 24 שע'. גם בשבת וחג.
- טיפולי חירום, בי"ח איכילוב, תל־אביב. עד חצות (כולל שישי־שבת). 03-5436696.
- תורנות 24 שעות – ה' באייר 20 (כבר התרינגו) טל' 254397, 03-452173; יהודה המכבי, איתורית 03-5449911, מנוי 4318.
- יפו: יפת 99, 09.00-13.00, 16.00-02.00, טל' 864256.
- גבעתיים: וייצמן 12, טל' 324547 איתורית 5195193 מנוי 3743.
- ירושלים: צפת 25, טל' 251794, 02-253767.
- בי"ח משגב לדך – טל' 02-635708, 08.00-16.00, ד' 08.00-19.00.
- בת־ים: מרפאת שיניים לטיפולי חירום – קניון בת־ים רח' יוספטל טל' 5531505 – 24 שעות ביממה.

נפגעי אלימות

- סיוע לקורבנות אונס: ת"א (24 שעות) 234819-03. ים 02-514455. חיפה 04-382611. אילת 059-31977.
- ויצ"ו – לנשים מוכות – טל' 5461133; טל' 08-550506 – 24 שעות – 02-514111 – 07-376310.
- מסל"ן – קו פתוח לנשים – נפגעות אלימות מינית – מרכז סיוע לנשים בנגב. 08.30-12.00, 16.00-19.00, טל' 057-74987.
- אור אדום – למען נפגעי אלימות שוטרים והעכורות, בתוך האגודה לזכויות האזרח בישראל. טל' 03-663162/3.
- בעצת – ייעוץ בבעיות אלימות במשפחה, א'-ה', 9-16, 03-231675, 03-235922.
- מכורים אנונימיים (NA), מידע תמיכה וסיוע 24 ש'. 03-5131046
- זכויות הגבר במשפחה. 24 ש'. 04-322001, 04-256417, 03-378572.
- האגודה להגנת הילד: 03-6961070, 03-6956763

תחבורה

- קווי אוטובוס "דן" טל': 5614444.
- "אגד" – טל': 03-5375555
- זמני טיסות בטוסים. תקליט: 03-9731111
- מודיעין נמל התעופה: 03-9712484
- רכבת וזמני נסיעה ותעריפים באמצעות "טלמסר" טלפונים: 04-303135, 03-5662288.

עזרה רפואית ונפשית

- ער"ן, עזרה ראשונה נפשית. ת"א 03-5461111, לילדים ולנוער 03-6961113, ים 02-610303. ק' בוזית 02-661122. חיפה 04-672222/3. ק' בוזית 04-672223. נתניה 09-625110. ק' בוזית 09-828755. ב"ש 07-281128. ק' בוזית 07-275871. מגיף הגליל 04-9988410. כ"ס 09-974555. חדרה 06-346789. ק' בוזית 06-343269.
- המרכז להתנדבות בישראל, 03-5614144 לזקוקים למתנדבים ולמבקשים להתנדב.
- מגג, יעוץ למשפחות נפגעות סמים. א'-ה' 09.00-14.00, 03-829970.
- אנוש – יעוץ למשפחות נפגעי נפש, 5400474-03, 03-5400672.
- יד ביד, אוזן קשבת לילדים לנוער ולהורים 24 ש'. 03-226027, 04-229488, 04-922222, 02-243558, אילת 09-76366, לוד"ל 222752, מ' 17 עד 24.
- "אוזן קשבת" לנוער ולהורים. מרכז עירוני ר"ג. 6728697, 6734752, ב' 08.00-13.00, ד' ה' 16.30-19.00.
- "אלימבר" – רח' מקיעין 2, ימים א'-ה'. 16.00-20.00. טל'. 5463587, 54620276, 02-663982, 02-663828.
- הוועד להלחמה באיידס. מידע וסיוע לחולים 03-614576, 03-566380. ת.ד. 33602 ת"א.
- אלי, אלימות כלפי ילדים. 03-430879, 03-261070. מ-08.00 עד 22.00.
- "הקו הלבן", אוזן קשבת להומוסקסואלים ולסביות. 03-292797. ימי א', ג', ה' מ-19.30 עד 23.30.
- קשת־הולים – מוקד מידע רפואי. א'-ה': 08.00-20.00, ו': 08.00-15.00. טל' 03-433300.
- מר"א – סיוות רופאים לביקורי־בית, ובחנות כר"א, שעות 19.00 עד 07.00. טלפון חירום 101.
- וועד מיון פצעי חזה, סר"ס, קהילת סלונקי 9 (ליד כיכר) ת"א, 499978.
- אלכוהוליסטים אנונימיים. הפניה לפגישות: 03-319845, 03-202951, 03-319281.
- אלכוהוליזם (24 שעות) 03-721161.
- אלכוהוליסטים אנונימיים ירושלים. 02-830092, 02-630524.
- "קשב לקשיש", א.נ.ל. 03-299089. א'-ה' 09.00-14.00.
- אוזן קשבת לגיל המבוגר רמת השרון ימים א'-ה' 16.00-20.00, טל' 5493244.
- נשים כבעיה. ק' אדום 09-505720.
- ארגון הורים ארצי, אוזן קשבת לילדים ונוער, 24 שעות ביממה. 03-621515.
- "יד שרה" – שיקום החולה. ים 02-244242. ת"א 03-812304. חיפה 04-381704.
- "הה"ה" – תמיכה בחרים של לסביות והומוסקסואלים טל'. 09-387779.
- תמיכה נפשית לחולי סרטן. 03-435516.

יוזמת האחד במאי

השנה מצויין האחד במאי בישראל בסימן הבחירות להסתדרות.
מורגש צורך בשינוי. העובדים אכן זקוקים להסתדרות אחרת. הם זקוקים דווקא להסתדרות חזקה ולוחמת יותר.
מפלגת העבודה דבקה בשלטון המנגנון. הליכוד חותר לשבירת ההסתדרות. רמון רחוק מלספק תשובות ממשיות לבעיות הקיימות. כל אלה לא יגנו על העובדים.
היום יותר. מתמיד צריך שמאל לוחם בהסתדרות.
אנו קוראים למפגש פתוח, באחד במאי, עם ראשי הרשימה היהודית־ערבית המשותפת בכדי לדון בהערכות הנדרשת במצב זה.

ד"ר אבישי ארליך; שמואל אמיר; יוסי אמיתי; אחמד בלחה; אילנה בקאל; דליה בקר; חיים ברעם; ארתור גולדרייך; מרסלו וכסלר; לאון זהבי; יצחק חסון; פרופ' יוברט לו־יון; חררדו לייבנר; חנוך לבנה; יפתח סטריק; דפנה עמית; ד"ר מתי פלד; רוני פיסקר; דני פתר; ראובן קמינר; נסים שאקר.

המפגש יתקיים ביום א', 1 במאי בשעה 19.30 בבית סוקולוב רח' קפלן 4 ת"א

מודעות עד חצות
אבל, לוח ומסחריות
בחיוג חינם
177-022-3000
מוקד ארצי:

המוזמים וכואבים את הילקחו בטרם עת של יקירנו האהוב
חיימי בסיהו
ההלוויה תתקיים ביום ראשון, כ' אייר תשנ"ד
1.5.94, בשעה 14.30, בבית העלמין "ירקון" צומת מורשה.
לפרטים נוספים, טלפונים: 5280510, 03-5281004

יהודית ומרדכי נסיהו
דפנה שעשוע
משפחות: נסיהו, שעשוע, בן־חיים
להב, דיויס, מיימון
וכל החברים

נהג!
פחות
מהירות
והרבה
זהירות
תודה

קבלת מודעות אבל דבר
לוח ומסחריות
24 שעות ביממה
בחיוג חינם
177-022-9977
מכבדים כרטיסי אשראי

כי"ל מימון והנפקות בע"מ
הודעה בדבר קביעת ריבית

לאגרות החוב 1999-1995 (סדרה 16) צמודות קרן וריבית לשער היציג של הדולר בסכום נקוב כולל של 9,890,000 שקל חדש.
בהתאם להוראות התשקיף מיום 30.8.88 על פיו הונפקו אגרות החוב האמורות, קבעה חברת הנאמנות של בנק לאומי לישראל בע"מ, הנאמן לאגרות החוב, כי שער הריבית על היתרה הבלתי מסולקת של אגרות החוב בעד התקופה מיום 29 באפריל 1994 ועד ליום 30 באוקטובר 1994 תהיה 6% לשנה.

בקבוצת כימיקלים לישראל

מודעות בטלפון
השרות שלנו ללא תוספת מחיר
פרסום טל. 5605591, 5605731, 03-5600780
רם ובערב 5043568, 5010597, 03-5032969
ביצוע עבודות סדר וגרפיקה ממוחשבת

מקצוע מסוכן

148 עיתונאים עצורים ב־32 מדינות. בראש רשימת המדינות העוינות לעיתונאים עומדת סין ואחריה כוויית. השנה נרצחו 85 עיתונאים ו־47 נחטפו

עיתונאות היא מקצוע מסוכן, ולא רק בגלל הקלוריות העודפות הנצברות במסיבות עיתונאים. לא פחות מ־32 מדינות ברחבי העולם, החברות באו"ם והחתומות על האמנות לשמירה על זכויות האדם, ובכלל זה חופש המידע, הגישה והדיבור, מחזיקות עיתונאים בכלא.

סקר שפרסם השבוע איגוד הכתבים הזרים בניו־יורק מונה 148 עיתונאים שעצורים בידי ממשלות. ברשימת ה־32 יש מדינות עם היסטוריה ארוכה של דיכוי חופש הביטוי, כמו סין וקובה, ולצידן מדינות הנמצאות לכאורה בעיצומו של מהפך דמוקרטי, כמו קרואטיה, אוקראינה, אלבניה, אתיופיה, כוויית, קזחסטאן, טאג'יקיסטאן ואוזבקיסטאן.

בראש רשימת המדינות המחזיקות עיתונאים במעצר עומדת סין עם 26 עיתונאים עצורים, ואחריה כוויית עם 22 עצורים. לפני שלוש שנים נזעק, כמוהר, העולם החופשי, ובראשו ארה"ב, להציל את כוויית הקטנה מהכיבוש העיראקי. אחרי המלחמה דובר רבות על דמוקרטיזציה של האמירות הקטנה, אבל דיבורים לחוד ומעשים לחוד.

אחרי כוויית צועדת אתיופיה עם 18 עיתונאים בכלא ואחריה באות סוריה ותורכיה, שבכל אחת מהן נמקים 12 עיתונאים בכלא.

הכלא אינו הסכנה היחידה המאיימת על עיתונאים. בשנה האחרונה נרצחו לפחות 85 עיתונאים ו־47 נחטפו. מדינות אחרות העבירו באחרונה חוקים הפוגעים בחופש העיתונות ובזכות הציבור לדעת. בבלארוס, למשל, הורשעו עורכי העיתון "חירות" בהכפשת שמו וכבודו של סגן ראש הממשלה. ברומניה מחרים הנשיא יון אילייסקו זה שנה עיתון פופולרי נפוץ מכיוון שהקו שבו הוא נוקט אינו מתחנף לנשיא.

הנה מבט נוסף בפנים האלמוניות האלה. זהו אורדם תאריל, פועל דפוס ממורדי אליזבת בדרום־אפריקה. בזכות עבודתו ועבודתם של פועלים במפעל נמנע אתמול משבר שעלול היה לשים לאל את הליך הבחירות ההיסטורי בדרום־אפריקה.

מנהיג הזולו, הצ'יף בותלזי, איים אתמול לפרוש מן הבחירות אם לא יודפסו עוד אלפי פתקי הצבעה הכוללים את שמה של תנועת אינקאתה ויוספו לאלתר ברחבי המדינה.

מעריכים שהיו כאן לא רק אי־סדרים, אלא גם ניסיון לחבל בבחירות. בהודעת מחודשת למצב החירום שהשתרר הבריז אתמול הנשיא דה־קלרק על יום בחירות נוסף באזורים בעייתיים שעימם נמנות כל מדינות החסות לשעבר של דרום־אפריקה.

כך או אחרת, הסקרים מראים על שיעור הצבעה גבוה ביותר בדרום־אפריקה, המתקרב ל־80 אחוז. ההערכה היא כי מספרם של השחורים בעלי זכות ההצבעה גדול מן המשוער, וכי שיעור מימוש ההצבעה בקרבם גבוה ביותר בקרב 22 מיליון הבוחרים, דבר שיקנה קולות רבים עוד יותר לאי־אן־סי, הקונגרס הלאומי האפריקני. את הפער המסתמן בעקבות שיעור ההצבעה הגבוה מייחסים לכך שקצב גידול האוכלוסייה השחורה בדרום־אפריקה גבוה ממה שהוערך עד כה וכי אין בידי הממשלה היוצאת מספרים מדויקים על גודלה האמיתי של האוכלוסייה. ההערכה הייתה שיש כ־3 מיליון לבנים ו־11 מיליון שחורים. בכל הנראה מספרם של השחורים גדול יותר. הם אכן השתרכו בהמוניהם, כולל הצעירים ביותר, בתורים ארוכים לפני תחנות ההצבעה.

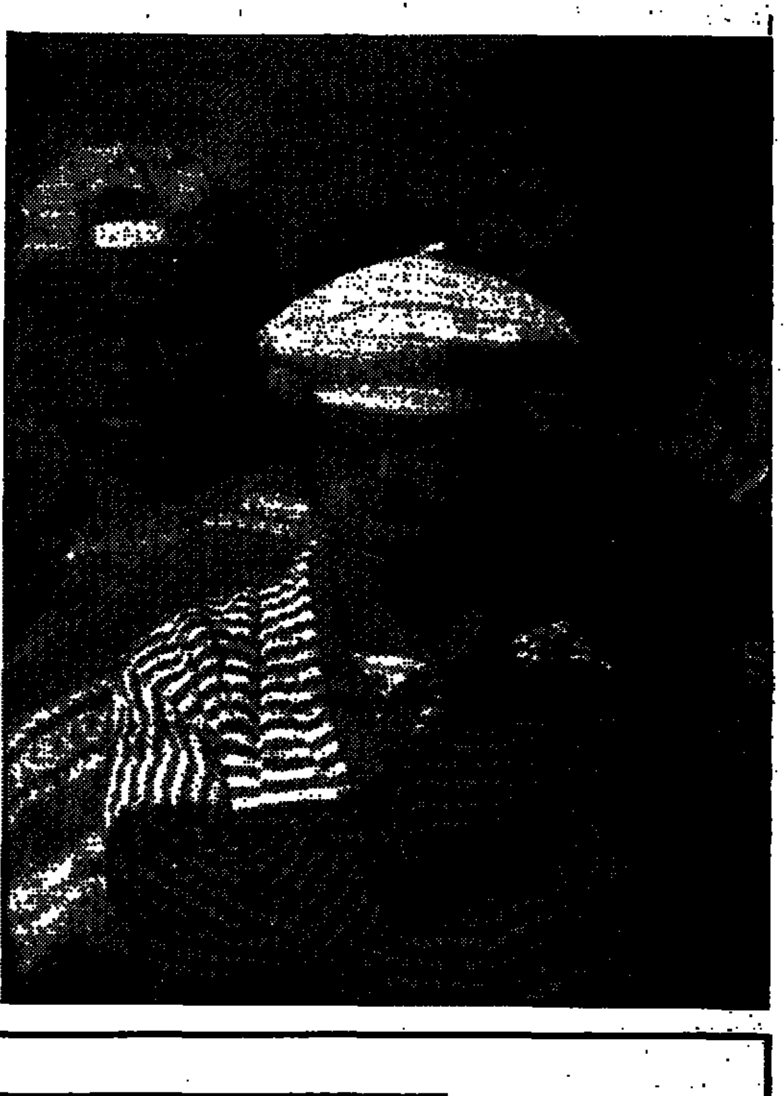

ובעוד הסידיו ממתינים בתור לפתקי ההצבעה החדשים שיגיעו ויאפשרו להם להצביע בפעם הראשונה בחייהם, בילה נלסון מנדלה את ימי ההצבעה המתארכים בנסיעות ברחבי המדינה. לאחר הצבעה טקסית ביום הראשון לבחירות בחבל נאטאל חזר מנדלה ליוהנסבורג, שם נפגש עם ג'ו סלובו, מנהיג המפלגה הקומוניסטית, המדורג במקום הרביעי ברשימת אי־אן־סי ומועמד לתפקיד שר הפנים, שייקרא "השר להגנה קהילתית".

ההערכה שאי־אן־סי צפוי לניצחון גורף שיקנה לו רוב של שני שלישים מדאיגה את המפלגות היריבות, ובמיוחד את המפלגה הלאומית בראשות הנשיא היוצא דה־קלרק, שלה הצביעו בעיקר לבנים. אמנם בשבועות האחרונים מיקדה המפלגה הלאומית את מאמציה בקרב שחורים בניסיון לרכוש את תמיכתם, אך מעריכים שיותר לבנים הצביעו לאי־אן־סי מאשר שחורים למפלגה הלאומית. החשש הוא מפני תגובות אוטוריטריות של האי־אן־סי כאשר יתגבר: שחלקם היחסי של הלבנים באוכלוסייה קטן מן המשוער. רוב גורף של שני שלישים יאפשר לקונגרס הלאומי האפריקני להכניס שינויים ותוספות לחוקה של דרום־אפריקה ללא צורך בשותפים קואליציוניים. במקרה זה צפוי גם שהמתח בין הקונגרס לבין הזולו יגבר. נלסון מנדלה אמנם שב והבריז בשבועות האחרונים שפניו לשיתוף מלא, אך כאיש פרגמטי למדי, אחת הסכנות האורבות לדרום־אפריקה החדשה נובעת מהצלחות יתר של הניסיון הדמוקרטי הראשון בתולדותיה, העלול להשאיר אותה ללא בלמים ואיזונים פרלמנטריים. (צילומים: אי־פי.)

מאי־דיי מאי־דיי

אמנסטי קורא לממשלות בעולם לציין את האחד במאי תוך הבעת מחויבות להגן על האיגודים המקצועיים

בשנים האחרונות, במיוחד מאז התפוררות הגוש הקומוניסטי, גוברת ברחבי העולם הנטייה לא לציין את יום האחד במאי, חג הפועלים.

אולם ב"אמנסטי אינטרנשיונל" מסתמנת השנה מגמה שונה. הארגון קורא לממשלות ברחבי העולם דווקא לציין את האחד במאי ולהביע בהזדמנות זו מחויבות להגנה על האיגודים המקצועיים, ובמיוחד על פעילים באיגודים הסובלים לא פעם מרדיפות, מעצרים והשפלות תוך התעלמות מזכות ההתאגדות החופשית.

במבשר שמפרסם אמנסטי לקראת האחד במאי נכתב: "במשך עשרות שנים היו פעילי האיגודים המקצועיים מטרה לרצח ולאיומים ברצח, תוך היעלמויות מסתוריות ומעצרים שרירותיים שבוצעו על־ידי כוחות משטרה וביטחון ברחבי העולם. אמנסטי קורא לממשלות להגן על הפעילים מפני רדיפות".

דובר של אמנסטי הוסיף, כי הארגון קורא לממשלות ברחבי העולם להעדיף את זכויות האדם על פני אינטרסים כלכליים.

נתונים שפורסמו השבוע על־ידי אמנסטי מראים, כי בקולומביה, למשל, נרצחו ב־12 החודשים האחרונים 200 פעילי איגודים מקצועיים. בסין הקומוניסטית מושלכים אנשים לכלא בחשד לניסיון להקים התאגדות מקצועית.

את מירב מאמציו לקראת האחד במאי מרכז השנה הארגון בשמונה מדינות: סין, קולומביה, מרוקו, אינדונזיה, תורכיה, האיטי, צ'אד ובנין במערב־אפריקה.

יפנופוביה בנסיגה

החרם הדרום־קוריאני על סרטים, מוסיקה וקומיקס יפניים שהוטל לאחר מלחמת העולם יוסר בקרוב

"אקונומיסט". מיוחד ל"דבר"

כמו בכל העולם, עמדו גם בדרום־קוריאה בתור לראות את "פארק היורה". אבל חוק ישן, בן 49 שנה, מונע מתושבי מדינה זו לראות את "דקס", גירסה יפנית חביבה על המוטיב העתיק, שבה ילדה יפנית מוצאת ביצה של דינוזאור ומתיידדת עם המפלצת הבוקעת ממנה.

התרבות היפנית הפופולרית אסורה על פי החוק בדרום־קוריאה. הזיכרון הכואב של הקולוניאליזם היפני, שניסה להשמיד את התרבות המקומית בכך שאסר את השימוש בשפה הקוריאנית וחילל את המקדשים, גרם לממשלת קוריאה הדרומית לאסור על יבוא סרטים יפניים, שירים פופולריים וספרי קומיקס. אבל 50 שנה הן זמן רב, ויש סימנים שאפשר שהחרם יוסר בקרוב.

משרד התרבות והספורט הגיש לא מכבר הצעת־חוק לאסיפה הלאומית: להקלה הדרגתית של האיסור על יבוא סרטים, קומיקס ומוסיקה פופולרית מיפן. אבל המשרד לא הציע תאריך להסרת החרם והיפנופובים נאבקים למנוע את המהלך. הם טוענים שפלישת תרבות יפנית תעורר את הזכרונות המרים של הפלישה הצבאית. אולם הם מתנגדים רק לתרבות היפנית המודרנית, ואין שום איסור על יבוא תרבות יפנית מסורתית וישנה. הצעירים מושרים שהסיבה לכך היא שהדור המבוגר, הקובע את הכללים, קשור רגשית לציור המכחול היפני ולתיאטרון הקאבוקי, אבל מתעב את התרבות היפנית המודרנית, כגון מוסיקת פופ־כבדה.

ספקי תרבות הפופ הדרום־קוריאנית מודאגים מאוד מן האפשרות שהחרם יוסר. הקהל שלהם אוהב אותה מוסיקת־דיסקו מתקתקה המקובלת ביפן, אבל לחברות התקליטים היפניות יש עוצמה כלכלית גדולה בהרבה. אם יוקל החרם המסחרי, התוצר היפני ישטוף את השוק המקומי במהירות ובכמות שתערער את מעמדן של קבוצות הרוק המקומיות.

ציירי הקומיקס המקומיים חרדים עוד יותר מהמוסיקאים, ויש להם סיבה טובה לכך. ציירי הקומיקס היפניים הם אולי הטובים בעולם, והקוריאנים אוהבים אותם מאוד. למרות החרם, הקומיקס היפניים המוברחים כבשו לעצמם 70 אחוז מהשוק.

דרום־קוריאנים רבים טוענים שיש להמשיך את החרם על סרטים וקומיקס יפניים מכיוון שהם אלימים ובעלי תוכן מיני בוטה. חסידי החרם שמחו כאשר אחת מתחנות הטלוויזיה העיקריות הקרינה סרט דוקומנטרי אשר הראה שהשוק השחור של תרבות יפנית פופולרית משחית את הנוער המקומי.

עם זאת, הקלה בחרם אין פירושה חופש מוחלט. חוקי הצנזורה הנוקשים בדרום־קוריאה יוכלו למנוע את הפצת סרטיו של סוסומו סאיגוסה, למשל, הרוכש קטעים ממלחמות שונות, שנפסלו להקרנה בחדשות בגלל היותם מחרידים, ומשווק אותם בוידיאו. לעומת זאת, הם יתירו את יבוא סרטיו של אקירה קורוסאווה.

אבל מצדדי החרם לא יצליחו לקיים אותו לאורך זמן, מכיוון שהצעת החוק של משרד התרבות והספורט היא חלק ממזימה כללית של ממשלת דרום־קוריאה לשפר את היחסים ההדדיים בין שתי המדינות. דרום־קוריאה זקוקה לטכנולוגיה היפנית ויודעת שיהיה עליה לעשות ויתורים בשטח המסחר כדי להשיג גישה אליה. בעבר מקווה ממשלת דרום־קוריאה שהסרת המחסום בפני התרבות היפנית תתקבל כמחווה חשובה, ואולי תסיח את דעת היפנים מן האיסור, המשמעותי בהרבה, על יבוא מכוניות מיפן.

הגנה לנאצים

העברת הארכיון המרכזי בברלין לידיים גרמניות עלולה למנוע ציד נאצים בשם חוקי הגנת הפרט

חוקרי שואה וציידי נאצים הזהירו השבוע, כי עבודתם עלולה להיפגע קשות בעקבות האמנה שנחתמה בין ארה"ב לגרמניה, אשר במסגרתה יועבר הארכיון המרכזי בברלין מידיים אמריקאיות לגרמניות בחודש יולי הקרוב.

חוגים יהודיים, ציידי נאצים והיסטוריונים, מתכוונים לפנות לתת־ועדה לענייני חוץ של הקונגרס ולהסביר כי האמנה, כפי שהיא מנוסחת, עלולה למנוע בדיקת מיליוני מסמכים נאציים במשך שנתיים לפחות.

בהתאם לאמנה שנחתמה בשנה שעברה, יקבל הארכיון הלאומי האמריקאי מיקרופילם של 75 מיליון המסמכים שבארכיון, המהווה את הארכיב העיקרי של הרייך השלישי. אולם הכנת המיקרופילם עשויה להימשך כשנתיים, שבמהלכן יוכלו הגרמנים לאסור בדיקת המסמכים המקוריים, בהסתמכם על נהלי שמירת הפרטיות.

ג'רלד פוזנר, מחבר הביוגרפיה של ד"ר יוזף מנגלה, אמר, כי ייתכן שתיאסר כניסתם של חוקרי שואה וציידי נאצים לארכיון.

אלן גינסבורג מהקונגרס היהודי העולמי אמר, כי יבקש מוועדת הקונגרס האמריקאי לפעול להשגת אישור שיאפשר כניסה ללא הפרעות לארכיון.

לדבריו, יוכלו חוקי הגנת הפרט הגרמניים למנוע המשך חקירות וציד נאצים לשעבר, ויאפשרו הסתרת מידע על חברותם של בעלי תפקידים ציבוריים או בכירים בחברות פרטיות במפלגה הנאצית.

מסמכי הארכיב חשפו בשנה שעברה את עברו הנאצי של ד"ר הנס סוזינג, שהיה מועמד לתפקיד ראש האגודה הרפואית הבינלאומית.

החשיפה הביאה לביטול מועמדותו של סוזינג, אך אם ייושמו הנהלים החדשים, יוכל מידע מעין זה להישאר סודי, ולכן חייבים להלחם על שינוי האמנה, אמר גינסבורג. (עיר)

1 במאי

ההסתדרות הכללית של העובדים בישראל

ההסתדרות במרחב חיפה

נעמת

ביום ראשון, 1 במאי 94'
בבית ההסתדרות בחיפה

יעוץ משפטי בנושאי:
אישות, הטרדה מינית, אלימות במשפחה

בשעות: 09.00־13.00, 16.00־18.00 טלפון 610188/9

"אשה את לא לבד פני לעזרת נעמת"

מזכיר ההסתדרות במרחב חיפה
אורי אגמי
מזמין את ציבור חברי ההסתדרות
לבית פתוח
ביום ראשון, 1 במאי 94'
להלן תכנית האירועים:
08.30 – תלמידי ביה"ס מישלב
10.00 – מפגש גימלאים
11.00 – הענקת פרסים לעובדים מצטיינים
13.00 – מפגש עולים חדשים
15.00 – מפגש ועדים חדשים
16.00 – ספורטאי הפועל חיפה – כדורסל וכדורגל, נוער
17.00 – הענקת פרס אמן חיפה
18.00 – כנס מליאה חגיגי
בהשתתפות: **אורי אגמי, ד"ר יוסי יונה, יורם גולני, אשר ליבלינג, אלי נחמיאס**
הציבור מוזמן לקבלת ייעוץ והכוונה ולהשתתפות באירועים
ביום זה תהיה קבלת קהל

עצרת חגיגית
מוצאי שבת 30.4.94
בשעה 20.00
בתיאטרון העירוני חיפה
הענקת אות יקיר ההסתדרות
ופרס נותן השירות במוסדות ההסתדרות
בהשתתפות: פרופ' **שבח וייס**, יו"ר הכנסת
משה שחל, שר המשטרה, האנרגיה והתשתית
אורי אגמי, מזכיר ההסתדרות במרחב חיפה
עמרם מצנע, ראש העיר חיפה
ארתור ישראלוביץ, גזבר ההסתדרות
חוה קופלוביץ, מזכירת נעמת חיפה
קנג' מנסור, ראש מ.מ. עוספיה
הנחיה: **שמואל קורן**, מנהל האגף לתרבות, חינוך והשכלה

"שוב יוצר הזמר"
מפגש חבורות הזמר - בית־אבא חושי, "שירלי", "מרחבית", "לירון" וחבורת רן־כרמל ולהקת המחול חיפה
ביום ראשון 8.5.94 בשעה 20.00
בבית אבא חושי, נוה שאנן
בהשתתפות: **אורי אגמי**, מזכיר ההסתדרות במרחב חיפה
גלילה פגי־זאבי, מנהלת האגף לאמנויות ולאירועים בעיריית חיפה
שלמה וול, מזכיר ההסתדרות נוה־שאנן
מנחה: **אתי וייס־אור**

صكنا من الاهل

הפסדי התעשייה האווירית השנה – כ־100 מיליון דולר

מאת אריה ארד

התעשייה האווירית מוסיפה להפסיד גם השנה, לאחר שאת השנה שעברה סיימה בהפסד של כחצי מיליארד דולר. נראה, שגם בניכוי הסכומים ששולמו כפיצויים לעובדים שפרשו, הפסידה התעשייה האווירית כ־100 מיליון דולר. ההפסדים אשתקד הם כשליש מהמכירות, שהגיעו לכדי 1.5 מיליארד דולר.

הדו"חות הכספיים הובאו שלשום בערב לידיעת מועצת המנהלים של החברה. אתמול פורסמו נתונים מעטים מאוד מתוך הדו"חות הכספיים, ששפכו מעט אור על מצבה של התעשייה האווירית.

החברה פיטרה עד כה כ־1,700 עובדים, ועוד 600־1,200 עומדים לפרוש בהמשך השנה. בין הפורשים כמחצית מאנשי ההנהלה המרכזית. את פיצויי הפרישה הנדיבים מימנה הממשלה, וכספים אלה נרשמו בספרי תע"א כהגדלת הון בעלים מזה וכפיצויי פיטורין מזה. הממשלה העבירה לתעשייה האווירית כ־365 מיליון דולר.

אשר לשנה השוטפת, ברבעון הראשון רשמה החברה מכירות בסכום של 350 מיליון דולר, בדיוק רבע מן התחזית השנתית. בו בזמן צברה החברה הזמנות חדשות בשווי של 360 מיליון דולר. ברבע הראשון של השנה הפסידה החברה רק 10 מיליון דולר, כאשר גם הרווח התפעולי, של 3 מיליון דולר, הוא שולי וקטן מן הטעות האפשרית בתירגום מטבעות שונים לשפת הדולר, שבה כתובים ספרי התעשייה האווירית.

לדירקטוריון הוצגה גם תוכנית הארגון מחדש של תע"א, שבו תשמש ההנהלה המרכזית כעין חברת אחזקות ותתערב רק בשאלות אסטרטגיות. מפעלי הייצור יחולקו לארבע חטיבות, שכל אחת מהן תנהל את ענייניה בעצמה ותפרסם דו"ח כספי עצמאי.

התוכנית הוכנה על ידי שתי חברות ייעוץ חיצוניות. היא נועדה לתת גיבוי אירגוני לאסטרטגיה העיסקית של התעשייה האווירית, כלומר, חדירה לשוק האזרחי העולמי.

חברת "דור אנרגיה" יוצאת במחווה לזוגות הצעירים הנישאים בל"ג בעומר: לכל רכב כלולות שיגיע לכל אחת מתחנות דור בארץ, ימולא מיכל דלק חינם.

ועד השקם לשוחט: בלי שת"פ של העובדים לא תצא לפועל מכירת גרעין השליטה

מאת אפרים דוידי

"אני מוצא לנכון להדגיש שוב, כי בלעדי שיתוף הפעולה של העובדים לא תצא מכירת גרעין השליטה אל הפועל". כך כתב אתמול יו"ר הוועד הארצי של עובדי השקם, יצחק מויאל, לשר האוצר, אברהם שוחט. במכתבו מפרט מויאל את דרישות הוועד:

• "שמירת אופי פעילות החברה כחברה יצרנית ומשווקת, בסיטונאות ובקמעונאות ועל פני כל המדינה ולהבדיל מריקונה מנכסיה".

• חתימה על הסכמי שכר "לתקופה ארוכה, אשר יגלמו הסכמת תנאי העובדים עקב חילופי בעלי המניות. דרישה עקרונית שזכתה ללגיטימציה מלאה על ידי הערכאות המשפטיות המוסמכות".

• הבטחת המשך העסקתם של העובדים ושמירה על מקום עבודתם, "ובמקרה הצורך – הבטחת תנאי פרישה נאותים".

• עיגונם בהסכם כתוב, ולתקופה ארוכה, של כל ההסדרים הוולונטריים הנהוגים בשקם מזה זמן רב, לעניין זכויות העובדים".

• פיצוי לעובדים בגין אובדן הזכות למניות דירקטורים עקב ההפרטה.

עוד כתב מויאל, ש"אי קיום דיון מיידי ועינייני בדרישותנו, נראה עילה מבוססת לנקוט כל צעד חוקי העומד לרשותנו". העתק מהמכתב נשלח גם למזכ"ל הסתדרות הפקידים, משה ביתדגן.

לכתב "דבר" נודע כי אנשי הוועד שוקלים צעדים ארגוניים עקב נסיונות ההפרטה של החברה, "כאשר גורלם של אלפי עובדים מונח על כף המאזניים".

דעה / לוי מורב

תודה לאמיצים שהובילו את משק העובדים לחיים חדשים

תודה לדורון רוזנבלום, לגדעון סאמט, ליוסף לפיד, לאמנון דנקנר ולרבים טובים אחרים, שהמקום קצר מלמנותם.

כמה קל ללעוג, לבוז וללגלג על ההסתדרות. כמה קל ושטוח להתקיים בתוך המדמנה של שביעות הרצון העצמית של השוקניים. של עיתונות שבעה ושקרית, שכל מאבק מקצועי וכל שביתה – ולו המוצדקת ביותר – זרה לה.

כמה קל להוסיף ממרומי מגדלי הנייר הצבועים. כמה קל ללעוג לשכר המינימום, למי שמקבל אלפים רבים של שקלים תמורת רשימה של 700 מילים שלוש פעמים בחודש. כמה קל לשים לקלס עסקנים היושבים לילות כימים בחדרים אפופי עשן, כאשר אין לך דאגת פרנסה, והשאלה היחידה המעסיקה אותך היא באיזו מסעדה חדשה לאכול היום.

כמה קל להיות עלוב, שטוח וצבוע. לשים את ההסתדרות ללעג, לבקר אותה על "כשלונה" בעמל, בכור, בסולל בונה, בבנק הפועלים, בקופת־חולים, בשמירת השכר הריאלי, בבלימת האינפלציה. כמה קל.

תודה לכם, דורון רוזנבלום, אברהם טל, גדעון סאמט, רונית ורדי, יוסף לפיד, אמנון דנקנר. תודה לכם על עזרתכם לממשלה בביצוע התוכנית לייצוב המשק ועצירת האינפלציה ביולי '85.

תודה לכם מקרב לב על ההבראה המופלאה, היסודית והמוצלחת של בנק הפועלים, קונצרן כור, רשת עמל, רשת הקריאה, המשביר לצרכן, סולל בונה וקופת־חולים. תודה לכם שרק בזכותכם יש לנו היום רפואה ציבורית, שהילארי קלינטון היתה "מתה" שתהיה גם באה"ב. תודה לכישרון הניהולי, הארגוני והחשיבה הבלתי מצוי שלכם, לבחור את האנשים הטובים לתפקיד הנכון.

תודה ששמתם את בני גאון בקריאת כבר בשנת 1982 ובזכותו היא הפכה לרשת המרכולים המובילה בישראל. תודה שידעתם גם לבחור בממשיכים ראויים, יוסף רזון ויעקב גלברד המנכ"ל הנוכחי.

תודה על חלקכם האדיר בבחירת בני גאון לתפקיד מנכ"ל כור ב־1988. על תמיכתכם הציבורית באומר ובצליל. על המאמרים הנלהבים שכתבתם ב"חדשות" וב"הארץ" בתמיכה בתוכנית המפנה של כור. על עזרתכם בהשגת הערבות הממשלתית, יחד עם חיים רמון ודן תיכון, בסך 50 מיליון דולר.

על שעברתם ממפעל למפעל, מחדר אוכל אחד לשני כדי לשכנע את העובדים לתת כתף, זמן, כסף ומאמץ להצלת הקונצרן המייצא היום 800 מיליון דולר.

תודה, תודה, תודה על חוש האבחנה הדק מן הדק, כאשר בחרתם את עמירם סיון לתפקיד מנכ"ל בנק הפועלים ואת פרופ' איתן ברגלס (ז"ל) ליו"ר הבנק. ואת אביגדור קלנר להבראת עמל על פי תוכניתו של דוד שוורץ, את עוזי ורדינר למנכ"ל שיכון ובינוי, שקמה במקום סולל בונה ושיכון עובדים ועושה חיל.

רק בזכותכם נכשלתם, אבל לא באשמתכם. מי שהכשיל אתכם היה הוא חיים הברפלד. לא יכול להיות אחרת. או אולי היה זה ישראל קיסר.

תודה לכם, סינדיקאים עלובים, יושבי קרנות ו"סאלוניים" חסרי דעת, שבית "דבר" הנטוע בלב הרחוב כבעיניכם הוא בעיניכם. תודה על התלהבותכם בה אתם תומכים בחיים חדשים.

אתם תמיד בעד החדש. "שוק חופשי" – מושג חדש מהמאה ה־18, "כלכלת שוק" – המצאה חדשה מהמאה ה־19. ואחריהם הבהרתי, מונטיקאריים ועוד, כולם מושגים עכשווים שהסוציאליזם לידם תינוק היסטורי רעבן ובן יומו.

תודה לכם ולאליל החדש שלכם, החיש שנגרר לילה לילה, בחדרים אפלים אפופי עשן, עבור שולחנו – ארגון עובדי המדינה, המיקרוביולוגים, הרוצים, המורים, האחיות, הרופאים.

תודה לך, חיים חדשים. על השנים הארוכות בהן הרסת את בריאותך, בשעה שחיים הכושלים האפרים זילוני יושבו בבתי קפה אופנתיים, רצו מתוכנית אירוח טלוויזיונית אחת לשנייה, הראויינו לרדיו ב"הכל דיבורים", ביומן הבוקר, ביומן הצהריים, בשעה קלה על קלקלה, בגלגל"צ, בערוץ 2, תחת כל גבעה ותחת כל אנטנה רעננה.

תודה לכם שרק בזכות מאמציכם הבלתי נלאים נשמר שכרו הריאלי (בקושי) של העובד במדינת ישראל. שהאבטלה, למרות עלייה של חצי מיליון יהודים בארבע שנים, הולכת לרדת.

בזכותכם, רק בזכות אנשים כמוכם, אמיצים, נחרצים, אלטרואיסטים, האוהבים את אחיהם העמלים, נמנעה קריסתו של הקונצרן הרשמי.

רק המאמץ המרוכז שלכם – רוזנבלום, סאמט, לפיד ודנקנר, מנע מההסתדרות לבצע את תוכניתה הגאולה ולסתום לכם ולחבריכם האמיצים את הפה.

המשך המפעל של חיים רמון הוא התשובה המוחצת לעסקנות העלובה והבלענית של העובדים, השכירים והפועלות.

שחל: יש להעביר למשרד האנרגייה האחריות על ניצול אוצרות הטבע

מאת הדס גייפמן

"יש לבצע רביזיה בתחומי האחריות של משרדי הממשלה, באופן שניצול אוצרות הטבע יועבר לתחום האחריות של משרד האנרגייה והתשתית. זאת במסגרת התפישה הכוללת של ריכוז הטיפול בכל המשאבים הלאומיים הטבעיים במסגרת אחת: מחצבים (אוצרות ים המלח, פוספטים, פצלי שמן, מלח, נפט, מים, קרקע, משאבי רוח, משאבים סולאריים אחרים, תורים ועוד)". כך אמר משה שחל, שר האנרגייה והתשתית, בכינוס מנהלי חברות הכימיה והפטרוכימיה. השר הוסיף, כי בשווקים הבינלאומיים ניכרים סימני התאוששות ראשונים בכמה מגזרים, בעיקר במדינות אמריקה הצפונית והלטינית, וההערכה היא שלקראת סוף 1994 תחול התאוששות גם במערב אירופה.

השר שחל אמר, כי הערכות המשק בענפי הכימיה והפטרוכימיה לטווח ארוך צריכה להישען על ההנחה שהתחרות תגבר, ויש להתייעל ולהתמחות במוצרים בהם יש למשק הישראלי יתרון יחסי, הנובע הן מהמצאי של חומרי גלם ייחודיים, כמו הברום והמגנזיום בים המלח, והן מקיום ידע המאפשר פיתוח מוצרים בעלי ערך מוסף גבוה בתעשייה הפטרוכימית והכימית.

כדי להשיג יעדים אלה, אמר השר שחל, יש לנקוט בכמה אמצעים כלליים: שינויים מבניים ברמה הענפית, כמו הקמת כרמל אולפינים, מכירת החטיבה הפטרוכימית של חברת גדות לבתי הזיקוק והשלמת האירגון מחדש של כימיקלים לישראל; הוזלת התשומות בהן נעשה שימוש בתעשייה הכימית והפטרוכימית; העלאת הפריון הכולל באמצעות ביצוע השקעות חדשות, העקביות עם יעילות טכנו־כלכלית וניצול טוב יותר של תשומות ההון, העבודה, תשומת האנרגייה ותשומות אחרות.

בנוסף, יש להגביר את ההשקעות במחקר ופיתוח של מוצרים חדשים, תוך ניצול תשתית הידע הקיים ויבוא ידע, וכן ניצול עידן השלום, למען יצירת שיתופי פעולה אסטרטגיים בתחומי הייצור, השיווק והמו"פ.

"תעל" – מהפסד לרווח של ארבעה מיליון ש"ח

מאת הדס גייפמן

חברת תעל – תעשיית עץ לבוד סיימה את 1993 ברווח נקי של 4.42 מיליון ש"ח, לעומת הפסד של 807 אלף ש"ח ב־1992. מכירות החברה הסתכמו ב־'93 ב־112.54 מיליון ש"ח, לעומת 98.36 מיליון ש"ח ב־'92 – גידול של 14.3%. ההון העצמי של החברה הסתכם ב־38.28 מיליון ש"ח, לעומת 33.87 מיליון ש"ח ב־'92.

המכירות ליצוא הסתכמו ב־13.6 מיליון ש"ח ב־'93, לעומת 21 מיליון ש"ח ב־'92. הוצאות המימון קטנו בכ־10%, מ־4.5 מיליון ש"ח ב־'92 לכארבעה מיליון ש"ח ב־'93, זאת למרות העלייה בפעילות.

בורסה / איתן יעקבסון

עליות במניות בציפייה לחתימת ההסכם עם אש"ף

שבוע המסחר בשוק המניות הסתיים אתמול במגמה של עליות שערים, בציפייה לחתימת ההסכם עם אש"ף בשבוע הבא.

במשתנים בלטו עליות במניות המעוף הכבדות, ושמועות לא מבוססות מייחסות חלק מהקניות במניות הכבדות לקרן זרה, שרוכשת מניות ישראליות בבורסה בת"א. עליות חדות נרשמו במשתנים במניות כור, ים המלח, דיסקונט השקעות, כלל אלקטרוניקה והבשרת הישוב. העלייה במניות כור מוסברת כתיקון לשחיקה שנרשמה בהן בתקופה האחרונה, בתגובה להתאוששות מניות תדיראן באה"ב ולפירסום על עליות במדד המשולב המודד את הפעולות במשק, ובציפיות לכך שהקונצרן יהנה מפירות השלום.

לקראת סיום המסחר אתמול נרשמו קניות מצד מנהלי תיקים ומשקיעים פרטיים, שהגדילו אחזקות בציפייה להמשך העליות בשוק המניות בשבוע הבא. בשוק המניות לא התרגשו אתמול מהחקירות של הרשות לניירות ערך.

מניות טבע נסגרו אתמול בעלייה של 1%, לאחר שבתחילת המסחר במשתנים הן נסחרו בירידות מתונות ולאחר יציבות בשלב המרץ. מניות עלית 5 נסגרו אתמול בעלייה של 3.5%, למרות הדו"ח לשנת 1993 שהצביע על ירידה חדה ברווחיות לעומת שנת 1992. ייתכן שעליות אלו נובעות מציפיות לשיפור ברווחיות עלית בשנת 1994, על רקע ההתארגנות החדשה של החברה.

העלייה במניות דיסקונט השקעות הוסברה, בין היתר, בהערכת השווי של חברת הברוקרים האמריקאית פורמן סלז, הממליצה על רכישת מניות דיסקונט השקעות. לפי הערכת השווי של חברה זו, נסחרה דיסקונט השקעות בכמה אחוזים מתחת לשווי הנכסי שלה, והעלייה אתמול באה בתגובה להערכה זו. לאחר העלייה אתמול הצטמצם הפער בין שווי השוק של דיסקונט השקעות לשווי הנכסי שלה, לפי הערכת השווי.

בסיכום שבועי עלה מדד המשתנים בשיעור של 1.71%. מדד המעוף עלה בשיעור של 2.87% ומדד הכר"מ לא השתנה. לכן ניתן לומר, שהיה זה שבוע של עליות שבלטו בעיקר במניות המעוף הכבדות.

מדד המשתנים עלה אתמול לרמה של כ־220.5. מדד המעו"ף עלה אתמול לרמה של כ־217. מחזור העסקאות הכולל במניות, האופציות הסתכם אתמול בכ־250 מיליון ש"ח.

בשוק צמודי הדולר נרשמו ביקושים גדולים יחסית, בתגובה לפיחות המתון בשער השקל בימים האחרונים, אשר גרם לעליית השער היציג של הדולר לרמה של כ־3.01. הביקושים נבעו בעליות מתונות המוסברות בכך שסדרות הגלבוע "מתאימות" את עצמן למחיר הדולר החדש.

המק"מים הארוכים נסחרו ביציבות עם עליות קלות. רמת התשואות בהן היתה 10.45%־10.65%.

ועדים ועובדים / אפרים דוידי

בחברת החשמל יקבלו בונוס

מועצת המנהלים של חברת החשמל החליטה אתמול על חלוקת בונוס לכל עובדי החברה, כנהוג בחברה, זו הפעם השלישית, בשנים בהן נרשמים רווחים במאזן. חברת החשמל רשמה אשתקד רווח של כ־300 מיליון ש"ח. 10 אחוז מהרווחים יחולקו בין עובדיה. אגב, ההחלטה טעונה אישור של רשות החברות הממשלתיות ושר האנרגייה.

זכאים לקבל את הבונוס: כ־10,000 עובדי החברה וכ־4,000 גימלאים. במילים אחרות, כל עובד או גימלאי יקבל בממוצע יותר מ־2,000 ש"ח. למעשה, הבונוס לעובד מהווה כמחצית מהמשכורות הבסיסית (לא כולל שעות נוספות, שכר עידוד ומרכיבים נוספים) לעובדים ותיקים, ומשכורת שלמה לעובדים החדשים. הבונוס הוא ב"ברוטו", ממנו מנכים מס כחוק.

יצוין, שבשנה שעברה קיבלו העובדים בונוס של כ־18 מיליון ש"ח, חלקם מרווחים בשנת 1992.

עו"סים בקיבוצים תומכים בשביתה

העובדים הסוציאליים חברי הקיבוצים תומכים בשביתת עמיתיהם בשירות המדינה. אנשי עס"ק (עובדים סוציאליים קיבוצים) שלחו אתמול מכתב אל מזכ"ל איגוד העובדים הסוציאליים, אלי בקרגא, בו הם כותבים: "אנו מזדהים עם עמיתינו, העובדים הסוציאליים, הנאבקים בצדק למשכורות ותנאים, במטרה שיכבדו אותם כאנשי מקצוע ויאפשרו להם להתמודד ולטפל במצוקות של האוכלוסיות הנזקקות. תמיכה בעובדים הסוציאליים באמצעות העלאת משכורותם היא גם הכרה בערכם ובתרומתם להעלאת בעיות חברתיות למודעות הציבור, ולמציאת דרכים לפתרונן". עוד הם פונים אל ממשלת ישראל, "לפעול לחיסול המשבר ובכך לבטא הכרה במעמד העו"סים בישראל".

1 במאי הוא יום שבתון

מזכיר האיגוד הארצי של איגוד עובדי הדפוס, מאיר גולדשטיין, הודיע אתמול כי על פי הסכמי העבודה הקיבוציים וצווי ההרחבה בענפים אלה, ה־1 במאי הוא יום חופשה בתשלום במימון המעסיקים.

גולדשטיין מסר עוד, כי האיגוד הגיש למעסיקים בענפים הנ"ל תביעה לפתוח במו"מ על חידוש הסכמי העבודה הקיבוציים בענפי הדפוס ומוצרי הנייר. כך אמר גולדשטיין: "המעסיקים מתחמקים ממתן תשובה חיובית לתביעות שלנו. לא נותר אלא לזמן את ועדי העובדים לכנס מיוחד בסוף השבוע הבא, כדי לגבש תגובה מתאימה".

על פי התוכנית, יתבצעו בעוד שבוע כינוסים של כ־130 ועדי עובדים במקומות העבודה הגדולים בענף, כדי לדון בצעדים שיש לנקוט מול ה"סחבת" של המעסיקים המאוגדים בארגון בעלי המלאכה והתאחדות התעשיינים".

שביתה כללית בפארגוואי

לראשונה מאז 1958, תתקיים בפארגוואי שבדרום אמריקה שביתה כללית ביום שני הבא. לאחר השביתה הקודמת, שנערכה בעת משטרו הרודני של הגנרל שטרסנר, נכלאו ראשי האיגודים, חלקם הלכו לגלות ונאסרה פעילותם של האיגודים.

הפעם חברו יחד שלוש פדרציות האיגודים המקצועיים: "הקונפדרציה המאוחדת של העובדים", "קונפדרציה של העובדים בפארגוואי" וה"קונפדרציה הלאומית של העבודה". יחד עם פדרציות האיגודים, ישבתו גם ארגוני האיכרים.

לשובתים שלוש תביעות מרכזיות: תוספת שכר ריאלית, הפסקת גל ההפרטה וחלוקת האדמות במסגרת רפורמה אגררית. במיבשר שפירסמו אתמול לקראת השביתה, כתבו ראשי האיגודים: "השאלה האם השביתה מתקיימת בזמן המתאים ביותר, לא רלוונטית. העובדים לא יכולים להמשיך ולהתקיים משכר רעב, האיכרים לא יכולים להמשיך ולהתקיים ללא אדמות, עובדים ואיכרים אינם יכולים להמשיך ולפעול מול הדיכוי הקשה של ארגוניהם". תגובת הממשלה: "השביתה מובילה לאנרכייה".

בבוליביה, המדינה השכנה, פרצה השבוע המשטרה אל משרדי "קוב" ("הקונפדרציה של העובדים בבוליביה") ועצרה שישה ראשי איגודים, שלוש נשים ושלושה גברים, ששבתו רעב. המשטרה פרצה אל המשרדים ללא צו, ולקחה את שובתי הרעב לבית חולים של שירות בתי הסוהר. העובדים פתחו בשביתת רעב ב־15 באפריל, בדרישה לתוספת שכר. בהודעה לעיתונות מסרו ראשי העובדים: "זהו צעד ללא תקדים, של פגיעה בעובדים ובארגוניהם". הנשיא גונזאלו סנצ'ז דה לוזאדה מסר לעיתונאים, כי "אנו מחויבים לשמור על בריאותם של כל האזרחים". איגודים מאמריקה הלטינית שיגרו מכתבי מחאה אל הנשיא.

כל המעוניין למחות על דיכוי האיגודים בבוליביה, מוזמן לפנות אל שגרירות בוליביה בישראל, המרד 29, תל אביב, 68125.

התמתנות בקצב הפיחותים; שער הדולר ירד ל־3.009 ש'

מאת אמנון אמר

לאחר ארבעה ימים של פיחותים רצופים, נבלמה אתמול העלייה בשער סל המטבעות ומחירו ירד בתשע מאיות אחוז, ל־3.2634 ש"ח. שער הדולר ירד גם הוא בשיעור מתון של 0.13 אחוז, ל־3.0090 ש"ח. גם שער המארק ירד בשיעור דומה ונקבע ברמה של 1.7966 ש"ח.

ההיפוך במגמת שערי החליפין נבע מעודף היצע של כ־13 מיליון דולר, שהופיע אתמול במהלך המסחר במטבע חוץ. בנק ישראל המשיך גם הפעם במדיניותו החדשה ולא רכש את עודפי ההיצע.

בנק ישראל הקטין אתמול את מכסת המכרז המוניטרי היומי שהוא מעמיד לרשות הבנקים המסחריים ב־1.6 מיליארד ש"ח. למרות זאת, לא חל כל שינוי בריבית המכרז והיא נעצרה, בדומה לשבועות האחרונים, ברמה ממוצעת של 10.5 אחוז.

"צים" תקים עם "סינוטרנס" שירות סחר מיוחד למזרח הרחוק

מאת יוסי ליבוביץ

צים והחברה הסינית הלאומית לסחר חוץ והובלה סינוטרנס חתמו על הסכם הקמת שירות משותף, בשם סינוצים. בשלב הראשון יכסה השירות המשותף את הסחר בין המזרח הרחוק, כולל נמלי סין לבין מערב הים התיכון, כולל נמלי ישראל.

מנכ"ל צים, מתי מורגנשטרן, אמר אתמול כי מדובר בחתימה על הסכם היסטורי וייחודי מסוגו, שכן זו הפעם הראשונה שחברה סינית בספנות, בעלת היקף ועוצמה מסוגה של סינוטרנס, חתמה על הסכם עם חברה כלשהי מחוץ לגבולות סין. לחברה החדשה תהיה הנהלה משותפת ובמסגרתה היא תפעיל בשלב ראשון תשע אוניות מכולה, שתיים מהן סיניות והשאר בבעלות או בחכירה של צים, בתדירות של עשרה ימים. בשלב השני, השותפים יעלו את רמת השירות, הן על ידי הכנסת אוניות גדולות יותר והן על ידי מעבר לתדירות שבועית.

סינוטרנס היא החברה לתובלה ושילוח בינלאומי הגדולה ביותר בסין, המעסיקה כ־53 אלף עובדים. הקבוצה פעילה בספנות, בעמילות מכס ובשילוח בינלאומי באוויר ובים, והיא מהווה את חברת התובלה היבשתית הגדולה ביותר בסין. החברה בעלת 85 אוניות ומפעילה קווי ספנות אזוריים ובינלאומיים, שהחשוב בהם הוא קו מכולות מסין לצפון מערב אירופה.

השירות המשותף יופעל במחצית השנייה של '94. האוניות יפקדו את הנמלים הבאים: פוסן, קוהידיונג, שנגחאי, הונג קונג, סינגפור, קולומבו, אשדוד, ברצלונה, פוס, גנואה וחיפה. זהו השירות הראשון שבו יפקדו האוניות ישירות את נמלי סין וישראל. המגעים בין הצדדים עד לחתימת ההסכם נמשכו כשנה וחצי. מורגנשטרן העריך כי שיתוף הפעולה עשוי להגדיל את המטענים בכ־15 אחוז לפחות.

הוא הוסיף כי במסגרת הפעילות הבינלאומית של החברה נחתמו באחרונה הסכמים לפתיחת סוכנויות באוזבקיסטן, במוסקבה ובהודו. בתוך כמה חודשים מתכוונת החברה לחתום על הסכם שותפויות נוספים עם ארבע־חמש חברות ספנות מהגדולות בעולם, ביניהן גם חברות מהמזרח הרחוק.

עו"ד יוסי כהן מונה כמפרק של תשלובת "שטיחי כרמל"

מאת אלי ברנר

עו"ד יוסי כהן מונה אתמול למפרק הקבוע לתשלובת שטיחי כרמל, שהיתה בבעלות ח"כ אברהם שפירא ושקעה בחובות של יותר מ־150 מיליון דולר. שופט בית משפט המחוזי בתל אביב, ישי לויט, דן במועמדים שהוצגו לו על ידי הנושים הגדולים של התשלובת, והחליט למנות את יוסי כהן – עורך דין שאינו מוכר עד היום בציבור הרחב.

באסיפת נושי החברה התגבש רוב שתמך דווקא בעו"ד אלי זוהר וברואה החשבון עמי לביא. השופט לויט נימק את החלטתו לבחור בעו"ד כהן ולא את זוהר, בקשר הנובע מכתב אישום פלילי התלוי ועומד נגדו, ואת מבלי להטיל בו דופי ולמרות שהוא בהחלט מתאים לתפקיד.

נציגי הנושים טענו כי אלי זוהר מתאים לתפקיד, הוא לא הורשע עדיין והוא בעל ניסיון ומיומנות החיוניים לחקירת הגורמים שהביאו להריסת התשלובת והיכולת לגייס את מירב הכספים לפיצוי הנושים.

כאמור, דחה השופט לויט את הבקשה ומינה את עו"ד כהן, שתחום התמחותו בדיני חברות, לרבות פירוק, ואת רואה החשבון בלס, שכבר ביצע בעבר חקירות עבור כונס הנכסים הרשמי. השניים נדרשו להפקיד ערבות עצמית בסך 30 אלף ש"ח ולאשר בכתב כי לא נתמנו לתפקיד מפרקים בשנה האחרונה.

תוספת של 150 מ' ש' לתקציב ההלוואות בערבות המדינה

מאת אמנון אמר

שר האוצר, אברהם שוחט ושר התעשייה והמסחר, מיכה חריש החליטו השבוע על מתן תוספת של 150 מיליון ש"ח לתקציב ההלוואות בערבות המדינה שמעניק מרכז ההשקעות. הגדלת תקציב ההלוואות באה בנוסף לבקשת משרד התעשייה לקבל תוספת תקציבית של 180 מיליון ש"ח לפיתוח תשתיות לתעשייה באזורי הפיתוח.

נושא נוסף שאמורים שני המשרדים לסכם כבר במהלך השבוע הקרוב, הוא מדיניות הערבויות של החברה לביטוח סחר חוץ (בסס"ח). לאחרונה הפסיקה בסס"ח להוציא ערבויות חדשות, בעקבות החלטה שקיבלה מועצת המנהלים של החברה. בשבוע שעבר מינו השרים שוחט וחריש ועדה בינמשרדית לבחינת תוכנית הערבויות של בסס"ח ודרך ביצועה.

ההמלצות שתגבש הוועדה כבר במהלך השבוע הקרוב יאפשרו לקבוע קריטריונים ברורים למתן ערבויות על ידי החברה.

שערי מטבעות חוץ ביחס לשקל

28.04.94		בנק ישראל: שער יציג	שינוי	בנק הפועלים [illegible]	[illegible]	[illegible]	בנק לאומי [illegible]	[illegible]	[illegible]	בנק דיסקונט [illegible]	[illegible]	[illegible]
ארצות הברית	1 דולר	3.0090	-0.0040	2.9890	3.0292	3.07	2.9861	3.0292	3.07	2.9853	3.0267	3.07
בריטניה	1 לישט	4.5278	-0.0128	4.4851	4.5454	4.63	4.4857	4.5490	4.60	4.4957	4.5583	4.63
גרמניה	1 מרק	1.7966	-0.0025	1.7838	1.8090	1.84	1.7820	1.8071	1.83	1.7795	1.8043	1.83
צרפת	1 פרנק	0.5233	-0.0003	0.5199	0.5273	0.54	0.5168	0.5261	0.53	0.5108	0.5271	0.54
הולנד	1 גילדן	1.5991	-0.0015	1.5867	1.6088	1.65	1.5858	1.6082	1.63	1.5839	1.6060	1.63
שוויץ	1 פרנק	2.1052	-0.0002	2.0874	2.1170	2.15	2.0869	2.1164	2.15	2.0918	2.1209	2.15
שבדיה	1 כתר	0.3869	+0.0018	0.3847	0.3902	0.40	0.3848	0.3902	0.40	0.3851	0.3905	0.40
נורווגיה	1 כתר	0.4140	+0.0001	0.4106	0.4165	0.42	0.4105	0.4163	0.42	0.4101	0.4159	0.42
דנמרק	1 כתר	0.4575	–	0.4545	0.4610	0.47	0.4538	0.4602	0.47	0.4544	0.4608	0.47
פינלנד	1 מרק	0.5547	-0.0008	0.5511	0.5590	0.57	0.5503	0.5582	0.57	0.5494	0.5571	0.57
קנדה	1 דולר	2.1853	-0.0068	2.1666	2.1972	2.23	2.1656	2.1991	2.23	2.1704	2.2006	2.23
אוסטרליה	1 דולר	2.1465	-0.0119	2.1277	2.1577	2.21	2.1276	2.1576	2.19	2.1243	2.1538	2.19
דרום אפריקה	1 ראנד	0.8425	+0.0007	0.8370	0.8489	0.85	0.8376	0.8494	0.76	0.8300	0.8516	0.86
בלגיה	10 פרנק	0.8727	-0.0010	0.8656	0.8779	0.90	0.8655	0.8777	0.89	0.8644	0.8764	0.89
אוסטריה	10 שילינג	2.5539	-0.0040	2.5331	2.5689	2.61	2.5312	2.5659	2.60	2.5263	2.5710	2.61
איטליה	1,000 לירטה	1.8736	-0.0013	1.8616	1.8880	1.94	1.8606	1.8868	1.92	1.8617	1.8878	1.92
יפן	100 יין	2.9426	+0.0181	2.9237	2.9660	3.01	2.9281	2.9694	3.01	2.9298	2.9706	3.03
ספרד	100 פסטה	2.2013	-0.0011	2.1849	2.2179	2.31	2.1867	2.2175	2.27	2.1870	2.2174	2.25
ירדן	1 דינר	4.1976	-0.0055	–	–	4.42	–	–	4.36	–	–	–
מצרים	1 לירה	0.9027	-0.0012	–	–	0.91	–	–	0.91	–	–	–
אקיו/ECU		3.4698	-0.0040	3.4409	3.4805	–	3.4466	3.4951	–	3.4467	3.4947	–

פירסומדיה / גל אפק

ראובן פרידן הם המנצחים הגדולים של אוסקר הפירסום: פרס הפרסומת שלהם ושל קסטרו השאיר מאחור את גידי גוב ומתני מושגים של בנק לאומי. גם הקמפיין של קסטרו זכה במקום הראשון ושוב דחק את הבנק. מעניין באיזה בנק מתנהל החשבון של ראובני פרידן. בשנים האחרונות זכו פרגל לוין במקומות הראשונים. אם כן, מהפך.

כבר שמענו על צמח שמעודד אותנו במיטה. עכשיו יש גם מי שיעודד לנו את הזיכרון. פארמה שלום משיקה השבוע מוצר חדש העשוי מצמח הג'ינסנג, האמור לשפר את הזיכרון. חברת פרומדיקה, מכבות קר"מ, מפיקה את האירוע, נזכור לה את זה.

גיליון "אותנת" שיצא במאי ילווה במוסף לאיכות הסביבה. מנכ"ל איגוד המפרסמים, יאיר פלדמן, מוסר כי הוצאת המוסף נובעת מהמגמה להחדרת המודעות לאיכות הסביבה גם לפירסום. המוסף יודפס על נייר ממוחזר.

כולם רוצים לתת לנו משכנתא, כמעט בחינם. יש אפילו בנק שהכותרת הגדולה שלו אומרת: בלי להחזיר. בלי משכנתאות מדיקה לנו פתאום שצריך להחזיר, ובזאת היא מחזירה אותנו למציאות המרה והקשה: לקחנו נשלם. סיסמתנו: "אסור להצר על משכנתא, כי משכנתא צריך להחזיר". הפירסום מנוהל ע"י סופר תקשורת.

"הודעה מצמצמת לדלילי שיער" – זו הסיסמה של פירסום צור ל"מכון האמריקאי לשיער". אבא של חבר שלי ("דלילי" לא קטן) אומר תמיד שהדבר היחיד העוצר את הנשירה, זו הריצפה.

הבלתי יאומן קורה: אחוז הצפייה במגזין ג. יפית בטלוויזיה עומד, לפי סקר "גאלופ", על 16% מכלל המרואיינים. אחוז גבוה נרשם לבני ה־25 פלוס.

חברת "apple" פותחת בקמפיין חדש למחשבי "powerMec" החדשים שלה. "העתיד הוא אף לא פעם לא מה שמצפים לו", אומרת הסיסמה הבינלאומית, ולפי עיתוני הכלכלה זוהי התקווה של החברה לתפוס נתח שוק גדול.

מגיה 88 קיבלו את תקציב הפירסום של המשביר המרכזי. תקציב הצירה לקנות הראשונה ברשת – 200 אלף דולר, והוא יכלול מודעות בעיתונות ושלטי חוצות.

הישבסקי־פרילי־דובר מוציאים מודעה משותפת לדיירם, הדיץ והווישאייר. הסיסמה: "טור דה שוויך", תקציב הקמפיין 100 אלף דולר.

ערוץ 2 בהפסדים, וכעת יש פרסומת חשה: כמה טוב לפרסם בטלוויזיה. מפרסמים ואנשי שיווק כבר סיפרו ועוד יספרו לנו על התועלת שהפיקו מהתשדירים, ואנחנו כנראה נאמין להם.

רבים חיכו לרגע הזה, והוא בא: לפי סקר הגיה של האיגוד הישראלי לפירסום, חלה ירידה משמעותית בצפייה בערוץ הראשון הנקרא, משום מה, "הטלוויזיה הישראלית" (ערוץ 2 זו הטלוויזיה הירדנית). בתוכניות ערוץ 1 [illegible] רק 40 אחוז מכלל האוכלוסייה (בחורף היו 60 אחוז) ו־21 אחוז (במקום 51 אחוז) מקרב הצעירים. לעיתונות נרשמה באותו סקר ירידה קלה.

בילצקי־קרמרי־יהושע נפרדו לבילצקי קרמרי יהושע. במשרד אומרים שהפירוד נעשה ברוח טובה ובהסכמה הדדית. סך תקציבי המשרד לפני החלוקה – 12 מיליון דולר. הפירוד מסביר את התשואות שפרצו בקרב באי טקס אוסקר הפירסום, כאשר הוקרן הלאומי התכרה על חשבונם: לא היו אלה תשואות, אלא שימחה לאיד.

חברת התרופות תפריש יוצאת במסע פירסום וקידום מכירות לתחליב נקי "בתבטן לושן". תקציב הקמפיין – 40 אלף דולר. עורך ייצא רך ונקי.

ביטוח לדודה חיה / יורם אפק

דודה חיה היא אחת הדודות הצעירות שלנו. היא מקפידה לציין זאת בעצמה. "אני בקושי בת 70, לעומת כמה חברות שלי שאני לא רוצה להזכיר". דודה חיה עצמאית לחלוטין, מנהלת את חייה כשובה ונוחה, בין שאר העניינים שהיא באה בהם – ניהול החשבון בבנק לאומי.

לדודה חיה יש קשרים רבים עם הבנק: הוראות קבע, צ'קים, בטסטמט, קופת גמל, חשבון חיסכון לנכדים, מטבע זר (כשהיא נוסעת לחו"ל במסגרת טיולי גיל הזהב, פעם בשנתיים).

לפני שבוע קיבלה דודה חיה פרוספקט מהבנק הרוצה אותה יותר מכל בנק אחר, וכך כותב לה הבנק: גימלאים רק בנק לאומי מזמין אתכם ליהנות מכרטיס "הדר גימלאי" ולקבל ביטוח סיעודי ולב חינם ללא הגבלת גיל.

דודה חיה שמחה מאוד, אבל את הפוליסה של חברת שילוח, המצורפת לפרוספקט, היה נדמה לה שקשה לקרוא. בהזדמנות שבאתי לאחל לה חג שמח, היא ביקשה ממני לעבור על מה שקרוי "אותיות קטנות". עברתי על הפוליסה שנקראת "הדר גימלאי", והבהרתי לדודה־סבתא חיה עד כמה היא מסתבכת כשהיא קונה את הביטוח.

בפוליסה לגימלאים כתוב שחור על גבי לבן, שדודה־סבתא חיה לא תהיה מכוסה אם תשרת בצבא, תשתתף בפרעות או תשתתף השתתפות פעילה במרד או מהפכה. לחיה לא יהיה ביטוח אם תשתמש בסמים או תשתה לשכרה. איידס, אם תתמוך – לא כלול. אסור לסבתא להיכנס להריון, להשתתף בקרבות איגרוף, או לקחת חלק בקרבות מגע, החלקה בסקי מים, שלג, ראייה וצניחה.

בקיצור, כדי לעשות ביטוח סיעודי לגימלאים, דודה חיה צריכה להתנזר מכל כך הרבה פעילויות החביבות עליה מימים ימימה, שהיא שוקלת אם הביטוח כדאי בכלל. דודה חיה אמרה שבמצב העכשווי, מה שביטוחה מרשה לה לעשות בתוך גימלאית מבוטחת הוא רק ללכת לבנק, לחתום על פוליסות ולעשות סקפלינג ולכן, היא לא תרכוש ביטוח.

"אוקבוטוסי", מרכז צלילה ויאזן לוין סקימינגי" ראשון מסוגו בארץ, נפתח בנמל תל אביב. מועדון הצלילה והחנות למוצרי ספורט המים המשולבת בו, מספקים את מכלול השירותים לצוללן: הדרכה, ציוד ועוד. בקרוב יצטרף למרכז גם משרד נסיעות הכולל חבילות תיור מוצבניות לצוללנים באתרים בחו"ל.

מנכ"ל צים: הנזק שגרמו השיבושים בנמלי חיפה ואשדוד עולה על 15 מ' ד'

מאת יוסי ליבוביץ

מנכ"ל צים, מתי מורגנשטרן, העריך אתמול כי בארבעה חודשים בלבד, בהם משבשים עובדי הנמלים את העבודה בנמלי חיפה ואשדוד, נגרמו לחברה ולבעלי המטענים נזקים של יותר מ־15 מיליון דולר. מורגנשטרן ביקר בחריפות את הנהלת רשות הנמלים והרכבות, שלדבריו אינה מפעילה ביעילות את נמלי הארץ במשך 24 שעות ביממה, כנהוג בכל נמלי העולם.

"בכל הנמלים בעולם עובדים מסביב לשעון ללא כל הגבלה, בעוד המצב בנמלי הארץ חמור והייתי מגדירו כתוהו ובוהו", אמר מורגנשטרן, והוסיף כי הנמלים מפגרים מבחינת התשתית שלהם בשלוש עד חמש שנים. הוא האשים את הממשלה בכך שאינה מתייחסת יותר על המידה את ענף הספנות ופיתוח הנמלים. "נמלי הארץ בכלל אינם ערוכים לקראת עידן השלום, ואפילו את הכלים והמנופים הקיימים מנצלים רק ב־60 אחוז מתפוקה", אמר.

בתוך כך הסתיים אתמול סכסוך העבודה בצים, עליו הכריזו כאלף עובדי החוף של החברה ללא קבלת אישור מההסתדרות. בתום מו"מ ממושך, בתיווכם של אברהם המאירי וישראל לוין מההסתדרות בחיפה, הוסכם שהעובדים יהיו זכאים החל מינואר '93 לתוספת שכר בת 2 אחוזים, בנוסף ל־9.2 אחוז אותם קיבלו בחודש ספטמבר '93, בעקבות ההסכם של הסתדרות הפקידים במגזר הציבורי. עוד סוכם כי מענק הנופש, לו היו העובדים זכאים אחת לשנה, יהפוך לחלק מהשכר המשולב וייחשב גם לצורכי פנסיה ותנאים סוציאליים אחרים. כן יהיו העובדים זכאים לביטוח רפואי משלים. הוחלט גם שהצדדים ייכנסו למו"מ רצוף בכל תוכנית ההתייעלות אותה דרשה ההנהלה.

דובר רשות הנמלים והרכבות, אבי חפץ, אמר בתגובה כי לפי דו"ח מעודכן המתינו אתמול בנמלי חיפה ואשדוד שתי אוניות בלבד. לדבריו, על מנת להפחית את עומס ההמתנה בנמלים, תיגברה הרשות את עובדי המשמרות ואף העבירו עובדים מנמל אילת לנמלי חיפה ואשדוד. הוא הוסיף כי בחודשים הקרובים אמורה הרשות לקבל ציוד חדש, הכולל עגורנים ומנופים בשווי של מיליוני דולרים, דבר אשר לבטח יקל על העבודות בנמלים.

לטווח הארוך, ציין הדובר, בניית שני רציפים חדשים באשדוד ובחיפה במהלך '95 תהווה פיתרון נאות לכל האוניות הפוקדות כיום את הנמלים.

משק עולמי / חגי פורשנר

שכר טרחנות

התירוץ להצדקת רנטות בנהלים, הקרויות שכר (גבוה, הוא חרב פיפיות. הדבר זה מתגלה כאשר פיצויי פרישה, המוזכרים בדרך כלל כ"עלות שכר", ניתנים לעובד טרם הזמן.

התיאוריה הכלכלית הרגילה טוענת ש"שכר" גבוה הוא תגמול חלקי על תרומתו האפקטיבית של העובד: אם מומחה הכספים של פירמה מסוימת מבצע פעולות ספקולטיביות ומביא למפעל הכנסה של כך וכך מיליונים, הוא צריך לקבל הכנסה שתתגמל אותו על המאמץ המיוחד. אך הדבר אינו מסביר מדוע יש להגדיל גם את הרנטה של המנהל הכללי ושל יו"ר מועצת המנהלים, שבסך הכל מינו את מנהל אגף הכספים (או קיבלו אותו מן ההנהלה הקודמת) – אבל בדרך כלל לא מקבל לבדוק בה עמוקות בציציותיהן של התיאוריות הליברליות, אז נעזוב את זה. [illegible]

הבעיה היתהיירית. [illegible] את זה בלובה. [illegible] הפירמה, ולא בפני [illegible]. דוגמה שבלה לאחרונה בעיתונות הבינלאומית היא עיתונו הבוקרבת (פיגרו) של דאבראוק ורן [illegible] ופירוהאם של יצרנית הכבר בשם [illegible] קהו ורן, שהוא נשיא ומנכ"ל של בנק צרפתי גדול, קיבל סכום השווה ל־34 מיליון פר"צ (יותר מ־6 מיליון דולר) כתור פיצויי פרישה.

סכום ענק זה, המקביל לשכר השנתי ברוטו של 600 משתכרי שכר־מינימום בצרפת, מעורר שאלה המעיבה על התיאוריה המצדיקה רנטות כה גבוהות: מה היה גודלם של הנזקים שגרם ורן, אשר הביאו את מנהלים האחרים להחליט כי יעשו הכל – ממש הכל – כדי לשכנעו להפסיק לשרת את הפירמה.

בקרוב ייפתח קורס יזמות וניהול עסקים קטנים

מאת כתבנו הכלכלי

על מנת לסייע ליזמים מתחילים השואפים לפתוח עסק, חברו איגוד לשכות המסחר בשיתוף עם בנק מרכנתיל דיסקונט, להפעלת קורס להכשרת יזמים ולניהול עסקים קטנים.

בין נושאי הלימוד העיקריים המוצעים בקורס: נהלים משפטיים של העסק, מקורות מימון והיכרות עם המערכת הבנקאית ושירותיה, תמחיר, ניתוח כדאיות, בקרה עסקית, שיווק, פירסום ויחסי ציבור, אמנות המכירה והכנת תוכנית עסקית.

בנוסף, יזכו התלמידים לקבלת ייעוץ וליווי מצד צוות העובדים המקצועי של איגוד לשכות המסחר ובנק מרכנתיל דיסקונט.

שיווק / הדס גייפמן

ממשאבי־שדה למוסקווה

מפעל שגיב מקיבוץ משאבי־שדה, המפתח ומייצר ברזים כרומיים מיוחדים בכבישה חמה בעיבוד שבבי, וכן משווק ידע לתיכנון וייצור מערכות להולכת נוזלים, חתם לאחרונה על הסכם עם חברת להב הרוסית, לאספקת ברזים כרומיים ואביזרי אינסטלציה אחרים, לפרויקטים של בנייה למגורים אותם מקימה החברה במוסקווה. משלוח נסיוני ראשון של ברזים כבר נשלח הורכב. היקף העסקה כרבע מיליון דולר.

שי שאלתיאל ממחלקת השיווק של החברה מציין, כי האספקה לפרויקט מתבצעת לאחר זכייה במכרז. במקביל, החלו הצדדים לדון באפשרות להקמת חברה משותפת לאספקת אביזרי אינסטלציה, וככל הנראה יצטרפו ליוזמה גם חברות ישראליות נוספות. שגיב חנכה לאחרונה במוסקווה אולם תצוגה מודרני לשיווק מגוון מוצרי החברה.

המפעל בבעלות מלאה של קיבוץ משאבי שדה. מכירות המפעל ב־'93 עמדו על כחמישה מיליון דולר, מהם 30% ליצוא. ב־'94 מתכונן המפעל להגדיל את היצוא לכשני מיליון דולר.

גם גרמניה תשתתף

ממשלת גרמניה הודיעה על השתתפותה הרשמית, במסגרת ביתן לאומי, בתערוכת סאפימר לבטיחות ולגהות שתתקיים בגני התערוכה בתל־אביב בתאריכים 17־1 בנובמבר.

מנהלי חברת איי.אי.איי תערוכות בינלאומיות הדגישו, שזהו הישג נכבד שכן גרמניה היא המדינה המובילה באירופה, והשתתפותה בתערוכה באה לאחר תקופת בצורת ארוכה בתחום זה.

בביתן הגרמני תשתתפנה כ־50 חברות גרמניות אשר לחלקן זהו קשר ראשון עם השוק הישראלי והמזרח תיכוני. ממשלת גרמניה עומדת לפרסם בקרוב מכרז להקמת הביתן, ומארגני התערוכה פועלים לשיתוף חברות ישראליות במכרז.

סאפימר היא אחת מ־26 תערוכות בינלאומיות שתוקמנה בישראל בשנתיים הקרובות על־ידי חברת תערוכות בינלאומיות ישראל, במטרה ליצור קשרי מסחר הדדיים בין המציגים בתערוכה לבין חברות וקניינים מקומיים.

שיטת שיווק חדשה

חברת מי צורים המייצרת ומשווקת את מטהרי המים הביתיים מסוג "צורים 3", מסתייעת בשיטת שיווק חדשנית כחלק מתהליך המכירה. החברה הפיקה סרט הדרכה על השימוש במטהר המים הביתי צורים 3 ועל יתרונותיו, ובמקביל, ערכה סקר לקוחות כדי לקבוע את אפיון הלקוחות הפוטנציאליים לקניית מטהרי מים ביתיים. למשתתפי הסקר מחלקת החברה קלטת הסברה עוד לפני קביעת הפגישה עם איש המכירות, וכמה ימים לאחר מכן מתקיימת הפגישה. מהחברה נמסר, כי השיטה זכתה להצלחה וכל הלקוחות צפו בקלטות. הדבר הקל בהרבה על עבודת הטלמרקטינג לצורך קביעת פגישה עם סוכן המכירות. במהלך השבועות הראשונים בהם פועלת שיטת השיווק החדשה, מדווחת החברה על גידול של כ־30% במכירות מטהרי המים הביתיים.

פריצה לאוסטרליה

תשלובת מפעלי האופטיקה שמיר־אייל פורצת למזרח הרחוק ואוסטרליה. אמנון הררית, מנהל השיווק של החברה, מסר כי הפריצה לשוק זה התאפשרה לאחר תחילת הפעלתה של נציגות התשלובת בטוקיו שביפן, הקמת מרכז לוגיסטי על ידי מפיץ מקומי בהונג־קונג. באחרונה קשרה התשלובת קשר עם כמה חברות באוסטרליה שגילו התעניינות בעדשות "פרוגרסיב" המתאפיינות במעבר נוח ורך במיוחד בין אזורי קריאה לראייה. משלוח ראשון בהיקף כספי של כ־40 אלף דולר כבר נשלח, ובתשלובת מצפים למכירות של כ־200 אלף דולר במהלך '94.

עוד נמסר, כי הזמנות חדשות של עדשות התקבלו מלקוחות חדשים בתאילנד, קוריאה וסינגפור. צפי המכירות למזרח הרחוק לשנת '94 כ־300 אלף דולר. מחזור המכירות הכולל של התשלובת בשנת '93 מסתכם בכמיליון דולר.

קיסר ביקש מבואינג לתחזק מטוסיה בתע"א

מאת אריה אורד

שר התחבורה, ישראל קיסר, פנה לחברת בואינג, בבקשה להפוך את התעשייה האווירית הישראלית למרכז תחזוקה עולמי של יצרנית המטוסים. הפנייה באה על רקע החלטת בואינג לסגור את מרכז התחזוקה שלה בוויצ'יטה, וכן על רקע העובדה שאל על מצטיידת זה שנים בתוצרת בואינג.

השר קיסר אומר, ש"יש לנו היכולת המקצועית להפוך למרכז תחזוקה עולמי של בואינג, בעיקר בהסבת מטוסי נוסעים למטוסי מטען. היענות של בואינג תאפשר לתעשייה האווירית להמריא מחדש".

הצלחה מדהימה להנפקת ק.ל.מ.

מאת אריה אורד

הנפקת אמיסיה של חברת־התעופה ההולנדית ק.ל.מ. בסכום של שני מיליארדי פלורינים הולנדיים, זכתה בהצלחה מדהימה.

בידי ממשלת הולנד נותרו 38.2 אחוז מזכויות ההצבעה בחברה.

נוכח ההצלחה הגדולה של ההנפקה הנוכחית מתכננת ק.ל.מ. הנפקה נוספת. הכספים שיתקבלו משתי ההנפקות מיועדים לממן את תוכנית ההצטיידות מחדש של החברה.

חברת דור אנרגיה זכתה בימים אלה במכרז לאספקת סולר למשרד הביטחון לתקופה של שנה, בין ה־1 באפריל ועד ל־5 במרץ 1995. היקף העיסקה עומד על יותר מ־25 מיליון ש"ח. (במכרז השתתפו גם חברות פז, דלק, וסונול).

הזכייה במכרז זה הופכת את חברת דור אנרגיה לספק הסולר הראשי של משרד הביטחון: החברה תספק למשרד הביטחון יותר מ־50% מצריכת הסולר. כדי לעמוד בדרישות המשרד נערכה החברה על ידי בניית מסוף דלקים נוסף במרכז הלוגיסטי של החברה בחיפה.

בנוסף זכתה החברה לאחרונה באספקת הדלקים למפעל פניציה החדש באזור התעשייה ציפורי. היקף המכירות לפניציה יסתכם בכ־3,000 טון מזוט לחודש בשווי של כמיליון ש"ח לחודש.

"אבן קיסר" – בנמל התעופה של גואם

מאת אורי טורן

הנוסעים העוברים בנמל התעופה של גואם שבאיים הקריביים, הולכים על מרצפות מתוצרת ישראל. מדובר בפרויקט בהיקף של כחצי מיליון דולר, שבו רוצף הלובי המרכזי בנמל התעופה במרצפות בטונט לבריזוק מתוצרת מפעל שיש אבן קיסר בקיבוץ שדות ים. הפרויקט הושג בתיווכו של סוכן בארה"ב.

מנחם שפלר, מנהל השיווק של המפעל, אמר כי ייחודה של אבן קיסר ביכולתה לשוות לאבן כמעט כל גוון שירצו, על ידי הוספת פיגמנטים של צבע לקוורץ השקוף. שפלר הוסיף, כי תכונה נוספת המייחדת את המפעל היא מבנה החומר, המקנה לו חוזק ועמידות בשחיקה לאורך שנים.

בין הפרויקטים הנוספים שביצע המפעל הקיבוצי בחו"ל: ריצוף ברשת מלונות "הילטון", במלון "סרוף איילנדס" בלאס וגאס ובאולם המכירות של מכוניות "סאאב" בטורונטו, קנדה.

מחזור המכירות של תשלובת "שיש אבן קיסר" ומוצרי מלט קיסריה אשתקד היה יותר מ־10 מיליון דולר.

שוקי ההון בעולם / ביל כספי

מדדים כלכליים מאכזבים גרמו לירידת שער הדולר

מדדים כלכליים גרועים שפורסמו אתמול בארה"ב, היו בין הסיבות העיקריות לירידת שערו של הדולר. אתמול נודע שביקוש למוצרים בני קיימא בחודש מארס עלה ב־0.40 אחוז בלבד, לעומת ציפיות לעלייה בת 1.30 אחוז. התוצר הלאומי הגולמי ברבעון הראשון של שנת 1994 עלה ב־0.40 אחוז בלבד, זאת לעומת ציפייה לעלייה של 3.10 אחוז.

שוקי ההון של צפון אמריקה הושפעו במיוחד לרעה מעלייה מתונה זו, שתגרור הפחתת הביקוש למוצרי השקעה ותביא לצמיחה כלכלית מועטה.

מדדים כלכליים אלה גרמו להיצעים דולריים, אשר הורידו את שערו של הדולר לשפל יומי של 1.6680 מארקים, 1.4210 פר"ש ו־101.75 ייינים, בעוד הלירה שטרלינג עלתה לשיא יומי של 1.5092 דולרים.

המטבע הבריטי היה חזק אתמול גם בשוקי המטבע של אירופה המערבית, ועלה ל־2.1551 פר"ש ו־1.5240 מארק.

בשוקי ניירות הערך של ארה"ב התקבלו המדדים הכלכליים שפורסמו במהלך היום בצורה שלילית מאוד. בוול סטריט הופיעו היצעים במחצית הראשונה של המסחר ומדד הדאו ג'ונס ירד ל־3,679.91 נקודות – ירידה חצי יומית של 19.63 נקודות.

בשוקי ניירות הערך של מערב אירופה הופיעו לרוב מגמות חיוביות, אם כי בלונדון היו היצעים ומדד המניות הכללי ירד אתמול ב־6.80 נקודות, ל־3,143.20 נקודות. הסיבה לכך היתה היצעים מימושיים של משקיעים זרים.

בשוק ניירות הערך של איטליה הופיעו ביקושים למניות בעקבות ההתבהרות במצב הפוליטי. גם בשוק המניות של פרנקפורט הופיעו ביקושים, שהעלו את מדד הדקס ל־2,253.57 נקודות – עלייה יומית של 10.37 נקודות. לדעת מומחים, העלייה בביקוש למניות גרמניות נגרמה עקב שיפור בכלכלת גרמניה.

בהונג קונג נרכשו מניות אחרי ירידות שערים גדולות שנמשכו כשבועיים, אך בטוקיו הופיעו היצעים קלים, שהורידו את מדד הניקי ל־19,725.20 נקודות.

ישראכרט במבצע לשיווק כרטיס ה"אלקטרושיק"

מאת כתבנו הפיננסי

ישראכרט פותחת במבצע שיווק לכרטיס אלקטרושיק, המאפשר קנייה בסכום של עד 300 ש"ח בנקודות מכירה ממוכנות בהן יש קורא מגנטי.

חיוב הלקוח על הקנייה מתבצע תוך שלושה ימים וזיכוי הספק תוך חמישה ימים. הכרטיס מאפשר משיכת מזומנים עד 400 ש"ח ליממה.

יתרונותיו של האלקטרושיק על פני השיק הם: יכולת לבצע תשלום ולבצע משיכת מזומנים במכשירים אוטומטיים. הוא נוח יותר מפנקס שיקים ומהיר וזול יותר.

מגבלותיו: הגבלה על סכום הקנייה, אינו מאפשר גמישות בפריסת תשלום והשימוש בו תלוי בקורא המגנטי בנקודת המכירה.

במסגרת מבצע השיווק מתכוונת ישראכרט לפעול להרחבת תשתית הקוראים האלקטרוניים בנקודות המכירה.

מדינת נורדריין־וסטפליה פותחת נציגות כלכלית בארץ

מאת כתבנו הכלכלי

מדינת נורדריין־וסטפליה, הגדולה במדינות הרפובליקה הפדראלית הגרמנית, פותחת בשבוע הבא בארץ נציגות כלכלית ועסקית שתפעל כמרכז עסקי, במטרה להעמיק את הקשרים הכלכליים עם ישראל בכל התחומים.

יוזם הקמת המרכז הוא ראש ממשלת מדינת נורדריין־וסטפליה, יוהאנס ראו, ממנהיגי המפלגה הסוציאל־דמוקרטית בגרמניה. נורדריין־וסטפליה, בעלת אוכלוסייה של 18 מיליון תושבים, הנחשבת ללב התעשייתי של גרמניה באזורי הרוהר והריין והכוללת את הקונצרנים התעשייתיים הגדולים של סימנס ויסו, היא הראשונה ממדינות הרפובליקה הגרמנית הפותחת נציגות עסקית בישראל. מדינה זו מפעילה כבר נציגויות כלכליות בניו יורק, בריסל, טוקיו, סיאול וסינגפור.

בראש הנציגות העסקית החדשה יעמוד ראש המחלקה לקשרי חוץ של מפלגת העבודה, ישראל גת. המרכז החדש יעודד הקמת מפעלים משותפים ישראליים־גרמניים, יסייע לקידום היצוא ויפעל לשילוב ידע וטכנולוגיה גרמניים בפיתוח תעשיות ועסקים בישראל ובאיזור.

אדאקום טכנולוגיות בע"מ

הודעה על החלטת דירקטוריון אדאקום טכנולוגיות בע"מ ("החברה")

בדבר הקצאת ניירות ערך על פי הצעה פרטית ועל כינוס אסיפה כללית שלא מן המניין

בהתאם לתקנות ניירות ערך (הקצאת ניירות ערך בחברה רשומה שהוצעו שלא לציבור), התשנ"ב–1992 (ולהלן – "התקנות"), ניתנת בזה הודעה כדלקמן:

1. מבוא

ביום 26 באפריל 1994 החליט דירקטוריון החברה, לאחר שנתקבל לכך אישור ועדת הביקורת של החברה ובכפוף לקבלת האישורים המפורטים להלן, כי החברה תבצע הקצאה פרטית של מניות רגילות של החברה בנות 1.- ש"ח ע.נ. כל אחת להאריס אדאקום קורפוריישן ב"ו. ("HAC B.V.") חברה זרה הרשומה בהולנד (בעלת עניין בחברה), בתמורה למניותיה של Harris Adacom Network Services Inc. ("HANS") חברה זרה הרשומה בארה"ב, אשר יועברו לחברה, הכל כמפורט להלן.

2. הניצעת

2.1 הניצעת, HAC B.V. – בעלת עניין בחברה – הינה חברה בשליטת מר מוטי גורה, המחזיק כ־98.6% ממניותיה. מר גורה משמש כיו"ר דירקטוריון החברה, ומחזיק 333,788 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע"נ בה וכ־1.18% מההון ומזכויות ההצבעה בחברה.

2.2 HAC B.V. מחזיקה, נכון ליום 26 באפריל 1994 במישרין ובעקיפין, ב־14,767,135 מניות רגילות בנות 1.- ש"ח של החברה ("מניות רגילות") וב־2,240 מניות בכורה ניתנות לפדיון בנות 1.- ש"ח של החברה, המקנות לה כ־52.42% מהון המניות ומכח ההצבעה בחברה.

2.3 לאחר ההקצאה, תחזיק הניצעת, במישרין ובעקיפין, ב־22,029,135 מניות רגילות אשר יהוו 62.17% מהון החברה באותו מועד, ו־59.10% מהון החברה בדילול מלא.

3. ניירות הערך המוצעים ותמורתם

3.1 לניצעת תוקצינה 7,262,000 מניות רגילות בנות 1.- ש"ח ע"נ.

3.2 בתמורה למניות המוצעות תעביר הניצעת לחברה 9,000,000 מניות רגילות של HANS ו־1,000,000 מניות בכורה של HANS, כולן בנות 0.01 דולר ארה"ב, המהוות 100% מהון המניות ומכח ההצבעה ב־HANS, למועד הודעה זו, וכ־95.42% מהון המניות ומכח ההצבעה ב־HANS בהנחה של דילול מלא (בהנחה של מימוש אופציות שבידי עובדי HANS).

מניות HANS יועברו לחברה בד בבד עם ביצוע ההקצאה לניצעת.

3.3 ניתן לעיין בהודעה למחזיקי המניות של החברה, הכוללת פרטים בדבר HANS, וכל הערכת שווי שניתנה לחברה על ידי פועלים שוקי הון והשקעות בע"מ, במשרדי החברה ברחוב נח מוזס 13 בת"א, בשעות העבודה המקובלות.

3.4 ביום 2.1.94 (יום ההחלטה העקרונית לביצוע ההקצאה הפרטית), היה שער פתיחת המסחר של המניות הרגילות של החברה בבורסה 10.62 ש"ח (1062%) והשער הממוצע של מניות החברה בבורסה ב־90 ימי המסחר שהסתיימו באותו יום היה כ־10.95 ש"ח (1095%). בהתבסס על הגבוה מבין שערים אלו ועל שער הדולר באותו מועד, שווי התמורה לניצעת הוא כ־79,522 אלפי ש"ח (כ־26,631 אלפי דולר ארה"ב).

3.5 ביום 28.4.94 (סמוך לפרסומו של דו"ח זה), היה שער פתיחת המסחר במניות הרגילות של החברה בבורסה 9.69 ש"ח (969%). בהתבסס על שער זה ועל שער הדולר באותו מועד, שווי התמורה לניצעת הוא כ־70,371 אלפי ש"ח (כ־23,403 אלפי דולר ארה"ב).

4. נימוקי הדירקטוריון בדבר עדיפות ההצעה הפרטית על פני הצעה לציבור

בדיוני דירקטוריון החברה וועדת הביקורת שלה צויינו הנימוקים הבאים לעדיפות ההצעה הפרטית על הצעה לציבור בנסיבות העניין:

4.1 דירקטוריון החברה וועדת הביקורת שלה העריכו כי המקורות הכספיים של החברה אינם מאפשרים את רכישת HANS בדרך של תשלום במזומן. כן העריכו כי גיוס הון בדרך של הנפקה לציבור הינו הליך מורכב וכרוך ביחסית להנפקה פרטית, וכי העלויות היתרות הנגרמות לחברה מתשלום מחיר הרכישה בדרך של הקצאת מניות (עלויות המתבטאות בצורך להגדיל את התמורה המשולמת, וזאת בשל חסימת מניות ההקצאה הפרטית), אינן עולות על העלויות הכרוכות בביצוע הנפקה לציבור.

5. דירקטורים שהשתתפו בדיון ודירקטורים בעלי עניין אישי בהחלטה

5.1 בדיוני ועדת הביקורת של החברה בקשר להחלטה האמורה השתתפו הדירקטורים הבאים: אלדד גת, אהרון זלר, צבי עמית ו אלמן סלה.

בדיונים בדירקטוריון של החברה בקשר להחלטה האמורה השתתפו הדירקטורים הנזכרים לעיל, וכן הדירקטור מר שמואל הולדינגר (נשיא החברה).

5.2 מר מוטי גורה הינו בעל עניין אישי בהחלטה מכח היותו דירקטור ובעל שליטה ב־HAC B.V.

6. אישורים דרושים ומועד ההקצאה

6.1 ההקצאה הפרטית כפופה לקבלת כל האישורים הדרושים על פי כל דין או הסכם ובכלל זה האישורים הבאים:

6.1.1 אישור ההקצאה וההתקשרות בהסכם ורכישת המניות באסיפה הכללית של בעלי המניות בחברה, שהודעה על כינוסה ניתנת להלן, בשל היות ההקצאה הפרטית לבעל עניין;

6.1.2 אישור הבורסה לניירות ערך בתל־אביב בע"מ לרישומן למסחר של המניות שיוקצו לניצעת;

6.1.3 היתר המפקח על מטבע חוץ בבנק ישראל על פי חוק הפיקוח על המטבע, התשל"ח–1978;

6.1.4 אישור נוסף של דירקטוריון החברה, לאחר קבלת אישורים עדכניים בדבר מצב העסקים בחברה וב־HANS.

6.2 הקצאת ניירות הערך האמורים לניצעת תיעשה סמוך לאחר קבלת האישורים האמורים אך לא לפני חלוף 30 יום מיום הודעה זו.

7. סמכות רשות ניירות ערך להורות תיקונים

בהתאם לתקנות הנזכרות לעיל מוסמכת רשות ניירות ערך להורות לחברה לתקן פרט מן הפרטים הכלולים בדו"ח מיידי שהחברה מוסרת במקביל לפרסום הודעה זו, או לתת הסבר, פרוט, ידיעות ומסמכים בקשר לפרט כאמור. במקרה כזה ידחה ביצוע ההקצאה עד לאחר שתבצע החברה את דרישת הרשות, וכן ייפסק מניין שלושים הימים שממועד פרסום הודעה זו ועד מועד הקצאת ניירות הערך, והמניין עשרים ואחד הימים שממועד פרסום הודעה זו ועד מועד האסיפה הכללית, ויחודש ביום שלאחר פרסום התיקון.

8. זימון אסיפה כללית

ביום 29 למאי 1994, החל בשעה 10:00, תתקיימנה אסיפות סוג ואסיפה כללית שלא מן המניין של בעלי מניות החברה במשרדיה בבית אינטרדבר ברח' נח מוזס 13 בתל־אביב, אשר על סדר יומן הצעה לאשר את ההתקשרות עם הניצעת ואת הקצאת המניות לה כמפורט בהודעה זו.

בשעה 10:00 תתקיים אסיפת בעלי המניות הרגילות, בשעה 10:30 אסיפת בעלי מניות הבכורה הניתנות לפדיון ובשעה 10:45 אסיפה כללית של כל בעלי מניות החברה.

ייפויי כח להצבעה באסיפות יופקדו במשרדי החברה לפחות 48 שעות מראש.

هكذا من الأصل

מנכ"ל הבורסה: הקמת בורסה שנייה מנוגדת לתהליכים עולמיים ואינה רווחית

מאת יורם לוי

ביום עיון שהתקיים באוניברסיטה העברית בירושלים, בנושא "שיקולים כלכליים בהקמת בורסה שנייה בישראל", אמר מנכ"ל הבורסה, סם ברונפלד, כי הקמת בורסה שנייה בישראל עומדת בניגוד לתהליכים עולמיים של ביטול בורסות אזוריות ומיקוד כל המסחר במסגרת בורסה אחת.

לדברי ברונפלד, אמנם אין כל מניעה להקמת בורסה שנייה, ולא הוא או חברי דירקטוריון הבורסה והנהלתה מתנגדים להקמתה, אולם יהיה זה פסול אם היא תוקם בטיבסוד ציבורי.

ברונפלד פיקפק בסיכויי הרווחיות של בורסה שנייה והציג חישוב לפיו הכנסתה מחברות הנמצאות היום ברשימה מקבילה, ואשר מניחים כי יעברו לבורסה השנייה, תהיה 2 מיליון ש"ח בשנה בלבד. לדבריו, סכום זה הוא שווה ערך לתשלום עלות ההשקעה, ללא עלות האחזקה של הבורסה.

לטענתו, הדיון על הקמת בורסה שנייה נועד להפעיל לחץ על הבורסה כדי להוריד את רף הכניסה ולהוות "מנוף פוליטי" להכניס חברות שלא צריכות להיכנס אליה". כראיה לדבריו ציין כי את המהלך להקמת בורסה שנייה מובילים גופים אינטרסנטיים, בעלי עניין בגיוס כספי הציבור, ולא נשמע קולן של הרשויות שתפקידן להגן על הציבור. הוא מנה בין גורמים אלה את התאחדות התעשיינים, קבוצת דבית-שרם, קבוצת נמרודי, קבוצת אייזנברג ואחרים, שעיקר עיסוקם בהנפקות.

פרופ' דן גלאי מהאוניברסיטה העברית תמך בהקמת בורסה שנייה שתתרום, לדבריו, להרחבת השירותים לשוק ההון ותפתח את שעריה גם בפני חברות ללא הון, שכיום אינן מצליחות להיכנס לבורסה.

אושרו 5 מ' ד' להתמודדות על הפעלת בורסה שנייה בחיפה

מאת יוסי ליבוביץ

מועצת המנהלים של החברה הכלכלית לחיפה החליטה פה אחד לאשר את תוכניתו של הכלכלן פרופ' יוסף גרוס, להקציב סכום של חמישה מיליון דולר להתמודדות על הזכיון להפעלת הבורסה השנייה בחיפה.

שותפי החברה הכלכלית בהגשת הבקשה לרישיון הם הטכניון, ארגון הגג של התעשיות המתוחכמות ולשכת התיאום של הארגונים הכלכליים בחיפה. בשלב מאוחר יותר יש כוונה לצרף גם את איגוד לשכות המסחר בחיפה והצפון.

שר האוצר, אברהם שוחט, אמר במהלך ביקור בחיפה שמבחינתו עדיף שהבורסה השנייה תקום בחיפה, אבל יקבל כל החלטה של ועדה מקצועית שתכריע בנושא.

בירושלים נחנך בית דיגיטל שהוקם בהשקעה של 7 מ' דולר

מאת יורם לוי

נשיא המדינה, עזר ויצמן, חנך אתמול את בית דיגיטל באזור התעשייה הר חוצבים בירושלים. הבניין החדש מאכלס את מפעל תכנון הרכיבים המתקדמים של דיגיטל והוא מעסיק כ־80 עובדים, רובם מהנדסים.

המפעל נחשב לאחד ממפעלי הפיתוח המובילים של דיגיטל בעולם, הוקם בירושלים לפני תשע שנים בתלפיות. הבניין החדש המשתרע על שטח של 4,500 מ"ר, הוקם בהשקעה של שבעה מיליון דולר, ובשלוש השנים הקרובות יושקעו בו עד שמונה מיליון דולר. המפעל מתמחה בפיתוח רכיבים מתקדמים המשובצים במוצרי דיגיטל, והיום מפתחים בו שורה של בקרי תקשורת מתקדמים שישובצו במוצרי העתיד של דיגיטל או ישווקו לחברות בעולם. בנובמבר אשתקד הושלם פיתוחו של שבב איתרנט מתקדם עבור רשתות תקשורת מקומיות. כל תוצרת המפעל מיועדת ליצוא.

מנכ"ל דיגיטל, ישראל יגאל ברייטמן, ציין בטקס כי בזכות צוות הפיתוח של המפעל הירושלמי זכתה החברה בישראל להשקעות העולות בהרבה על גודלה היחסי של ישראל. רכש הגומלין של דיגיטל בישראל הגיע השנה לחמישים מיליון דולר.

מנהל המפעל, אברהם מנחם, אמר שזהו מפעל הפיתוח הראשון של דיגיטל המפתח מוליכים למחצה לא רק עבור החברה האם אלא עבור חברות בשוק העולמי.

סגן נשיא דיגיטל העולמית, אד קלדוול, ציין את חשיבותו של המפעל בירושלים לחברה, במיוחד בתחום המחשבים והטכנולוגיית התקשורת העתידית איי.טי.אם. הוא גילה, כי דיגיטל מתכוונת להרחיב את הפעילות במפעל ולהגדיל את מספר העובדים בו.

ביטוח / קטיה שוורצמן — יועצת

כוכבי הליגה נרתמים למלחמה בתאונות דרכים

"תזכור, בכביש זה משחק החיים,
קח את ההגה בידיים
ואל תעשה לי את המוות!
די, תפסיק לכסח אותי,
קח את ההגה בידיים
ואל תעשה לי את המוות"

מלים אלו, בביצוע הזמר אבנר גדסי, יכולת לשמוע בשבת במגרשי הכדורגל או בשידורי המשחקים, אם האזנת לרדיו. זהו חלק ממבצע של האגודה למניעת תאונות דרכים ביוזמתם של השופט, דב לוין, יו"ר ההתאחדות לכדורגל בישראל, עוריקם מקלצ'ין.

"אוהד יקר, כאן בוני גינצבורג, שוער מכבי עירוני אשדוד ונבחרת ישראל. רק במגרש אני מבצע זינוק אל התנועה שבאה מולי. רק במגרש אני עושה עצירת פתאום. ואם אני מפשל זה עולה לי בגול. בפעם הבאה אני יכול לתקן. אבל בכביש..."

ניסן פרידמן הלחין וכתב את הג'ינגל, שבסופו קורא אוהד, מכוכבי הכדורגל לצופים במשחק ולאוהדים, לנהוג בזהירות ובהתאם לחוקי התנועה, כשכל שחקן משווה צד במשחק הכדורגל להתנהגות הרצויה בכביש.

המבצע החדש של המועצה למניעת תאונות דרכים שם כקהל יעד את הנהגים הצעירים, ובפרט את הציבור הגדול של אוהדי הכדורגל. לכוכבי הכדורגל, המהווים מקור לחיקוי והערצה בקרב האוהדים וחלק גדול מהנוער, תפקיד מרכזי במבצע.

"שלום, כאן ניר קלינגר, קפטן מכבי תל-אביב ונבחרת ישראל... רק במגרש אני לא נותן לאף אחד זכות קדימה. רק במגרש אני לא שומר מרחק מהדריב. ואם אני טועה זה עולה לי בהפסד. בפעם הבאה אני יכול לתקן, אבל בכביש...

בוני גינצבורג, ניר קלינגר, שלום תקווה, אלי אוחנה, אפרים דוידי, ואהד ארמלי, פליקס חלפון, איל ברקוביץ, טל בנין וגיא שרעבי נמנים עם שחקני הכדורגל המשתתפים במבצע למלחמה בתאונות דרכים. הם אף חתמו על מגילת התחייבות, להירתם למלחמה בקטל בדרכים ולתת דוגמא אישית לנהיגה נכונה ונבונה.

"שלום, כאן איל ברקוביץ, כדורגלן מכבי חיפה ונבחרת ישראל. רק במגרש אני עוקף בלי לאותת. רק במגרש אני נוהג בזיגזג. ואם אני לא מרוכז מכסחים לי את הרגל. בפעם הבאה אני יכול לתקן, אבל בכביש..."

מאז קום המדינה נפגעו באופן ישיר מתאונות דרכים כ־720 אלף בני אדם, בהם 20 אלף הרוגים. מדי שנה נפגעים בממוצע כ־5290 בני אדם, בהם 490 הרוגים. הסטטיסטיקה מעידה, כי מספר התאונות הנעשות ע"י נהגים צעירים גבוה פי ארבעה ממספר התאונות בקרב קבוצות אחרות באוכלוסייה, ובסופי השבוע המצב חמור עוד יותר.

למרות הנתונים הנ"ל ותוף הסיפורים המזעזעים המתפרסמים בעיתונות מדי יום, נראה שנהגים רבים ובמיוחד הצעירים שבהם, עדיין לא הפנימו תרבות נהיגה והבנה של הסכנות בכביש. חשיבות הפנייה בולטת במיוחד לאור העובדה, שבכ־70% מכלל התאונות האשמה היא בגורם האנושי.

"שלום, כאן גיא שרעבי, כדורגלן בני יהודה. רק במגרש אני עוקף בלי לאותת. רק במגרש אני נוהג בזיגזג. ואם אני לא מרוכז, אז מכסחים לי את הרגל. בפעם הבאה אני יכול לתקן, אבל בכביש..."

מטרת המועצה הלאומית למניעת תאונות וההתאחדות לכדורגל היא הגברת המודעות בקרב האוהדים לחשיבות כללי הנהיגה והציות לחוק. כל דרך למלחמה בנושא כאוב זה מקודשת, ונראה ש"שיווק" המלחמה בתאונות והתייחסות אליה כאל אובייקט פירסומי, שימוש נרחב במדיה, ברמזיות מוכרות ואהודות בציבור, ג'ינגלים וכדומה, יתרמו להפיכת הנהיגה הבטוחה ל"אופנה" ואח"כ לנורמה.

"אוהד יקר, מדבר פליקס חלפון, מגן הפועל תל-אביב ונבחרת ישראל. רק במגרש אני עוקף במהירות מופרזת. רק במגרש אני לא שומר מרחק מהדריב. בפעם הבאה אני יכול לתקן, אבל בכביש..."

"אוהד יקר, מדבר שלום תקווה, כדורגלן מכבי נתניה. רק במגרש אני לא מתחשב בתנועה שבאה מולי. רק במגרש אני נוהג בזיגזג. ואם אני מפספס, מכסחים לי את הרגל. בפעם הבאה אני יכול לתקן, אבל בכביש..."

"שלום, כאן אלי אוחנה. אני רוצה לומר כמה מלים בנושא שכואב לכולנו: המוות בכבישים: רק במגרש אני עוקף בלי לאותת. רק במגרש אני משנה כיוון בניגוד לתנועה. ואם אני לא מרוכז, מכסחים לי את הרגל. בפעם הבאה אני יכול לתקן, אבל בכביש, בכביש אם אתה לא מרוכז – אין פעם הבאה. בכביש זה משחק החיים. תזכור: בעיר תוריד מהירות, שמור מרחק נכון, גם באור ירוק תמשיך לבדוק ועקוף רק על בטוח. קח את ההגה בידיים וסע הביתה בשלום. אל תעשה לנו את המוות!"

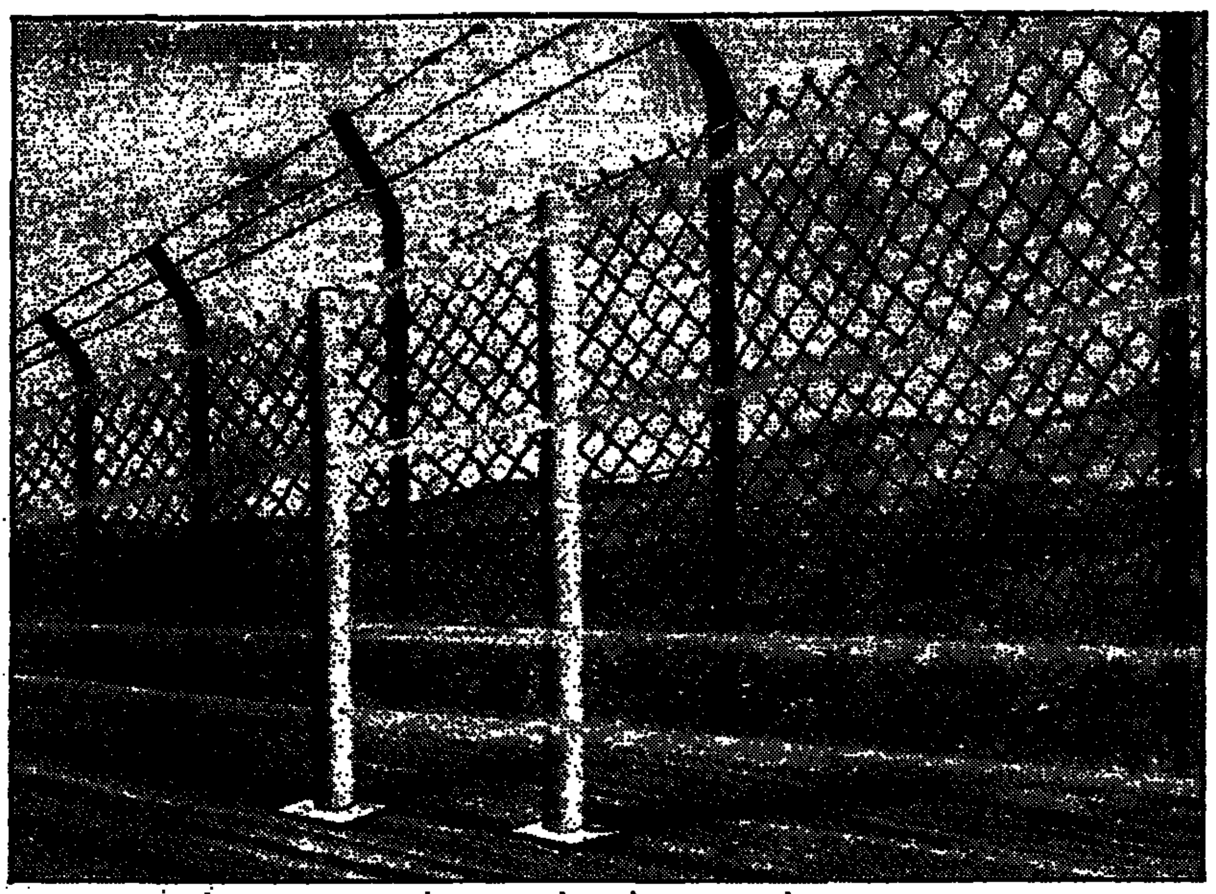

חברת יבוד תקשורת והתראה זכתה במכרז להתקנת מערכת לייזרים להגנה היקפית לאבטחת בית סוהר בקטלוניה שבספרד. מדובר במערכת אלקטרואופטית הפועלת בטכנולוגיית הלייזר ומיועדת ליישומים כבדי התראה סביב מתקנים בטחוניים או קווי גבול. שווי המערכת לאבטחת בית הכלא בקטלוניה כ־60 אלף דולר. (הדס נייפמן)

הסכסוך ברפא"ל: העובדים דורשים עצירת תהליך ההפרטה

מאת יוסי ליבוביץ

מנכ"ל רפא"ל, יצחק גת, פנה אתמול לעובדים וביקש מהם שלא יפרצו למשרדו לאחר קיום אסיפת הסברה כללית ברשות. פנייה דומה הועברה גם למזכיר ההסתדרות במרחב חיפה, אורי אגמי.

בעקבות צעדי העובדים, אשר סגרו את שערי הרשות בפני קבלנים ועובדי חוץ, קיימה הנהלת רפא"ל ישיבה דחופה, שלאחריה ביקשה ההנהלה מהעובדים להפסיק את העיצומים והסכימה תמורת זאת להפסיק זמנית את כל הצעדים לפירוק חטיבת הסיוע ברשות – עילת הסכסוך.

העובדים דחו את בקשת ההנהלה והם דורשים כעת שההנהלה תחזור בה מהתוכנית להפרטת רפא"ל ומפירוק חטיבת הסיוע ותבטל את כל הצעדים שנעשו בנידון. חברי ועד העובדים הודיעו שבמידה וההנהלה לא תקבל דרישות אלו, יוחרפו צעדי המחאה החל מתחילת השבוע הקרוב.

באחרונה התפטרו מרפא"ל כמה ראשי חטיבות והאחרון שבהם, סמנכ"ל למחקר ולפיתוח, הודיע על פרישתו בקיץ. עקב העיצומים עזבו העובדים במחאה מפגש שקיים המנכ"ל עם עובדי החטיבות, לאחר שמחו על פגיעתו במחקר ובפיתוח הבטחוני של ישראל ועל הרס רפא"ל.

שר השיכון אישר לעיריית באר שבע את הקמתן של 5,000 יחידות דיור בשכונות שונות בעיר. זה הפרויקט הגדול ביותר מזה שנה וחצי, לאחר הפרויקטים שיזם שר השיכון הקודם, אריאל שרון. הדירות מיועדות לאוכלוסייה הוותיקה ולעולים חדשים.

במשרד מסרו, כי לא יהיו אלו רק דירות סטנדרט מינימליות – שלושה חדרים בשווי 50-60 אלף דולר, לפי שיטת "בנה דירתך" (שבה נמכרת הקרקע במחיר השווה ל־11% מהערכתו של השמאי הממשלתי) – אלא גם דירות רווחה גדולות ויקרות יותר, וגם בנייה יוקרתית של פנטהאוזים.

בג"צ דחה עתירת "אפריקה ישראל" נגד משרד השיכון

העתירה הוגשה בעקבות ביטול מיכרז "בנה דירתך" בנס ציונה, לאחר שהמתמודדים קבעו לו מחירים גבוהים מדי

מאת חגי פורשנר

"בית הדין הגבוה לצדק העניק לנו, למעשה, תוקף לביטול כל מיכרז 'בנה דירתך' אשר יזמים ינסו לקבוע לו מחירים חורגים בגבוהם", אמרו אתמול במשרד השיכון. אמירה זו, על דעת השר, באה לאחר שבג"צ דחה אתמול בבוקר את עתירתה של אפריקה ישראל נגד משרד הבינוי והשיכון, בעניין ביטול המיכרז לפרויקט "בנה דירתך" בנס ציונה.

לפני כחודשיים הורה השר בן־אליעזר על ביטול מיידי של המיכרז, לאחר שהתברר כי הפירמות שניגשו אליו הציעו מחירים מופרזים בעבור הקרקע: הצעות אלה הגיעו עד 35 אלף דולר ליחידת דיור, וגורמים במשרד השיכון אמרו כי הצעות אלה, הקרובות למחיר הריאלי (לפני ההנחה בשיעור 89% ממחיר הקרקע לפי הערכת השמאי הממשלתי), מלמדות כי מגישי ההצעות התכוונו לשמור לעצמם את ההנחה המיועדת כולה.

משרד השיכון רצה לאפשר ליזמים בנס ציונה להציע לזוגות צעירים ולזכאים בני המקום דירות קטנות, בנות 3.5 חדרים ב־85 מ"ר, שמחירן לא יעלה על 80 אלף דולר. הצעותיהן של הפירמות היו מעמידות את מחיר הדירות הללו על סכום גדול בהרבה, ואולי אף כפול.

הנזק שנגרם לענף פרי ההדר נאמד בעשרות מיליוני דולר

מאת כתבנו הכלכלי

למרות כל המאמצים של המטה המשותף והתגייסותם של כ־2000 ישראלים – דורשי עבודה, תלמידים וחיילים – לעבודת הקטיף, מסגרת תוכנית המשלוחים של המועצה במיליוני תיבות והנזק שנגרם לענף נאמד בעשרות מיליוני דולרים.

תוכנית המשלוחים, שעמדה השנה על כ־23 מיליון תיבות, תגיע במקרה הטוב לכ־16 מיליון תיבות, כמות של 7 מיליון תיבות יצוא יופנו למפעלי תעשייה והנזק עצום.

גם קטיפת הפרי נתקלת בקשיים מרובים, ובמקום כ־15 אלף מיכלי קטיף ליום, שהיו נקטפים בעונה זו לפני תחילת הסגר, מצליחים היום כ־2,000 העובדים הישראלים לקטוף כ־10% מהכמות בלבד.

דני קריצ'מן, יו"ר המועצה לשיווק פרי הדר, מציין שהקטיף יימשך ללא הפסק עד תחילת יוני, ובנוסף לכ־1,100 רשיונות לעובדי השטחים שקיבלו הפרדסנים, יגיעו בשבוע הקרוב גם עובדים זרים.

משרד החקלאות הפסיק עבודת התלמידים והחיילים בקטיף

מאת כתבנו הכלכלי

משרד החקלאות הפסיק את פעולתו של מטה החירום לתעסוקת תלמידים, חיילים ומובטלים, לאחר שחודשה עבודת תושבי השטחים בחקלאות. אתמול הגיעו לארץ 3,500 עובדים לחקלאות, מתוך 6,500 שאישרה הממשלה, ובשבוע הבא יגיעו השאר.

שר החקלאות, יעקב צור, מינה את יו"ר מטה החירום, תא"ל (מיל.) שייקה ארז, להישאר בכוננות למקרה שבו תתחדש עבודת המטה, במידה ויווצר מחסור מחודש בעובדים.

היום התקיימה ישיבה של מטה החירום, במהלכה הודו נציגי החקלאים לתלמידים ולחיילים שהצילו את היבולים ואיפשרו אורך נשימה לחקלאים עד לאישור ההקלות בסגר. יחד עם זאת הדגישו נציגי החקלאים את הנזקים הקשים שגרם הסגר, המגיעים בענף ההדרים בלבד לאובדן של 100 אלף טון פרי ונזק של 10 מיליון דולר.

במקביל, עוסקים שירות התעסוקה ומשרד החקלאות בהכנות לקראת בואם לארץ של עובדים זרים מתאילנד ורומניה לעבודה בחקלאות. ביום רביעי הקרוב עומדת להגיע קבוצה של 200 עובדים מתאילנד, ויומיים לאחר מכן יגיעו 400 נוספים.

הארגון הבינלאומי לתקשורת ומידע יתכנס השנה בישראל

מאת הדס נייפמן

הארגון הבינלאומי לתקשורת ומידע (f.c.i.g), המסונף לארגון המדינות המתועשות, יקיים את הכינוס השנתי שלו היום בישראל, לראשונה מאז נוסד.

אלי לניאדו, ראש האגף לתקשורת בהתאחדות התעשיינים, אמר כי השנה ישתתפו בכינוס כעשר מדינות מאירופה וכן נציג מיפן. חברי הארגון הם מנהלים של אגפי התקשורת בהתאחדויות התעשיינים המעסיקים בארצותיהם.

מדינת ישראל אינה חברה בארגון, וחברותה של התאחדות התעשיינים הישראלית בנויה על בסיס הקשרים שנוצרו בינה לבין מקבילותיה.

משרד התמ"ס יוצא במסע פירסום בעלות 1.5 מ' ד'

מאת הדס נייפמן

משרד התעשייה והמסחר יוצא במסע פירסום למען יצירה, הגברה והרחבה של היוזמות העסקית בארץ, שמטרתו המשך צמיחה כלכלית ויצירת אלפי מקומות עבודה חדשים. הקמפיין נועד לאפשר לציבור לקבל מידע עדכני על מכלול הפעילויות, השירותים, מסלולי הסיוע והכלים, שמעמיד משרד התמ"ס לרשות היזם, המשקיע ואיש העסקים.

במסגרת הקמפיין הקים המשרד מערך של ערוצי מידע טלפוני ממוחשב ומוקד מאויש. בשירות המידע מפורטים כלל ההטבות, התמריצים והמענקים, אפשרויות ההשקעה, השתתפות בסיכונים ושירותי הדרכה והכוונה שמעמיד המשרד לרשות אנשי העסקים בארץ. המידע מחולק לארבעה נושאים מרכזיים: השקעות הון, מחקר ופיתוח, עסקים קטנים ובינוניים וקידום היצוא.

דוברת המשרד מסרה כי עד כה התקבלו עשרות פניות מדי יום. בשלב זה מתכנן משרד התמ"ס להפעיל מוקדים אלה עד לחודש יוני.

תקציב מסע הפירסום עומד על 1.5 מיליון ש"ח, שהם 75% מתקציב המשרד. הקמפיין יערך באמצעות תשדירים בערוץ 1 ובערוץ 2 של הטלוויזיה, וכן באמצעות מודעות בתקשורת הכתובה.

תפקיד הפירסום הממשלתי הוא להביא לידיעת הציבור את שירותי המשרד, אולם הקמפיין הנוכחי מפרסם בנוסף גם את משרד התמ"ס עצמו, דבר שאינו מיועד להיות ממומן מכספי משלם המיסים. בכל תשדיר שני מרכיבים: מסירת מידע על שירותי המשרד וכן קידום תדמית משרד התמ"ס. היה מקום לצמצם את מרכיב תדמית המשרד לטובת הסבר על המטרה שעבורה מיועד מספר הטלפון המופיע בתשדיר.

מיכה חריש, שר המסחר והתעשייה, אמר כי הדבר נבע מהצורך ביצירת תדמית חיובית למשרד, במטרה ליצור אווירה של צמיחה ועל ידי כך לעודד את היזמים המשקיעים לפנות אליו.

קרנות נאמנות

נכון ליום 28.04.94

הקרן	מחיר הקנייה	מחיר הפדיון	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
אב	1695.13	1681.29	159.18	0.96%
אבקה	2259.70	2216.45	19.70	0.90%
אביר	193.14	191.12	1.27	0.67%
אמון	772.34	757.15	1.60	0.21%
אגם	314.64	308.60	1.03	0.33%
אדום	1126.37	1119.39	13.62	1.23%
אודרין	102.61	100.66	0.23	0.23%
אופיר	394.35	391.86	1.19	0.30%
אוצר אג מדינה	109.26	107.24	0.39	0.36%
אוצר גמישה	92.50	90.81	0.97	1.08%
אוצר מניות	108.30	106.25	1.13	1.08%
אור	947.74	930.46	6.61	0.72%
אורליב	954.94	948.53	2.84	0.30%
אוריון	167.02	163.78	0.54	0.33%
אורן	2949.83	2917.79	11.15	0.39%
אחריות אגח מד	299.50	295.27	0.45	0.15%
אחריות גמישה	512.68	503.16	2.15	0.43%
אחריות מניות	386.97	379.65	2.36	0.63%
אחריות נדלן	337.94	330.69	2.66	0.81%
אחריות נפט ונסח	313.04	306.78	2.05	0.67%
אחריות	144.48	141.78	0.55	0.39%
אחריות מסחר אגח	98.82	97.49	0.42	0.43%
אחריות תשבע חוץ	85.13	83.10	-2.59	-3.01%
אטלס פקון	109.93	107.40	-0.14	-0.13%
איגל 5	163.20	159.03	0.23	0.14%
אילנות 90	211.93	207.24	1.62	0.79%
אילנות בטוחה	102.22	101.73	0.10	0.10%
אילנות גלובוס	87.31	85.35	-0.03	-0.04%
אילנות כרם	215.30	211.12	2.01	0.96%
אילנות מעוף	154.18	153.44	2.25	1.49%
אילנות פיננסים	91.96	90.07	0.87	0.98%
אילנות שקלים	84.48	82.94	0.70	0.85%
אילנות תקשורת	90.23	88.48	1.02	1.17%
אימנן	233.64	229.64	0.63	0.28%
אינוה	1532.85	1503.39	3.48	0.23%
אלנית ביטוח	96.90	95.05	0.92	0.98%
אלגנג	323.01	317.06	-0.39	-0.12%
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

הקרן	מחיר הקנייה	מחיר הפדיון	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
הקיסלדג	186.67	184.10	0.77	0.42%
להקישקל	180.34	177.02	1.29	0.73%
להקדמר	374.01	371.69	4.55	1.23%
להקיתיירות	84.74	84.41	0.47	0.56%
למישקיע	398.79	394.31	2.00	0.51%
לפיד	1925.01	1887.75	18.35	0.96%
לשם	1056.37	1048.55	1.99	0.19%
מבחר	366.85	365.41	0.63	0.17%
מבטח	1133.19	1122.61	2.37	0.21%
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

בורסה

[illegible]

משתנים נכון ליום 28.04.94

שם מניה	שער נע.	שינוי נע.	ש. אחוז	ע.נ.	ש.ש.
קרדן השק 5	839	-6	-0.07	-450.00	-37893.00
אגן	4718	58	1.12	750.00	35409.00
מגן נכס 5	18052	-1255	-6.65	-418.50	-76036.50
מבטח שמיר	2556	6	0.02	900.00	22986.00
כלל מושבים	45784	0	0.00	30.00	13769.45
מלל	916	5	0.05	1080.00	9989.80
מליבו 5	1816	-5	-0.02	-3300.00	-59791.50
עזרא	8658	-132	-1.15	-1640.00	-142220.00
משוב	1103	3	0.02	1760.00	19432.60
מחלת	13818	238	1.37	360.00	49534.00
פריקלאס	2798	48	1.17	800.00	22490.00
כלכלית ים	2000	72	3.37	7280.00	143792.60
מלט שיש	380	-13	-3.32	-6732.00	-25661.16
מסיקון	289	-4	-1.12	-980.00	-2802.80
קור אשראי	243	-5	-2.20	-5850.00	-144208.00
כלל ביטוח	1913	0	0.00	2970.00	56683.80
מבני תעשיה	501	6	1.12	11270.00	56320.60
בזק	646	3	0.05	14616.00	93561.840
ישרמקו יהש	278	-0.4	-1.15	-152000.00	-429954.00
אקרשטין תעש	941	7	0.07	1920.00	18021.20
מגע	846	17	2.20	540.00	45396.00
אדאקום	988	19	2.20	1995.00	19807.690
חנל יהש	865	0	0.00	780.00	6721.00
אבוק יהש	1195	-25	-2.20	-15000.00	-181662.50
רב בריח	2243	0	0.00	375.00	8411.25
יער	1759	-4	-0.02	-1160.00	-20529.30
פורמולה	3809	0	0.00	840.00	31989.60
אורמת	1261	19	1.15	1485.00	18642.75
אבנר יהש	24.6	-0.2	-0.07	-16380.00	-40400.30
גרנית	587	-1	-0.02	-4940.00	-29001.60
כיל	256	4	1.17	10494.00	267088.20
כיתן	1192	26	2.22	1096.00	130313.65
אסם	1945	-40	-2.20	-3120.00	-60936.00
אסם אפ1	574	19	3.32	-480.00	-2765.00
סכותשים	1688	41	2.25	450.00	75391.50
אניס	3699	46	1.12	490.00	18175.50
טמבור	950	14	1.15	3240.00	30010.50
אחוזרין	4924	-25	-0.05	-675.00	-33290.10
נסיזל	2443	24	1.10	3100.00	75625.00
שקם	242	1	0.02	2760.00	66264.00
חברהלישר 1	40694	202	0.05	258.00	104384.60
חברהלישר 5	36050	90	0.02	21.00	7639.73
רוגוזין	4825	-36	-0.07	-800.00	-38457.00
מישור החוף	1908	-39	-2.20	-240.00	-4569.60
יואל	436	0	0.00	47200.00	202499.80
אריח	1140	20	1.17	4300.00	48635.15
איטונג	1052	21	2.20	4275.00	44938.75
ליפשיץ 1	389	-13	-3.32	-5800.00	-22156.00
בינלאומי 1	41681	817	2.20	276.00	115187.10
בינלאומי 5	38286	566	1.15	126.00	48108.34
לאומי ארצ	414	-0.5	-1.12	-9230.00	-38358.20
לאומי	363	5	1.15	8385.00	303834.40
פת תעש מבב	48565	121	0.02	27.50	13395.42
כלל תעשיות	2066	21	1.10	4945.00	103119.35
וילפסון	148106	0	0.00	9.00	13316.20
אפריקה 01	517561	1291	0.02	34.20	17466.067
אפריקה 1	469845	-4746	-1.10	-24.00	-112573.07
הכשרת ישוב	2499	89	3.37	974.00	235626.08
קריר 5	3110	-8	-0.02	-320.00	-9939.20
טבע	78908	781	1.10	507.50	397157.33
ים המלח	1399	54	4.40	860.00	118538.70
כייר חדרה	13720	0	0.00	126.00	17330.04
דלק	7860	116	1.15	2100.00	165005.05
דסקונט השק	24892	900	3.37	2340.00	577423.80
מפנא	1112	19	1.17	7360.00	82064.00
טרטון ויל	1200	-57	-4.45	-2345.00	-27912.30
כור	23766	914	4.40	3020.00	712257.40
פועלים אר 2	59	-1.5	-2.25	-9680.00	-58758.00
פועלים	414	-2	-0.05	-7416.00	-30739.32
מהדרין	16496	318	1.17	0.00	0.00
פריגו	25666	-198	-0.07	-120.00	-30650.26
כבלים	2148	37	1.17	12780.00	273098.30
אלקו	8391	-21	-0.02	-75.00	-6283.00
פועלים השק	14269	36	0.02	558.00	79261.20
נכסים בנין	31324	0	0.00	135.00	42285.01
אוסיף	12321	242	2.20	325.00	40020.00
יצוא	2215	0	0.00	300.00	6645.00
כלל סחר	1900	0	0.00	5850.00	110549.00
אמרים	5252	26	0.05	250.00	13208.00
כללישראל 1	10588	79	0.07	1800.00	189563.50
אידיבי אחז	1306	32	2.25	1620.00	210630.00
עלית 5	1549	52	3.35	2890.00	44699.80
אלרון	16427	594	3.37	1440.00	233125.05
תמם	935	36	4.42	11400.00	106434.00
פולגת ב	595	4	0.07	1800.00	10755.00
פסמורט	333	1	0.02	8580.00	28633.60
פטרוכימיים	768	33	4.45	980.00	75375.00
פיבי	62705	1678	2.27	184.00	114541.52
אלביט	37001	547	1.15	644.00	236441.66
אורדן	468	13	2.27	1000.00	4640.00
ספנות בכק	3298	119	3.37	3680.00	119827.20
שופרסל	6137	31	0.05	1435.50	87272.31
קליל 1	2943	15	0.05	90.00	2674.80
אידיבי פתוח	71112	1223	1.17	186.00	133661.68
נקר	22095	-111	-0.05	-96.00	-21161.20
תעמן 5	948	12	1.12	6760.00	63658.40
סופר	2386	26	1.10	1640.00	38338.20
כללאלקטרוני	41105	1397	3.30	62.50	258722.00
כהן פיתוח	1242	-3	-0.02	-1400.00	-17390.00
דנבאר 5	3593	53	1.15	1200.00	42933.60
נרגית אב	1335	1	0.07	2380.00	31722.00
שקם בריקו 4	1515	-3	-2.20	-2200.00	-40876.00
טבע אב	436	6	1.15	470.00	2063.30

מבכם נמסר ע"י לכלכלה ולחברה

[illegible]

בעריכת: ניסן פרידמן

בצל הדרבי הגדול

הדרבי התל־אביבי באיצטדיון ר״ג יעמוד במוקד המחזור ה־34 בליגה הלאומית ● מוליכת הטבלה, מכבי חיפה, תארח במשחק קל יותר ״על הנייר״ את הפועל פ״ת ● שלוש האחרונות, הנאבקות נגד הירידה (אשדוד, הפועל כפ״ס והפועל חיפה) ישחקו בבית

ספירת מלאי
מאת משה קשטן

הדרבי הגדול של תל־אביב ימקד אליו את מירב תשומת הלב במסגרת המחזור ה־34 בליגה הלאומית. לגבי מכבי יש למשחק חשיבות רבה יותר, מאשר היוקרה העירונית. כל נקודה יקרה למכבי במירוץ לאליפות, בעיקר כשהיא בפיגור 2 נקודות ממכבי חיפה, שתארח מחר את הפועל פ״ת.

הפועל ת״א מגיעה אחרי סידרת נצחונות רצופה בסיבוב השלישי, להוציא את ההפסד הדרמטי למכבי חיפה (3:2 בבלומפילד). בגביע חזרה הפועל לנצח (1:4 על החיפנית השניה).

אולם, בארבע השנים האחרונות ניצחה מכבי בכל הדרבים, בדרך כלל בהפרשים גבוהים. השנה השתפרה הפועל והפסידה פעמיים בהפרש שער בודד.

הניכיז של גיורא שפיגל יארחו, כאמור את הפתח־תקואים, שאינם בשיא כושרם לאחרונה ויחסרו את המגינים גיא גת (פצוע) ובני קדושילי (מורחק).

יהיה זה מפגש פיקנטי בין גיורא ואלון חזן (שהיו בעבר מסימני ההיכר של ה־ילדות הפועל פ״ת), לבין חבריהם ראז.

שלוש הקבוצות הסוגרות את הטבלה ישחקו בביתן: העובדה הזאת ורשימת ירדיבותיהן למחזור זה, מצביעה על סיכויים לצבור נקודות. עירוני אשדוד תארח את בני יהודה השבורה. האשדודים הכיסו פעמיים את הזהבים בליגה הרגילה.

הפועל כפ״ס, עדיין ללא יבורבים הפצוע, תעשה מאמץ ניכר לנצח את מכבי הרצליה. הפועל חיפה, שעשתה צעד גדול קדימה וסגרה פערים עם כפ״ס, תארח את מכבי פ״ת הרגועה, שחתמה על חוזה מחודש עם שייע פייגנבוים ומתכוננת לחצי הגמר.

משחקי המחזור ה־33 בליגה הלאומית

- ● הפועל חיפה – מכבי פ״ת. קרית אליעזר. שישי, 16.30. בני כהן (0:0, 0:0)
- ● עירוני אשדוד – בני יהודה. אשדוד. שבת, 18.00. עמית קליין (0:2, 0:6)
- ● הפועל כפ״ס – מכבי הרצליה. כפ״ס. שישי, 16.30. רחמים שאשו (2:2, 1:0)
- ● מכבי חיפה – הפועל פ״ת. קרית אליעזר. שבת, 18.00. רחמים דינצ׳י (1:3, 1:2)
- ● מכבי ת״א – הפועל ת״א. רמת־גן. שבת, 18.00. אריה פרוסט (1:2, 0:1)
- ● הפועל ב״ש – מכבי נתניה. באר־שבע. שבת, 16.30. אייל צור (1:2, 1:1)
- ● בית״ר ים – צפרירים חולון. ר״ג. שבת, 16.00. יוסף בנישתי (2:4, 5:1)

משחקי המחזור ה־26 בליגה הארצית

- ● הפועל אשדוד – שמשון ת״א. אשדוד. שישי, 16.30. יצחק בן־יצחק.
- ● מכבי יפו – הפועל טייבה. ״באסו״ יפו. שישי, 16.30. יעקב שמש.
- ● דלית־אל־כרמל – הפועל אשקלון. דליה. שישי, 16.30. יעקב חיים.
- ● מכבי עכו – ס.ב. נס־ציונה. עכו. שבת, 16.30. יהושע לויה.
- ● הפועל בית־שאן – הפועל בת־ים. בית־שאן. שישי, 13.10 (חי בערוץ 2). רני קרן.
- ● הפועל ראשל״צ – הפועל חדרה. ראשל״צ. שישי, 16.30. אבנר כהן.
- ● מכבי יבנה – בית״ר ת״א. יבנה. שישי, 16.30. סבי אלנקוה.
- ● הכח ר״ג – הפועל ירושלים. וינטר ר״ג. שבת, 16.30. דוד מלכה ב׳.

דיוויד תרדיקל (מימין) והנמר שטיינהאואר מהפועל ת״א

דרבי גדול. מימין: איציק זוהר ממכבי ת״א וחיים רביבו של הפועל ת״א

חוף גורדון

עדי גורדון החזיר את חבריו לחוף מבטחים כששט במגרש מחוף לחוף וקלע סל נצחון עם השריקה לסיום ■ פרשן הכבלים עופר שלח הותקף על ידי אוהדים מתוסכלים ■ מיקי ברקוביץ הצטיין

מאת אמיר הכבביץ

שש שניות לסיום הדרמה. ירושלים מוליכה בנקודה. מרקוביץ על קו העונשין ומחטיא בשתי קליעות. הכדור אצל גורדון שמכדרר לאורך כל המגרש. השעון רץ והזמן נגמר. גורדון באוויר משגר את הכדור מיגד. הכדור עובר לסל וירושלים צוהלת. תמונה זהה למשחק הקודם מאוסישקין אבל בכיוון ההפוך.

תמרים סידרת חצי הגמר בין הפועל י־ם והפועל ת״א, חזר על עצמו בדיוק כפי שהיה אשתקד.

הפועל י־ם השוותה את הסידרה ל־2:2 בנצחון דרמטי של השניה האחרונה 81:82 (33:30).

בדקות האחרונות התחוללה דרמה. אחרי שת״א הוליכה בפתיחה ב־20 הפרש. לקראת הסוף בעיקר בזכות מיקי ברקוביץ שקלע 12 נקודות בשתי דקות. מיקי החזיר את ירושלים לתמונה אחרי שער או קלע רק שתיים. וכין היתר ראג להוציא את השריף בעבירה חמישית דקה וחצי לסיום.

המשחק עצמו היה ירוד. שתי הקבוצות שיחקו משחק מפוזר. הפועל ת״א היתה קצת יותר מדוייקת. היא פתחה בסערה, שמרה מצויין ועלתה ליתרון של 20 הפרש בדקה השביעית 6:26.

ירושלים עם גורדון וגוט על המגרש הין מצויינים. באותן דקות קלעו 13 נקודות רצופות וחזרו לתמונה לקראת סוף המחצית.

הפועל ת״א, המשיכה להוליך גם במחצית השניה. אבל י־ם, עלתה ליתרון הדוק לשיפור במשחקו של קולמן. בסיום המשחק התפתחה תיגרה המונית כשאוהדי ירושלים פגעו באנשי הטלוויזיה בטענה שהפרשן עופר שלח מקפח אותם.

קלעו לירושלים: גוס 19, גורדון 15, ברקוביץ 14, קלמן 13, לוי 12, רוברטס 5, תורג׳מן 4.

לת״א: תרדיקל 26, תומר 15, אורדיטי 15, מרקוביץ 12, פליישר 8, אלוש 3, אמסלם 2.

שפטו: דגן ושטריקס לעיני 2,500 צופים במלחה. המשחק האחרון בסידרה יתקיים ביום ראשון באוסישקין.

מה שהיה הוא מה שיהיה גבת וגבעתיים בלאומית א׳

מבחנים בכדורסל
מאת זיו גאליס ואמיר גנין

באחד הטורנירים המרתקים ביותר שידע ענף הכדורסל, סיימו ארבעת המתמודדות את המשחקים עם מספר נצחונות זהה ורק הפרש הסלים קבע ששתי הקבוצות ששיחקו אשתקד בליגה לאומית א; ישארו שם גם בשנה הבאה. הפועל גבעתיים – מכבי חיפה 58:66 (34:36). נצחונה של גבעתיים הבטיח את מקומה בליגה לאומית א׳ גם בעונה הבאה. דרק המילטון 21; יוסביץ 16 ויובל אשכנזי 13 היו הבולטים בגבעתיים. מכבי נתניה – גבת יזרעאל 82:85.

הטבלה הסופית

1. גבת/יזרעאל	6	466:518	9
2. ה. גבעתיים	6	472:498	9
3. מכבי חיפה	6	487:452	9
4. מכבי נתניה	6	473:430	9

גמר־סל נשים: המשחק הראשון בסידרת הגמר־סל נשים, הסתיים אמש בנצחון האלופה, אליצור חולון, על א.ס. רמת השרון, בתוצאה 59:72 (36:34).

בחולון הצטיינה עגת הרייגור שקלעה 20 נקודות וטלי קליין שלא קלעה אבל הביאה את המפנה.

ברמת השרון בלטה אלומה גורן שקלעה 16 נקודות. המשחק השני בסידרה יהיה ביום שני הקרוב ברמת השרון.

מנצ׳סטר: לגעת בכתר

מנצ׳סטר יונייטד עשויה להבטיח לעצמה סופית את כתר האליפות השלישי במספר, אם תשכיל לנצח ביום ראשון את איפסוויץ׳. ב־24 שעות לאחר מכן תפסיד בלקבורן את משחק החוץ שלה בקובנטרי.

אלכס פרגוסון שואף להיות המאמן השישי ב־106 שנות כדורגל באנגליה שיזכה בו זמנית באליפות ובגביע. שלושם עשו הניכיו צעד רציני לקראת הבטחת השגו, כשניצחו בלידס על הקבוצה המקומית 0:2. ואם ניצחו במגרש טופג הנקודות ב״אלן רואד״ קשה להאמין שימטו נקודות דווקא באיפסוויץ׳. איפסוויץ׳ צברה רק שלוש נקודות מ־27 אפשריות בתשעה משחקיה האחרונים וספגה בשבוע שעבר חמישה משפילד ונסדיי.

ומאחר שהיונייטד זקוקה לארבע נקודות בלבד כדי להבטיח זכייה הריה שאם תנצח ביום ראשון, אפילו המאמין הגדול ביותר בבלקבורן יניף רגל לבן. בלקבורן זקוקה לנצח את שני משחקיה האחרונים נגד קובנטרי ביום שני ואיפסוויץ׳ ב־8 במאי ולהתפלל שהיונייטד תיקח רק שלוש נקודות ממשחקיה נגד איפסוויץ׳, סאותהמפטון וקובנטרי.

ומהעבר השני בתחתית. לאחר שסווינדון כבר הבטיחה את ירידתה נמצאות שבע קבוצות בתמונת המאבק נגד שני כרטיסי הירידה האחרים – מנצ׳סטר סיטי, טוטנהאם, איפסוויץ׳, אברטון, סאותהמפטון, שפילד יונייטד ואולדהאם.

מנצ׳סטר סיטי שתארח מחר את צ׳לסי, טוטנהאם שתשחק אצל ווימבלדון וסאותהמפטון שתארח את אסטון וילה מפגינות שיפור בשבועות האחרונים, אך הן עדיין בסכנה.

יתר המשחקים: ארסנל – ווסטהאם; לידס – אברטון; ליברפול – נוריץ׳; אולדהאם – שפילד וונסדיי; ק.פ.ר – סווינדון; שפילד יונייטד – ניוקאסל.

● סקוטלנד: אברדין – דאנדי; דאנדי יונייטד – סט. ג׳ונסטון; היברניאן – הארטס; מאדרוול – קילמרנוק; פטריק – ראיית; ריינג׳רס – סלטיק.

● גרמניה: סיום כל כך מרתק לליגה הגרמנית לא היה שם כבר הרבה זמן. לאחר שההתאחדות הגרמנית קבעה משחק חוזר בין באיירן מינכן ונירנברג איבדו הראשונים את יתרון שתי הנקודות שהיה להם והם עתה שווים לקייזרסלאוטרן בנקודות ובהפרש שערים. הבאוורים ישחקו עתה שלושה משחקים בשמונה ימים הראשון בהם מחר בקרלסרוהה, השלישית בטבלה. גם לקייזרסלאוטרן מצפה משחק קשה בבית נגד הרביעית דורטמונד.

● ספרד: לאחר שהבטיחה לעצמה את מקומה בגמר גביע אירופה לאלופות על חשבון פורטו תמשיך ברצלונה את נסיונותיה לשמור על כתר האליפות. ביום ראשון היא תארח את ספורטינג גיחון, בעוד המוליכה דפורטיבו לה קורוניה תארח מחר בביתה, במה שנחשב למשחק קל עבורה, את קבוצת התחתית של ראיו וייקאנו.

ריאל מדריד שלישית, המבקשת להבטיח מקומה בגביע אופ״א מקווה לנצח ביום ראשון בחוץ את אלבסטה. לתשי ירידתה על הכרטיס לאופ״א מצפים משחקי חוץ קשים. אתלטיקו בילבאו תשחק נגד ראסינג סאנטאנדר וסביליה מול ריאל סוסיאדאד.

● צרפת: לאחר נצחון 0:3 על ליון ביום שלישי מבקשת מארסיי להעניק נצחון נוסף לאוהדיה על חשבון אוקזר במשחק שיערך מחר. המוליכה פאריז סן ז׳רמן זקוקה לנקודה אחת בלבד נגד קבוצת התחתית מטולוז כדי להתחיל את חגיגות האליפות.

● איטליה: המאבק יתנהל במחזור הסיום של העונה בחלק התחתון של הטבלה ועל כרטיס לגביע אופ״א. פוג׳ה, נאפולי, רומא וטורינו הולכות על הכרטיס לגביע אופ״א. בתחתית כבר ירדו לצ׳ה ואטאלנטה.

על שני הכרטיסים האחרים, או ליתר דיוק נגרים, יאבקו קאליארי, פיאצנזה, רג׳יאנה ואודינזה. קאליארי תשחק נגד לצ׳ה, רג׳יאנה תתארח אצל האלופה מילאן, פיאצנזה תארח כבר היום את פארמה ואודינזה תתארח ביום ראשון אצל יובנטוס. פוג׳ה תארח את נאפולי ורומא את טורינו.

● קרלוס ואלדרמה, קפטן נבחרת קולומביה, נכלל בסגל נבחרת ארצו לראשונה מאז הולים מפציעה קשה בברכו. הקשר בן ה־32 זומן ע״י המאמן פרנסיסקו מאטורנה לסגל בן 18 השחקנים לקראת טורניר מרובע שיערך בחודש מאי במיאמי.

מוליין עלתה בתום משחק אלים ו־4 אדומים

גביע הליבראטורס

ארבעה שחקנים הורחקו במחצית הראשונה של משחק אלים במסגרת גביע הסיבוב השני של גביע הליבראטורס. זה קרה במפגש בין אינדפנדיינטה מדליין הקולומביאנית ואוניברסיטאריו הפרואנית ששיחקו הול מהדקה ה־30 עם תשעה שחקנים כל אחת. כל הארבעה הורחקו בגלל החלפת מהלומות.

גם במחצית השניה נשמך הסרור במגרש אולם השופט הפאראגוואי היה הפעם ״גמיש״ הרבה יותר ולא השתמש יותר בכרטיס האדום. תוצאת המשחק היתה 0:2 למוליין, שהעלתה אותה לרבע הגמר בזכות נחון 2:3 בסיכום הכללי.

שועה הפאראגוואי הבינלאומי של קבוצת ולז סארספילד הארגנטינית, היה גיבור נצחון קבוצתו על דפנסור ספורטינג מאורוגוואי 3:4 בדקיקב מנקודה הלבנה. השוער הזה צ׳ילאברט עצר שתי בעיטות 11 מ׳ והבקיע אחת מהעבר השני. המשחק עצמו הסתיים בתיקו 0:0 לאחר שבשבוע שעבר היתה התוצאה 1:1.

גם אלופת קולומביה, ג׳וניור בארנקייה, ניצחה בפנדלים את קולו קולו הצ׳ילאנית. לאחר תיקו 1:1 בשבוע שעבר בבית פיגרו הקולומביאנים 2:0 כבר בדקה ה־15 (צמד של הברזילאי טיניה) אך הצליחו להשוות עד לסיום לפני שניצחו בקרב בפנדלים בתוצאה 3:4. הקולומביאני הבינלאומי אלכסיס מנדוזה הורחק במחצית השניה.

מינרבה היא הקבוצה הראשונה מאי פעם מונצואלה שהעפילה לרבע הגמר בזכות נצחון על אלופת אקוודור אמלק, בפנדלים. אמלק ניצחה בגוואיקיל 1:3 וקבעה שיוויון 3:3 בסיכום הכללי אך בועטי הפנדלים הונצואלים היו מדויקים יותר.

פעמיים אלופת דרום אמריקה, אולימפיה מפאראגוואי, גברה על נציגת אקוודור ברצלונה 1:2 ובסיכום הכללי 1:3. סאו פאולו מברזיל אלופת השנתיים האחרונות הולה את מסעה לקראת זכיה שלישית בתיקו 0:0 נגד בת ארצה פאלמיראס.

ישראל חברה מלאה באופ״א

ישראל, נתקבלה כחברה מלאה באיגוד הכדורגל האירופי יחד עוד שלוש מדינות. על כך נקבע בישיבת ההתאחדות האירופית בוינה.

לנארט יוהאנסון משוודיה נשיא האיגוד האירופי מסר שישראל, אזרבייג׳אן, מולדובה ומקדוניה נתקבלו כחברות מלאות באיגוד הכדורגל האירופי. כך שיוכלו להשתתף בכל המפעלים ולהצביע כיתר המדינות החברות.

תיקו למנסדורף: מנסדורף־בראש 1:1. המשחק בסיבוב השני בין עמוס מנסדורף והגרמני קרסטן בראש הופסק בתום המערכה השנייה בגלל החשיכה.

עד אז ניצח כל טניסאי בתוצאה זהה 6:7. הישראלי ניצח במערכה הראשונה והגרמני גמל לו באותו מטבע במערכה השנייה.

● ...י וג׳ק צ׳רלטון, שני שחקני נבחרת אנגליה שזכתה בגביע העולם ב־1966 היו יכולים למעשה לשחק גם עבור נבחרת סקוטלנד, לאחר שהתגלה כי סבתם היתה ילידת העיר הסקוטית דאנדי.

ישראל תארח את אליפות האומות

איגוד הטניס הבינלאומי החליט בלונדון, כי ישראל תארח בחודש דצמבר את אליפות אירופה לאומות דרגה ב׳.

יתכן והמשחקים יתקיימו בדרום הארץ, כמו אשקלון או באר שבע, וזאת בשל תקופת הגשמים.

מתכונת המשחקים תהיה שונה מאלה בגביע דייויס. באליפות אירופה יתקיימו שלושה משחקים – שני משחקים ליחידים ומשחק זוגות, בעוד שבגביע דייויס חמישה משחקים.

מכבי תעצור באדום?!

לקראת הדרבי הגדול מאת אבי פלד

הפועל ת״א, אחרי סידרה ארוכה של הצלחות שכללה חמישה נצחונות רצופים בליגה (עד ההפסד לחיפה), והעפלה לחצי גמר הגביע (נגד מכבי פ״ת), תנסה לעצור את מכבי ת״א ולהרחיקה מהצמרת.

אוהדי הפועל, לא זוכרים מתי הקבוצה ניצחה בפעם האחרונה בדרבי. בעצם כבר ארבע שנים הם לא טעמו נצחון. אמיר, הבן של אריק אינשטיין, צמח על הפסדים בלבד. בכל פעם דיברו על כך שהפועל ת״א, מגיעה לדרבי כאנדרדוג והיא תפתיע ותנצח. אבל מכבי ת״א, היתה בצמרת והפועל בצרות.

נכון שהפועל ת״א, בתנופה, אבל השאלה אם הכלים שעומדים לרשותה יספיקו כדי לנצח. אגב, נצחון של הפועל יהווה הפתעה גדולה וירחיק את מכבי ת״א, ממאבק האליפות.

הפועל, פתחה את העונה בצליעה. ומכבי, שברה את שיא הנצחונות הרצופים. הפועל החליפה מאמן וסיני היה תחת אש צולבת. לעומתם הגנו המכבים אחרי כל נצחון והגיחוך בכה שאין לו כסף לפרמיות. בינתיים התגבשה הפועל ושחקניה, כוכבים אחר אחר הפכו לקבוצה.

חיים רביבו, בכושר וסוחף את חבריו לתצוגות. יוסי מדר, מחזיר כל גרוש שהושקע בו ומפתיע בשערים ברגל ימין. אלון אופיר, עושה עבודה אפורה בצד ימין וירון בן דב הפך לתגובה אחרונה בהגנה.

למרות כל המתמאות שהפועל קיבלה כאן, הרי שמה שיכריע את גורל המשחק יהיה המוטיבציה והזכבה המנטאלית. מכבי ת״א, בארץ המירדפים אחרי מכבי חיפה, שחקניה התרגלו לרדוף ורדודם מנצחים בכל משחק, גם אם זה אחרי הבקעת שער מקרי של דקות הסיום או בעקבות בעיטת 11.

אבל מה זה משנה. למכבי יש את אוברטב בכושר שיכול לעצור כל חלוץ כולל שירדי ובן עמי הצעיר. אבי נמני, נכנס לכושר של אלוף. גם איציק זוהר חזר לעצמו. העלמו של סיבליה, גילתה מחדש את דריקס שחזר להבקיע. וגם האנזים ברומר מצדיקים את מה שהושקיעו בהם בקבוצת הנוער.

כשלוש רבבות יבואו מחר לר״ג. המשחק ייפתח אולי בעצבנות וגול של הדקות הראשונות לא יקבע. אוהדי הפועל, מאמינים שקבוצתם לא תפסיד פעמיים רצופות. את מכבי ת״א זה לא מעניין. הם חייבים את הנקודות ובעצם משתמשים בנשק של חיפה – ״נצנה עד שתפרה נשמתם״ – הפועל, לא תהווה מכשול ומכבי ת״א, תוסיף לעצמה שלוש נקודות. ואם יש לה מזל אז המנצ׳ר של חיפה יבוא מתבריו של גיא לוי.

אלון חזן מתכונן במדי מכבי חיפה נגד קבוצתו לשעבר הפועל פ״ת

צרפת מוכנה ל־32 במונדיאל

צרפת, שתארח את מונדיאל 1998 ״מנקה״ את הדרך לקראת הופעתן של 32 נבחרות, במקום 24 כפי שיהיה במונדיאל 1994 בארה״ב. והיה קודם לכן ב־1982, 1986 ו־1990.

פרננד סאסטרה, נשיא התאחדות הכדורגל הצרפתית, שיחד עם נשיא הוועדה המארגנת את מונדיאל 1998 עושים בוינה ונפגש בבירה האוסטרית עם נשיא פיפ״א, הברזילאי ז׳ואאו האולאנג׳, מצדד בתכניתו של האולאנג׳ להגדיל את מספר הנבחרות בגמר ל־32.

סאסטרה אמר: ״אני חושב שזה יקרה ב־1998 ולשם כך נצטרך ליותר אצטדיונים (9), מכיוון שאז יוגדל מספר המשחקים ל־12״.

אם אכן זה יקרה יוגדל בעיקר מספר הנבחרות מיבשות אפריקה ואסיה.

ההצעה תובא להחלטה ב־20 במאי בציריך.

מארסיי חוזרת לאירופה

התאחדויות הכדורגל הבינלאומית, פיפ״א ואופ״א, יתירו למארסיי להשתתף בעונה הקרובה במפעל האירופי, אבל הכדורגלנים שהיו מעורבים בפרשת השוחד יושעו עד 1 ביולי 1996.

במארסיי רק ז׳אן־ז׳אק איידלי ואילו מאלנסיין, קריסטוף רובר והארגנטיני חורחה בורוצ׳אגה.

זאת, לאחר שאופ״א הסירה את עונש ההשעייה על המועדון המפורסם, בעקבות החלטת ההתאחדות הצרפתית להוריד את קבוצת מארסיי לליגה השניה.

בן 17 בסגל בראזיל

מאמן נבחרת בראזיל בכדורגל, קרלוס אלברטו פריירה, כלל בסגל הנבחרת למשחק נגד איסלנד ב־4 במאי, את החלוץ רונאלדו בן ה־17 מקבוצת קרוזיירו.

בסגל כלולים גם שני הלוצים המככבים בספרד, בבטו בלה־קורוניה ורומאריו בברצלונה.

בין הותיקים, דונגה, זורג׳יניו, בראנקו, מזר ופאולו סרג׳יו.

● **בית משפט** בריו דה ז׳נרו הטיל על בבטו, חלוץ נבחרת בראזיל וקבוצת דפורטיבו לה קורוניה, לשלם סכום של 35 אלף דולר לחברת אדידאס, על שלא כיבד את ההסכם שחתם עם יצרנית הספורט הגרמנית.

לפי החוזה, היה על בבטו ללבוש את מוצרי החברה בכל משחק, אך במונדיאל 1990 לא עמד בהתחייבותו.

פלה התחתן עם בת 31

גדול כדורגלני תבל, הברזילאי פלה בן ה־53 ישא לאשה, את אסיריה בת ה־31, רופאה במקצועה, בטקס דתי שיהיה בשבת ברסיפה בכנסיה אוואנגליסטית ותהיה מלווה בתזמורת קצרית בת 13 נגנים ומקהלה.

הזוג נישא כבר בשאון אזרחים בלאסרגאס.

תהיה זו החתונה השניה של פלה, לאחר שהתגרש מאשתו הראשונה, ממנה יש לו בן המככב שוער בקבוצת סאנטוס, שם בילה פלה הגדול את רוב שנותיו.

ואנקובר מצטרפת לאן.בי.איי

התאחדות הכדורסל הלאומית נתנה זכות לואנקובר להופיע בליגת האן־בי־איי בעונת 1995/96.

הקומיסיונר של האן־בי־איי דייויד שטרן אמר: ״אנו מקדמים בברכה על הצטרפותה״.

שובה של מוניקה סלש

הטניסאית הסרבית מוניקה סלש, שעד לפציעתה לפני שנה היתה מדורגת ראשונה בעולם, אמרה שהיא תקיפה בדעתה לשוב לפעילות ולתפוס את אחד המקומות הראשונים בעולם.

סלש, שראיינה למגזין ספורט גרמני אמרה: ״בטח שאני רוצה לשוב ולשחק טניס. איני רוצה להיזכר כאחת האגדות וגונות״.

הסכומים בוימבלדון הוגדלו ב־12 אחוזים

סכומי הפרסים באליפות ווימבלדון בטניס ביוני־יולי השנה יוגדלו ב־12 אחוזים לעומת אשתקד.

למנצח יוענק פרס כספי בסך 345 אלף דולר שהם 517.500 דולר ולמנצחת 310 אלף לישט״ (465 אלף דולר).

אשתקד קיבל המנצח פיט סאמפראס סכום של 305 אלף לישט״ (457.500), לעומת 2000 לישט״ שקיבל בזמנו האוסטרלי רוד לייבר.

המנצחת שטפי גראף קיבלה אשתקד 275 אלף לישט״ (412.500 דולר), ואילו השנה הזוכה תקבל 310 אלף לישט״ (465 אלף דולר)

סכום הפרסים הכללי – יותר מחמישה מיליון לישט״ (7.572.075).

שיא פרסים כספיים

שיא סכומי פרס כספי, יותר מ־3.9 מיליון דולר, יוענקו באליפות ארה״ב בטניס שתתקיים בסוף חודש אוגוסט בפלשינג מדו. על־כך מסרה התאחדות הטניס של ארה״ב.

למנצח ולמנצחת באליפות זו יוענק פרס כספי בסך 560 אלף דולר, ב־15 אלף דולר יותר מאשתקד.

המשחקים יחלו ב־29 באוגוסט ויסתיימו ב־11 בספטמבר.

האורך חוזהו של ואן הימסט

חוזהו של פול ואן הימסט בן ה־50, מאמן נבחרת בלגיה בכדורגל, הוארך עד לאחר משחקי גביע העולם ב־1998 בצרפת.

ואן־הימסט, מגדולי כוכבי נבחרת ה״שדים האדומים״, אותה יצג 81 פעמים וסייע לקבוצתו אנדרלכט לזכות שמונה פעמים בתואר האליפות, הצעיד את בלגיה למונדיאל 1994 בארה״ב, לאחר שנעדרה ממשחקי 1990 באיטליה.

מאמן גבט מסיים תפקידו

מאמן נבחרת בלגיה לשעבר, וולטר מיוס יעזוב את קבוצת גנט המדורגת בטבלת הליגה מאחר שהקבוצה מצוייה עתה במאבק על ההישרדות. היא תופסת את המקום השלישי מן המקום ה־18.

מיוס הצליח אשתקד להצעיד את קבוצתו הקודמת אנטוורפן לגמר גביע אירופה למחזיקות גביע.

ואמביה תחליף את טוניסיה כיריבתה של בלגיה למשחק המבחן לקראת המונדיאל שיהיה ב־4 ביוני בבריסל.

מתאגרף נאבק על חייו

המתאגרף הבריטי ברדלי סטון נאבק על חייו, לאחר שהתמוטט בדירת חברו, כמה שעות לאחר הקרב במשקל על־תרנגול שנערך ביום שלישי בערב בלונדון.

השופט הפסיק את הקרב על התואר הבריטי בסיבוב העשירי, לאחר שסטון ספג מהלומות קשות מריצ׳י ויינסון.

סטון הוחש לבית החולים בבירה הבריטית, בבוקרו של יום רביעי, לאחר שהתמוטט בדירת חברו.

מבית החולים נמסר, כי מצבו קריטי.

● **המורה** גרמניה רוזי פוקס, האלופה האולימפית לשעבר בהטלת כידון, שזכתה במדליות זהב במשחקי מינכן 1972 ומונטריאול 1976, הודתה אתמול כי השתמשה בסטרואידים מסוג אורל־טוריאנבול, בדרכה לזכיה בשתי המדליות.

בראיון לדיויר אמרה פוקס, שזכתה בבכורה גם באליפות אירופה בשנים 1974 ו־1978 כי נטלה את הסטרואידים במהלך מתנת האימונים שלה לאורך תקופה של שמונה שנים מ־1972 ועד 1980.

مكتبة الأصل

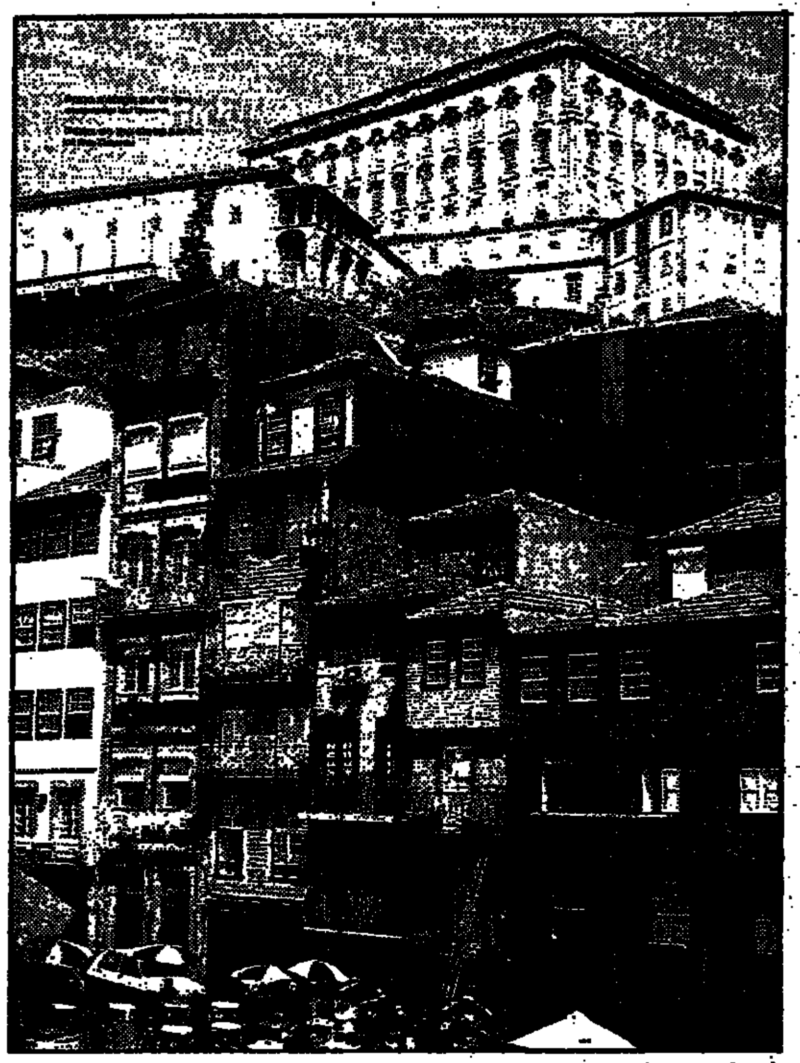

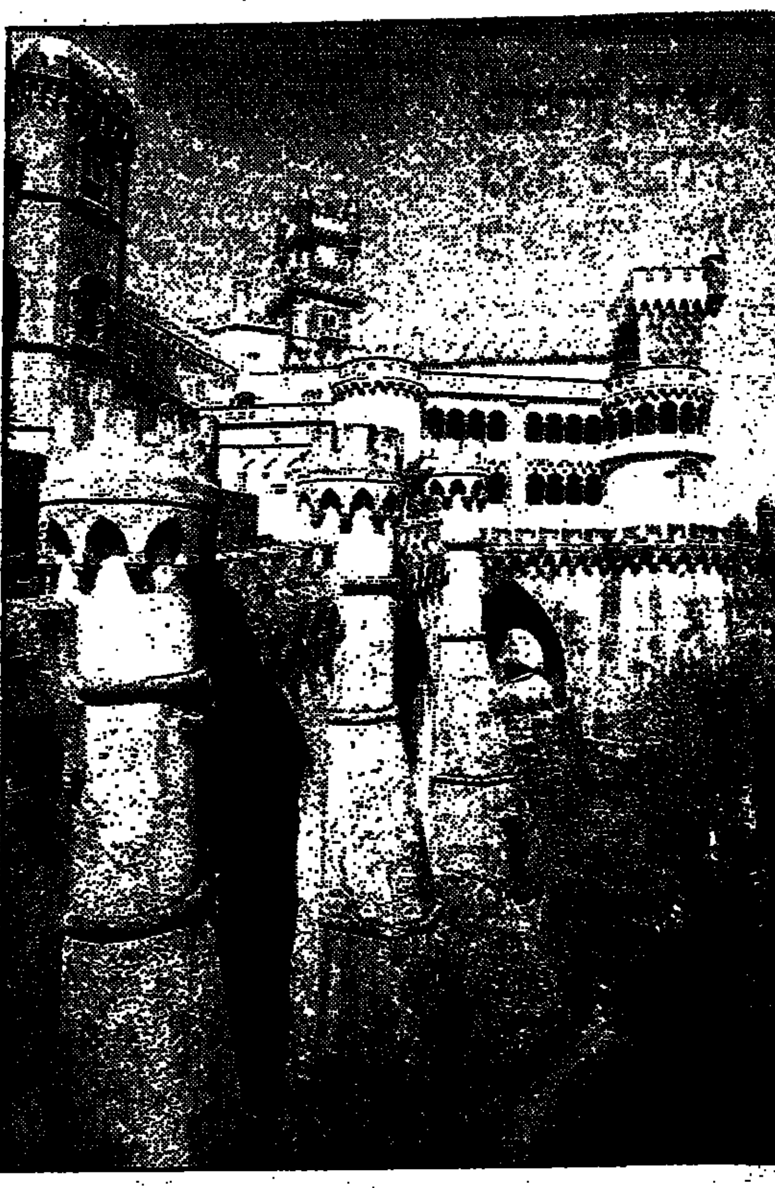

למעלה: בתיה הציוריים של פורטו, עיר היין
מימין: ימאלאסו דה פנה ליד סינטרה – שילוב של הרנסנס והבארוק

לטייל וליהנות

פורטוגל – חרטום הספינה של אירופה

פורטוגל היא, כמובן, הרבה יותר מארץ תיירות, המצטיינת בחילופי נופים מרשימים, למן ירוקים ועתירי נהרות, דרך שדות חיטה זהובים וכלה בצוקים השטופים בגלי האוקיינוס האטלנטי. זוהי ארצם של מגלי העולם. כיום פורטוגל היא ארץ מסבירה פנים, העושה הכול כדי להנעים את ביקורם של אורחיה, ואלה עוזבים אותה בלב מלא געגועים

אחרי מספר שעות של נהיגה על כבישים משובשים בנופים צחיחים השמש של קסטיליה הישנה, אנו חוצים את הנהר הצר, המשמש גבול בין ספרד ופורטוגל. לפתע הכביש מתחיל לרדת במורד. כאילו במעשה קסם, אנחנו עוזבים את המדבר ונוסעים אל עבר נווה ירוק וריחני של עצי דקורה והמית צרצרים. מסביב הרבה בתים בנויים למחצה, וכבר מעוטרים באריחי הכחולים האופייניים לפורטוגל, יומה שרוב המבניות – שחלקן משתתפות בשיירות של תנועות – נושאות מספרים צרפתיים. זוהי עונת החגים וכל העובדים העונתיים שרוקו שבתיהם שבים אליהם לחגוג ולבדוק כיצד מתקדם הבית הגרנדיוזי, הנבנה והולך בכספי החסכונות שצברו בעבודתם בצרפת.

שורה ארוכה של מכוניות משתרכת מאחורי עגלה רתומה לחמור, והצופרים מתחילים לצפור. הפורטוגזים נוהגים מהר מדי, כפי שמעידות הגרוטאות המוטלות בצידי הכביש כמו אנדרטות.

אנחנו ממשיכים בכביש כמעט בלתי עביר אל כפר קטן של בתי אבן. נשים לבושות שחורים יושבות בכניסות המוצלות ותופרות.

הנוף משתנה במהירות – משטח סלעי ליערות, לכרמים, ושדות חמניות, לאגמים, עמקים וגבעות. וכל זה – בטווח של 20 קילומטרים.

חבל כרמי־יין

הגיוון הרב הזה קיים גם בקנה־מידה ארצי, בחילופי הנופים מצפון לדרום. הרחק מתוף הים הנופים דראמאטיים ומרשימים, או ירוקים ועתירי נהרות, וזורמים לשדות החיטה הזהובים של אלנטז'ו, ונגמרים לפתע בצוקים של האלגארב, השטופים, כמו כל החוף הפורטוגזי, בגלי האוקיינוס האטלנטי.

בפורטוגל יש שבעה אזורים מוגדרים. "קוסטה וורדה", הנקראת גם "הגן של פורטוגל", כולה עצים ופרחים צומחים בשפע סביב קירות אבן נושנים. גפנים שופעות מכסות סוכות מוצלות, משתרעות בכרמים ובגינות ביתיות. הנהר דואו זורם במהירות בין ההרים, המדורגים בפראסות של כרמים בני דורות רבים. בכניסה לאחדים מן הכרמים האלה תמצאו את הכתובת "אלוהים ברא את האדמה והאדם ברא את היין."

כאן, במרתפים הטובים של האחוזות הגדולות, נשמר יין הפורט. מכאן לוקחים את היין ל"וילה נובה דה גאיה". זה המקום שבו מאחסנים את החביות והבקבוקים של היין עד שיהיה בשל.

בצידו השני של הנהר, אחרי שלושה גשרים נעוצים, מגיעים לפורטו, היא בירת הצפון. זוהי עיר עמלה, כפי שמעיד הפתגם: "קוימברה שרה, בראגה מתפללת, פורטו עובדת וליסבון מתרברבת." העיר העתיקה היא סבך של רחובות ויורדים במורדו תלול מהקתדרלה, הומים ורעשניים, מוקפים בתים צבעוניים סוריאליסטיים, ונגמרים ברציפי החוף, הנקרא "קיס דה ריבירה".

עיר שבע הגבעות

מונטאניאס הוא האיזור היחיד שאין לו חוף ים. זהו מקום טוב למי שמבקש בידיות, בין האפיקים הנהדרים של טראס אוס מונטס, המדרונות התלולים של מאראו ואסטרלה, המאוכלסים כבשים ורועי־צאן, המדריפים ביחוחות לבבדה. לעומתם, קוסטה דה פראטה היא איזור של גבעות עגולות, ומפרי־רחצה ענקיים, אגמים נפלאים וכפרי־דייגים. זהו מקום להיפגש בו בין האוקיינוס ופנים הארץ, הנץ מאשר בעיר האוניברסיטאית־הרנינית קוימברה.

כשממשיכים דרומה, הקוסטה דה ליסבון כוללת את הנקודה המערבית ביותר באירופה – קאבו דה רוקה – וכן נמלים, גנים, קאזינו והמסלול מירוצי־המכוניות הידוע בקוסטה דה אסטוריל – עד ליסבון, "הנסיכה, הראשונה בערי העולם, שמפניה נסוג גם הים הגדול." כך כתב המשורר הלאומי של פורטוגל, קאמואנס (1524־1580).

ליסבון יושבת על שבע גבעות, היא עשירה במונומנטים ובמוזיאונים, ויש בה תערובת ארכיטקטונית מעניינת. זוהי עיר נמל אטלנטית עם נשמה ים־תיכונית, מקום שנעים לטייל בו בלילות לרוח הים המרעננת.

אין מסלול קבוע בליסבון. אתם חייבים לתת למקרה להוביל אתכם במעלה ובמורד המדרגות, בסבך הסימטאות והמעברים של "באירו אלטו" – הרובע העתיק – צ'יאדו, הרובע המפורסם ביותר, אלפאמה, שבו תמצאו את מיטב המסעדות הנקראות "קאסאס דה פאדו", שבהן שרים ומנגנים את מיטב שירי הזמר הלאומיים של פורטוגל.

פלאניסיאס הוא מישור רחב־ידיים, שבהר הטאגוס מציף כל שנה ומאפשר גידול אורז, ויש בו גם ערבה פתוחה, שבה סוסים ופרים מתרבצים וחשים לפני שהם לוקחים חלק בטוראדה, הגירסה הפורטוגזית של הקורידה הספרדית. זהו מחוז של חיטה, עצי אלון־שעם מסוקסים וחתוכים, עצי זית ובתים לבנים נמוכים.

מולדת מגלי־עולם

המסע דרומה מסתיים בצוקים הגבוהים של האלגארב, שיבוש השם הערבי "אל ערב", כלומר המערב. הארובות המעוטרות של הבתים, המסויידים לבן מסנוור, נראות כמו ציורי מסגדים השואפים לשמים. כאשר הקמליות נובלות, פורחים הרודודנדרונים, וניחוחות האקליפטוס משרים רוגע. האלגארב הוא לב תעשיית התיירות הפורטוגזית ומתואר בפשטנות יתרה, כאילו אינו אלא ים כחול תחת שמים בהירים. אבל אסור לשכוח את ההיסטוריה הארוכה והעשירה של המחוז. כאן היתה חומת־המגן של אירופה מול אפריקה, וקרבות עקובים־מדם רבים התנהלו במקום הזה. על הצוקים מוכי־הרוחות של סאגרס הניח אנריקו הנווט את התשתית למסעות הגילויים הגדולים.

פורטוגל היא, כמובן, הרבה יותר מארץ תיירות. זוהי ארצם של מגלי־העולם. המסעות החלו במאה ה־15, כאשר בעיות מדיניות וכלכליות גרמו לפורטוגזים להביט מערבה, אל הים. עד אותו זמן היתה ההיסטוריה של פורטוגל דומה לזו של שכניה האירופים. הנסיך אנריקו הנווט (1394־1460), בנו של ז'אן הראשון, היה האיש שנתן את ההשראה לתנועה הגדולה הזאת, אף כי הוא עצמו מעולם לא הפליג מעבר למרוקו. הוא תמך בספנים שלו בהתלהבות ובממון, וזימן יחד מדענים ומלחים כדי שישכללו את אמנות הניווט, המציא את הספינה הנקראת סקנר, הקים בית־ספר לניווט ושלח אניות למסעות בעולם הידוע והלא־ידוע.

הפורטוגזים סקרו בשיטתיות את חופי אפריקה. הם נסעו לברזיל, לסין וליפאן, ואסקו דה גאמה גילה את דרך הים להודו. ההישגים הללו הותירו את רישומם בסגנון ארכיטקטוני אופייני, שילוב דקורטיבי של מוטיבים אקזוטיים ואגדיים הלקוחים מן המסעות לאמריקה ולצפון אפריקה. מגדל בלם שבליסבון הוא דוגמה מובהקת לסגנון זה.

יותר ממאה שנים היתה פורטוגל חוד־החנית של ההתפשטות האירופית, ושלטה באימפריה האירופית הגדולה ביותר, שהשתרעה על פני חמש היבשות. האימפריה הזו באה אל קיצה בשנים 1974־1975.

הפורטוגזים לא הצליחו לגבור על יריביהם הגדולים. בסוף המאה ה־16 כבר ניכרה בפורטוגל השקיעה ההפגנה. פורטוגל התרוששה והתפתחותה התעכבה. ארבעים שנות הדיקטטורה של סלאזר המעידו את הבעייה, ופורטוגזים רבים בחרו להגר. המהפכה של 1974 הביאה חרות חדשה ופתיחות. פורטוגל פנתה לאירופה המודרנית והשאירה מאחוריה את עברה האימפריאלי. בשנת 1986 הצטרפה פורטוגל לקהילה האירופית – התחלה של הרפתקה חדשה, קשה אך מיוחלת.

כיום פורטוגל היא ארץ מסבירה פנים, העושה הכול כדי להנעים את ביקורם של אורחיה, ואלה עוזבים אותה בלב מלא געגועים.

מתוך "אטלס", בטאון "אייר פראנס"

"קוואנטום" של "קטרפילר" המעמיס של שנות האלפיים

מאת ירוחם רביב (רבינוביץ)

כדי לענות על צרכי ההתפתחויות העולמיות בתחום החומר המגמר/הגרוס במחצבות, פיתחה חברת "קטרפילר" סדרה חדשה של כלי העמסה ושינוע – "קוואנטום".

דגמי הסדרה החדשה הוצגו לראשונה בכנס של ענף שינוע האגריגטים בישראל ומספר חברות ישראליות כבר רכשו כלים מסדרה זו, ביניהן מחצבות בית־אלפא ומחצבת "המגרש".

בסדרת ה"קוואנטום" מספר דגמים:

● 960F – במשקל עבודה של 18 טונה, הספק מנוע של 200 כ"ס;

● 970F – במשקל עבודה של 24 טונה, הספק מנוע של 250 כ"ס;

● 980F – במשקל עבודה של 28 טונה, הספק מנוע של 300 כ"ס.

כפות ההעמסה הן מנפח של 3.4 מטרים מעוקבים עד 6 מטרים מעוקבים.

בסדרה החדשה משולבת מערכת שיכוך מתפכבית, המונעת טלטלות הדרך ושפיכת החומר תוך כדי הנסיעה.

כן משולבת כאופציה מערכת שקילה מקומית, החדישה מסוגה בעולם, המאפשרת לשקול תוך כדי עבודה את כמות החומר המועבר למשלוח. מערכת שקילה זו מקילה על העמסת חומר במשקל מותר על גבי משאיות עפר העוברות בכבישי ישראל.

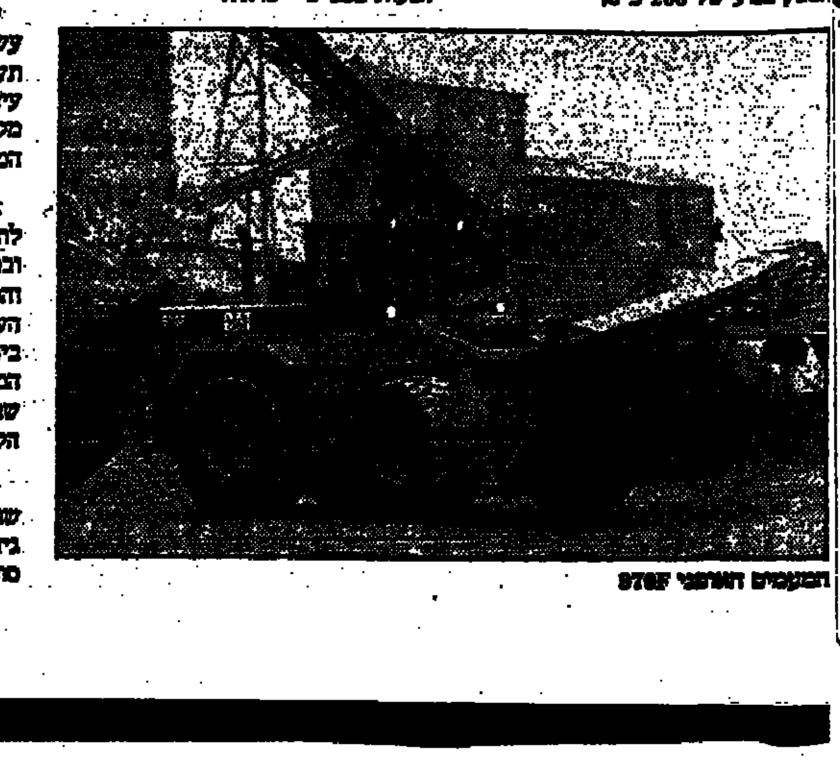

המעמיס האחרון 980F

"פורד מונדיאו" – המכונית הטובה ביותר באירופה

מאת אריה ארד

"פורד מונדיאו" נבחרה ל"מכונית החדשה הטובה באירופה" בתחרות אשר אורגנה על ידי כתב העת "אוטו אקספרס" בבריטניה ועל ידי כתבי־עת אחרים בשבע מדינות באירופה.

ייחודה של התחרות הוא בכך שלקוראי כתבי־העת ניתנה האפשרות להשפיע על ההחלטה הסופית. יותר ממיליון קוראים בריטים, גרמנים, צרפתים, איטלקים, הולנדים, יוונים, טורקים וצ'כים התבקשו לבחור את המכונית המועדפת על ידם מתוך רשימה של 28 מכוניות.

ארבע המכוניות אשר זכו במשאל במספר הקולות הרב ביותר הועמדו במבחנים מאומצים במסלול מירוצאל שבדרום צרפת, ובסיומם הוכתרה "פורד מונדיאו" כאלופת ה"אוטו אקספרס".

הקוראים מכל אחת משמונה המדינות שבהן מופץ "אוטו אקספרס", יחד עם מומחים טכניים, העורכים של כתבי־העת ונהגי מירוץ מקצועיים (שביניהם היה השנה גם מיכאל שומכר) הוליכו על דירוג הזוכים.

"מאזדה" פיתחה משאית מונעת בגז טבעי דחוס

מאת אריה ארד

חברת "מאזדה" הודיעה על סיום שלב פיתוחה של משאית המונעת בגז טבעי דחוס ומשרד התחבורה של יפאן כבר נתן רשיון להפעלתה. בחודש אפריל סיפקה "מאזדה" 11 משאיות כאלה לשלוש חברות מסחריות – איגוד הגז של יפאן, חברת הגז של טוקיו וחברת הגז של אוסאקה. חברות אלה ישכירו את המשאיות בעיקר לחברות של מובילים ויהיה זה השימוש הראשון של משאיות מונעות בגז טבעי על ידי חברות מובילים ביפאן.

המשאיות המונעות בגז מבוססות על משאיות מסדרת T של "מאזדה", בת שתי טונות ("מאזדה טיטאן"), ופותחו בשיתוף עם שתי חברות נוספות, ביניהן חברת הגז של אוסאקה.

מנוע הדיזל של המשאית מדגם T, בן 4.0 הליטרים, הותאם להפעלה בגז. אומנם הספקו המירבי 120 כ"ס, בדיוק כמו בדגם הדיזל, אך המומנט המירבי שלו הוגדל מ־29.0 קג"מ עד 32.2 קג"מ. הודות לשימוש בורר (קטאליזטור) בעל הפעולה המשולשת של "מאזדה", הופחתו במידה ניכרת פליטות תחמוצות החנקן והפחמן הדו־חמצני ממנועי המשאיות המופעלים בגז.

פיתוח משאיות מונעות בגז טבעי על ידי "מאזדה" נעשה בעקבות הפיתוח הקודם של מכונית נוסעים המונעת בגז, שהתבססה על דגם הסטיישן 626.

כלי רכב מונעים בגז טבעי דחוס מייצגים רק צד אחד של המחקר והפיתוח שעורכת "מאזדה" במאמץ לייצר כלי רכב עתידיים, שיונעו בדלק חלופי ויהיו ידידותיים לסביבה. "מאזדה" חוקרת ומפתחת גם חלופות אחרות לרכב מקובל, הכוללות מימן בעל בעירה נקייה, רכב חשמלי, שימוש במתאנול (כוהל מתילי תעשייתי) כדלק ומנועים רב־דלקיים.

המשאיות המופעלות בגז טבעי הן בעלות טווח פעולה גדול מכל המשאיות המופעלות בגז הנמצאות כיום בשימוש ביפאן. קיבולו העצום של מיכל הדלק של המשאית מדגם T מביא לכך שטווח השיוט של המשאית עולה על 650 ק"מ למיכל מלא, במהירות קבועה של 60 קמ"ש.

המשאית המופעלת בגז נושאת בקרבה חמישה מיכלי גז טבעי – שלושה בין תא הנהג לבין ארגז המטען ושניים מחוץ לשלדה. מיכלי הגז הטבעי עשויים מחומר פלאסטי מחוזק מסיבים, או מפלדה וקיבולתם 74 ממ"ע בהתאמה.

בעולם מופעלים כיום כמיליון כלי רכב המונעים בגז טבעי דחוס, אך עקב טווחם הקצר והיעדר מספר מספיק של תחנות־תדלוק – לא נעשה בהם שימוש רב ביפאן. רק כ־120 כלי רכב מונעים בגז טבעי יוצרו ביפן עד סוף 1993, אך צופים שקצב הייצור יגבר השנה בגלל הדאגה המתמידה לנושאי הסביבה.

באופן כללי דומים ביצועי הנהיגה של כלי רכב מונעים בגז טבעי לאלו של רכב מקובל בעל מנוע בנזין או דיזל. הגז הטבעי הוא בעיקרו מתאן, ובעידונו יוצרת מעט פחמן דו־חמצני, יחסית לבנזין ולסולר, והגז הנפלט ממנו חופשי מגפרית, עובדה העושה אותו לדלק חלופי מבטיח לצורך שימוש בעתיד.

הצבא הבריטי השקיע 140 מיליון לי"ש בפיתוח ציוד גישור חדיש, היבי.אר. 90, על־פי הזוזה שבו זכתה חברת "ויקרס/מרקוני" מקבוצת "ויקרס/דייס". בתצלום למעלה עובר נגמ"ש מדגם "ווריור" על פני גשר באורך 32 מטרים, המוקם בעשרים דקות ואף פחות. למטה: חלקי גשר עתידי, שאורכו יהיה 56 מטרים, עוברים מבחני נשיאה. "ויקרס/מרקוני" פיתחה משפחה שלמה של גשרי־כער באורכים של 13.5 מטרים, 26 מטרים, 32 מטרים ו־56 מטרים. להקמת גשר מן הסוג הזה בתנאי קרב דרושים רבע משבוע האדם ושליש מהזמן שהיו דרושים להקמת גשרים אלה בציוד הקיים. (אריה ארד)

חדש בתיירות

מאת זאב פרי

מורי דרך לסיורי מדבר

קורס ראשון של מורי דרך לסיורי מדבר, שנמשך כשנה, נסתיים בשבוע שעבר בבאר־שבע. בקורס השתתפו כ־50 חניכים ולאור הביקוש הגדול ייפתח כבר השבוע מחזור לימודים שני.

הקורס מכשיר מורי דרך לאזורי הנגב ומדבר יהודה, והוא מאורגן על־ידי משרד התיירות והמנהלה לפיתוח התיירות בנגב, יחד עם בית הספר הממשלתי לתיירות ובסיוע הסוכנות היהודית.

מורי הדרך המסיימים את הקורס מקבלים רשיונות ממשלתיים להדרכת סיורי מדבר בישראל.

הקיץ הזה – "חם באוויר"

במתחם איילון, סמוך למגדל לטרון, עומד לקום בקיץ קומפלקס תיירותי גדול אשר אמור לשרת את באי פסטיבל הבדורים הפורחים "חם באוויר", אשר ייפתח ב־5 ביולי ויימשך ארבעה ימים.

באירוע עתידים להשתתף כ־100 טייסי כדורים פורחים והמארגנים מקווים, כי למקום יגיעו כ־250,000 מבקרים, כדי לצפות בהפרחת הכדורים.

באתר הזמני שיוקם יהיו שלוש מסעדות ענק, 15 מזנונים, מרכז תקשורת, דוכני מכירה וביתנים שונים, וגם מגדל פיקוח שיפקח על טיסת הכדורים. את איזור המראת הכדורים הפורחים תקיף טיילת, שממנה יוכלו המבקרים לצפות בהטסה.

גידול בקניות תיירים בארץ

גידול של כ־36 אחוזים בהיקף הקניות של תיירים בישראל נרשם ברבעון הראשון של 1994, בהשוואה לרבעון המקביל ב־1993 – כך עולה מסיכום נתוני חברת כרטיסי האשראי "דיינרס קלוב". בהשוואה ל־1992 מדובר בעלייה של יותר מ־50 אחוז.

על־פי נתוני החברה, מוזרה הממוצע של קנייה אחת שמבצע תייר בישראל מגיע לכ־600 ש"ח.

אזורים ללא עישון ב"רויאל ביץ'"

שתי קומות – 9 ו־10 – במלון "רויאל ביץ'" החדש באילת יהיו קומות "ללא עישון". מנכ"ל המלון ליאור רביב הבהיר: "בעקבות ריבוי האורחים המבקשים להתארח בחדרים הנקיים להלוטין מריח סיגריות, החלטנו להקצות שתי קומות שלמות ללא מעשנים".

בכל האגפים הציבוריים של המלון יוקצו אזורים מיוחדים, שבהם יימנע העישון. גם באזורי העבודה של המלון – במשרדים ובמחלקות השונות – ייאסר העישון.

"מוריה" משווקת בדרום אמריקה

רשת מלונות "מוריה" הקדישה באחרונה מאמץ רב לקידום מכירות בדרום אמריקה. עודד מרקס, מנהל המכירות של הרשת, שהה באחרונה חודש ימים בדרום אמריקה ונפגש עם סוכני נסיעות בסנטיגו, בואנוס איירס, סאן פאולו וריו־דה־ז'אניירו.

רשת "מוריה" עושה בשנים האחרונות מאמץ שיווקי רציני, הנושא פירות בדרום אמריקה. כבר היום מהווה התיירות הדרום־אמריקאית כ־10 – 15 אחוזים מסך לינות התיירים ברשת.

"אייר פראנס" מחזקת נוכחותה בדרום אמריקה

מאת יפה אברמוביץ

החל מראשית חודש אפריל כל טיסות "אייר פראנס" לדרום אמריקה מבוצעות במטוסי "איירבס" A340

ל"אייר פראנס" 11 יעדים בדרום אמריקה: בואנוס איירס, קאראקאס, לימה, ריו דה ז'אנירו, מקסיקו סיטי, מונטבידאו, סנטיאגו, סאו פאולו, בוגוטה, קיין, רסיפה.

סה"כ 34 טיסות שבועיות – 16 מתוכן ישירות, ללא חניית ביניים.

ב־27 במרץ הפעילה "אייר פראנס" ארבע טיסות שבועיות נוספות בקו תל אביב – פאריס. טיסות צהריים היוצאות מתל־אביב בשעה 16.35 נוחתות בזמן המתאים לעלות על טיסות ההמשך לדרום אמריקה, אשר רובן יוצאות בשעות הערב המאוחרות.

לדוגמה: נוסע מתל־אביב הרוצה להגיע לבואנוס איירס שבארגנטינה יוצא מתל־אביב בשעה 16.35, עולה לטיסת ההמשך בפאריס בשעה 22.40 ונוחת בבואנוס איירס למחרת בבוקר בשעה 7.35. הטיסה הישירה מפאריס, ללא חניית ביניים, נמשכת 13 שעות ו־55 דקות.

פאריס – סיאול ללא חניית ביניים

במסגרת היערכות מחדש ושיפור השירות, החליטה חברת "אייר פראנס" להגדיל את מספר הטיסות הישירות ליעדים רחוקים, ללא חניית ביניים, ואת תדירותן. לשם כך נוספו לצי המטוסים שלה בשנה האחרונה שבעה מטוסי A340, המסוגלים לגמוא את המרחקים הגדולים ללא חניית ביניים.

טיסת "אייר פראנס", שמספרה AF268, יוצאת מפאריס בימים רביעי ושישי בשעה 12.45 ונוחתת בסיאול למחרת בבוקר בשעה 9.05.

משך הטיסה 13 שעות ו־20 דקות.

המטוס חוזר מסיאול בימים חמישי ושבת.

صكنا من الاحمل

صكنا من الاهل

"הכלב נשך אותי, אז הלכתי הביתה, הבאתי סכין וערפתי את הראש שלו"

ולדימיר פסחוב, עולה מחבר העמים תושב חדרה, לא הסתפק בכך אלא דקר גם את בעל הכלב בפניו והסביר: הייתי שיכור מוודקה

מאת אודי עודן

"הכלב קפץ עלי ונשך אותי. אז הלכתי הביתה, הבאתי סכין וערפתי את ראשו", הסביר ולדימיר פסחוב (38) מחדרה לחוקרי המשטרה, לאחר שערף על פי החשד את ראשו של כלב שנאוצר גדול השייך לשכנו. לטענת השכן בעל הכלב, ליאור מורי (25), לאחר שפסחוב ערף את ראשו של הכלב, הוא התנפל גם עליו עם הסכין וחתך אותו מעל עינו השמאלית.

המקרה היה שלשום בערב בשכונת הפרחים בחדרה. מורי, בעל הכלב, סיפר כי: "הכלב, ששמו גורי, נמצא אצלי כבר שנתיים. הוא היה כלב חביב שלא התנפל על אנשים. אתמול בערב הלכתי להשקות את העצים בחצר האחורית, שם קשור הכלב למלונה. תמיד הוא היה שמח לקראתי כשבאתי. אבל הפעם רק שמעתי קול משונה יוצא ממנו. התקרבתי וראיתי את האיש הזה שוכב על הכלב. שאלתי אותו 'מה אתה עושה פה?', ואז הוא שלף סכין, והתנפל עלי ודקר אותי בפנים.

"הוא היה שיכור לגמרי ומלא דם. הבנתי שזהו הדם של גורי. הראש שלו היה חתוך לגמרי. הוא היה מת. קפצתי והוצאתי מהאיש את הסכין ואז השכן שלי, קצין משטרה בשם ישראל ג'יבלי, הגיע, לקח את הסכין וקרא למשטרה. גיסי לקח את הכלב וקבר אותו.

"אני כבר ראיתי שחור בעיניים, לא ישנתי כל הלילה. אני לא יכול להירגע ממה שקרה. האיש הזה ביצע רצח מתועב. לשכונה הזאת הוא כבר לא ייכנס. יש עליו אות קין, והאנשים כאן יגמרו אותו, הרי מחר הוא יכול לרצוח ילד שיילך ברחוב", סיפר בעל הכלב.

בעקבות המקרה אמר היום ליאור מורי לקבל כלב אימתני מגזע רוטווילר, "כדי שאיש כבר לא יעז להתקרב אליו", לדבריו.

אתמול הובא החשוד פסחוב, עולה חדש מחבר העמים, בפני שופטת השלום בחדרה, מיכל גרי וילבר. המשטרה ביקשה לשלוח אותו להסתכלות נפשית, אך השופטת הסתפקה בהארכת מעצרו בחמישה ימים. בתשובה לשאלתה אמר החשוד: "שתיתי וודקה והייתי שיכור". פסחוב הוחשד בתקיפת אדם, בגרימת חבלה ובפגיעה בבעל חיים.

אתי אלטמן, פעילת עמותת "תנו לחיות לחיות", אמרה בתגובה: "אני המומה. אם בתי המשפט ימשיכו להיות סלחניים ולא יחמירו בעונשיהם של מתעללים בבעלי חיים, יקרה מה שקרה עם הכלב בחדרה. יש חוק חדש שגוזר עונש מירבי של שלוש שנות מאסר. מי שמסוגל לחתוך ראש של כלב, מסוגל לעשות כך גם לבני אדם. המקרה של פציעת האנשים ברחבה אוויר בתל אביב, לאחר צליפות בחתולים, מוכיח את זה".

כמו בכל שנה, גם בליל בעומר הנוכחי הצבר שומרים באתרי בנייה בערים הגדולות כדי למנוע מילדים לגנוב קורות עץ עבור המדורות. בתמונה, הבנות בירושלים (צילום: יצחק הררי)

עימותים בעיריית חיפה:

עובדי העירייה הודיעו שלא ישתפו פעולה עם ראש המינהל לתפעול

מאת יוסי ליבוביץ

ראש עיריית חיפה, עמרם מצנע, נכנס באחרונה לעימותים עם ארגון עובדי העירייה העומד בראשו עזרא קובי. קובי הודיע למצנע, כי העובדים לא ישתפו פעולה כלל עם ראש המינהל לתפעול החדש, שמצנע עומד למנות בקרוב.

מדובר במשרה חדשה היא תא"ש – כמו כל המשרות הבכירות בעיריית חיפה בתקופת מצנע – על ידי אל"מ במילואים. במכרז שבו השתתפו 44 מועמדים עלו לשלב הגמר שלושה, כולם אל"מ במיל'.

ארגון העובדים הודיע שהוא מתרים את המכרז, בטענה שהמכרז תפור על מידותיו של מקורב למצנע. ראש העירייה אמר בתגובה, כי אילו היה לו מועמד מועדף, הוא היה ממנה אותו ללא מכרז מכיוון שלמשרה זו אין כל צורך במכרז.

עזרא קובי: "כאשר מצנע מבקש ממני לעזור לפיטוריהם של 100 מעובדי העירייה, שרובם משתכרים בין 2,000 ל-3,000 ש"ח לחודש, אני חושב שלא יקרה שום אסון אם ראש המינהל לתפעול ייבחר בעוד שנה. עיריית חיפה תיפקדה יפה מאוד גם בהרכבה הנוכחי, ולא יזיק לחסוך קצת כסף".

פרשת זלינגר

במקרה אחר הגיע מצנע להסכם עם ראש אגף החשבות בעירייה, מיכאל זלינגר, לפיו הוא יפרוש מרצון מהעבודה בסוף שנה זו. במהלך אסיפת עובדים, בנוכחות מצנע, תקף יו"ר ארגון עובדי העירייה את מצנע על כך שאינו מגבה את עובדי העירייה. שני חברי מועצת עיריית חיפה, אבי גולדהמר מהליכוד ויהודית נאות ממרצ, ניהלו מסע להדחת זלינגר מעבודתו בעירייה בטענה שהוא היה מעורב במעשים לא כשרים הקשורים בעבודתו בעירייה.

היועץ המשפטי של העירייה בדק את התלונות, ובהתייעצות עם נציג של היועץ המשפטי לממשלה החליט שאין ממש בטענות נגד זלינגר. גולדהמר ונאות הודיעו למצנע כי בכוונתם לערער על ההחלטה. עזרא קובי אמר, שבמקום לתת גיבוי לעובדי העירייה "שהוקיעו את דמו במשך שנתיים", הוא הגיע עמו להסכם פרישה מרצון אך ורק כדי לרצות את שני חברי המועצה שנמצאים כיום בקואליציה העירונית.

במקרה כזה, אמר קובי, מצנע צריך לקחת דוגמה מראש העירייה לשעבר אריה גוראל, שידע בכל מקרה לתת גיבוי לעובדי העירייה. קובי הוסיף, שההסכם הפשרה אינו מקובל על ארגון העובדים, ואם זלינגר ירצה להישאר בעירייה, ארגון העובדים יעניק לו את כל הגיבוי שירצה.

פוטרה כי לא באה לעבודה בחצאית מיני

(ש.) - "מותק, אם את לא רוצה ללבוש מיני, אין לך מה לעשות פה יותר". כך אמר מנהל סניף בית הקפה "תגובה'לה" בקניון לב אשדוד למירי כהן, בת 20, שעבדה אצלו כמלצרית.

"לא חשבתי שמלצריות צריכות ללבוש רק חצאיות מיני", סיפרה כהן. "הגעתי לעבודה במכנסי ג'ינס, וכעבור יום פוטרתי כי לא הסכמתי לעבוד בחצאית מיני".

לאחר שפנתה לסניף נעמ"ת באשדוד וסיפרה שם על הסיבה לפיטוריה, התקשר אליה המעסיק ואמר לה שהיא יכולה לחזור לעבודה, אך עליה לבוא לבושה בחצאית שאורכה לא יעבור את הברכיים.

אולם כהן החליטה: "אני לא חוזרת לעבודה שם, לא עם חצאית מיני ולא עם חצאית עד הברכיים. האחפש מקום שבו יקבלו אותי גם עם מכנסיים".

כ־100 אלף חגגו בקבר שמעון בר יוחאי במירון

מאת שמעון וייס

יותר ממאה אלף חוגגים השתתפו אתמול בחגיגות ל"ג בעומר וההילולה הגדולה ליד קברו של רבי שמעון בר יוחאי במירון. לא פחות מאלף שוטרים, אנשי מג"ב ומשא"ז אבטחו את האתר.

במהלך יום החגיגות הגיעו למקום פוליטיקאים רבים, בעיקר ח"כים מהימין, בנימין נתניהו, אריאל שרון ואחרים. דווקא הייצוג הממשלתי הקואליציוני היה מועט מאוד, והבולט שר הדתות במשרה מלאה. יוצגה הממשלה על ידי מנכ"ל משרד הדתות ואנשי המשרד.

באחת בצהריים יצאה מבית אבו בעיר העתיקה בצפת התהלוכה המסורתית, שנערכת זו השנה ה-151. בראשה צעדו הרב הראשי לישראל, ישראל לאו, ראש עיריית צפת, משה חניה ורבני העיר, ונציגי שגרירות צרפת. כתוצאה מעומס התנועה נפגע במהלך היום מספר כבישים המובילים לאתר החגיגות התנועה הוקצתה לכבישים אחרים באיזור.

חוף פולג, תל־ברוך וצ'רלס כלור – אסורים לרחצה

(ש.) - חוף פולג בנתניה, חוף תל ברוך בצפון תל אביב וחוף צ'ארלס כלור בדרום תל אביב נמצאו אסורים לרחצה, לאחר בדיקה שערכו צוותים של משרד הבריאות השבוע.

חוף פולג נאסר לרחצה בגלל הזרמת שפכים מרעננה באמצעות נחל פולג; חוף תל ברוך – בגלל הזרמת עודפי ביוב ליבו; ובחוף צ'ארלס כלור נתגלתה הזרמת שפכים.

משרד הבריאות בדק 58 חופי רחצה מתוך 102 החופים המאושרים לרחצה. מהממצאים עולה, כי רוב החופים טובים לרחצה, וריכוז הכוליפורמים ב־100 מיליליטר מים לא עלה בהם על 100.

חצי שנת מאסר בפועל לבעל סוסה שהתעלל בה עד מוות

(ש.) - תושב תל אביב, קובי כהן (39), הורשע אתמול בהתעללות אכזרית בסוסתו ובעבירות רכוש, ונידון לשישה חודשי מאסר בפועל.

כהן, שקנה את הסוסה בזול בגלל מצבה הגופני הירוד, לא טרח לטפל בה ולתת לה מזון בכמות סבירה או להעניק לה את הטיפול הרפואי הנדרש. באפריל '92 הוביל כהן בסוסתו באכזריות, ומצבה היה בה קשה ומזעזע עד שהיה צורך להמיתה על ידי וטרינר.

התביעה תבעה לגזור עליו מאסר בפועל גם בגין הרשעתו בהתעללות בסוסה, בנוסף להרשעתו בעבירות רכוש. פרקליטו טען, כי כהן מתנהג בצורה משונה בגלל הלם קרב בו לקה במהלך שירותו הצבאי.

השופטת נירה לידסקי קבעה בגזר הדין, כי אדם שמתעלל בחיה וגורם לה נזק שבעקבותיו לא היה מנוס אלא להמיתה, "כמוהו כמי שרוח אנוש אינה מפעמת בו ואין בו ולו מידה קטנה של רגש ורחמים כלפי התלוי בו הנזקק לעזרתו".

השופטת התחשבה בכך שזו הרשעה ראשונה של כהן בעבירה מסוג זה ובכך שחלפו כשנתיים ממועד ביצוע העבירה, והסתפקה בעונש של יומיים מאסר בפועל ושלושה חודשים על תנאי, אולם בגין הרשעתו בעבירות רכוש החליטה השופטת להפעיל נגד הנאשם מאסר מותנה של שישה חודשים שהיה תלוי ועומד נגדו.

8 נחשי צפע ארסיים נתגלו ברחוב באשדוד

מאת דורון שרם

שמונה נחשי צפע ארץ־ישראלי ארסיים נתגלו שלשום בתוך קופסה ברחוב ראשי באשדוד.

עובר אורח שגילה את הקופסה מוסתרת מאחורי שיח, העביר את הנחשים למשטרת אשקלון. השוטרים הזעיקו את פקחי רשות שמורות הטבע ומסרו להם את הנחשים.

הנחשים, שאורכם בין 80 ל־120 ס"מ, היו ארוזים בתוך בקבוקי פלסטיק של שתייה קלה שנוקבו בקצותיהם ונסגרו בצורה מקצועית.

בנאי נפל מפיגום בקומה 10 ונהרג

מאת אמיר רוזנבלית

בתאונת עבודה שאירעה במלון "היאט", ההולך ונבנה בים־המלח בסדום, נהרג אתמול הבנאי אליעזר יושביץ, בן 44, תושב באר שבע.

סמוך לשעה 10 בבוקר עלה יושביץ על פיגום בקומה העשירית של המבנה. לפתע נעקר הפיגום ממקומו והתמוטט. יושביץ איבד את שיווי משקלו, נפל מהקומה העשירית ונהרג במקום.

כתב אישום יוגש היום נגד 2 החשודים בהאזנות סתר לבכירים ב'ידיעות' ו'מעריב'

מאת אלי ברנר

כתב אישום יוגש היום לבית המשפט המחוזי בתל־אביב נגד רפי פרידן ויעקב צור, בעלי חברת החקירות אג"ם, העצורים זה מספר שבועות בחשד שביצעו האזנות סתר לאישים שונים, בהם בעלים ומנהלים בכירים בשני עיתוני הערב הגדולים.

מפכ"ל משטרה רפי פלד אישר אתמול, כי היום יוגש כתב אישום. היום יובאו השניים לבית המשפט להארכת מעצרם. בפרשה מעורבים שני חשודים נוספים, עובדים שכירים בחברת אג"ם, שנעצרו ושוחררו בערבות. גם נגדם יוגשו כתבי אישום.

המפכ"ל פלד ציין אתמול, בפגישת פרידה מתא כתבי המשטרה בתל־אביב, כי לשני החשודים, פרידן וצור, יש הרבה מה לאבד וקשה להוציא מהם את זהות מזמיני ההאזנות. הטיפול בפרשה הוא מקצועי כשהמטרה להגיע למזמיני ההאזנות. זאת חקירה לא פשוטה, הנפשות הפועלות הן אגוז לא קל, וזהות המזמין היא הגורם החשוב בחקירה והמטרה העיקרית.

המשטרה, אמר פלד, תמקד באיתור המזמין הבכיר ביותר. פלד הסביר, כי תיק החקירה הועבר מהיחידה המרכזית במחוז תל־אביב ליחידה הארצית לחקירות פשעים, כדי לאפשר חקירה ביתר אורך רוח ומקצועיות.

10 שנות מאסר לתושב טירה שניסה לרצוח את אשתו

(ש.) - עשר שנות מאסר בפועל נגזרו אתמול בביהמ"ש המחוזי בתל אביב על תושב טירה, שניסה לרצוח את אשתו בדקירות. ב־13 בינואר השנה, נטען בכתב האישום, התנפל הנאשם, אברהים פרילה (32) על אשתו כשבידיו שני סכינים. סכין אחת הוא נעץ בעורפה, ובסכין השנייה הוא דקר אותה לאורך הסנטר, בקדמת הצוואר, מעל החזה ועל זרוע ידה.

במהלך המשפט התברר, כי ביום האירוע הגיע הנאשם לבקר את ילדיו ואז נתקל בדלת נעולה. הוא פנה למשטרה, ולאחר התערבותה הסכימה אשתו להתיר לו להיכנס לדירה. אז, במהלך שהייתו בדירה, הוא דקר אותה ונמלט. למזלה, התעקמו להבי שני הסכינים ולכן לא הצליח בעלה לרצוח אותה.

הודעה
על הצעה מיוחדת
של יחידות השתתפות

"לאומי פיא" חברה לניהול קרנות נאמנות בע"מ
מציעה על פי תשקיפי הקרנות המפורטות להלן
את יחידותיהן במחירן היסודי בתוספת 0.25% שער הוספה
וזאת לכל תמורה כספית החל מ-1.5.94 ועד 2.6.94

פיא יהלום פיא גביש פיא אור פיא תנופה

קבלת הזמנות בקרנות פיא יהלום עד השעה 13:00,
פיא גביש, פיא תנופה ופיא אור עד השעה 11:00.

המנהל: "לאומי-פיא" חברה לניהול קרנות נאמנות בע"מ.
הנאמן: קסלמן וקסלמן חברה לנאמנויות (1971) בע"מ.

קרנות נאמנות לאומי פיא

הודעה
על הצעה מיוחדת של יחידות השתתפות

פסגות

ניתנת בזאת הודעה על הצעה מיוחדת של היחידות בקרנות הנאמנות המפורטות להלן בהתאם לתשקיפי קרנות אלה. וזאת לכל תמורה כספית החל מ-1.5.94 ועד 2.6.94 שעה 11:00*.

פסגות גמיש פסגות לימיט*
פסגות יציב פסגות מט"ח

היחידות מוצעות במחירן היסודי בתוספת 0.25% שער הוספה.

★ קבלת הזמנות בקרן הנ"ל עד השעה 13:00.

המנהל: פסגות מנהלי קרנות נאמנות-לאומי אגוד בע"מ
הנאמן: קסלמן וקסלמן חברה לנאמנויות (1971) בע"מ

נהג! קח חייל בדרך הביתה

חברת החשמל לישראל בע"מ

חי"ג חשמל – שירות טלפוני
להודעות על תקלות
24 שעות ביממה

ירושלים	02-580666
תל־אביב	03-5633777
חיפה	04-647777
אילת	07-372191
אשדוד	08-511688
אשקלון	07-770088
אריאל	03-9366345
	03-9366346
	03-9366347
באר־שבע	057-462666
בית שמש	02-911669
טבריה	06-792275
חדרה	06-223133
כרמיאל	04-881731
נהריה	04-933555
נתניה	09-602988
עפולה	06-423333
פתח־תקוה	03-9394488
צפת	06-970211
ראשון־לציון	03-9632488
רחובות	08-371388
רמלה	08-221313
רעננה	09-906188

ב"ה

זמני הדלקת נרות
י"ט באייר תשנ"ד
פרשת אמור

כניסה		יציאה	
ירושלים	6.39	ירושלים	7.56
תל־אביב	6.57	תל־אביב	7.54
חיפה	6.51	חיפה	7.58

הסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל
המכון היהודי־ערבי

المعهد اليهودي - العربي
التابع للهستدروت
في بيت بيرل

הזמנה למפגש האביב בסימן "עת לשלום"

הננו מזמינים את הציבור היהודי הערבי להשתתף במפגש האביב המסורתי שיערך בחסות

מזכ"ל ההסתדרות הח' חיים הברפלד

המפגש יתקיים על מדשאות בית־ברל שליד המכון היהודי־ערבי בבית־ברל, ביום האחד במאי, ב' באייר, בשעה 14.30 אחה"צ.
במפגש יחולקו פרסי הדרקים לשלום מטעם המועצה ההסתדרותית לדרקים, שלום ושוויון.

בשמחה להשתתפותכם

המכון היהודי־ערבי שליד ההסתדרות בבית־ברל | המועצה ההסתדרותית לדרקים, שלום ושוויון

הקרן למען בטחון ישראל

פינה חמה ללב"י

אין לי ארץ אחרת
אירוע חגיגי מיוחד לכבוד יום ירושלים

יום שלישי כ"ב אייר, 3 במאי בשעה 21.00 בתיאטרון ירושלים.
בתכנית האמנותית: דוד דאור, קורין אלאל, תזמורת צה"ל בניצוחו של זיקו גרציאני, מאיר בנאי, להקה צבאית, שלמה גרוניך ולהקת שבא, אריאל זילבר ומיקי קם.
המופע יצולם ע"י "טלעד" וישודר בערוץ 2 החדש ביום ירושלים.
כרטיסים: "בימות" - טל. 02-240896
קלעים -טל. 02-256869
כל ההכנסות קודש לקרן לב"י.

היום יותר מתמיד - תן לבך ללב"י

קרן לב"י: רח' ד' נורדאו 17, הקריה, תל-אביב 61734
טל. 03-5695610 ,6975183

לחברינו
רחל וזאב פזמוני
ברכות מזל־טוב לנישואי הבת
לילי עב"ל ליאור
בית "דבר"

לחברנו
הובר משה
יו"ד הוועד הארצי
של גימלאי לשכת המס
לרגל קבלת יקיר ההסתדרות בתל־אביב
איחולים לבביים
והמשך עבודה פורה
הוועד הארצי
של גימלאי לשכת המס

מודעות
בהטבות הגדולות ביותר!!
177-022-29 29

בין יוהאנסבורג ליריחו

שלמה גינוסר

הם הלילה מרימים עורכי הטלוויזיה לסלון הביתי שלנו את המראות מדרום אפריקה בתערובת מטורפת של טירור ותרוה. דגל ישן יורד, דגל חדש עולה. מכאן דמעות של שמחה, ומכאן חיזרון זעם ואגרופים קמוצים של הבאוזים בקש המתקפל במהירות אל ההיסטוריה. שלא תהיה לכם טעות. ביום שבו ינופו דגלי אש"ף על בנייני הממשל האוטונומי בעזה וביריחו, הטלוויזיה העולמית תחזור לעבוד שעות נוספות.

מראות החורזה האחרון (הלוואי שבלי טרור) שוב יציפו את המסכים בבתי הכפר התקשורתי הגלובלי. נראה שם מרים אחרים ודגלים אחרים ו"בלייזרים" אמריקאים נושאי גייסות של משטרה פלסטינית. ערפאת ינשק את הדגל ואולי גם את אדמת יריחו ויגיד כמה מילים על מדינת פלסטין שאוזניים שלנו לא מוכנות עוד לשמוע. אבל כך זה יהיה.

המאה ה־20 הולכת ונאספת אל קדמותיה בתחושה של מהפך היסטורי בקנה־מידה עולמי. קריסת האימפריה הקומוניסטית, העידן החדש בדרום אפריקה ואולי גם ראשיתה של תקופה חדשה במזרח התיכון המיוסר. אין מהפכים רכים. ההרדות יעברו בנקל גם את מחסום שנת ה־2000. אבל צילן של המלחמות בכל זאת הולך ומתגמד.

בריחה גרועה

אנחנו קוראים לרבין להכין מכתב התפטרות, לך לממשלה שלנו, כי הוא יעבור לאופוזיציה על המעשים שלה. על הכרוז הזה היו יכולות לחתום ביד קלה תנועות "כך" ו"כהנא חי", גם "צומת" ו"מולדת" ואפילו הליכוד. אבל הכרוז הזה פורסם על־ידי החמאס בעקבות הרצח של תרום שחר סימני. להבדיל אלף אלפי הבדלות ועוד אלף אלפי הבדלות – המוטיבציה היא אחת: לראות סוף־סוף את מסירה של הממשלה המבקשת לשים קץ לסכסוך. לפחות בעיני החמאס, רבין הוא לא בוגד. אל תצחיקו אותנו, כי זה מאב.

ריצ'ארד ההיסטורי

במותו ציווה ניקסון את החיים להיסטוריונים. אין ספק שאישיותו המורכבת תשמש מקור לא אכזב לענף, רק ככל שיהיה, הקרוי "פסיכו־היסטוריה". כבר בחייו, אבל אחרי התפטרותו בנסיבות המבישות הידועות, ראו אור כמה מחקרים המחטטים בנבכי נפשו של האיש, ביניהם "דיוקן פסיכיאטורי של הנשיא ניקסון" שפורסם ב־1973.

האם היית קונה ניקסון משומש מפסיכו־היסטוריון? כנראה, כפי שהיית קונה את מחקרו של פרויד (בשיתוף עם הדיפלומט האמריקאי בוליט) על וודרו וילסון, את ספרו של קלינג על "הנירוזות של קיסרי רומי", או, להבדיל, את המחקרים הפסיכו־היסטוריים על היטלר, סטאלין ומאו. כלומר, רק בקונטקסט ההיסטורי הרחב.

מבחינה זאת, להיסטוריונים של העתיד יהיה קל יותר להתמודד עם הטענות הקשות המוטחות כיום נגד הפסיכו־היסטוריונים המבקשים להתייחס לתקופת נפוליאון, למשל. בידי ההיסטוריונים בעתיד יהיו ניתוחים קצת יותר מהימנים מבחינה מדעית על דיוקנם הנפשי של אישים ששינו את פני ההיסטוריה במאה האחרונה. ניתוחים שנעשו בזמן אמת על־ידי אנשי מקצוע. ככל שרמתם, מיומנותם ומהימנותם של מחקרים אלה יהיו גבוהות יותר, כך ייקל על ההיסטוריונים להבין ולהסביר תהליכים היסטוריים לא כהתרחשות בלתי נמנעת, אלא גם כפועל יוצא מאישיותם המורכבת של דמויות כמו ניקסון שהפינג־פונג הסיני ופרשת ווטרגייט היו אצלו שני מותגים של נפש אחת.

זבלנים

כמויות הגועל־נפש שאתה נאלץ לגייס מול הדרשות והגידופים המתעופפים בחלל אולם המליאה וחדרי הוועדות של הכנסת מקבלות אט־אט אפקט של גלולות אנטיביוטיקה. הגועל הולך ונחלש ואתה ניצב חסר־אונים ונטול־חיסון מול ההשתוללות המילולית של הזבלנים המסטולים למיניהם.

בכן שעיקר הזיבולים המצחינים נשפך מפיותיהם של חברי כנסת שלא היית בוחר בהם כחברותא לתה של מנחה. אבל הצרה היא שהם משמשים קפירייטרים פעילים בשיווקה התוקפני של תרמית התרבות הפרלמנטרית הישראלית. הבעיה היא לא בהשתלחות המילולית הזאת בין כתלי הכנסת, אלא בתרגומה לשפת הרחוב שהיא הרבה יותר אלימה והרבה פחות עמידה בפני הפיתוי לעבור את גבולות הטינופת המילולית אל הכוחניות הפיזית.

מכאן ועד לפליטת הכדור הראשון, הדרך הרבה יותר קצרה משניתן לשער.

עיתון זה לא כביש

איך שלא יפסוק בג"ץ בפרשת עתירתם של עורכי־הדין אמנון גלברט ויואל שמלה נגד המשך חברותו של השופט זועבי בוועדת החקירה לעניין הטבח בחברון, ברור כבר שהעניין יותיר משקעים של מבוכה.

שופטים הם רק בני־אדם (בהשוואה לבני תמותה רגילים שהם בקושי בני־אדם) ואפילו הם מועדים למעידות פה ושם. על אחת כמה וכמה סתם פרקליטים, עם כל הכבוד למקצוען.

השופט זועבי טעה כאשר הסכים ליצור קשר עם כתבת "מעריב", בוודאי בנושא בה רגיש שהוא נוטל חלק חשוב בחקירתו. גם התרגשותו וגאוותו המוצדקות על היבחרו, כערבי, לכהן בוועדת החקירה אינן מצדיקות מעידה כזאת. אם אכן אמר מה ש"מעריב" טוען שאמר על המתנחלים ב"צד האכזרי בשטחים" (והוא מכחיש זאת מכל וכל), טעה זועבי טעות כפולה ומכופלת. וטעו גם שני הפרקליטים שנחפזו להגיש את עתירתם לבג"ץ על סמך כתבה בעיתון והעמידו את שופטי בג"ץ בפני ברירה מביכה: להאמין לשופט זועבי או להאמין לעיתון.

נראה כי האמירה האמיצה ביותר עד כה היתה של השופט מישאל חשין, שהתייחס לקביעתו של הנשיא שמגר אשר הביע את אמונו בשיפוטו האובייקטיבי של זועבי. "דעתו (של שמגר) מקובלת עלינו, אבל לא אימנו זאת עם האמירה הספציפית של זועבי", אמר חשין.

כיוון שמטעמים של אתיקה מקצועית נראה ש"מעריב" מנוע מחשיפת המידע המסקרן ביותר (האם המשפט על אכזריותם של המתנחלים יצא או לא יצא מפיו של השופט זועבי), דומה שהספק הזה יבטיח את המשך חברותו של השופט מנצרת בוועדת החקירה. דבר אחד ברור מעל לכל ספק. בניגוד למה שמשתמע משרד התחבורה לנהגים על כבישים סואנים, רצוי מאוד ששופטים יהיו גם צודקים וגם חכמים.

צעירים ואווירודינמיים

כשאלוהים רוצה – גם מטאטא יורה. רובה אוויר הוא לא מטאטא. לא צריך אלוהים. מספיק ילד. אבל פרקליטו של אחד מעצורי הפרשה הביזארית של רובה האוויר טוען השבוע מול מצלמות הטלוויזיה של "ערוץ 1", שרובה אוויר הוא לא נשק במובנו המשפטי של המילה. אני מקווה שבית המשפט יתייחס ברצינות הראויה לטענה זאת. גם מכונית איננה נשק, בוודאי לא במובן המשפטי של המילה. מה זה חשוב שנהגים בריונים משתמשים בה כדי להרוג בני־אדם? גם אבנים וסכינים מיותר להזהיר את הציבור בימים אלה.

אפילו עורכי־דין נשארים עורכי־דין, גם אם מטיעוניהם – כדורים פורחים באוויר – אפשר למות מצחוק. ■

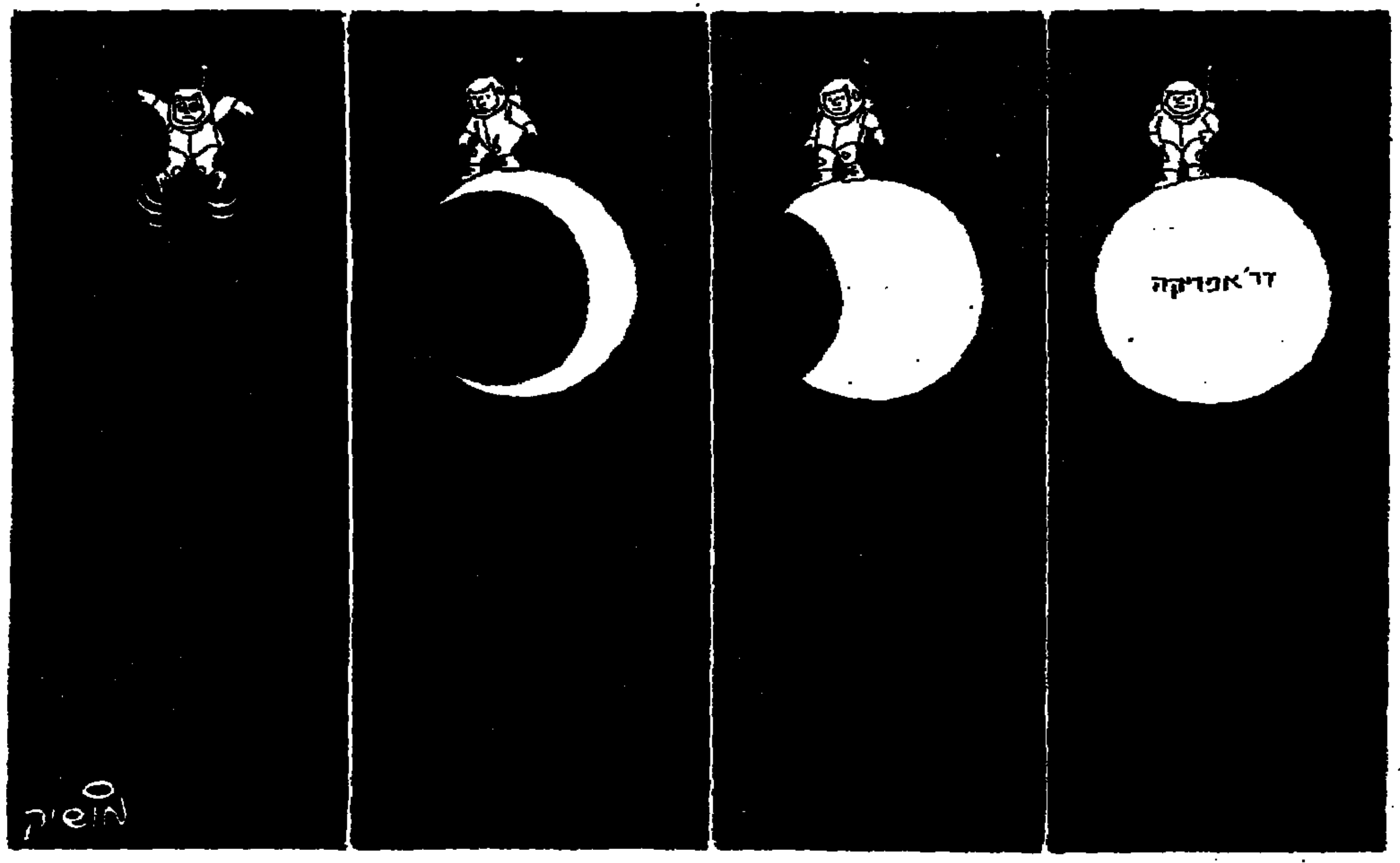

פיחות זוחל בגולן

דוד פרהצור

ביקור קודם של כריסטופר בדמשק הפליג אסד באוזניו בשבחם של הסוחרים הסורים, שבזכות סבלנותם הם הסוחרים הטובים ביותר במזרח התיכון. בעוד שסוחרים אחרים קובעים מחיר סופי ואינם מתמקחים, "הסוחרים הסורים נוהגים בעדינות בלקוחות, סוחרים אחריהם בקפה ומפצירים בהם שלא למהר, או אולי לחזור ביום אחר. הטובים ביותר מבין הסוחרים הסורים הם היהודים".

בשיחות, או במשא־ומתן על המו"מ, עם ישראל מתברר יותר ויותר שהסוחר הסורי הממולח קבע מלכתחילה מחיר סופי בלי לחזור אחרי הלקוח הישראלי. אסד מפגין סבלנות ועקביות, רואה ושומע איך ישראל מוותרת אחריו, מגלה קוצר־רוח ונסוגה במיקוח. סוריה כבר יודעת שהתעקשותה עשויה להביא להגמשות כמעט בלתי־מוגבלות מצד ישראל. דמשק מקפצת במלים וירושלים מתפרקת מנכסים. הכל כבר יודעים על מה ישראל מוכנה לוותר ואין יודעים מה התמורה הסורית. מה שמוסר יותר: הוא שישראל איננה מבהירה על מה אין היא מוכנה לוותר גם תמורת שלום מלא.

נוכח ההתנפרות הסורית בעמדותיה וההתעדטלות הישראלית מכל קלפיה, לא נותר עוד הרבה ל"תיווך הוגן" אמריקאי וגם לא למו"מ. ערב מסעו הנוכחי לאיזור דאג שר החוץ האמריקאי להנמיך את הציפיות "לפריצת דרך דרמטית". במסיבת עיתונאים בערוץ הטלוויזיה העולמי של שירות ההסברה האמריקאי, בהשתתפות עיתונאים ושדרים מעמאן, ביירות, קאהיר, דמשק וירושלים, הגדיר כריסטופר את הביקור הנוכחי כ"שיגרתי". לדבריו, אין בידו שום "חבילה", אבל הוא מקווה להביא לנשיא סוריה "מידע מעניין כלשהו" מירושלים.

ספק אם עוד נותר "מידע מעניין" מירושלים שלא נחשף עד כה ושאינו ידוע וגלוי לסורים. אסד דבק בעמדתו שלא

די לראות איך התקדמה הממשלה מ"נסיגה מצומצמת", דרך "נסיגה משמעותית", "עומק הנסיגה בעומק השלום", "נסיגה עמוקה" ו"פינוי ישובים". בעקבותיו של ביסמרק מותר לומר, כי אוי לממשלה שטיעוניה בסיומו של משא־ומתן אינם כה משכנעים כמו בראשיתו

לוותר אפילו על סנטימטר אחד בגולן – וישראל נסוגה בזחילה מהגולן. במבט לאחור אי־אפשר שלא לתמוה על האופטימיות הישראלית המופרזת שליוותה את הצהרתו של אסד על נכונותו לעשות שלום עם ישראל. קשה למנות את מספר הפעמים שבהם התבשרנו על "התקדמות סנסציונית", סתם "התקדמות" ו"פריצת דרך". מאז מתקדמים בנסיגה.

לראש הממשלה היו כנראה נימוקים כבדי משקל להצהרתו על נכונות לפינוי ישובים בגולן תמורת שלום. אבל הורדת סף הוויתורים הישראליים לא נגזרת מהגמשה כלשהי מן הצד הסורי. הרי רבין עצמו חזר לא אחת וקבע כי "סוריה איננה עושה ולו אף מחווה אחת כדי להביא ליצירת אמון". מאז הדיבור המגומגם האנוס של אסד בפגישה עם קלינטון בז'נווה, מחכה רבין לצעד נוסף מצד נשיא סוריה וזה בושש לבוא. מה עוד צריכה ישראל לומר שלא אמרה במפורש, ובלבד שאסד יואיל בטובו לקבל את הגולן?

קל באמת להתפלמס עם יצחק רבין ולחזור ולצטט באוזניו את הצהרותיו חדורי־משמעויות מלפני הבחירות על עתיד הגולן. אבל גם בהצהרותיו של ראש הממשלה, מאז כניסתו לתפקיד, חל כרסום מדאיג. נכון הוא, שמעולם לא אמר רבין שרמת הגולן היא חלק בלתי נפרד ממדינת ישראל. הוא מסתמך על מצע "העבודה" ועל הנכונות לפשרה טריטוריאלית בכל הגזרות, לרבות הגולן. פשרה טריטוריאלית עשויה להיות כרוכה גם בפינוי ישובים, אבל אי־אפשר לתרגם אותה לנסיגה מלאה מהגולן ועקירת כל הישובים.

מצע "העבודה" קבע, כי "ישראל רואה ברמת הגולן איזור בעל חשיבות רבה לביטחונה, לשלומה ולהבטחת מקורות המים שלה, גם לעת שלום. ברמת הגולן, שעליה הוחל המשפט, השיפוט והמינהל של ישראל – בכל הסכם שלום עם סוריה ובהסדרי הביטחון יימשכו הנוכחות והשליטה, ההתיישבותית והצבאית של ישראל. יימשכו מאמצים לחיזוק הישובים הקיימים ברמת הגולן". מן המצע, שחזה את הנולד וצפה אפשרות של שלום עם סוריה, לא משתמע שישראל התחייבה על נסיגה מלאה מהגולן. גם "נסיגה עמוקה" בגולן לא תוכל להבטיח המשך "הנוכחות והשליטה, ההתיישבותית והצבאית של ישראל".

בדיון בלשכת מפלגת העבודה, ב־20 בינואר השנה, אמר ראש הממשלה, שאם המחיר שיידרש יהיה יותר מאשר פשרה טריטוריאלית, כלומר נסיגה מלאה מהגולן, תצטרך ישראל להחליט "אם הולכים בכלל לשלום עם סוריה". בתגובה להתבטאויות של השרים, חזר והצהיר רבין לא אחת, כי הממשלה קיבלה את העיקרון של נסיגה בגולן ולא נסיגה כוללת מהגולן. ראש הממשלה גם התרעם על ההדלפות מההצעות שעוברות בצה"ל, לקראת חידוש המו"מ עם סוריה, והכחיש שהן מבוססות על ההנחה שישראל תידרש לסגת מכל רמת הגולן בתמורה להסדר עם סוריה.

אם ראש הממשלה מעדיף להביא למשאל־עם את ההכרעה על "המחיר הכואב" תמורת שלום עם סוריה, תמוה מדוע הורד על נכונותו להוריד ישובים, או קבוצת ישובים. אם אמנם, כדברי רבין, סוריה מוסיפה לדרוש מישראל להודיע על נכונותה לנסיגה מלאה כתנאי להמשך המו"מ, מה תועיל הודעה על נכונות ישראלית להורדת ישובים, פרט להקשחת תביעתו של אסד לפינוי כל הישובים? יש לו סבלנות.

צריך להאמין לרבין, שהוא "יעשה ככל יכולתו כדי למנוע את החלת תקדים סיני על הגולן, אף שהוא בדעת מיעוט בממשלה. רוב השרים כבר מכרו מראש את כל הגולן בלי לדעת מה התמורה הסורית. אבל אם מותר לנשיא סוריה לתבוע כל גרגר של הגולן, מותר גם לראש הממשלה להודיע, כי לא תהיה נסיגה ישראלית מלאה מהגולן.

אם בצד הודעתו על נכונות לפנות ישובים לבען השלום, אומר ראש הממשלה, ש"המאבק עכשיו הוא נגד חזרה על תקדים סיני", קשה להיות אופטימי לגבי תוצאות המאבק הזה שינוהל על־ידי ממשלה מוטרדת. די לראות איך התקדמה הממשלה מ"נסיגה מצומצמת", דרך "נסיגה משמעותית", "עומק הנסיגה כעומק השלום", "נסיגה עמוקה" ו"פינוי ישובים". בעקבותיו של ביסמרק מותר לומר, כי אוי לממשלה שטיעוניה בסיומו של משא־ומתן אינם כה משכנעים כמו בראשיתו.

אם ראש הממשלה אומר שדיבוריו על נסיגה בגולן ופינוי ישובים לא נאמרו כדי לזכות בתמורה סורית מקבילה, לכך הם היו נחוצים ומה הניע אותו לומר מה שאמר? התגובות הצוננות של עיתוני דמשק לא הותירו מקום לספק, שסוריה תובעת לא רק פירוק כל הישובים אלא נסיגה ישראלית בכל השטחים, לרבות ירושלים, עמדה שאסד דבק בה מאז עלייתו לשלטון. "זוויית הזול בעיניים" כינה "תישרין" את דברי רבין על נכונות לפינוי ישובים. עכשיו, לדעת התקשורת הסורית, דרוש לחץ אמריקאי על ישראל.

למעשה מקיימת הממשלה את ההתחייבות של מצע "העבודה", כי "יימשכו מאמצים לחיזוק הישובים הקיימים ברמת הגולן". מצד אחד, "העסקים כרגיל", יש פיתוח מואץ והשקעות נרחבות בכל המישורים, פרט לתיירות, לרבות הקמת "הרפת הגדולה ביותר במזרח התיכון". בצד שני מחלישה כל הצהרה ישראלית מיותרת את כוח העמידה של המתיישבים ונוטעת בהם את התחושה, שבמוקדם או במאוחר הכל יפורק או ייהרס. אם לא במכה אחת, הרי בשלבים.

בנסיבות הזאת אין לממשלה רוב בעד נסיגה מלאה מהגולן ופינוי כל הישובים גם תמורת שלום מלא עם סוריה. אין לדעת מה יהיו תוצאותיו של משאל־עם ואין לדעת באילו נסיבות ייערך ומה תכלול "חבילת השלום". מן הסקרים אי־אפשר ללמוד אם העם הוא עם הגולן, או עם השלום בלי הגולן. כך או כך, גם אלמלא היה ישוב ישראלי אחד על הגולן, ספק אם החלטת ממשלה על נסיגה מלאה תזכה להסכמה כללית. אפילו לא היה ישוב ישראלי אחד על הגולן, היה השיקול הביטחוני חייב להתוות את הממשלה להבטיח שהרמה לא תשוב להיות בסיס להתקפות סוריות על ישובי הגליל ועמק הירדן. אפילו לא היה ישוב ישראלי אחד בגולן, וסוריה היתה נכונה לחתום על חוזה שלום עם ישראל היה צריך להעמיד במבחן את כוונותיה לאורך ציר של זמן, 10 או 20 שנה, לפני נסיגה שאין ממנה דרך חזרה.

ככלות הכל, בבזר הסורי אין חדש. מי שנוהג בסבלנות זוכה. מי שנחפז מפסיד. גם אלמלא היה הדובר בביטחון ובהימור מסוכן על העתיד, היה הסוחר הישראלי חייב לגלות אותה מידה של סבלנות שמגלה הסוחר הסורי. ■

מסע ללב הימין

אמיר עימן, בופוטסואנה

ברחוב הראשי, בדרך החוצה, היו תלויות על עמודי החשמל כרזות של הימין. מישהו טינף את תמונתו של הגנרל פיליון, ראש תנועת "חזית החופש". אפילו הוא, שהיה רמטכ"ל צבא דרום אפריקה, אינו ימני דיו בוונטרסדורף, ביתו של יוג'ין טרבלאנש, מנהיג טהורי הא.וו.ב

ביום ראשון בצהריים, פחות מ־48 שעות לפני הבחירות לדרום אפריקה החדשה, נכנסו רודי קונג ואחיו פילאני לבית־קפה ברחובה הראשי של ונטרסדורף, עיירת מתח בינונית דרומית־מערבית ליוהאנסבורג. השניים, בדרכם לרסטנבורג, עיירה שכנה – כ־150 ק"מ צפונה – במערב חבל הטרנסוואל, ביקשו להתרענן בדרך.

בעל בית הקפה קיבל את פניהם בכניסה, אך ביקש שימתינו עד שיערכו למענם שולחן. השניים התיישבו במרפסת הפונה לרחוב וחיכו בסבלנות. רודי, עיתונאי ברדיו השווייצרי, הניח שהקפה מלא בלקוחות של יום ראשון, ולא מיהר במיוחד לרסטנבורג. בינתיים ניהל שיחת היכרות עם המכר החדש שפגש בקלרקסדורף, בירת החבל, שם החלו לפני הצהריים את המסע המשותף. ארווין פילאני היה ממאות הנהגים ששכר האו"ם להסיע את צוותי המשקיפים שלו בין נקודות הקלפי ברחבי דרום אפריקה במהלך שלושת ימי הבחירות.

בינתיים עזבו הלקוחות את הקפה, בזה אחר זה, לוטשים מבטים נוקבים בצמד ששהה במרפסת. כעבור זמן־מה יצא אליהם בעל הבית הזמין אותם פנימה. האולם היה ריק מאדם. אני חייב לכם התנצלות על העיכוב, אמר. אני עצמי רגיל בהתנהגות שונה, אבל עליכם להבין אותי. התגלגלתי לכאן מקייפטאון ושם, אתם יודעים, מתנהגים אחרת. אבל כאן, בוונטרסדורף, אם אני רוצה להמשיך ולהחזיק בעסק, אני חייב להשלים עם קוד התנהגות שונה. מעולם לא נכנס לבית הקפה שלי אדם שחור. אתה הראשון, אמר לארווין.

ברחוב הראשי, בדרך החוצה, היו תלויות על עמודי החשמל כרזות של הימין. מישהו טינף את תמונתו של הגנרל פיליון, ראש תנועת "חזית החופש". אפילו הוא, שהיה רמטכ"ל צבא דרום אפריקה אינו ימני דיו בוונטרסדורף, ביתו של יוג'ין טרבלאנש, מנהיג טהורי ה־א.וו.ב, שכ־30 מאנשיהם נהרגו בחודש מארס, בניסיון נואל להציל את משטרו של נשיא בופוטסואנה, עוד אחת בשרשרת מדינות הבובות שהתפרקו השבוע סופית ורשמית ושבו לחיקה של דרום אפריקה החדשה.

על אם הדרך לבופוטסואנה, ביציאה מוונטרסדורף, התנוסס על תורן דגל בצבעי כחול־לבן־ירוק ומתחתיו כרזה – תווי "פולקסשטאדט" החופשית, דרום אפריקה הלבנה, שעליה חולם הימין הקיצוני.

כל־כך הרבה שחורים

היא בלונדינית וגבוהה. נראית עדיין ילדה. על חולצתה הלבנה תלויה תעודת פלסטיק מטעם של ועדת הבחירות העצמאית. יושבת לאכול צהריים בשולחן הסמוך באחד הקניונים של עיירת המתח, רסטנבורג. זה היום הראשון להצבעה ואבהנו בהפסקת צהריים. היא נענית ברצון להזמנה ומצטרפת. כן. היא עובדת של הוועדה, טלפוניסטית במוקד התלונות. המון תלונות זורמות כל היום. רובן של שחורים.

היא חדשה בעיר. גדלה בחווה, לא רחוק מרסטנבורג – 200־300 ק"מ. רואים לפי הנמשים שעל האף, היא אומרת. הם מפריעים לה, הנמשים. ניסתה אפילו להסתיר אותם. היא רוצה להיראות מבוגרת יותר. אנשים נותנים לה 15, 16 והיא כבר בת 19. אבל חוץ מזה, לגדול בחווה זה להיות הכי קרוב לאלוהים. כל־כך שקט שם – אין צעקות ואין רעש. לא ממהרים לשום מקום. והנוף כל־כך יפה. אני אוהבת את הארץ שלי, היא אומרת. אבל השנים האחרונות לא היו טובות לחוואים באיזור. כבר שנתיים שסבא שלה לא רואה שום רווח מהחווה. אין גשם ואין יבול.

לפני חצי שנה עזבה והגיעה לעיר "הגדולה", היא רוצה ללמוד מקצוע. שכחה איך קוראים לזה באנגלית – מין מכונת כתיבה עם מסך. כן, כן, קומפיוטר. המבטא הגרוני מסגיר את שפת האם שלה, כמו הרוב המכריע כאן, גם היא גדלה באפריקאנס.

קשה להיות בעיר. העיר מפחידה, יש הרבה מקרי אונס בזמן האחרון. בחורה צעירה לא יכולה ללכת ברחוב לבד. בחור שחור אחד אמר לא מזמן לאחת הבחורות שהוא יאנוס את כולן. יותר מדי שחורים מסביב.

דרום אפריקה החדשה

הדגל הוחלף, ההמנון השתנה, החוקה חדשה ובשבוע הבא יכריזו על תוצאות הבחירות ונלסון מנדלה השחור יהיה נשיא – ובכל זאת דרום אפריקה לא תתחדש כל־כך מהר.

כל העולם כולו עצר את נשימתו והתבונן בדרום אפריקאים הולכים לבחירות "חופשיות והוגנות", לראשונה בתולדות המדינה. העיתונות התפעמה לנוכח הרקע ההיסטורי ושוללות מצלמות הטלוויזיה כמו על הבוחרים פראמות של התרגשות. אי־אפשר להכחיש את הפוטוגניות שבתמונות הזקנים בני ה־90, מודים על מקלותיהם ומטילים אל הקלפי פתקי הצבעה לראשונה בחייהם. ובכל זאת, ההתרגשות הנוכחית, יותר משהיא מציאותית, היא יציר כוחה של התקשורת. כמה ישראלים מתרגשים עדיין מן המפגשים בין נציגי הממשלה לנציגי אש"ף וסוריה. לאחר לוחצת היד בין רבין לערפאת מדובר בעבודה שחורה, באווירה לא קלה ובקשיים כבדים. דרום אפריקה נתונה בתהליך הנוכחי כמעט שלוש שנים. העברת השלטון לידי השחורים היא עובדה מוגמרת והבחירות, במידה רבה, הן עניין סמלי גם אם תוצאותיהן יהיו בעלות משמעות מעשית. כשהמצלמות יחזרו הביתה, תתפוגג ההתרגשות התקשורתית ותיוותר הגדרה מן היום שאחרי, כאשר הממשלה החדשה תתקשה לממש את הציפיות העצומות. ■

כתב "דבר" משמש כמשקיף בבחירות בדרום־אפריקה מטעם האו"ם

בקייפטאון ביום ההצבעה הראשון. צילום: אי.פי

هكذا من الأصل

מקו עזה־יריחו לקו דמשק

מוטי בסוק

האירוע החשוב של השבוע הבא יהיה טקס החתימה על ההסכם לנסיגת צה"ל מרצועת עזה ומהעיר יריחו, ולא המו"מ הישראלי־סורי. יתכן שהביקור של רבין במוסקווה יביא לפתיחת ערוץ תיווך רוסי, גלוי או חשאי

ראש הממשלה, יצחק רבין, חזר ביום רביעי בלילה מרוסיה. שר החוץ, שמעון פרס, והשר לאיכות הסביבה, יוסי שריד, הצטרפו אתמול בבוקר בקאהיר למשלחת הישראלית לשיחות עם הפלסטינים על עזה ויריחו תחילה. אתמול בערב אמור היה מזכיר המדינה האמריקאי, וורן כריסטופר, לבוא לארץ, לפגישות עם ראש הממשלה. אתמול בלילה או היום אמורה לחזור מקטאר משלחת המלוק של ישראל לשיחות הוועדה לבקרת נשק (בק"ן). ביום ראשון תבוא לקטאר המשלחת הישראלית לבק"ן, בראשות מנכ"ל משרד הביטחון, אלוף (מיל.) דוד עברי. בשבוע הבא אמור ראש הממשלה לצאת לקאהיר לחתום, יחד עם יאסר ערפאת, על ההסכם לנסיגת צה"ל מעזה ויריחו. ללא ספק סדר יום מדיני עמוס ביותר.

אף שכריסטופר שב במזרח התיכון, ואת יום השישי הוא יעשה איתנו בירושלים, אין ספק שהאירוע החשוב של השבוע הבא יהיה טקס החתימה על ההסכם לנסיגת צה"ל מרצועת עזה ומהעיר יריחו, ולא המו"מ בערוץ הישראלי־סורי. כמובן, בתנאי שלא תהיה איזו תקלה בלתי צפויה של הרגע האחרון בקאהיר. לדברי הרמטכ"ל, אהוד ברק, צה"ל זקוק לשבועיים כדי להגיד לעזה שלום ולא להתראות. צה"ל מחוץ לעזה. ישראל מחוץ לרצועה. חלום של שנים מתגשם סוף־סוף. איזו הקלה לחיילי הסדיר, למי שעומדים להתגייס, להוריהם, וכמובן למאות אלפי חיילי המילואים שעברו את גיהינום האינתיפאדה.

ישראל שאחרי עזה תהיה, ללא ספק, שונה מישראל שלפני. רוב הפיגועים בשטחים ובתחומי הקו הירוק היו של עזתים. יש קונסנזוס כמעט מלא בציבור שלישראל אין מה לחפש בקן הצרעות הזה. גם בכירים בליכוד, לרבות מישה ארנס, רוני מילוא, מאיר שטרית, עובדיה עלי, צידדו בפומבי ביציאת עזה. רבים בציבור המליצו, ואפילו בלהט, על נסיגה חד־צדדית. גם בעזה, כמו בלבנון, לממשלות הליכוד לא היו הכוח, אומץ־הלב הציבורי והתבונה, להוציא את צה"ל ממקומות לא לו. בשני המקרים, ולא במקרה, שר הביטחון שנסוג היה יצחק רבין.

לישראל ולפלסטינים לוח זמנים צפוף. על־פי הסכם העקרונות תצטרך ישראל, לאחר הנסיגה מהרצועה ויריחו, להעביר סמכויות ניהול בגדה מהמינהל האזרחי לפלסטינים ברוב התחומים האזרחיים – חינוך ותרבות, בריאות, רווחה חברתית, מיסוי ישיר ותיירות. הנושא עלה בדיונים שקיימו בוושינגטון, במסגרת השיחות הדו־צדדיות לשלום, מתאם הפעולות בשטחים, אלוף דני רוטשילד, וראש המשלחת הפלסטינית, ד"ר צאיב עריקאת. נראה כי אין כמעט פערים בין שני הצדדים וכמו בעניין עזה כך גם בנושאים האזרחיים, לא פחות משהפלסטינים רוצים את הסמכויות בידיהם, ישראל מעוניינת להיפטר מהניהול היום־יומי של חיי עם אחר.

השאלות, כנראה, יתחילו להתעורר מיד אחר־כך. על־פי הסכם העקרונות צה"ל צריך להיערך מחדש בגדה המערבית, מחוץ לאזורים המאוכלסים, לא יאוחר מ־13.7.94. כלומר, צה"ל צריך לצאת מכל הערים בגדה, לרבות שכם, רמאללה, בית לחם וחברון תוך חודשיים וחצי. ההסכם קובע גם כי לא יאוחר מ־13.7.94 יתקיימו בשטחים בחירות דמוקרטיות, חופשיות וכלליות, לרשות המימשל העצמי הפלסטיני ("המועצה"). ישראל איננה רוצה להיות מחוץ לשכם וחברון כבר באמצע יולי. צאיב עריקאת דיבר השבוע בחצי פה על דחיית תאריך היעד הבא מיולי לאוקטובר. אין ספק שהנושא יעלה בפגישה בין ערפאת

רבין במוסקווה. 40 שנות קירבה כמעט אינטימית בין רוסיה לסוריה לא יימחקו ביום. צילום: אי.פי

לרבין בקאהיר בשבוע הבא. לא ברור אם שני האישים יצליחו להגיע לקביעת תאריך יעד חדש או להבנה כלשהי בנושא זה.

ישראל תסכים, ללא ספק, לנסיגת צה"ל ממרכזי האוכלוסיה בגדה רק לאחר שתיווכח כי בעקבות העברת השלטון לפלסטינים בעזה וביריחו יצטמצם במידה משמעותית הטרור נגד ישראל מהשטחים, ורק לאחר שתיווכח כי אש"ף אכן השתלט על השטחים שעברו לניהולו והוא מנהל אותם לפחות ברמה סבירה. אם עזה תשמש, לאחר נסיגת צה"ל, בסיס לפעולות טרור של החמאס והג'יהאד האיסלאמי נגד ישראל ובישראל, אם עזה תיהפך לזירת דמים של מאבקי כוח ושליטה בין אש"ף לחמאס, ישראל תשהה את ביצוע השלב הבא ב"הסכם העקרונות".

כמו בביקוריו הקודמים כך גם הפעם הגיע וורן כריסטופר למזרח התיכון כדי לדבר עם ירושלים ודמשק על פריצת דרך בשיחות השלום ביניהן, ובפועל הוא נמצא עוסק בנושא אחר. בעבר הוא פעל כאיש אש"ם להפסקת אש בגבול הישראלי־לבנוני. הפעם הוא הגיע לארץ בשיאה של "החגיגה" הישראלית־פלסטינית. את פרס הוא פגש אתמול בקאהיר, במקום לפגשו היום בירושלים. בשבוע הבא הוא יהיה אחד המשתתפים הראשיים בטקס החתימה הרשמי, בקאהיר, על ההסכם הישראלי־פלסטיני. גם נשיא מצרים, חוסני מובארק, וגם שר החוץ של רוסיה, אנדריי קוזירב, יהיו שם.

ירושלים היתה מעדיפה שכריסטופר יבוא לארץ במועד אחר, כשהראש פנוי לסוריה. כריסטופר, שרואה את ביקוריו במזרח התיכון שב ושב, החליט לבוא בכל זאת דווקא עכשיו, וצדק. גם לישראל ברור שהשלום במזרח התיכון לא יוכל להתקיים בערוץ אחד בלבד, שכן סוריה לא תשב בשקט אם היא תהיה מחוץ לתהליך המדיני. הביקורים הישראליים בעומאן, בקטאר, והביקור גם בבחריין ובכווית, לא היו מתקיימים אילו דמשק רק רמזה משהו למסקאט.

עוד בעיה היא הסבב הבא של השיחות הדו־צדדיות בוושינגטון בין ישראל לסוריה, ללבנון, לירדן ולפלסטיניים. תחילה סוכם שהשיחות יתקיימו בסוף אפריל. אפריל כבר מאחורינו והתאריך לשיחות אין. כריסטופר לא יעזוב את האיזור בלי להודיע לצדדים על המועד שבו ייפתח הסבב ה־14 של שיחות וושינגטון.

ישראל הבהירה, פומבית, כמעט את כל מה שחאפז אל אסד רוצה לשמוע ובעיקר לקבל. ראש הממשלה, יצחק רבין, אמר שישראל מוכנה לסגת מרוב רמת הגולן, ושבמסגרת הנסיגה יהיה צריך לפנות התנחלויות. שרים אחרים אמרו דברים עוד יותר מפורשים. אסד יודע ללא ספק – הרי הדברים כתובים בכל עיתוני ישראל – שישראל מוכנה לסגת מכל רמת הגולן בתהליך רב־שלבי, תמורת שלום אמת ובתנאי שתקבל ברמת הגולן הסדרים וערבויות ביטחון הולמים. אף־על־פי־כן אסד לא מראה כל התלהבות, וגם לא מוכנות להיכנס לתהליך שלום עם ישראל. הכדור נמצא במגרש שלו, הוא לא מנסה להרים אותו, לא כל שכן להחזירו למגרש הישראלי.

אם מניחים שממשלת "העבודה־מרצ" תסיים את כל ארבע ורבע שנות כהונתה, נותרה לה שנה וחצי לתחילתו של המו"מ עם סוריה: בשנה האחרונה לכהונתה, שנת הבחירות, הממשלה הרי לא תפתח במו"מ כל־כך עדין, מורכב כל־כך, ומעורר התנגדות פנימית כה רבה. על אחת כמה וכמה שבסופו של מהלך השלום צריך להתקיים, על־פי הבטחת ראש הממשלה, משאל עם. החול בשעון אוזל מבחינת יצחק רבין, אבל גם מבחינת אסד. אם בארץ מישהו שכח, בעולם הערבי איש לא שכח לאסד כי הוא "אדריכל" הכשלונות הסוריים הגדולים במלחמות 1967 ו־1973, והוא האחראי לאובדן רמת הגולן.

גם לאמריקאים ברור כי לאחר איתותי השלום הסורים הברורים ב־1993 קרה משהו לדמשק ב־1994. האיתותים עדיין קיימים, אך הם פחות ברורים, פחות חדים. פתאום כבר לא ברור, גם בוושינגטון וגם בירושלים, מה חשוב לאסד יותר, קשרים חמים עם ארה"ב ועם הבנק העולמי או רמת הגולן. אולי החלטת ארה"ב להשאיר את סוריה ברשימה המצומצמת והמאוד לא מכובדת של מדינות הטרור ושל המדינות הסוחרות בסמים, ולכן מחוץ לרשימת המדינות הזכאיות לסיוע כלכלי מהמערב, הוציאה לאסד את כל החשק לנוע קדימה לקראת שלום עם ישראל, ואולי האליטה הסורית, כשהבינה מה משמעות השלום עם ישראל, קיבלה פיק ברכיים.

הביקור של ראש הממשלה ברוסיה השבוע היה חשוב מאוד מסיבות רבות, אף שרוסיה איננה כבר מעצמה. רבין למד מקרוב כי עם התמוטטותה של ברה"מ התמוטטה גם המדיניות החד־צדדית של מוסקווה במזרח התיכון. רוסיה של ילצין מנהלת, ותנהל גם תחת שליט אחר, מדיניות פרגמטית מובהקת ביחסי ישראל־ערבים. עם זאת ברור גם שהיחסים המיוחדים שנרקמו בין רוסיה לסוריה במשך כ־40 שנות קירבה כמעט אינטימית, לא יימחקו ביום אחד. מה עוד, שלשני הצדדים אינטרס מובהק להמשיך ולטפח אותם. יתכן מאוד שהביקור של רבין במוסקווה יביא לפתיחת ערוץ תיווך רוסי, גלוי או חשאי, לצד הערוץ האמריקאי, בקו ירושלים־דמשק. מישהו חלם לפני חמש שנים כי מכל מדינות העולם ישראל תבחר דווקא במצרים למתווכת בינה לבין אש"ף? ■

"הפרופסור" ו"הגנגסטר"

דניאל בן־סימון

הכל מלים

ביום שלישי השבוע, נתקל שאול גוטמן ממולדת באוריאל לין. לין, בעבר יושב־ראש ועדת החוקה של הכנסת, שב לבית המחוקקים לכמה שעות כדי לייצג את רחבעם זאבי בתביעתו לסלק את גוטמן מסיעת מולדת. "איך אתה מעז לייצג את הגנגסטר הזה", פנה אליו גוטמן בתמיהה. לין שמר על ארשת קפואה. "גם דוד ליבאי הגן על אנסים", הוא השיב בקולו השקט.

לפנות ערב של אותו יום, פניתי ללשכתו של גוטמן. חדר פשוט, עם שולחן וספת סוכנות בצבע ירוק כהה, צמודה לקיר. בשנתיים האחרונות עלתה איכות החיים של חברי הכנסת בעקבות בניית האגף החדש. גם מקלחות יש בלשכות החדשות, שלא לדבר על כורסאות נוחות ופינות ישיבה. החדר של גוטמן משקף את הסגפנות של בעליו. באתי אליו כדי לדבר על יחסיו עם זאבי. הרמקול שצמוד לקיר מילא את חלל החדר בקולות מאולם המליאה. לימור ליבנת צרחה באותה עת על שר המשטרה משה שחל נגד המעצרים המינהליים של יהודים. גוטמן התעלם מהרחש הבלתי פוסק ודיבר באחד משני הטלפונים שעל שולחנו. ליבנת סיימה, ולפתע נשמע קול מוכר מהרמקול שבחדר. גוטמן זינק מכיסאו כנשוך נחש והשתיק את הקול. זה היה לא אחר מחברו לסיעה הרב המהולל יוסף בארגר. "אין מה לשמוע", פלט גוטמן תוך השתקת הרמקול, "גם כך זה ברור שהאיש הזה אומר דברי חוכמה... לא תיארתי לעצמי בחלומות הרעים ביותר שלי שיום אחד אמצא את עצמי יושב בין גנדי ובין בארגר".

בבוקר יום שלישי השבוע, הוא כילה כמה שעות בוועדת הכנסת שדנה בדרישת זאבי לסלקו מהסיעה. לפני כמה שבועות הוא כבר סולק מחברותו במפלגה. זאבי בא לישיבה עם פרקליטו, אוריאל לין. גוטמן בא עם עצמו בלבד. "זה לא מכובד שאני אבוא עם עורך־דין על נושא שהוא פוליטי מעיקרו", הוא הצטדק בפני. "חוץ מזה, אל תשכח שאני פרופסור בטכניון ויש לי רקע תלמודי חזק. לכן אין לי בעיה לייצג את עצמי". במשך שעה ארוכה הוא שיטח בפני חברי הוועדה את הטענות שלו נגד הדרישה לסלקו מהסיעה. חברי הוועדה האזינו לדבריו בקשב רב. "היתה דממת מוות בחדר", הוא שיחזר את אותם רגעים, "אף אחד לא פצה פה. כולם ישבו עם פה פעור והאזינו לטיעונים המשפטיים שלי. אני חושב שהם מאוד התרשמו". התברר שזאבי לא התרשם. בשלב מסויים הוא התפרץ לעבר האיש שאותו הוא מבקש לטרנספר מהסיעה. "אני עוד אראה לכולם מה יש לך מתחת לקרחת".

גוטמן: "אתה איש נבזי".

זאבי: "נבזה זה מה שיש לך מתחת לכיפה".

גוטמן: "אתה בכלל סיימת שלוש שנות לימוד?"

זהו מצב היחסים בין ראש רשימת הטרנספר לבין פרופסור מהטכניון שנשבה בקסמו לפני הבחירות. בתום ירח־דבש קצר ביותר, נפערה תהום ביניהם. אין עלבון ואין קללה שהשניים לא השליכו אחד בשני. זה יותר משנה שהם לא מחליפים מילה ביניהם. בתווך ניצב הרב ליצן, בארגר שמו. במשך חודשים ניסה גוטמן למשוך את בארגר לצידו. בהתחלה הוא הצליח. השניים שאפו להקים סיעה נפרדת תוך ביזויו של זאבי. אלא שכוחו של בארגר לא עמד לו. הוא שב לזרועותיו של זאבי. "אין לו אופי", הסביר גוטמן בחדרו בכנסת, "הכל, אם היה לו כוח עמידה כמו שיש לי, הכל היה נראה אחרת".

הטלפון מצלצל בחדר. גוטמן: "אתה מתכוון להאזנות סתר או למכשירי ציתות?", הוא שואל את האיש בצד השני. במשך דקות ארוכות מדברים השניים על שיטות המאבק של זאבי. הטרמינולוגיה לקוחה מהלקסיקון הפלילי. בתום השיחה המוזרה, מגולל גוטמן בפניי את שיטות הפעולה של זאבי. "הוא לא מסתפק רק בדיבורים האלה, הוא מבצע גם מעקבים אחרי... אבל אל תחשוב שאני נאיבי. גם לי יש שיטות משלי לדעת מה קורה אצלם". שאלתי אותו מדוע הוא מתעקש להישאר עם זאבי. "מה רע היה לך בטכניון?"

"האיש הזה לא מעיק עליי", הוא השיב תוך שהוא מוריד את משקפיו, "מה שמעיק עליי זו העובדה האומללה שהאיש הזה אחראי לכך שהימין יושב היום באופוזיציה. הוא סירס את שלטון הימין מפני שהוא מנע אפשרות לאיחוד בין התחיה ובין מולדת. הגנגסטר הזה חשב שהוא יקבל לפחות שמונה מנדטים והוא יהיה שר המשטרה בממשלת הימין. תראה מה קרה בגללו... האיש אכול שגעון גדלות. מהרגע הראשון הוא לא נתן דריסת רגל לפעילים. כל האנשים הטובים עזבו אותו, כמו יאיר שפרינצק ומרים לפיד. ועם מי הוא נשאר? עם האספסוף. רק איתם הוא מסתדר".

"איך היית מגדיר את זאבי במילה אחת?", שאלתי אותו. "פסיכופט", הוא השיב ללא כחל ושרק. אשתו של גוטמן היא פסיכולוגית.

גוטמן מתכונן לקרב ארוך על המשך חברותו בסיעה. ועדת הכנסת קיימה כבר שני דיונים. בעוד שבועיים צפויה הצבעה. בשבוע שעבר הוא חיבר פניה שאותה עמד לקרוא בפני חברי הוועדה. לבסוף הוא ויתר. בפניה הוא מגולל מערכת יחסים מצמיתה בתעכבי מפלגת הטרנספר, תוך שהוא חושף גילויים נוספים מעברו של זאבי. "על רקע דריסת טובי החברים בתנועה, החלטתי לצאת בגלוי נגד ח"כ זאבי", נכתב שם, "בפני הופיעו עדויות מעברו של ח"כ זאבי. אם בעבר סברתי כי שמועות וכתבות בעיתונות אינן בסיס להוציא דין ביחס לשרש, הרי עדויות ממשיות חייבו אותי להתרחק מוסרית מח"כ זאבי. אחת מהן נוגעת לפרשת הרצח הכפול ב'בר־בקר'. ברצוני לציין כי לאחר שיחת הטלפון שבה אמר גנדי 'אם צריך אז אני בא', ולאחר ששיחת הטלפון התגלתה, סילק גנדי את ארסנל הנשק (הרגשה

זאבי וגוטמן. תהום אחרי ירח־דבש קצר
צילום: הדר מאי/פלאש

במקור, רב"ס) שבביתו למקום מסתור עד יעבור זעם. אני שואל: מדוע? לאן? ומה היה להסתיר? התשובות לשאלות האלה – כפי שאני מכיר – המורות. עדויות אלה ופרשיות נוספות נתנו לי פרספקטיבה טובה יותר על המתרחש במולדת".

שאלתי אותו על איזה ארסנל נשק הוא מדבר. "אני יודע על מה אני מדבר ולא תוציא ממני מילה ולא חצי מילה על זה", הוא השיב. "הוא עלול לתבוע אותך על הוצאת דיבה", הקשיתי. "זה לא מפחיד אותי", הוא השיב בביטחון רב, "אני מחכה שהוא יתבע אותי ואז תהיה לי הזדמנות לספר ליועץ המשפטי לממשלה על כל מה שאני יודע. אני חושב שגנדי יודע מה שאני יודע לכן אני לא בטוח שהוא יגיש תביעה נגדי".

בינתיים הספיק גוטמן להקים תנועת טרנספר חדשה. "משמרת שלום", שמה. ממש כך. "טובי האנשים שהיו במולדת הצטרפו אלי ובראשם מרים לפיד", הוא אמר בגאווה. ■

מה יהיה גיל המינימום למצביע?

מיכל סלע

קיום בחירות כלליות למועצת המינהל העצמי הפלסטיני ולכנסת ישראל באותו היום אינו תסריט בלתי־אפשרי. זו, ככל הנראה, משאלת לב של חוגי אופוזיציה מסויימים, הרואים בבחירות למועצה הפלסטינית סיבה מספקת להבעת אי־אמון בממשלת ישראל.

הבחירות הפלסטיניות, על כל פנים, מעוגנות בהצהרת העקרונות. כל הפקפוקים וההיסוסים אם לקיימן או לא הם נחלת העבר, אמר השבוע ל"דבר" ראש ועדת הבחירות למועצה הפלסטינית, צאיב עריקאת. "יש בציבור שלנו הסכמה מלאה בעניין: הכל רוצים בחירות חופשיות ודמוקרטיות, לא פחות מזה". עריקאת קיים בשנה האחרונה עשרות שיחות ומפגשים בכפרים ובאוניברסיטאות במטרה להסביר מה מהות הבחירות המוצעות, כיצד יתנהלו ומה אחריות הציבור להצלחתן.

אף שקיום בחירות כלליות למועצת המימשל העצמי הפלסטיני היה סעיף בתהליך השלום מראשית הדרך, נתעוררו ספקות רבים אם לקיימן ומתי. החשש מפניהן בישראל, ואולי יותר מזה בקרב ההנהגה הפלסטינית. המחשבה שתוצאות הבחירות עלולות לשנות את הרכב היושבים בצמרת המדינית עודדה רתיעה מבחירות דמוקרטיות. יתר על כן, האפשרות שתנועת חמאס תשתתף בבחירות ותשיג קולות רבים שיאפשרו לה לתפוס מושבים רבים במועצת המימשל כמעט שהביאה לקבלת החלטה להשתמט מקיום בחירות דמוקרטיות.

יחד עם זאת הופעלו כל העת לחצים רבים על ההנהגה הפלסטינית לקיים את הבחירות. אנשי מפתח בצמרת המדינית של ישראל ושליחיהם הבלתי־רשמיים הירבו לעסוק בכך בשיחות עם הפלסטינים. פעל גם הלחץ של תושבי השטחים, הרואים את המשטר בישראל מצד אחד, ומהצד האחר אינם חושבים שצו עליון הוא שיאסר ערפאת יהיה שליט קבע של העם הפלסטיני. על־פי הצהרת העקרונות אמורות הבחירות הכלליות בכל השטחים להתקיים ב־13 ביולי. בשל העיכובים בהשלמת ההסכם המפורט נדחה המועד, באופן לא רשמי, ועריקאת מעריך כי הן יתקיימו באוקטובר. "בתנאי שעד אז יושלם הסכם עזה־יריחו, וצה"ל יסוג מהאזורים האלה וייערך מחדש ביתר חלקי הגדה המערבית".

לפני זמן לא רב מינה יאסר ערפאת ועדת מומחים ללימוד הנושא ולהכנת הצעות לשיטת הבחירות הרצויה לפלסטינים במסגרת המוגבלת שמתיר ההסכם. נוסף על עריקאת חברים בוועדה פואד שהאדה, עלי אירטאריני, ח'אלד אל־קידרה, רפיק אבו גזאלה, כולם עורכי־דין, וכן אנשי מחקר וסטטיסטיקה, חוסיין אל־אערג', וחסן אבו ליבדה, מוחמד אשתיה, המהנדס נאצר אריסקא, פרג' ארגריאר והירה כמאל.

הוועדה הכינה טיוטת הצעות לשיטת בחירות. לכל הצעה תמורותיה ויתרונותיה. עריקאת נמנע מלמסור פרטים, להוציא את העקרונות והשאלות שהעסיקו את הוועדה:

האם להעדיף בחירות יחסיות או אזוריות? האם לראות בכל האיזור הפלסטיני איזור אחד או לחלקו למחוזות בחירות? מי האנשים שיורשו להגיש מועמדות, כיחידים או כרשימות פוליטיות? מה יהיה גיל המינימום למצביע?

לוועדה יש הצעה הנראית לה עדיפה מן האחרות, "אך אין ברצוננו לדבר על כך בפומבי לפני שהנהגת אש"ף ראתה את כל ההצעות וקיבלה החלטה בעניין", אומר עריקאת.

קושי מרכזי בדרך לבחירות הוא הכנת רשימות הבוחרים. רק לאחרונה אישר האלוף דני רוטשילד לצאיב עריקאת כי רשימות מרשם התושבים של המינהל האזרחי בשטחים יימסרו לידי הפלסטינים. "לא יהיה לנו זמן למפקד אוכלוסין משלנו. את הרשימות נציג בפומבי בכל מקום.

בהצהרות רשמיות אומרים פעילי החזית הדמוקרטית, החזית העממית, הג'יהאד האיסלאמי והחמאס, שאין בכוונתם להשתתף בבחירות. בשיחות פרטיות אומרים רבים, כי "צריך לקבל את המציאות הקיימת ולהתנהג בהתאם". כלומר, כאשר תיהפך מערכת הבחירות למציאות, יתכן מאוד שאיש לא ירצה להישאר מחוץ למגרש המשחקים

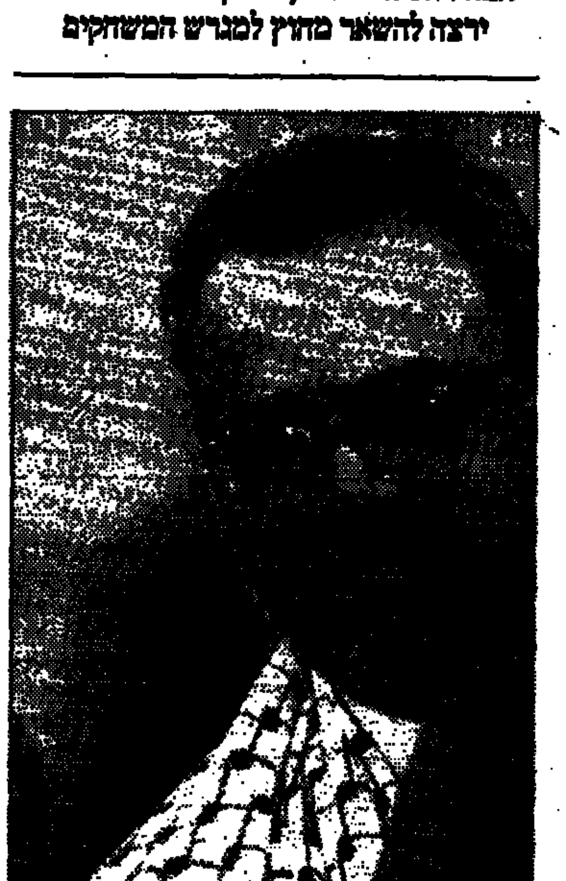
עריקאת: הפקפוקים וההיסוסים הם נחלת העבר

וכל אדם יוכל לבדוק אם הוא נמצא בהן", אומר עריקאת. "בהתאם לכך יעודכנו רשימות הבוחרים.

ההערכה היא כי יהיה צורך לפתוח כ־6000 מפקחי בחירות ב־1500 קלפיות, על־פי הצעת הוועדה. את התקציב הדרוש להכשרת המפקחים ולהכנות הבסיסיות לבחירות אומדים בכ־44 מיליון דולר. מערכת הבחירות תמומן ברובה על־ידי הקהילה האירופית והמדינות החברות בה, אומר עריקאת. מדינות הקהילה יקבלו פלסטינים להשתלמויות בניהול ובפיקוח על מערכות בחירות. לדברי עריקאת, הסכם בעניין סיוע הקהילה בתחומים השונים ייחתם, כנראה, בימים הקרובים וקבוצה ראשונה של פלסטינים אמורה לצאת להשתלמות בגרמניה בקרוב. הקהילה האירופית תממן גם ציוד הדרוש למערכת הבחירות והוצאות מיוחדות אחרות.

הפיקוח על הבחירות יהיה בינלאומי, אומר עריקאת. בזמנו התנהל ויכוח בין ישראל לפלסטינים אם אלה שיבואו יהיו בחזקת מפקחים או משקיפים. ככל הידוע לא ירדו הפלסטינים על הנושא הזה עם ישראל.

הפלסטינים מציעים שבמועצה למימשל העצמי יהיו כ־100 חברים. מספר חברי המועצה הוא עניין פנימי של הפלסטינים והם מתנגדים לכל התערבות של ישראל בכך. לכשייבחרו ייחשבו מיד לחברי המועצה הלאומית הפלסטינית, אומר עריקאת.

שאלה חשובה ביותר לצורך הבחירות היא התנהגות המפלגות המתנגדות היום לתהליך המשא־ומתן. בהצהרות פומביות רשמיות אומרים פעילי החזית הדמוקרטית, החזית העממית, הג'יהאד האיסלאמי והחמאס, שאין בכוונתם להשתתף בבחירות. בשיחות פרטיות אומרים רבים, כי "צריך לקבל את המציאות הקיימת ולהתנהג בהתאם". פירוש המשפט הדיפלומטי הזה הוא שכאשר תיהפך מערכת הבחירות למציאות, ייתכן מאוד שאיש לא ירצה להישאר מחוץ למגרש המשחקים.

לאחרונה הציבו סימני שאלה בעניין הזה גם חברי מפלגת־העם, שהיו בעבר תומכי התהליך. השבוע, במסגרת מה שהם מכנים "אופוזיציה פנימית", אמרו כמה מפעיליהם: "עדיין לא קיבלנו החלטה בעניין הזה".

תנועת חמאס שולחת רמזים ברורים למדי בחודשים האחרונים, שיש לה עניין להתחרות על עמדות הכוח הפוליטי במסגרת כללי המשחק המתאימים לכל שלב ושלב.

בוועדת ההכנה לבחירות חברים רק אנשים המזוהים בדעותיהם עם פת"ח ופיד"א. יחד עם זאת, עריקאת מדגיש שהכל נעשה בשיתוף עם מפלגות האופוזיציה. "גם אם הם מתנגדים לתהליך כפי שהוא מתנהל, זכותם להשתתף בבחירות וזכותם להיות שותפים בגיבוש שיטת הבחירות שתנהג אצלנו. לכן הראינו להם את הטיוטה וביקשנו את הערותיהם".

וחשוב מכל: מערכת הבחירות תתנהל, בין היתר, באמצעי התקשורת. זאת הסיבה להכנות הקדחתניות לקראת הקמת רשות השידור הפלסטינית. אם לא יהיו עד אז שידורי טלוויזיה, יסתפקו הפלסטינים ברדיו. היתה טלוויזיה במערכת הבחירות הראשונה. ואולי עוד נשמע ישראלים רבים מזמזמים את תשדירי הבחירות הפלסטיניים, כפי שהפלסטינים בקיאים בסיסמאות ובג'ינגלים בעברית. ■

ימכור את בית הוועד הפועל

"חיים א' לא יכול לשנות, כי הוא כבול בידי המנגנון, ובשביל חיים ב' ההסתדרות היא מכשיר למטרות אחרות, אישיות, ומיד בתום הבחירות הוא יפעל להשגתן" – יעקב שמאי, ראש רשימת מחל לבחירות להסתדרות

עזרא חן

ליעקב שמאי אין ועד־עבודה בבית הוועד־הפועל שברחוב ארלוזורוב. מאז שסיעת תכלת לבן נכנסה לבית הזה, בשנת 65', הוא מבקש ועד ושירותי מזכירות, ולא מקבל, פשוט מסרבים לתת לו. בכנסת, אומר שמאי, סיעות האופוזיציה זכאיות לועדים ושירותי מזכירות.

אם יהיה מזכ"ל ההסתדרות, הוא ימכור את בית הוועד הפועל. לא בגלל שאין לו שם ועד, אלא מפני שהבית וחצרותיו שווים מאות מיליוני שקלים: את הכסף הזה הוא יעביר לקרנות הפנסיה של ההסתדרות ולקופת־חולים, אם עוד תהיה בידי ההסתדרות, ואת בית הוועד הפועל יעביר לאיזור יותר צנוע.

אמנם, בזמן שבנו את הבית הקרקע באיזור לא היתה יקרה, אך המצב הנוכחי הוא סימן וסמל לנתק הקיים בין ההסתדרות לציבור העובדים. מי שיושב על בור זהב ושומן לא יכול להבין חשיבות תוספת של עשרה שקלים לשכרו של עובד.

משרדי סיעת הליכוד בהסתדרות שוכנים במצודת זאב, ולפני כשבועיים, לבקשת שמאי, בדקה המשטרה חשד להאזנה לטלפונים. החברים, מספר שמאי, הפתעו מסדרת מקרים שהיו לתופעה: נציג של מחנה א' (רמון או הברפלד) היה מטלפן למצודה, ובחלוף רבע שעה היה מטלפן נציג מחנה ב' (רמון או הברפלד). הנציגים טלפנו בדרך־כלל כדי לשוחח על אפשרות הקמת קואליציה עם הליכוד. מגורמים משטרתיים נמסר לו, לדבריו, לא בצורה רשמית, כי אמנם היתה האזנה, והוא מקווה שהמשטרה תמשיך לחקור. בינתיים הותקן ציוד לסיכול האזנה.

להערכתו של שמאי אין כרסום בתמיכה בליכוד בגלל השתתפות רמון בבחירות, וזו פוגעת במפלגת העבודה בלבד. כדי להוכיח זאת, הוא מספר כי רמון פנה לחברי כנסת של הליכוד, לראשי־עיריות ומועצות מקומיות, ולראשי סניפים של הליכוד, בבקשה שיצטרפו אליו, ונענה בשלילה.

גם בדיקה טלפונית נרחבת שערך הליכוד מראה, כי כוחו של הליכוד בהסתדרות יגדל. הבדיקה הטלפונית, מדגיש שמאי, איננה מדגם, אלא שיחות טלפוניות עם 300 אלף בתי־אב, וממשיכים לטלפן לנוספים. מסיכום ומיון השיחות מתברר, כי הליכוד יקבל 29 אחוזים, רמון 31, והעבודה 34 אחוזים.

כפי שאמר שמאי, הוא מחוזר על־ידי מחנה א' ומחנה ב', אך הוא עדיין לא יכול לומר עם איזה חיים הוא יקים קואליציה, נכון יותר לומר, את מי הוא, שמאי, יצרף לקואליציה. עקרונית, הוא יצרף את מי שיקבל יותר עקרונות מתוך מצע סיעת תכלת לבן.

כשהוא מתבקש להתייחס להברפלד ורמון, אומר שמאי: חיים א' לא יכול לשנות, כי הוא כבול בידי המנגנון, ובשביל חיים ב' ההסתדרות היא מכשיר למטרות אחרות, אישיות, ומיד בתום הבחירות הוא יפעל להשגתן.

בליכוד מעריכים, כנראה, כי רבים מתומכי הליכוד בבחירות הקודמות יצביעו הפעם בשביל רמון, ולכן בימים האחרונים מגביר הליכוד את מתקפותיו במודעות בעיתונים על רשימת רמון, ושמאי מוסיף ומביע דעתו על מועמדות רמון: במשך עשר שנים חיים ב' לא טיפל בסוגיות חברתיות, הן רחוקות מלבו, וכאשר נידונו סוגיות כאלה בכנסת, הוא הצביע נגד החלשים. למשל, נגד הצעת חוק פרטית של שמאי המעניקה לוועדי עובדים זכות עמידה בבית־הדין לעבודה. ההצעה התקבלה בקריאה טרומית, אבל גם עמיר פרץ, יו"ר ועדת העבודה והרווחה, מציין שמאי, מסרב מזה ארבעה חודשים להביא את הצעת החוק לדיון בוועדה.

שמאי חוזר ותוקף גם את הנהגת ההסתדרות: בזמן שהוקמה סיעת תכלת האשימו ראשי מפא"י את גח"ל כי הוא בא להרוס את ההסתדרות מבפנים. אבל תחת הנהגת מפא"י־מערך־העבודה, אומר שמאי, בנק הפועלים כבר לא בידי ההסתדרות העובדים לא נהנו מאגודה אחת ממנו, "הסנה" בכינוס נכסים ואף אגודה לא הגיעה לידי העובדים, "סולל בונה" קרסה ו־20 אלף עובדים פוטרו. וכן, הבנקים מחקו ל"כור" חובות בסך 3.5 מיליארד ש"ח, והיום מנכ"ל "כור" מתפאר שהחברה מרוויחה, אבל הוא לא משלם אף אגורה למפוטרים ולא הטבות לעובדים, ומשתכר 238 אלף ש"ח בחודש, שזה שכר מינימום של 150 עובדים, ועוד ביקש אופציות לעצמו ולעוד שלושה בכירים, ובאישור הברפלד. אבל שמאי הוא שעצר את זה, בפנייה לבית־המשפט.

כל זה התרחש, מסכם שמאי, לא בהנהגת הליכוד, שדווקא רוצה להציל את ההסתדרות, להחזירה לעובדים, לעשותה לביתו של ציבור העובדים.

הנהגת ההסתדרות, מוסיף שמאי, נטשה את העובדים במקומות עבודה קטנים יחסית, שיש בהם 500 עובדים ופחות, והיא תומכת במיוחד בוועדים הגדולים. הקטנים לא מקבלים את מלוא הסיוע שהם זקוקים לו, לא של האיגוד המקצועי ולא סיוע משפטי מספק. לא עוזרים לקטנים, הוא מעיד, כי מזכירי מועצת פועלים לא מעטים מקבלים כספים מהמעסיקים למימון פעולות תרבות וספורט, וכך נוצרת אצלם מחוייבות כלפי המעסיקים. או שלא עוזרים, אומר שמאי, או ששותקים ו"מיישרים קו" עם המעסיקים.

הנהגת ההסתדרות, אומר שמאי, זקוקה לוועדים הגדולים, כמו חברת החשמל והנמלים, כדי לשבש בעת הצורך את מערכות המשק, לצרכיה הפוליטיים של ההסתדרות.

לשמאי שתי דוגמאות לביסוס דבריו. האחת, מסכסוך עבודה ב"חיפה כימיקלים" לפני ארבע שנים. לפי הסכם העבודה, היה שכרם של העובדים צמוד לשכרם של עובדי בתי הזיקוק. אלה האחרונים קיבלו תוספת של 12 אחוזים, אך הנהלת "חיפה כימיקלים" סרבה, בניגוד להסכם, לתת תוספת דומה לעובדים שלה. מועצת הפועלים, מספר שמאי, סרבה להתערב, ודחתה את העובדים בבוז. לבקשת העובדים התערב שמאי בסכסוך, ורק אז התעוררה מועצת הפועלים למען העובדים, שלבסוף קיבלו את התוספת המגיעה להם.

דוגמה אחרת היא סכסוך העבודה ב"פרי" לפני כשבעה חודשים. מאזן החברה, אומר שמאי, הראה רווח שנתי של 100 מיליון ש"ח, אך ההנהלה ביקשה לפטר כשליש מהעובדים, כ־135 איש. מועצת פועלי חיפה נתנה סיוע "מוסרי" בלבד ובמרכאות, מדגיש שמאי, שהתבטא בכך שמזכיר המועצה ורכז האיגוד המקצועי ישבו ליד העובדים בשיחות עם ההנהלה. העובדים "התבצרו" במפעל, ההנהלה המשיכה להחזיק בדעתה לפטר. שמאי דרש מהאיגוד המקצועי בהסתדרות לצרף לשביתה את כלל עובדי חברות הדלק, ולשלם לעובדים מקרן השביתה, אך האיגוד המקצועי התעלם ממילוי תפקידו כנדרש. בהמשך המאבק גם פוטר יו"ר ועד העובדים, וסיעת תכלת לבן נחלצה לעזרתו והגישה לו סיוע משפטי.

תגובת מזכיר מועצת פועלי חיפה, אודי אגמי:

"אלה דברים הלקוחים מדמיונו של שמאי. לגבי 'חיפה כימיקלים' זה היה בכלל לפני חמש שנים, עוד לפני שנכנסתי לתפקידי. לעצם העניין, עוד לפני שפרץ הסכסוך נחתם הסכם עבודה המבטל את ההצמדה להסכם העבודה של בתי הזיקוק, וזאת בהתאם לרצון העובדים ב'חיפה כימיקלים', שקיבלו במקום ההצמדה תוספות שכר שונות. ועד עובדים חדש ביקש לחדש את ההצמדה, וההנהלה סרבה. לפני כמה חודשים נחתמו במפעל שני הסכמי עבודה. האחד לשיקום המפעל בעקבות השריפה והבטחת זכויות העובדים מול המפעל שבנגב, והסכם שכר לשנתיים, שבעקבותיו כל עובדי המפעל העלו ברכה חמה למועצת פועלי חיפה, וכולם הצטרפו עכשיו למטה הבחירות של העבודה.

"לגבי 'פרי', ליווינו את העובדים בכל המהלכים של סכסוך העבודה, ובהמשך הגענו להסכם שלפיו פוטרו חלק מהעובדים, וחלק פרשו לפנסיה מוקדמת בהסכמתם, וגם יו"ר הוועד פרש בהסכמתו עם פיצויים מוגדלים".

על הטענה הבלתי־רציונלית כי הוא מנהיג ש"לא מושך קולות", מזכיר שמאי כי בבחירות האחרונות להסתדרות גדל כוחה של סיעת תכלת לבן ברבע, מ־22 ל־27.5 אחוזים, וזו עובדה המדברת בעד עצמה, וכל המלעיזים יעלזו לשתוקותיהם. ■

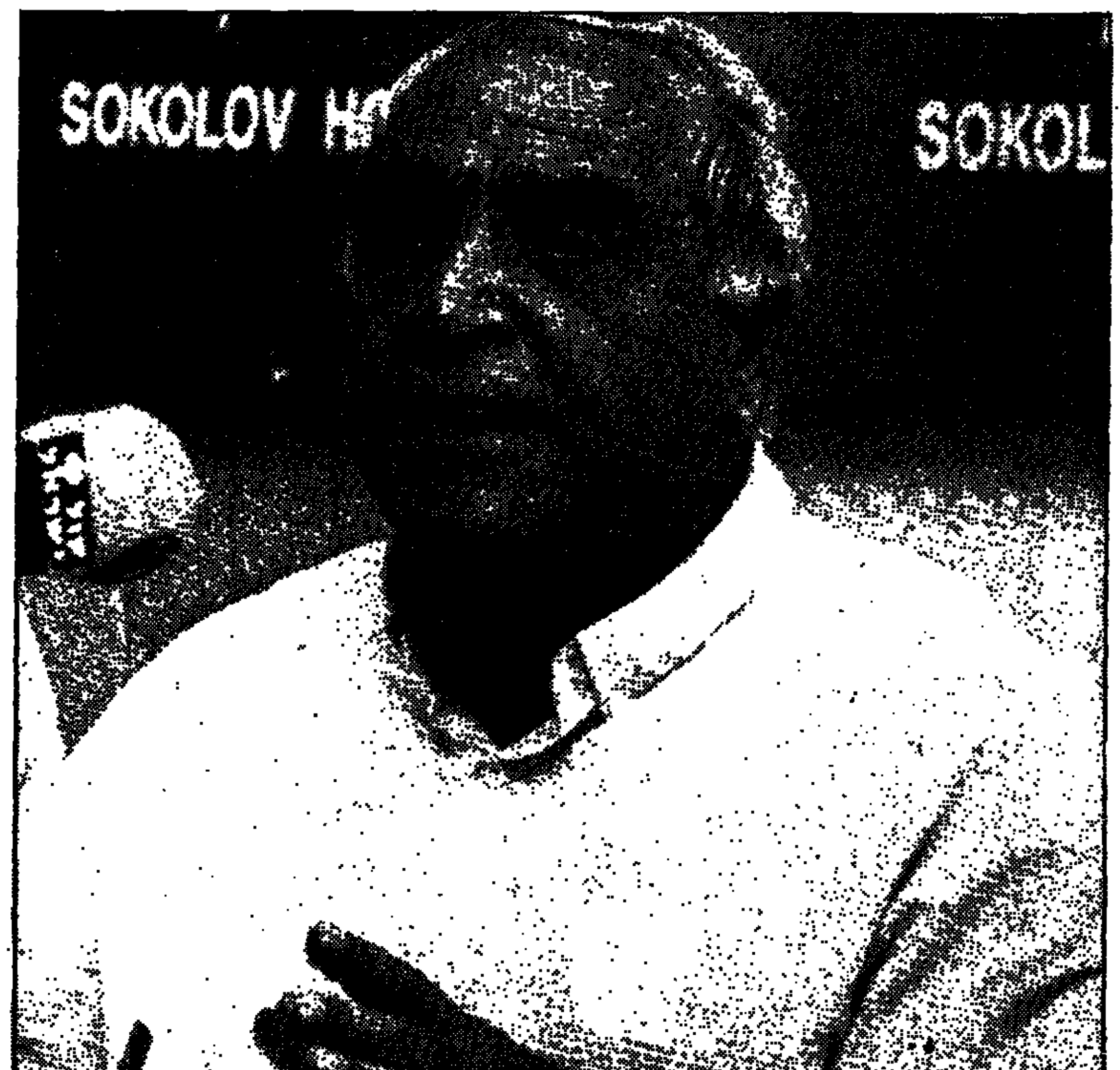

צילום: אפק שילה/ישראל סאן

לשמור על הניצוץ הקטן

"נכון, אנחנו קטנים", אומר בנימין גונן, ראש הרשימה המשותפת היהודית־ערבית. "אבל זה מאפשר לנו להגיע בזריזות לכל מקום שבו נמצאים הפועלים וזקוקים לעזרה. מי שרוצה לראות בעתיד את הלהבה הגדולה, של הסוציאליזם – חייב לעזור לנו"

חני פודשנר

"כמעט לא יוצא לי לבקר במפעלים", אומר ראש הרשימה המשותפת היהודית־ערבית, בנימין גונן, כשביקשתי לתאם סיקור של אחד מביקוריו לקראת הבחירות לוועידת ההסתדרות הכללית. "כל פעם שאני מגיע לשם, זה בשביל להשתתף ב'הלוויה' (לאחר שהמפעל נסגר) – או, במקרה הטוב, במסגרת 'טיפול נמרץ' ותוך כדי ניסיון למנוע עוד פגיעה במרקם היצרני ובזכויות העובדים גם יחד".

גונן שכח אפילו את הביקור שלו בשבוע שעבר במפעל־המלט "נשר" שממזרח לחיפה: ביקור זה יכול היה לשמש בסיס לסיקור של "ביקור במפעל במסגרת מערכת־בחירות". אך גונן מתייחס אליו כאל אחת מן ההזדמנויות הרבות, יותר מדי רבות ותכופות, שניתנות לו להשתתף במאבקים של עובדים.

"הייתי אמור אולי לשמוח על הביקור במפעל, כארבעה שבועות לפני הבחירות", הוא מציין, "אבל אני מעדיף לוותר על הכבוד הזה: יותר מדי מפעלים נסגרו, או לפחות היו מאוימים, בזמן האחרון".

וכך, כבר בתחילת השיחה, מונחות על השולחן הבעיות שהרשימה המשותפת רואה אותן כחשובות ביותר בבחירות להסתדרות: לא עניינים אירגוניים ותדמיות, אלא מאבק האיגוד־המקצועי, על שכר ועל תנאי־עבודה ועל עצם קיומם של מקומות־עבודה.

ה"ביקורים במפעלים", שהתקיימו לאחרונה והשתלבו במערכת־הבחירות, היו בעיני גונן ואנשיו רק חלק מרשימה ארוכה של הזדמנויות – נוראות ומעציבות – לפעילות בשטח. אפשר למנות ולהזכיר את "ציקלון" ליד כרמיאל ואת רפא"ל, והרבה קודם לכן את "מיכלי כרמל". גונן, חיפאי ותיק ולשעבר עובד חברת־החשמל, מבקש לקצר ברשימות "המתים" ו"הפצועים" הארוכות, וסכסוך "המפרץ" שמצפון לכרמל היה שוקק עבודה, מפעלים רבים, בעיקר של "חברת־העובדים" – וכעת הוא שוקק קיבוצים: לא במקרה, חיפה בולטת בראש הטבלה של ריכוזי האבטלה הגדולים (מספרית; 'אתא', לפני עשור, לא היתה ראשונה – וגם אינה האחרונה: הכיוון, לא רק של חיפה, הוא של חברה שאינה מייצרת אלא מייבאת, וכאשר היא מייצרת, זה במחיר ניצול מחפיר נגד העובדים. במקומות כאלה, כשזה קורה, אנו נמצאים: מפעליו של שפירא באור־עקיבא ובנצרת, סדנאות הטקסטיל בכפר־מנדא וביישוב דיר־חנא, הקבלנים של רשות־הדואר, 'נוף'. מגיעים למפעל המאבק, משתדלים לייעץ ולעזור, מיידעים את הציבור, מעלים את הנושא בפורומים ההסתדרותיים ואחרים".

מוטרד מן העובדה שלא הצליח לתאם עם העיתונות ביקור במפעל לרגל מערכת הבחירות, גונן יוצא להתקפה: "חיים הברפלד יכול לארגן לו צ'יק צ'אק ביקור בכל מפעל של חברת־העובדים: חיים אורון – בכל מפעל של התנועה הקיבוצית: יעקב שמאי – בכל מפעל של התאחדות התעשיינים. ואני? אני וחברי היהודים והערבים בסיעת הרשימה המשותפת צריכים להמתין עד שהמאבק קובע את ה'ביקור' במפעל. ורק לעתים רחוקות, אם בכלל, אני רואה שם – אפילו בזמן מערכת־בחירות – את המתחרים, שלקראת הבחירות גילו את חשיבותה של ההסתדרות".

"מערכת־בחירות היתה יכולה להיות הזדמנות נהדרת להעלות על סדר־היום את האפליה שיוצר חוק שכר־מינימום", אומר גונן. "במפעלי טקסטיל, מראים לי תלושי־שכר של אנשים שאינם משתכרים אפילו את שכר־המינימום ונאלצים להסתפק ב־1,000 ש"ח בחודש: תלושים חוקיים לגמרי, שהרי החוק מתיר להכליל בשכר־המינימום (עד להיקף של 30 אחוז ממנו) את הגמול על פרמיות. בטקסטיל ובמזון, מי שלא מצליח לעמוד בתנאי הפרמיה – שכל הזמן מוחות כלפי מעלה – מקבלת בעצם 70 אחוז משכר־המינימום. אבל למועמדים בבחירות האלה יש נושאים יותר חשובים לעיסוק".

"בעצם, אולי יותר טוב שהם לא ידברו על עניינים אלה", מנסה גונן לנקוט לשון אירונית, אך מגיע במהירות לרתיחה: "כשהיתה שביתה במפעל־הטקסטיל ביישוב דיר־חנא, הנהגת ההסתדרות קראה למאבק על יישומה של טבלת־השכר ההסתדרותית המינימלית 'שביתה פראית'. איש ועד־העובדים בסחנין לא רק שלא סייע לעובדות האמיצות, אלא עמד לצד בעלי המפעל וההסתדרות אף נתנה הסכמתה לפיטורי רוב מנהיגות המאבק".

גונן כועס על האופוזיציה בהסתדרות לא פחות מאשר על אנשי מפלגת העבודה: "אנשי רצ מנסים כעת לנכס לעצמם את עניין אי־הקמתן של מועצות־פועלים: הם אפילו לא הגישו תביעה לרשות־השיפוט ההסתדרותית כמו שאנו עשינו, ונאלצנו כעת להביא את העניין בפני בית־המשפט המחוזי בחיפה". אבל הוא מקפיד להתריע מפני העיסוק המוגזם ברפורמות ארגוניות, שהפכו לנושא המרכזי במערכת־הבחירות: "ישראל קיסר דיבר על 'מהלך חדש', וכיום, מישהו זוכר את התכנים? את התוצאות? אחת התוצאות הבולטות מתקופת כהונתו של קיסר היא המכה שהנחיתה על תוספת־היוקר, והפכה אותה סופית ללעג־לרש הניתן באיחור של חצי־שנה. מישהו, מלבד אנשי הרשימה המשותפת, מדבר על זה במערכת־הבחירות?"

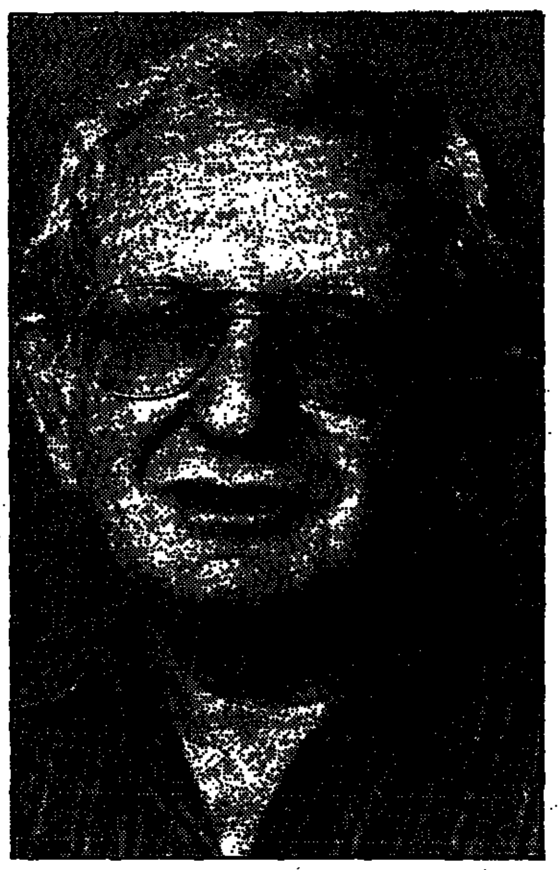

גונן מונה נושאים נוספים שאין מתייחסים אליהם בבימות המרכזיות של מערכת־הבחירות: "היעדרם של הסכמי־מסגרת, שהיוו פעם הגנה מינימלית על עובדים חלשים בסקטורים השוליים, האבטלה, החוזים האישיים, מגיפת 'עובדי־קבלן', שההסתדרות העניקה לה הכשר בכך שחתמה על הסכם עם הפירמה 'או.אר.אס'; העובדים מן השטחים והעובדים הזרים. גם בתחומים אחרים אין דיון רציני, ואפילו לא עיסוק מינימלי מלבד סיסמאות ריקות: רק מיעוט העובדים מוגן באמצעות פנסיה סוציאלית; מערכת הבריאות, בלי הבדל בשיטת הביטוח־הרפואי, אינה עומדת בנטל".

"מי יטפל בנושאים האלה אחרי הבחירות?", מקשה גונן. "חברי־כנסת הממלאים לפחות שתיים מהרשימות האחרות, שבמקרה הטוב יגיעו לוועד־הפועל במסגרת שעות־נוספות? הפונקציונרים שלא מנעו את ההידרדרות, ואף גרמו למצב הנוראי". הדברים ברורים, לו, מראש: "אנחנו, הרשימה המשותפת היהודית־ערבית, הכוח השמאלי היחיד בהסתדרות. לא במקרה, רק אנחנו נצעד ב־1 במאי. אני מדבר על סוציאליזם, במלים הכי מובנות: שיוויון, סולידריות במאבק, שלום בין העמים".

"נכון, אנחנו קטנים, אבל זה מאפשר לנו להגיע בזריזות לכל מקום שבו נמצאים הפועלים וזקוקים לעזרה. מי שרוצה לראות בעתיד את הלהבה הגדולה, של הסוציאליזם – חייב לעזור לנו, ולשמור על הניצוץ הקטן". ■

מפלגת ההסתדרות

ככל שמתקרבים לרגע הגמר, ההבדלים שהיו קיימים בין שלוש הרשימות הגדולות הולכים ומצטמצמים. מי הסכים השבוע להצעת הליכוד שגם ההסתדרות תהיה ארגון מבוקר? חברי הכנסת של הליכוד ושל "העבודה" ומזכ"ל ההסתדרות. גם רמון, כמובן

אפרים דוידי

פעם זה היה ספק בדיחה, ספק איום. בימים שבהם התייצבה ההסתדרות נגד הממשלה בשאלות רבות ומגוונות (חוק הפנסיה, חוק הבריאות, הסכמי שכר) הפריח חיים הברפלד את הסיסמה "נקים את מפלגת ההסתדרות". "לא נפרוש מ'העבודה', היא ביתנו", אמר אז המזכ"ל והוסיף: "אבל נרכז סביבנו את כל אלה המוכנים להגן על ההסתדרות, בתוך המפלגה ומחוץ לה". השבוע, בלי קשר לנסיבות שגרמו להברפלד להשמיע בעבר את הכרזתו ודווקא ברגע הכי קשה במערכת הבחירות הקצרה והעצבנית, הוקמה "מפלגת ההסתדרות". היא הוקמה כי ההבדלים שהיו קיימים בין שלוש הרשימות הגדולות ("העבודה", הליכוד־"צומת" ורמון־מרצ) הולכים ונעלמים. הרשימה הרביעית, הרשימה המשותפת היהודית־ערבית (מיסודה של חד"ש), נמצאת לגמרי מחוץ לתמונה הזו.

הליכוד דרש במשך שנים להכפיף את ההסתדרות למבקר המדינה. וזה לגיטימי, הרי במשטרים הטוטליטריים ארגוני העובדים הם תמיד תחת עינה הבוחנת, המפקחת והמצבורת של המדינה. מפ"ם של ימי סרטדמון התנגדה לכך. גם ראשי ההסתדרות התנגדו לכך. השבוע, ללא הודעה מוקדמת, הציע הליכוד בכנסת שגם ההסתדרות (ארגון וולונטרי, ללא כוונת רווח) יהיה ארגון מבוקר. ומי הסכים לכך? חברי הכנסת של הליכוד ושל "העבודה" ומזכ"ל ההסתדרות. גם רמון, כמובן.

אנשי מפ"ם באיגוד המקצועי התנגדו לכך שוועדי העובדים יהיו עצמאיים בייצוג עובדים בבתי־הדין לעבודה. רשימת רמון צירפה למצעה הקצר הדל סעיף תחת הכותרת "ועדי עובדים: עצמאות בייצוג עובדים". אבל ה"קופירייט" לנושא אינו שייך לרמון, אלא למחנה שממול, ליעקב שמאי. היה זה ח"כ יעקב שמאי שהציע הצעת חוק בסוגיה, והנושא עדיין עומד על סדר־יומה של הכנסת.

זוכרים את "ביטול הזיקה"? כמה נחלי דיו נשפכו בפולמוס סביב בשאלה אם כל חבר קופת־חולים חייב להיות גם חבר הסתדרות וכל חבר הסתדרות חייב להיות חבר קופת־חולים. זה שנות דור הליכוד דורש הפרדה בחברות. במפ"ם התחכמו והחליטו על "זיקה חד־כיוונית": כל חבר הסתדרות חייב להיות חבר קופת־חולים, אך לא כל חבר קופת־חולים חייב להיות חבר הסתדרות. על החלטה זו כמעט התפרקה הקואליציה בהסתדרות. ההסתדרות ומפלגת העבודה דחו כל פשרה בנושא. ועידת העבודה החליטה, ברוב גדול, לדחות את הצעת רמון ("אתם כמו לוויתנים המתאבדים בחוף"). לפני עשרה ימים הודיע הברפלד בפורום מפלגתי, כי הצעת ח"כ אריה דרעי מקובלת עליו. דרעי הציע, ש"כל חבר הסתדרות יהיה חבר קופת־חולים, אם לא נבצר ממנו להיות חבר הסתדרות".

מדוע לא חשבו על זה קודם? חשבו. דרעי העתיק כמעט מילה במילה הצעת פשרה שאימצה מפלגת העבודה לפני שנים, כדי לאפשר לכל אלה שאינם חברי ההסתדרות והם חברי "העבודה", להמשיך ולהיות חברים במפלגתם. בעבר היתה החברות בהסתדרות תנאי בל־יעבור לחברות ב"עבודה". היו זמנים. אבל פשרת דרעי קיימת בהסתדרות מאז שנות ה־50. מאז ש"הפועל המזרחי", האגודת פועלי ישראל ואגודת־ישראל קשרו את גורלן עם ההסתדרות. רבבות חברים בארגונים חרדיים אלה משלמים מס אחיד להסתדרות, מקבלים שירותי קופת־חולים, והם אינם חברי ההסתדרות. חלק מהמס האחיד שלהם מוחזר לארגוניהם. כבר עתה יש בקופת־חולים רבבות חברים שנבצר מהם להיות חברי הסתדרות.

אשר לרפורמות, ב"עבודה" מדברים על משאל חברים ובחירה אישית של ראשי האיגודים המקצועיים, בליכוד מדברים על "סגירת 40 אחוז מהמנגנון", אצל אנשי רמון הסיסמה היא מ"ניהול כושל ומושחת למינהל ציבורי תקין". הרושם הוא, שככל שמערכת הבחירות מתקרבת, המוחות המבריקים בכל ה"צוותים האסטרטגיים" ובכל הרשימות עובדים שעות נוספות, כדי להמציא רפורמות נועזות יותר. אבל לכל דבר יש גבול. האם העברת עובדי הוועד הפועל ברחוב ארלוזורוב ל"בית ברנר" שברחוב ברנר (הצעה של הליכוד) תשפר את השירות לחבר? האם חיזוק המחלקה הדתית והעברתה לש"ס, לרבות מינוי "רב ההסתדרות" (הצעה של רמון), מתיישבים עם הרצון "לצמצם את המנגנון"? האם ההצעה לקיים בחירות אישיות באיגודים המקצועיים (כהצעת "העבודה") אינה תולדה של "דמוניזציה" של מערכת הבחירות?

למעשה, אין כבר על מה לדון, כי כאשר חיים א' (כהגדרת שמאי) מציע את מה שהוא מציע, תמיד יוצא אחריו חיים ב' ומציע דבר נועז יותר, ואחרי חיים, א' או ב', תמיד מדרבן בפיגור שמאי. אם אין על מה להתווכח, הויכוח תמיד מסתיים במגרש האישי. אבל גם להטחת עלבונות אישיים יש גבול. עכשיו כל אחד מנסה לגייס את ה"אבא" שלו, בדומה לילדים ש"הולכים מכות", ותמיד מישהו מכריז "אבא שלי שוטר (או קצין בצבא או מתגושש) והוא תיכף יבוא וירביץ לך".

"העבודה" מכריזים "ארטורו מגיע רבין". בליכוד גייסו השבוע את מקסים לוי, איש ועדי העובדים בתעשייה האווירית לשעבר, שהציג משנה כלכלית בחוברה מקצת: "נגד הפרטת התעשייה האווירית, בעד הפרטת מפעלי חברת העובדים". ה"אבא" המקורי שלהם, ביבי נתניהו, איננו חבר ההסתדרות. גם לרשימת "חיים חדשים" יש בעיה. "אבא" יושב בראש שולחן ממשלה והוא ה"אבא" שמביאה הרשימה הירוקה. מאחר שנגמרה להם התחמושת של האישים, שלחו השבוע את דרעי ללשכת המס בירושלים והוא נעשה לחבר ההסתדרות כדת וכדין. להצביע הוא לא יכול, אבל לתת דוגמא לחבריו, כן.

על הרשימה הרביעית אין מה לדווח. שם לא רוצים לגייס שום "נבחרת לאומית". אצל בנימין גונן עוסקים בעניינים כמו שביתות ("נשר" העובדים הסוציאליים) או הסכמי העבודה. משעמם. ■

נשיא לכל העונות

ניקסון היה התגלמות הטוב, הרע והמכוער שבפוליטיקה האמריקאית. איש שסירב לקבל כשלון פוליטי, גדול ככל שיהיה, כבזר דין סופי. פוליטיקאי חד שיכול היה לכשלונות, אך מעולם לא חש ביטחון בהצלחותיו. נשיא שפילג את אמריקה וקרע בה קרע עצום. הוא יצר עויינות וחשדנות כה עמוקים כלפי המערכת הפוליטית, שאת השלכותיהן וגלי ההלם מרגיש ביל קלינטון עד היום

אלון פנקס

"אדוני המזכיר, אני מתפטר בזאת ממשרד נשיא ארצות־הברית. בכבוד, ריצ'ארד ניקסון."

בוקר יום ההמהביל של ה־9 באוגוסט 1974, במשפט אחד בן 17 מילים (במקור האנגלי) סיים ריצ'ארד ניקסון פרשה שהחלה ב־17 ביוני 1972 בפריצה רשלנית וחסרת סיבה של ממש למשרדי המפלגה הדמוקרטית בקומפלקס המשרדים והמגורים ווטרגייט, בוושינגטון, וסיים נשיאות סוערת בת חמש שנים ו־201 ימים. "הנשיא החכם ביותר במאה הזו, שהחמיץ גדולה של ממש בשל תולשותיו הרבות", כדברי סטיבן אמברוז, מחבר הטרילוגיה הביוגרפית על ניקסון.

על גבי נייר רשמי של הבית הלבן כתבה רוז מרי וודס, מזכירתו של ניקסון מאז שנות ה־50, והאשה שהואשמה במחיקת 18 וחצי דקות של סרט הקלטה מרשיע בפרשת ווטרגייט, את המשפט שהפך את ריצ'ארד מילהאוז ניקסון לנשיא הראשון בהיסטוריה האמריקאית שהתפטר, ומנע ממנו מלהיות הנשיא הראשון שיודח. מעט לאחר תשע בבוקר, הגיש ראש צוות הבית הלבן, אלכסנדר הייג, את המכתב לחתימתו של הנשיא. ניקסון חתם, נפרד מהקבינט והגיש את המכתב למזכיר המדינה הנרי קיסינג'ר. הגשת ההתפטרות למזכיר המדינה נעשתה על־פי תקדים מ־1832, כאשר התפטר סגן הנשיא ג'ון קלהון. קיסינג'ר מזכיר המדינה הביט בנייר ושירבט "הק" בתחתיתו. קיסינג'ר ההיסטוריון הוסיף בצד – 11:35 בבוקר. שעה אחר־כך, בתמונה שהפכה לתעודה היסטורית, עלו ניקסון ואשתו פט למסוק הנשיאותי, ובתנועת מניפה בידו הימנית נופף הנשיא היוצא לוושינגטון לשלום בפעם האחרונה. ביום רביעי נקבר ניקסון בעיירת הולדתו, יורבה לינדה, קליפורניה, במה שניתן לפרש כהתרסה האחרונה והסופית כלפי עיר הבירה שלדעתו התאכזרה אליו וקשרה קשר נגדו במשך שנים רבות. אמריקה עיכלה השבוע שיותר באמת לא יהיה את ריצ'ארד ניקסון לבעוט בו.

ניקסון היה התגלמות הטוב, הרע והמכוער שבפוליטיקה האמריקאית. איש שסירב לקבל כשלון פוליטי, גדול ככל שיהיה, כגזר דין סופי. איש שסירב לנהוג על־פי אמות המידה של הפוליטיקה האמריקאית שלפיהן המפסיד הולך. לתמיד. פוליטיקאי חד שיכול היה לכשלונות, אך מעולם לא חש ביטחון בהצלחותיו. נשיא שפילג את אמריקה וקרע בה קרע עצום. הוא יצר עויינות וחשדנות כה עמוקים כלפי המערכת הפוליטית, שאת השלכותיהן וגלי ההלם מרגיש ביל קלינטון עד היום.

מעמד שבנה את חייו הפוליטיים המוקדמים על רדיפה מרומה של קומוניסטים מדומים, "מקארתיסט לפני מקארתי", אומר עליו אמברוז, שהיה לנשיא שפתח את שערי סין והקים את הדטאנט עם ברית־המועצות. נשיא שבתקופתו דרך האדם על הירח, הוקמו מנגנוני איכות הסביבה הראשונים בעולם, אבל נשיא שמבקריו אומרים כי היה החוד השוחד ההיסטורי ששאב אליו את חזונם של האחים קנדי ומרטין לותר קינג. נשיאה של מפלגת הימין הרפובליקאית, שלמד לשנוא את שחצנותה ויהירותה והיה לנשיא שעיצב תוכניות מלחמה בעוני, והטיל פיקוח על מחירים ושכר. נשיא שנבנה ממתחים גזעיים בדרום, אך בתקופתו חוסלה סופית ההפרדה הגזעית בבתי הספר. נשיא שהגדיר את הפוליטיקה האמריקאית במשך שנים רבות, דרך הצלחותיו וכשלונותיו. איש קטנוני ומריר ומדינאי גדול בקנה מידה היסטורי.

שמות התואר שבהם מוגדר ניקסון האיש וניקסון הנשיא נראים כמו רשימה של כל שמות הגנאי האפשריים. רמאי, צבוע, פארנואיד, מניפולטור של פחדים, תחבולן ותחמן, חסר ביטחון, ציני, מריר, משונה, godamn liar וכולם יודעים את זה, אמר עליו טרומן.

ורשנה הרשימה השניה. מדינאי, דיפלומט, אסטרטג ואיש חזון, נשיא ככל הנשיאים שעשה ככל הנשיאים, איש מתוך במפלגה לא מתנה, סיפור הצלחה אמריקאי קלאסי. "תאר לעצמך", אמר הנרי קיסינג'ר לעיתונאי יו סיידי מ"טיים", "איזה איש גדול הוא יכול היה להיות אם רק מישהו היה אוהב אותו". לו רק היה לו חבר, חבר אחד טוב, אמר עליו ארתור ברנס, יושב ראש הפדראל־ריזרב בנק שמונה בידי ניקסון, "הוא היה מציל אותו". ברנס צדק. את ריצ'ארד ניקסון הנשיא היה צריך להציל מידי עצמו.

השנים המעצבות

"נולדתי לאם קווייקרית אדוקה שהיתה מלאך, בבית שבנה אבי ביורבה לינדה, 50 ק"מ מלוס־אנג'לס", תיאר ניקסון את ביתו. לפרנסיס ניקסון וחנה מילהאוז היו חמישה בנים. פרנסיס דונלד, ועוד ארבעה שהאם בחרה לקרוא על שם מלכי אנגליה הראשונים – הארולד, ריצ'ארד, ארתור ואדוארד. לאחר כשלון בוסר פוליטי בבחירות למועצת התלמידים בקולג' ויטייר, סמוך לעיירה, למד ניקסון משפטים באוניברסיטת דיוק שבצפון קרולינה, ולאחר שירות בצי במלחמת העולם השניה, פנה לקריירה פוליטית בקליפורניה.

"למה שלא תרוץ נגד הדמוקרט ג'רי וורהיס בבחירות לקונגרס?", שאל את ניקסון במכתב מנהל הבנק שלו בוויטייר, לשם חזר לעסוק בעריכת־דין. באמת למה לא, ענה ניקסון, והחל במירוץ פוליטי שידע גאות ושפל, פסגות ותהומות, הצלחות וכשלונות, נשיאות והתפטרות, בידוי ושיקום.

ניקסון החל את מסע הבחירות בהאשמת וורהיס כי הוא "מכשיר בידי ארגונים פרו־קומוניסטיים". למרות מה שאמרו עלי בעיתונות הליברלית, אמר ניקסון מאוחר יותר בטיעון ראשון מסוגו ששימש אותו כמעט עד יום מותו, "הבחירות היו על איכות החיים באמריקה שלאחר המלחמה, לא על קומוניזם". ניקסון זכה ברוב של 15,000 קולות מקרב 115,000 הבוחרים.

התדמית הפוליטית המעצבת של ניקסון בשנים האלה, שהיתה גם התדמית שעיצבה את דעת העיתונות עליו והגדירה אותו בידי מבקריו, היתה פרשת אלג'ר היס. היס, פקיד במחלקת המדינה, נחקר, כמו 108 עובדים אחרים במחלקה, בידי "ועדת הקונגרס לפעולות בלתי אמריקאיות", ועדה פארנואידית ומושמצת שבראשה עמד הסנטור ג'ו מקארתי, ושניקסון היה חבר ווטר בה. ניקסון הצטיין בחקירת היס, ומשמצא סתירה בעדויות, סיפק את הסחורה והביא עמו את וויטקר צ'יימברס, קומוניסט שהעיד כי היס אכן היה קשור לקבוצות סוציאליסטיות. מחוסר הוכחות חותכות, הורשע היס רק בשבועת שקר ונידון לחמש שנים. עד יום מותו טען היס לחפותו. "הפכתי בעקבות הפרשה לאדם שנוי במחלוקת בקרב התקשורת הליברלית", ספק קונן ספק התגאה ניקסון מאוחר יותר.

ב־1950 התמודד ניקסון בבחירות לסנאט נגד הלן גהגן דאגלס, "הגברת הוורודה", כפי שכינה אותה ב"רשימה הוורודה", שפירטה את תמיכתה כביכול בקומוניזם העולמי. tricky dick כינתה אותו דאגלס בתגובה, כינוי שרודף את ניקסון הרחק לתוכבי פרשת ווטרגייט, 22 שנה אחר־כך. לאחר שנבחר ברוב גדול, הקדיש ניקסון את זמנו בנסיון להפוך לסנטור בולט כבר בקדנציה הראשונה. באחד מנאומיו, צד את עינו של תומאס דיואי, מושל ניו־יורק לשעבר והמפסיד בבחירות 1948 לטרומן. "מדוע שלא תיקח אותו כמועמד לסגן נשיא", שאל דיואי את דוויט אייזנהאואר, גיבור מלחמת העולם שזכה במועמדות המפלגה לבחירות לנשיאות ב־1952. אייזנהאואר ניצח במירוץ קשה את וויליאם טאפט שייצג את גוף הבוחרים העיקרי של המפלגה, ולא רק את אליטת החוף המזרחי שלה. לניקסון היה הפוטנציאל להוות את הגשר שבין שני המחנות. הוא זכה במועמדות, אך לא בסימפטיה מאייזנהאואר.

נאום צ'קרס

מינתו של ניקסון למימסד המזרחי, העשיר והסנובי של המפלגה הרפובליקאית הפך ב־1952 ליותר מאשר עוינות בין אדם שבנה עצמו למתחרים שירשו הכל. ניקסון הבין, בפעם הראשונה בחייו הפוליטיים, כי כח ועוצמה פירושם יריבים. "למדתי מהנסיון הזה", סיכם, "כי בפוליטיקה יש לך חברים כל עוד אתה יכול לעשות בעבורם דבר מה, או כל עוד אתה מסוגל להזיק להם". האיפיון המפוכח והריאליסטי הזה היה תוצאה של האשמות כאילו אנשי עסקים מקליפורניה, למען טובות עתידיות, העבירו לניקסון יותר מ־18,000 דולר. הדמוקרטים ניצלו את הנסיון הפנים־רפובליקאי לזרוק את ניקסון ממסע הבחירות של אייזנהאואר, והפיצו בכל מקום תבושים משקפי שמש כהים של עיוורים, והחזיקו כוסות מתכת ושלטים שעליהם נכתב: "ניקלים (מטבעות של חמישה סנטים) לניקסון". ניקסון, שהבין כי ככל הנראה אייזנהאואר עומד מאחורי הנסיון להדיחו, זרק אליו את הכפפה. "אפרוש אם אייק יבקש ממני", אמר. אייק לא ביקש, וניקסון עשה היסטוריה בהופעה טלוויזיונית, ראשונה מסוגה, שבה הסביר את פשר ההאשמות נגדו. "אשתי לובשת מעיל מבד רפובליקאי טוב ולא מפרוות מינק", אמר. נכון, הודה, קיבלנו מתנה מתברים בקליפורניה. כלבלב שבנותי קראו לו צ'קרס, משום שהוא שחור ולבן. אינני מבקש ולא אבקש מטרישיה וג'ולי להחזיר את הכלבלב, אמר לאמריקה בהופעה רגשנית שמבקרים כינו אותה "המניפולציה הטלוויזיונית הראשונה בפוליטיקה האמריקאית".

"אתה הנער שלי", אמר אייזנהאואר, והכתיר בהצלחה את ההופעה של ניקסון, שהפך לאיש המפתח במסע הבחירות. "אעדיף נשיא לבוש תאקי מאשר אחד הנוטה בחליפה ורודה של מחלקת המדינה", אמר על המועמד הדמוקרטי עדליי סטיבנסון, אינטלקטואל שעלה על אייזנהאואר ועל ניקסון בדרגות רבות, אך שילם את מחיר המלחמה הקרה ו"הפחד מהאדומים" שניקסון כה היטיב להיבנות ממנו למן ראשית דרכו. האנס מורגנטאו, היסטוריון ומדען מדינה לאו דווקא ליברלי, אמר ביחס לוויאטנם ולמלחמה הקרה בכלל, כי "כל השימוש הבלתי פוסק הזה בביטחון לאומי כמכשיר להצדקת כל פעולות הממשלה מתאים יותר למשטרים פאשיסטיים". מאוחר יותר ישתמש ניקסון בביטחון הלאומי גם בווטרגייט.

הראשוניות של "נאום צ'קרס" לימדה על כוחה העולה של הטלוויזיה בפוליטיקה האמריקאית, תופעה שהפכה – לטובתו ולרעתו – את הקריירה הפוליטית של ניקסון.

במשך שתי קדנציות כסגן הנשיא של אייזנהאואר, העמד ניקסון בצל, ולהוציא את "עימות המטבח" המפורסם עם כרושצ'וב שנסב על שיטת המסחר החברה המועדפת, ביריד הבינלאומי במוסקווה ב־1959, לא בלט ניקסון. חשיבותן של השנים האלו היתה בחשיפתו של ניקסון לזירה הבינלאומית, תחום שבו למד במשך הזמן להרגיש נוח, ותחום שממנו יבואו הצלחותיו המרשימות ביותר בעתיד.

"לא יהיה לכם ניקסון לבעוט בו"

הטלוויזיה שהצילה את סגנות הנשיאות של ניקסון, היתה הגורם העיקרי שהכשילו בבחירות לנשיאות ב־1960 נגד הדמוקרט הצעיר ג'ון פ. קנדי. אלמלא הטלוויזיה, מעטים היו יודעים עד כמה צעיר, נאה, פרשים וכאריזמטי היה קנדי. "אני הייתי הדמות הפוליטית המוכרת ביותר בארה"ב אחרי אייזנהאואר", אמר ניקסון אחרי הבחירות, "אבל הדמוקרטים ניהלו מערכת בחירות אגרסיבית וברוטלית". ניקסון, בהבינו את כוחה של הטלוויזיה, הסכים לסדרת עימותים עם גיבור המלחמה הקאתולי הצעיר ממסצ'וססט. שבועיים לפני העימות, בהיכנסו למכונית, נפגעה בירכו של ניקסון. שבועיים שכב בבית חולים עם זיהום, ולעימות הגיע רזה בחמישה ק"ג, כאשר צווארון חולצתו נראה גדול עליו בכמה מידות ו"זיפי אחר הצהריים מקנים לפניו גוון אפלולי". הטלוויזיה הראתה את ניקסון כפי שמבקריו תיארוהו בכתובים. איש סוד אפל. בפני קהל מסועף של 70 מיליון אמריקאים הפסיד בשדה קרב שמעולם לא התנסה בו – דימוי ומראה חיצוני. "קרה לך משהו?", שאלה אותו אמו בטלפון מייד לאחר העימות. "נראית כל־כך חלוש".

בשני משאלים נפרדים שנערכו לאחר העימות הראשון, זכה קנדי בקלות בקרב אלה שצפו בשידור. ניקסון זכה ברוב מוחץ בקרב אלה שהאזינו לעימות ברדיו, הוכחה לעליונותו בנושאי המהות, בקולו הנבוה המבונה. זה לא הספיק. אייזנהאואר לא עזר אף הוא. "תנו לי שבוע לחשוב", אמר בתשובה לשאלות עיתונאים על רעיון חשוב של ניקסון במהלך שנותיו כסגן נשיא. ניקסון המשיך לנהל מסע בחירות עקשני, ובקרב הנשיאותי הצמוד ביותר במאה הנוכחית, ניצח קנדי ברוב של 113,000 קולות, פחות מסתי עשיריות האחוז, או ברוב של קול אחד בממוצע בכל איזור הבחירה. מסקנתו הפוליטית החשובה היתה כי את האסטרטגיה של קנדי במדינות הדרום יהיה עליו לקעקע בסיבוב הבא.

מוכה וחבול חזר ניקסון לקליפורניה והתמודד על משרת המושל בבחירות 1962. "הבעיה היתה שמעולם לא רציתי ממש את התפקיד", סיכם ניקסון את הפסדו לאדמונד "פט" בראון. במסיבת העיתונאים שבישרה את ראשית שנות הישימון, שוב האשים ניקסון את התקשורת שהציגה את דבריו במסע הבחירות כאילו היו אישיים נגד בראון. "בכל מקרה, שוב לא יהיה לכם את ניקסון לבעוט בו, רבותיי, כיוון שזו מסיבת העיתונאים האחרונה שלי".

רצח קנדי ב־1963 ונשיאותו הראשונה של ג'ונסון הביאו את ניקסון להחלטה שלא לרוץ ב־1964, על־אף ש"תיסכל אותי לראות מועמד כל־כך לא מוכשר כבארי גולדווטר מתמודד".

הנשיאות האימפריאלית

שנות הישימון הגיעו לקיצן בסביבות מחצית 1965. ניקסון חזר שוב לבמה המרכזית של הפוליטיקה האמריקאית, הפעם בהחלטה נחושה להתמודד ב־1968. הסתבכותו של ג'ונסון בווייטנאם, במיוחד לאחר "החלטת מפרץ טונקין" ב־1964, ומשלוח מאסיבי של חיילים במהלך שלוש השנים הבאות, הביאו את ניקסון להצהיר כי "מנהיגות חדשה תסיים את המלחמה". לניקסון יש תוכנית סודית לסיום המלחמה, אמרו באמריקה, והספקולציה הבלתי מבוססת הזו סייעה לנצחון בבחירות. אך הורה כבומרנג בראשית שנות ה־70 כשניקסון הסתבך בעצמו בג'ונגלים של דרום מזרח אסיה. בהחלטה תמוהה, אחד מני החלטות סתומות במהלך הקריירה שלו, בחר ניקסון במושל מרילנד, ספירו אגניו, כמועמדו לסגן הנשיא.

מולו עמד יוברט האמפרי ממינסוטה, אדם שירש את מלחמת וייטנאם מג'ונסון – כסגן הנשיא – וקיבל שלא מרצונו את החלטתו של ג'ונסון במהלך הפריימריז של 1968 שלא לרוץ. בנוסף, עמד האמפרי בפני ועידה מפלגה פרועה בשיקאגו שבה הפגין דור "תרבות הנגד", ההיפים והליברלים נגד הבגידה הגדולה באמריקה, על רצח האחים קנדי, רצח מרטין לותר קינג, קיפוח זכויות האדם בדרום וייטנאם. בדרום עצמו נבהל הרוב הדמוקרטי הלבן מהישגי השחורים בתקופות קנדי ובמיוחד ג'ונסון, והקרקע היתה פוריה לכבוש את הדרום, ולהעבירו לידי הרפובליקאים עד נצחונו של קלינטון ב־92'.

את האסטרטגיה הדרומית של ניקסון ניהלה קבוצה של עוזרים שהוא ליהק סביבו משך שנות ה־60 – הר. הלדמן, ג'ון ארליכמן וג'ון מיטשל. לאחר ניצחון בבחירות ברוב של 43.4 אחוז לעומת 42.7 אחוז להאמפרי, השלים ניקסון קאבינט בק פוליטי מרהים, על־אף שקרוב לעשרה מיליון הקולות שהועניקו למושל אלבאמה שרץ כעצמאי, ג'ורג' וולאס, הפכו את ניקסון לנשיא שלא זכה ברוב קולות הבוחרים. "יש לנו ניקסון חדש", כתב הפובליציסט הליברלי וולטר ליפמן.

הלדמן מונה לראש צוות הבית הלבן, ג'ון ארליכמן מונה ליועץ מספטי לבית הלבן, ומאוחר יותר ליועץ לנושאי פנים. ג'ון מיטשל מונה לתובע הכללי – שלושתם יבצאו עצמם בתוך חמש שנים בבית הסוהר. ליועץ לביטחון לאומי מונה פרופסור למדע המדינה בהרווארד, הנרי קיסינג'ר.

ניקסון החל ביישום מדיניות ה"ווייטנאמיזציה", העברת נטל המלחמה בווייטנאם לצבא הדרום־וייטנאמי. בתוך קדנציה אחת, הקטין ניקסון את סדר הכוחות האמריקאי בווייטנאם מיותר מחצי מיליון ב־1969 לפחות מ־30,000 בסלהי 1972, אבל המלחמה הוסלמה, ניקסון הרחיב אותה לתוכבי קמבודיה, שם, כך טען, מסתתרים מחנות גדולים של הווייטקונג ושל הצבא הצפון־וייטנאמי. במאי 1969 פירסם "הניו־יורק טיימס" את דבר ההפצצות בקמבודיה. ניקסון וקיסינג'ר הורו לצותת לכבירים במנגנון המועצה לביטחון לאומי ולעיתונאים. תשתית המורס־אפרנדי שקיות את הנשיא בווטרגייט הונחה כש"הניו־יורק טיימס" המשיך במהלך 1971 לפרסם מתוך 7,000 עמודי מסמך פנימי שנקרא על־ידי העיתונות "מסמכי הפנטגון". הממשל ביקש למנוע את המשך הפרסום בבתי המשפט, אך "הטיימס" ו"הוושינגטון פוסט" זכו בערעור לבית המשפט העליון. החשוד בהדלפה, דניאל אלסברג, העמד למשפט, וחומר מרשיע נגדו נאסף בפריצה שבוצעה במשרדו של פסיכיאטר בלוס־אנג'לס שטיפל בו. אלסברג זוכה בשל "התנהגות בלתי חוקית של הממשל". מערכת היחסים של ניקסון עם העיתונות נמשכה, כאשר עתה העיתונות החלה לשנות פניה לכיוון תוקפני, על דרך השלילה – בזכות מדיניות הנשיא.

שיחות השלום שניהל קיסינג'ר בחשאי בפאריס עוררו תקוות, מוקדמות מדי, אך ניקסון פרץ דרך בשלושה מוקדי מדיניות חוץ אחרים. ביקור היסטורי בסין בפברואר 1972. הנשיא תיאר אותו כ"שבוע החשוב בהיסטוריה", ולא היתה בכך הגזמה, שכן התרגיל האסטרטגי שהעמידה ארה"ב בין סין לברה"מ בודד את מוסקווה ובדיעבד סייע גם לסיים את מלחמת וייטנאם, לא לפני שהחלל האמריקאי ה־60,000 במספר נפל. הדטאנט עם ברה"מ, באמצעות הפגישה עם ברז'נייב ובסיוע מדיניות האוסט־פוליטיק של הקאנצלר הגרמני וילי ברנדט, הפיג את המתח הבין־גושי, וניקסון הוסיף לכך את סאל"ט־1, הסכם הגבלת נשק אסטרטגי ראשון מסוגו בעידן הגרעיני. בתוך שנה אחת, היה ניקסון לחשוב שבנשיאי מדיניות החוץ של ארה"ב, ולמנהיג עולמי.

כאשר נדמה היה כי ההישגים במדיניות החוץ, היוזמות במדיניות הפנים, והאופק המבשר את קיצה של ההסתבכות בווייטנאם וה"שלום עם כבוד", שניקסון ראה כהכרח למעצמה כארה"ב, יבטיחו את הבחירה מחדש, גבר על ניקסון אופיו החשדני, הפארנואידי. בעודו נופש באיי הבהאמה, פירסם "הוושינגטון פוסט" בעמודו הראשון ב־18 ביוני 72' כי יום קודם נעצרו חמישה אנשים, חלקם עובדי הסי.איי.אי, בעבר ותיקי הכשלון במפרץ החזירים, שפרצו למשרדי המפלגה הדמוקרטית באחד מבנייני ווטרגייט. בכיסיהם, סיפר העיתון, היו שטרות של 100 דולר, ומצלמות. בתוך זמן קצר נחשף קשר בינם ל"קריפ", הוועדה לבחירה מחדש של הנשיא, גוף שפעל מחוץ לערוצים המקובלים של המפלגה הרפובליקאית. אחד הפורצים, ג'יימס מקקורד, היה האחראי על הביטחון ב"קריפ". ג'. גורדון לידי (שכיבר בנוכחותו את הלוויית הנשיא) והווארד האנט היו אלו שפרצו למשרדו של הפסיכיאטר של דניאל אלסברג שנה קודם. עיקר עבודת הוועדה היתה חיטוט במסמכי מס הכנסה ובכל מקום אפשרי למציאת חומר מרשיע נגד המועמדים הדמוקרטים.

כל אנשי הנשיא

"פשוט דברים בלתי ניתנים להסבר", כינה קיסינג'ר מאוחר יותר את מעורבות הנשיא במה שהתפתח ל"פרשת ווטרגייט". כאשר האף־בי־איי החל לחשוף את קשריהם של הפורצים, הוליך הלדמן לנשיא להורות לסי.איי.אי ליטול מהבולשת הפדראלית את החקירה בטענה כי הדבר יסכן את הביטחון הלאומי. ניקסון החליט בשלב זה להרחיק עצמו מכל קשר לפרשה המסתעפת, ולהטיל את מירב האחריות על היועץ המשפטי לבית הלבן, ג'ון דין, שבאחריותו היה טיוח החקירה בין הממשל לפורצים.

בהיעדר פרטים וכיוונים חדשים, הפרשה שקעה כאשר רק שני כתבי "הוושינגטון פוסט", בוב וודוורד וקרל ברנשטיין, מגשימים אותה בעזרת בדלי מידע. חמשת העצורים נשארו נאמנים לשולחיהם, ושתיקתם נקנתה בכסף רב. על־פי ההקלטות, ניקסון ידע על מיליון דולר שחור שתיקה. לניקסון, ערב בחירות 1972, נדמה היה כי ההתקפה נהדפה.

את הבחירות ניצח ניקסון בקלות, כאשר יריבו ג'ורג' מקגאברן – שאת דוחות מס ההכנסה שלו חיפש ומצא הר. הלדמן – העמד לבחירה לאחר התמכותו של אדוארד קנדי בפרשת טביעתה של מזכירתו עת המכונית שבה נסע התהפכה אל תוך נהר בצ'פאקוידיק, ובעיות המסים של אדמונד מסקי. ניקסון המריר אמר לאמריקאים: "אינני נוכל", וניצח ברוב עצום של מעל ל־60 אחוז, ותוך עימו 49 מדינות.

במקביל ליציאת אחרוני החיילים האמריקאים מווייטנאם, במסגרת הסכם שלום (שקרס), במארס 1973, שבה והתעוררה הפרשה. ג'ון דין, שהפך לעשיר לעזאזל של הבית הלבן, החל לשתף פעולה עם התובעים הכיוחדים שמינה הקונגרס. "אילולא הביסשל הזה היה עסוק כל היום עם אשתו הראוותנית, אפשר היה לגבור את התסבוכת הזו", אמר ניקסון, אבל הוסיף בהופעה אחרת, כי "אם הנשיא עושה את זה, כנראה שזה לא בלתי חוקי". בכך סיכם ניקסון את תפיסת הממשל שלו. וודוורד וברנשטיין מצאו להם מקור, "גרון עמוק", שזהותו אינה ידועה עד היום, והבית הלבן החל מסתבך בכזב קשירת קשר. בראשונה החלו לדבר בכל רם על הדחה, ועל המשבר הקונסטיטוציוני הבתלווה למשבר הפוליטי. "לעולם על תזכיר את המילה הדחה", אמר וודוורד לברנשטיין, "הקוראים יבינו פתאום במה מדובר. על הדחת נשיא ארצות הברית של אמריקה".

"מה ידע הנשיא ומתי הוא ידע זאת", היתה השאלה ששאל כבעם מדי ישיבה יו"ר ועדת הקונגרס לנושא ווטרגייט, הסנטור האווארד בייקר. בבאי הטלוויזיה, בעלת־בריתו ויריבתו כאחת של ניקסון במשך כל חייו הפוליטיים, לשדר בשידור חי את ישיבות הוועדה.

מצבו של ניקסון הורע באוקטובר השחור, 1973. בעוד במזרח התיכון החלה מלחמה חדשה בין ישראל לסוריה ומצרים, התפטר ב־10 בחודש סגן הנשיא אגניו על רקע שחיתות וקבלת שוחד. ב־20 באוקטובר, בבה שכונה "טבח ליל שבת", ניסה ניקסון לשנות את כיוון ההיסטוריה, ופיטר את התובע המיוחד ארצ'יבלד קוקס. התובע הכללי אליוט ריצ'רדסון, התפטר. בעקבות עבודת מחקר, כפה צוות ועדת הקונגרס, באמצעות צו של השופט הפדראלי ג'ון סיריקה, על ניקסון ביולי 1974 להעביר לידי הוועדה את כל סרטי ההקלטה. ניקסון התבקש למסור 8,000 שעות הקלטה וקיצר ל־42 מיליון דפים כתובים כאן נבחר לנשיא כ־1968. בין חברי צוות המחקר של הוועדה היתה עורכת־דין צעירה בשם הילרי רודהם קלינטון.

ועדת המשפט של בית הנבחרים אישרה שלושה סעיפי הדחה ביום לניקסון, ומשהובהר כי לא יושג את הקולות הדרושים בבית הנבחרים או בסנאט, והוא הגיש את התפטרותו. ארליכמן, דין, מיטשל והלדמן, יחד עם עוד שבעה פקידים בכירים, נשפטו להתקופות מאסר.

נאום ההתפטרות מיבך 100 מיליון צופים "לבחרבנו יקרי לאמנריית", בוושינגטון, הופסקה המחצה של להיות הכולמבי, עזות לדטאנט שניקסון ניבס עם ברה"מ, ועולי בבה הציבו עשורות כבשירי טלוויזיה על הבבה.

"אכזבתי את חברי, אכזבתי את ארצי, אכזבתי את שיטת הממשל שלנו, ועלי לשאת את המעמסה הזו במשך כל ימי חיי", אמר ניקסון.

אחרי ווטרגייט ואחרי ניקסון

ווטרגייט היתה קו פרשת מים פוליטי בארה"ב. לאחריה, צומצם כוחו של הבית הלבן והקונגרס הקים לו מנגנוני פיקוח לעיצוב כוחני של מבנה האיזונים והבלמים, והחליך שהחל עוד ב־1973, עם הקיפה חוק סמכויות המלחמה שאוסר קונגרס למשלוח החיילים לאזורי קרבות או לאיזור כוחר למלחמה, במשך אל תוך 1974. "הנשיאות האימפריאלית", שעליה התריע ארתור שלזינגר והמאוחרת בכינוס בסמכות ניקסון, קרסה. התקופה האימפריאלית שלו לא היתה כשהיתה לפני קומו ווטרגייט.

אבל בהשבון אחרון, השיקום העצמי של ניקסון והליצנו למעמד של פוליטיקאי ויועץ לנשיאים, הם עדות לאופיו של ניקסון ויותר בכך הם עדים איתו צדק כנשיא. כראי חשוב ופוליטיקאי אנל. איש שאמריקה לעולם לא תשכח.

מימין (מלמעלה למטה): לחיצת ידיים עם קנדי לפני העימות הטלוויזיוני, בבחירות 1960; ארוחת ערב בשנגחאי עם צו אן־לאי, פברואר 72; ברז'נייב מבקר בבית הלבן, יוני 73. משמאל: ניקסון נפרד מאנשי צוותו לאחר הודעת ההתפטרות, 9 באוגוסט, 74. צילומים: אי.פי

פועלי כל העולם: ראשי ערים זכאים לאחר שהוכח שהם חייבים.

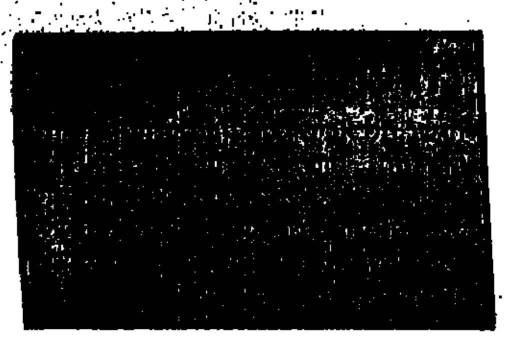

דבר אחר

המוסף הסאטירי של "דבר" • גליון מס' 535 • 29 באפריל 1994 • י"ח באייר תשנ"ד • גליון מיוחד לכבוד ל"ג בעומר, היום היחיד בשנה, שבו מוכנים יהודים לחטוב עצים ולשאוב מים.

קונסנזוס

מערכת הבחירות אינה אחראית

עד לרגע שפתרה אותה, עמדה הממשלה מול דילמה רצינית: האם לא להחזיר 180 מליון ש"ח לקופת קופת חולים ובכך לסייע לחברי קופת חולים נזקקים להצביע לרמון בבחירות להסתדרות, או כן להחזיר ובכך לסייע לחברי הסתדרות שקוראים עיתונים להצביע לרמון בבחירות להסתדרות. אולם הממשלה אינה יכולה להרשות לעצמה לשים את כספה על קרן חוצבי. היא חייבת להבטיח שהכסף יחזור אליה ולכן היא חייבת, לממן גם את מערכת הבחירות של הברפלד ויפה שעה אחת קודם.

בית המשפט הישראלי פיתח שורה של עבירות נטולות קלון

בית המשפט הישראלי פרסם פסקדין תקדימי, שבו הוא מונה שורה ארוכה של עבירות נטולות קלון. עבירות אלו מיועדות לאנשי ציבור אשר קלון יכול להזיק לבריאותם.

על כוס קפה נטול קפאין ועם כיבוד קל שכלל עוגיות נטולות כולסטרול וסוכריות נטולות סוכר, מנה ראש עירית ראשון לציון באוזני כתב "דבר־אחר" את העבירות הנטולות אחת לאחת:

1. הטעיית מועצת העירייה.
2. חוסר יושר ושיקולים זרים.
3. פגיעה באינטרס של הציבור.
4. זילזול בקיום דרישות חוקיות.
5. הפרה גסה של חובת האמונים לציבור.
6. מעשים המכשירים את הקרקע להשחתת מידותיו של השירות המוניציפאלי.
7. העסקת עובד בניגוד לנוהל תקין.

לכתב "דבר־אחר" נודע כי בית המשפט מפתח עתה שורה של עבירות שיש עימן גאווה.

אנחנו על מפה

משה פרג, מנכ"ל חברת "בסיונל" מרויח משכורת שיא בסך 6290 ש"ח לחודש. (ששת אלפים ומאתיים ותשעים שקלים חדשים לחודש).

* הידיעה הזו היא בקנה מידה של 1:100.

המפעל הציוני - מדינת ישראל - הרטבת החולה

יוצאים במבצע הנפקה רחב לציבור:

תרום רק 99.99 ש"ח

ואנו נשפוך על שמך טיפה לאגם החולה המחודש

כל מי שעל שמו תישפך טיפה באגם יהיה רשאי לבוא מדי שנה ולבקר את הטיפה שלו, לעקוב אחר תהליך צמיחתה, להשקות אותה, לטפח אותה ולזבל אותה.

כי טיפה ועוד טיפה ועוד טיפה תהיינה לפארק מים

תקלות חדשות במו"מ:

ערפאת דורש מובלעת בצומת ארלוזורוב

חיים רמון: העובדה שרשימת אמת להסתדרות לא רושמת את שמו של חיים הברפלד על פתק ההצבעה גובלת בתעמולת בחירות.

משרד האוצר מודיע:

הצפת החולה ב־60 מליון שקל נדחתה ברגע האחרון לרגל הצפת קופת חולים ב־180 מליון שקל. ועם כל הג'מוסים הסליחה.

בייגה שוחט, שר האוצר

דבר אחרי

המערכת: שלמה ניצן, יאיר גרבוז, דני קרמן, אביב אלחסיד, תומר קרמן, אורי קרמן, אליהו שרייבר (תחלה), טל ליה, חנוך גרויצקי ו.ס., תרוח אייגנברג ואבנר כץ – אלא מה.
עורך־צילום: ש. צ.

הציבור מבולבל

השבוע, ביום ראשון, נכנס אחד לחנות ספרים וביקש לקנות את הרומן החדש של מנחם פרי.

הממשלה:

צריך לממן את קופת חולים כאילו אין בחירות, ולממן את הבחירות כאילו אין קופת חולים

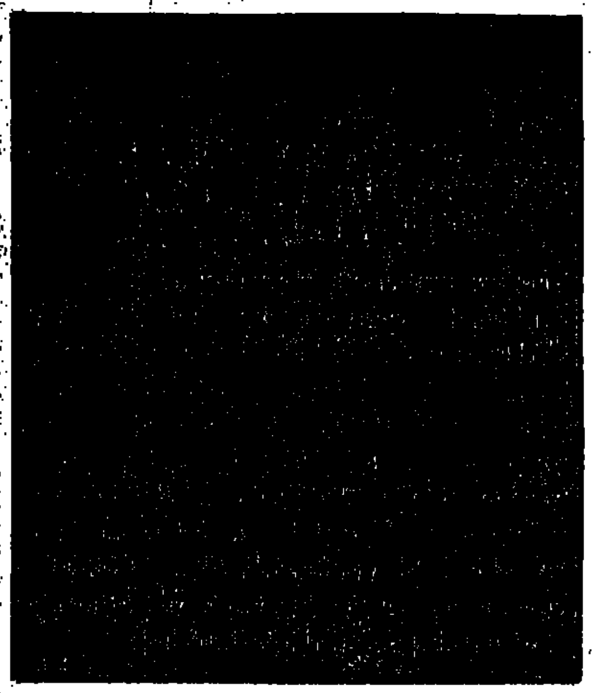

עיתון ישראלי קובע:

הפיגוע המזעזע בדרום אפריקה - שת"ים בסולם גולדשטיין

אין לקולונל מי שיכתוב עליו

בצילום: ציף עומד בצומת ארלוזורוב ביום שישי ומשכנע קבוצת אנשים ללכת לאופרה.

נמצאה הדרך למימון המבצע להצפת החולה:

האגם יוכרז כפסל של אגם

בעקבות גל הטביעות במצריים ובסוריה "דבר אחר" מתקן:

בכל מקום בו נכתב
"הערבים רוצים לזרוק אותנו לים"
צריך להיות בעצם כתוב:
"הערבים רוצים למשוך אותנו לים",
ועם הקוראים הסליחה.

אלפי מכורים מתאילנד נקלטו בכפר הגמילה הגדול בעולם

אלפי גברים ונשים מתאילנד המכורים לעבודה, הגיעו על־פי עצת מומחי או"מ לישראל לשם גמילה. "ההצלחות שיש לישראל בנושא הגמילה", אמר האחראי על הקבוצה למארחיו הישראלים, "הן מעל לכל הציפיות. מספיק רק להסתובב ברחובות הערים בישראל ולראות את מליוני האנשים שהצליחו להיגמל מעבודה, כדי להבין איזו עבודה נפלאה אתם עושים פה."

בנקודה זו עצר האחראי התאילנדי את שטף דיבורו. הישראלים, כצפוי, לא אהבו את המשפט האחרון ובעיקר את המלה 'עבודה' ששורבבה לתוכו. המארחים הישראלים הסבירו לאורח כי יש אמנם ישראלים רבים שיכולים לשמוע את המלה 'עבודה' ולהישאר אדישים, ויש אפילו ציבור גדול של ישראלים המסוגל לראות אנשים אחרים עובדים ולהרגיש טוב עם זה, אבל בטקסים רשמיים כדאי בכל זאת להיגמל ממלים גסות.

"בזמן ויסות המנויות הייתי בבית שלי עם החבר שלי יורם ארידור ואינו יחד דן שילון".

תיקון טעות ב"מעריב"

במוסף "סופשבוע" של "מעריב" נכתב בטעות כי משכורתו של משה פרג, מנכ"ל חברת "להד נסיונל" היא 629,000 ש"ח בחודש, וצריך להיות 629,000.30.

לשאלת כתבנו אמר המנכ"ל: "הטעות של 'מעריב' גרמה לי עוגמת נפש גדולה ונזק רב, שיתוקן ככל הנראה במשכורת החודש הבא."

לשאלת כתבנו: "איך הגעת להישג הגדול הזה?" ענה השיאן: "הרבה מאוד אימונים, הרבה משמעת עצמית, התמדה וכוח רצון. בהתחלה לקחתי רק 100,000 ש"ח וראיתי שזה מצליח. לא רציתי לקפוץ בבת אחת אז כל פעם הוספתי 50,000 ש"ח. כשהגעתי ל־600,000 ש"ח התחלתי להוסיף רק 10,000 כל פעם, כי המאמץ כבר היה גדול מאוד ודרש ריכוז עצום. אני מקווה, עד סוף השנה, אם אשאר באותו הכושר, לשבור את השיא של 650,000 ש"ח ואז לפרוש ולעבור לאימון."

לשאלת כתבנו: "איך אתה מרגיש כאלוף?" חייך המנכ"ל בצניעות ואמר: "אנחנו מגש הכסף... והשאר יסופר בתולדות ישראל."

صكذا من الاصل

נשיא לכל העונות

ניקסון היה התגלמות הטוב, הרע והמכוער שבפוליטיקה האמריקאית. איש שסירב לקבל כשלון פוליטי, גדול ככל שיהיה, כגזר דין סופי. פוליטיקאי חד שיכול היה לכשלונות, אך מעולם לא חש ביטחון בהצלחותיו. נשיא שפילג את אמריקה וקרע בה קרע עצום. הוא יצר עוינות וחשדנות בה עמוקים כלפי המערכת הפוליטית, שאת השלכותיהן וגלי ההלם מרגיש ביל קלינטון עד היום

אלון פנקס

"אדוני המזכיר, אני מתפטר בזאת ממשרד נשיא ארצות-הברית. בכבוד, ריצ'ארד ניקסון."

בוקר היום המהביל של ה־9 באוגוסט 1974, במשפט אחד בן 17 מילים (במקור האנגלי) סיים ריצ'ארד ניקסון פרשה שהחלה ב־17 ביוני 1972 בפריצה רשלנית וחסרת סיבה של ממש למשרדי המפלגה הדמוקרטית בקומפלקס המשרדים המגורים ווטרגייט, בוושינגטון, וסיים נשיאות סוערת בת חמש שנים ו־201 ימים. "הנשיא הנכבד ביותר במאה הזו, שהחמיץ גדולה של ממש בשל חולשותיו הרבות", כדברי סטיבן אמברוז, מחבר הטרילוגיה הביוגרפית על ניקסון.

על גבי נייר רשמי של הבית הלבן כתבה רוז מרי וודס, מזכירתו של ניקסון מאז שנות ה־50, האשה שהאשמה במחיקת 18 וחצי דקות של סרט הקלטה מרשיע בפרשת ווטרגייט, את המשפט שהפך את ריצ'ארד מילהאוז ניקסון לנשיא הראשון בהיסטוריה האמריקאית שהתפטר, ומנע ממנו מלהיות הנשיא הראשון שיודח. מעט לאחר תשע בבוקר, הגיש ראש צוות הבית הלבן, אלכסנדר הייג, את המכתב לחתימתו של הנשיא. ניקסון חתם, נפרד מהקבינט והגיש את המכתב למזכיר המדינה הנרי קיסינג'ר. הגשת ההתפטרות למזכיר המדינה נעשתה על-פי תקדים מ־1832, כאשר התפטר סגן הנשיא ג'ון קלהון. קיסינג'ר מזכיר המדינה הביט בנייר ושירבט "הק" בתחתיתו. קיסינג'ר ההיסטוריון הוסיף בצד – 11:35 בבוקר. שעה אחר-כך, בתמונה שהפכה לתעודה היסטורית, עלו ניקסון ואשתו פט למסוק הנשיאותי, ובתנועת מניפה בידו הימנית נופף הנשיא היוצא לוושינגטון לשלום בפעם האחרונה. ביום רביעי נקבר ניקסון בעיירת הולדתו, יורבה לינדה, קליפורניה, במה שניתן לפרש כהתרסה האחרונה והסופית כלפי עיר הבירה שלדעתו התאכזרה אליו וקשרה קשר נגדו במשך שנים רבות. אמריקה עיכלה השבוע שיותר באמת לא יהיה את ריצ'ארד ניקסון לבעוט בו.

ניקסון היה התגלמות הטוב, הרע והמכוער שבפוליטיקה האמריקאית. איש שסירב לקבל כשלון פוליטי, גדול ככל שיהיה, כגזר דין סופי. איש שסירב לנהוג על-פי אמות המידה של הפוליטיקה האמריקאית שלפיהן המפסיד הולך. לתמיד. פוליטיקאי חד שיכול היה לכשלונות, אך מעולם לא חש ביטחון בהצלחותיו. נשיא שפילג את אמריקה וקרע בה קרע עצום. הוא יצר עוינות וחשדנות כה עמוקים כלפי המערכת הפוליטית, שאת השלכותיהן וגלי ההלם מרגיש ביל קלינטון עד היום.

מועמד שבנה את חייו הפוליטיים המוקדמים על רדיפה מדומה של קומוניסטים מדומים. "מקארתיסט לפני מקארתי", אומר עליו אמברוז, שהיה לנשיא שפתח את שערי סין והקים את הדטאנט עם ברית-המועצות. נשיא שבתקופתו דרך האדם על הירח, והוקמו מנגנוני איכות הסביבה הראשונים בעולם, אבל נשיא שמבקריו אומרים כי היה החוד השחור ההיסטורי ששאב אליו את חזונם של האחים קנדי ומרטין לותר קינג. נשיאה של מפלגת הימין הרפובליקאית, שלמד לשנוא את שמרנותה ויהירותה והיה. לנשיא שעיצב תוכניות מלחמה בעוני, והטיל פיקוח על מחירים ושכר. נשיא שנבנה ממתחים גזעיים בדרום, אך בתקופתו הוסלה סופית ההפרדה הגזעית בבתי הספר. נשיא שהגדיר את הפוליטיקה האמריקאית במשך שנים רבות, דרך הצלחותיו וכשלונותיו. איש קטנוני ומריר ומדינאי גדול בקנה מידה היסטורי.

שמות התואר שבהם מוגדר ניקסון האיש וניקסון הנשיא נראים כמו רשימה של כל שמות הגנאי האפשריים. רמאי, צבוע, פארנואיד, מניפולטור של פורים, תחבולן ותחמן, חסר ביטחון, ציני, מריר, משונה, godamn liar וכולם יודעים את זה, אמר עליו טרומן.

וישנה הרשימה השניה. מדינאי, דיפלומט, אסטרטג ואיש חזון, נשיא ככל הנשיאים שעשה ככל הנשיאים, איש מתון במפלגה לא מתונה, סיפור הצלחה אמריקאי קלאסי. "תאר לעצמך", אמר הנרי קיסינג'ר לעיתונאי יד סיידי מ"טיים", "איזה איש גדול הוא יכול היה להיות אם רק מישהו היה אוהב אותו". לו רק היה לו חבר, חבר אחד טוב, אמר עליו ארתור ברנס, יושב ראש הפדראל-ריזרב בנק שמונה בידי ניקסון, "הוא היה מציל אותו". ברנס צדק. את ריצ'ארד ניקסון הנשיא היה צריך להציל מידי עצמו.

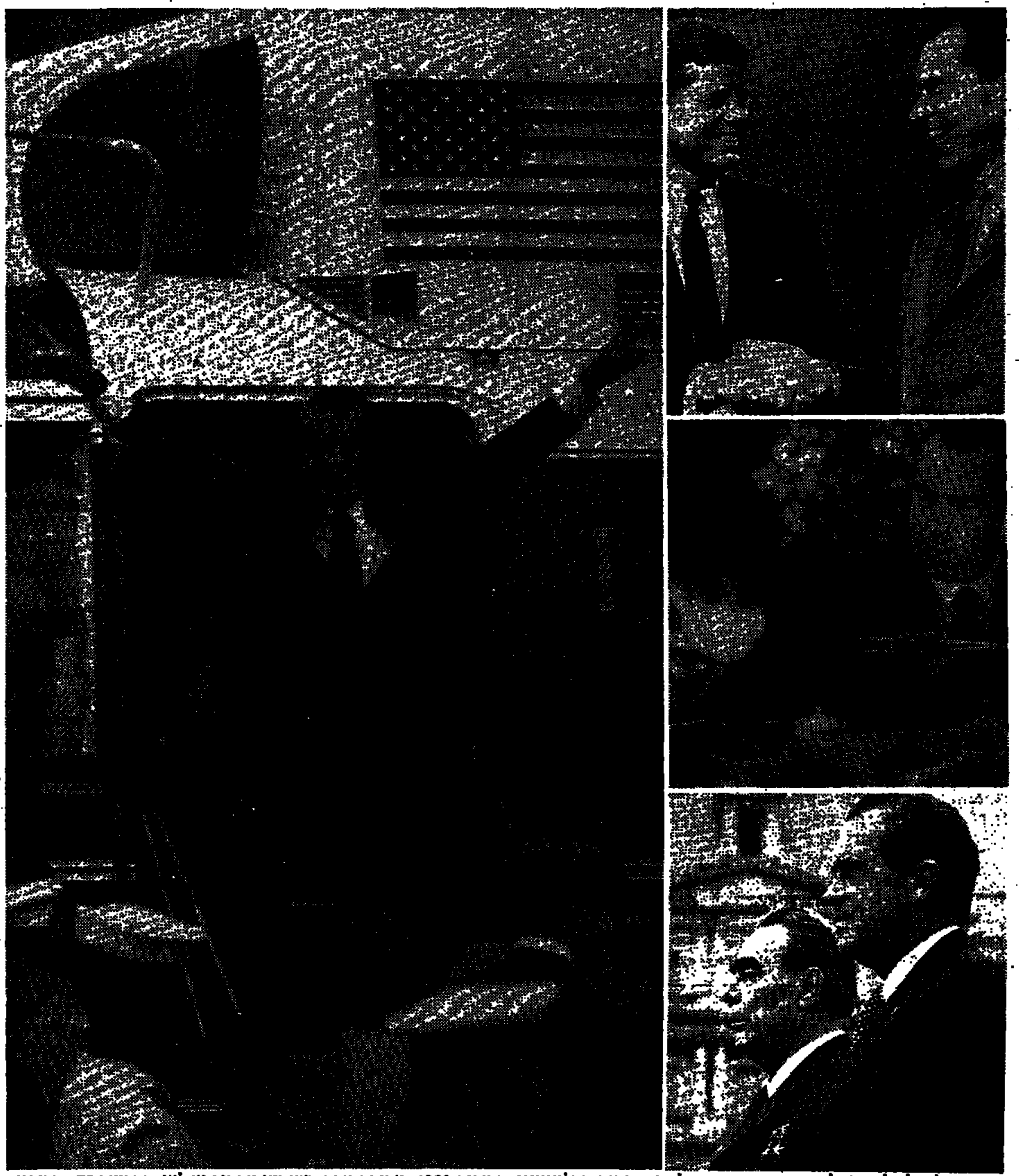

מימין (מלמעלה למטה): לוחצת ידיים עם קנדי לפני העימות הטלוויזיוני, בחירות 1960; ארוחת ערב בשנחאי עם צ'ו אן־לאי, פברואר 72'; ברז'נייב מבקר בבית הלבן, יוני 73'. משמאל: ניקסון נפרד מאנשי צוותו לאחר הודעת ההתפטרות, 9 באוגוסט, 74'. צילומים: אי.פי

השנים המעצבות

"נולדתי לאם קוויקרית אדוקה שהיתה מלאך, בבית שבנה אבי ביורבה לינדה, 50 ק"מ מלוס-אנג'לס", תיאר ניקסון את ביתו. לפרנסיס ניקסון וחנה מילהאוז היו חמישה בנים. פרנסיס דונלד, ועוד ארבעה שהאם בחרה לקרוא על שם מלכי אנגליה הראשונים – הארולד, ריצ'ארד, ארתור ואדוארד. לאחר כשלון בוסר פוליטי בבחירות למועצת התלמידים בקולג' וויטייר, סמוך לעיירה, למד ניקסון משפטים באוניברסיטת דיוק שבצפון קרולינה, ולאחר שירות בצי במלחמת העולם השניה, פנה לקריירה פוליטית בקליפורניה.

"למה שלא תרוץ נגד הדמוקרט ג'רי וורהיס בבחירות לקונגרס?", שאל את ניקסון במכתב מנהל הבנק שלו בוויטייר, לשם חזר לעסוק בעריכת-דין. באמת למה לא, ענה ניקסון, והחל במירוץ פוליטי שידע גאות ושפל, פסגות ותהומות, הצלחות וכשלונות, נשיאות והתפטרות, נידוי ושיקום.

ניקסון החל את מסע הבחירות בהאשמת וורהיס כי הוא "מכשיר בידי ארגונים פרו-קומוניסטיים". למרות מה שאמרו עליו בעיתונות הליברלית, אמר ניקסון מאוחר יותר בטיעון ראשון מסוגו שישמש אותו כמעט עד יום מותו, "הבחירות היו על איכות החיים באמריקה שלאחר המלחמה, לא על קומוניזם". ניקסון זכה ברוב של 15,000 קולות מקרב 115,000 הבוחרים.

התדמית הפוליטית המעוצבת של ניקסון בשנים האלה, שהיתה גם התדמית שעיצבה את דעת העיתונות עליו, הגדירה אותו בידי מבקריו, היתה פרשת אלג'ר היס. היס, פקיד במחלקת המדינה, נחקר, כמו 108 עובדים אחרים במחלקה, בידי "ועדת הקונגרס לפעולות בלתי אמריקאיות", ועדה פארנואידית ומושמצת שבראשה עמד הסנטור ג'ו מקארתי, ושניקסון היה חבר ותיק בה. ניקסון הצטיין בחקירת היס, ומשנמצא סתירה בעדויות, סיפק את המהומה והביא עמו את ויטקר צ'יימברס, קומוניסט שהעיד כי היס אכן היה קשור לקבוצות סוציאליסטיות. מהומה הכחשות ותחבולות, הורשע היס רק בשבועת שקר ונידון לחמש שנים. עד יום מותו טען היס לחפותו. "הפכתי בעקבות הפרשה לאדם שנוי במחלוקת בקרב התקשורת הליברלית", ספק קובל ספק התגאה ניקסון מאוחר יותר.

ב־1950 התמודד ניקסון בבחירות לסנאט נגד הלן גהגן דאגלס, "הגברת הוורודה", כפי שכינה אותה ב"רשימה הוורודה", שפירטה את תמיכתה כביכול בקומוניזם העולמי. tricky dick כינתה אותו דאגלס בתגובה, ביטוי שרדף את ניקסון הרבה לתוככי פרשת ווטרגייט, 22 שנה אחר-כך. לאחר שנבחר ברוב גדול, הקדיש ניקסון את זמנו בנסיון להפוך לסנטור בולט כבר בקדנציה הראשונה. באחד מנאומיו, צד את עינו של תומאס דיואי, מושל ניו-יורק לשעבר המפסיד בבחירות 1948 לטרומן. "מדוע שלא תיקח אותו כמועמד לסגן נשיא?", שאל דיואי את דווייט אייזנהאואר, גיבור מלחמת העולם שזכה במועמדות המפלגה לבחירות לנשיאות ב־1952. אייזנהאואר ניצח במירוץ קשה את וויליאם טאפט שייצג את גוף הבוחרים העיקרי של המפלגה, ולא רק את אליטת החוף המזרחי שלה. לניקסון היה הפוטנציאל להוות את הגשר שבין שני המחנות. הוא זכה במועמדות, אך לא בסימפטיה מאייזנהאואר.

נאום צ'קרס

טינתו של ניקסון למימסד המזרחי, העשיר והסנובי של המפלגה הרפובליקאית הפך ב־1952 ליותר מאשר עוינות בין אדם שבנה עצמו למתוחים שירשו הכל. ניקסון הבין, בפעם הראשונה בחייו הפוליטיים, כי כוח ועוצמה פירושם יריבים. "למדתי מהנסיון הזה", סיכם, "כי בפוליטיקה יש לך חברים כל עוד אתה יכול לעשות בעבורם דבר מה, או כל עוד אתה מסוגל להזיק להם". האיפיון המפוכח והריאליסטי הזה היה תוצאה של האשמות כאילו אנשי עסקים מקליפורניה, למען טובות עתידיות, העבירו לניקסון יותר מ־18,000 דולר. הדמוקרטים ניצלו את הנסיון הפנים-רפובליקאי לזרוק את ניקסון ממסע הבחירות של אייזנהאואר, הופיעו בכל מקום חבושים משקפי שמש כהים של עיוורים, והחזיקו כוסות מתכת ושלטים שעליהם נכתב: "ניקלים (מטבעות של חמישה סנטים) לניקסון". ניקסון, שהבין כי בכל הנראה אייזנהאואר עומד מאחורי הנסיון להדיחו, זרק אליו את הכפפה. "אפרוש אם אייק יבקש ממני", אמר. אייק לא ביקש, וניקסון עשה היסטוריה בהופעה טלוויזיונית, ראשונה מסוגה, שבה הסביר את פשר ההאשמות נגדו. "אשתי לובשת מעיל מבד רפובליקאי טוב ולא מפרוות מינק", אמר. "נכון, הודה, קיבלנו מתנה מתורם בקליפורניה. כלבלב שבנותי קראו לו צ'קרס, משום שהוא שחור ולבן. אינני מבקש ולא אבקש מטרישה וג'ולי להחזיר את הכלבלב", אמר לאמריקה בהופעה רגשנית שמבקרים כינו אותה "המניפולציה הטלוויזיונית הראשונה בפוליטיקה האמריקאית".

"אתה הנער שלי", אמר אייזנהאואר, והכתיר בהצלחה את ההופעה של ניקסון, שהפך לאיש המפתח במסע הבחירות. "אעדיף נשיא לבוש חאקי מאשר אחד הנוס בחליפה והדרה של מחלקת המדינה", אמר על המועמד הדמוקרטי עדלאי סטיבנסון, אינטלקטואל שעלה על אייזנהאואר ועל ניקסון בדרגות רבות, אך שילם את מחיר המלחמה הקרה ו"הפחד מהאדומים" שניקסון כה היטיב להיבנות ממנו למן ראשית דרכו. האנס מורגנטאו, היסטוריון ומדען מדינה לאו דווקא ליברלי, אמר ביחס לוויאטנם ולמלחמה הקרה בכלל, כי "כל השימוש הבלתי פוסק הזה בביטחון לאומי כמכשיר להצדקת כל פעולות הממשלה מתאים יותר למשטרים פאשיסטיים". מאוחר יותר ישתמש ניקסון בביטחון הלאומי גם בווטרגייט.

הראשוניות של "נאום צ'קרס" לימדה על כוחה העולה של הטלוויזיה בפוליטיקה האמריקאית, תופעה שהפכה – לטובתו ולרעתו – את הקריירה הפוליטית של ניקסון.

במשך שתי קדנציות כסגן הנשיא של אייזנהאואר, העמיד ניקסון בצל, ולהוציא את "עימות המטבח" המפורסם עם כרושצ'וב שנסב על שיטת המשטר והחברה המועדפת, ביריד הבין-לאומי במוסקווה ב־1959, לא בלט ניקסון. חשיבותן של השנים האלו היתה בחשיפתו של ניקסון לזירה הבין-לאומית, תחום שבו למד במשך הזמן להרגיש נוח, ותחום שממנו יבואו הצלחותיו המרשימות ביותר בעתיד.

"לא יהיה לכם ניקסון לבעוט בו"

הטלוויזיה שהציפה את סגנות הנשיאות של ניקסון, היתה הגורם העיקרי שהכשילו בבחירות לנשיאות ב־1960 נגד הדמוקרט הצעיר ג'ון פ. קנדי. אלמלא הטלוויזיה, מעטים היו יודעים עד כמה צעיר, נאה, מרשים וכאריזמטי היה קנדי. "אני הייתי הדמות הפוליטית המוכרת ביותר בארה"ב אחרי אייזנהאואר", אמר ניקסון אחרי הבחירות, "אבל הדמוקרטים ניהלו מערכת בחירות אגרסיבית וברוטלית". ניקסון, כהבינו את כוחה של הטלוויזיה, הסכים לסדרת עימותים עם גיבור המלחמה הקאתולי הצעיר ממסצ'וסטס. שבועיים לפני העימות, בהיכנסו למכונית, נפגעה בירכו של ניקסון. שבועיים שכב בבית חולים עם זיהום, ולעימות הגיע רזה בחמישה ק"ג, כאשר צווארון חולצתו נראה גדול עליו בכמה מידות ו"זיפי אחר הצהריים" מקנים לפניו גוון אפלולי". הטלוויזיה הראתה את ניקסון כפי שמבקריו תיארוהו בכתובים. איש סוד אפל. בפני קהל משוער של 70 מיליון אמריקאים הפסיד בשדה קרב שמעולם לא התנסה בו – דימוי ומראה חיצוני. "קרה לך משהו?", שאלה אותו אמו בטלפון מייד לאחר העימות. "נראית כל־כך חלוש".

בשני משאלים נפרדים שנערכו לאחר העימות הראשון, זכה קנדי בקלות בקרב אלה שצפו בשידור. ניקסון זכה ברוב מוחץ בקרב אלה שהאזינו לעימות ברדיו, הוכחה לעליונותו בנושאי המהות, בקולו הבוטח המנוסה. זה לא הספיק. אייזנהאואר לא עזר אף הוא. "תנו לי שבוע לחשוב", אמר כתשובה לשאלות עיתונאים על רעיון חשוב של ניקסון במהלך שנותיו כסגן נשיא. ניקסון המשיך לנהל מסע בחירות עקשני, ובקרב הנשיאותי הצמוד ביותר במאה הנוכחית, ניצח קנדי ברוב של 113,000 קולות, פחות משתי עשיריות האחוז, או ברוב של קול אחד בממוצע בכל איזור הבחירה. מסקנתו הפוליטית החשובה היתה כי את האסטרטגיה של קנדי במדינות הדרום יהיה עליו לקעקע בסיבוב הבא.

מוכה וחבול חזר ניקסון לקליפורניה והתמודד על משרת המושל בבחירות 1962. "הבעיה היתה שמעולם לא רציתי ממש את התפקיד", סיכם ניקסון את הפסדו לארמונד "פט" בראון. במסיבת העיתונאים שבישרה את ראשית שנות הישימון, שוב האשים ניקסון את התקשורת שהציגה את דבריו במסע הבחירות כאילו היו אישיים נגד בראון. "בכל מקרה, שוב לא יהיה לכם את ניקסון לבעוט בו, מכיוון, רבותי, שזו מסיבת העיתונאים האחרונה שלי".

רצח קנדי ב־1963 ונשיאותו הראשונה של ג'ונסון הביאו את ניקסון להחלטה שלא לרוץ ב־1964, על-אף ש"תיסכל אותי לראות מועמד כל-כך לא מוכשר כבארי גולדווטר מתמודד".

הנשיאות האימפריאלית

שנות הישימון הגיעו לקיצן בסביבות מחצית 1965. ניקסון חזר שוב לבמה המרכזית של הפוליטיקה האמריקאית, והפעם בהחלטה נחושה להתמודד ב־1968. הסתבכותו של ג'ונסון בווייטנאם, במיוחד לאחר "החלטת מפרץ טונקין" ב־1964, ומשלוח מאסיבי של חיילים במהלך שלוש השנים הבאות, הביאו את ניקסון להצהיר כי "מנהיגות חדשה תסיים את המלחמה". לניקסון יש תוכנית סודית לסיום המלחמה, אמרו באמריקה, והספקולציה הבלתי מבוססת הזו סייעה לנצחון בבחירות, אך חזרה כבומרנג בראשית שנות ה־70 כשניקסון הסתבך בעצמו בג'ונגלים של דרום מזרח אסיה. בהחלטה תמוהה, אחד מני החלטות סתומות במהלך הקריירה שלו, בחר ניקסון במושל מרילנד, ספירו אגניו, כמועמדו לסגן הנשיא.

מולו עמד יוברט האמפרי ממינסוטה, אדם שירש את מלחמת וייטנאם מג'ונסון – כסגן הנשיא – וקיבל שלא מרצונו את החלטתו של ג'ונסון במהלך הפריימריז של 1968 שלא לרוץ. בנוסף, עמד האמפרי בפני ועידה מפלגה פרועה בשיקאגו שבה הפגין דור "תרבות הנגד", ההיפים והליברלים נגד הבגידה הגדולה באמריקה, על רצח האחים קנדי, רצח מרטין לותר קינג, קיפוח זכויות האדם בדרום ווייטנאם. בדרום עצמו נבהל הרוב הדמוקרטי הלבן מהישגי השחורים בתקופות קנדי ובמיוחד ג'ונסון, והקרקע היתה פוריה לכבוש את הדרום, ולהעבירו לידי הרפובליקאים עד נצחונו של קלינטון ב־92'.

את האסטרטגיה הדרומית של ניקסון ניהלה קבוצה של עוזרים שהוא ליקט סביבו משך שנות ה־60 – הר. הלדמן, ג'ון ארליכמן וג'ון מיטשל. לאחר ניצחון בבחירות ברוב של 43.4 אחוז לעומת 42.7 אחוז להאמפרי, השלים ניקסון קאמבק פוליטי מדהים, על-אף שקרוב לעשרה מיליון הקולות שהוענקו למושל אלבאמה שרץ כעצמאי, ג'ורג' וולאס, הפכו את ניקסון לנשיא שלא זכה ברוב קולות הבוחרים. "יש לנו ניקסון חדש", כתב הפובליציסט הליברלי וולטר ליפמן.

הלדמן מונה לראש צוות הבית הלבן, ג'ון ארליכמן מונה ליועץ משפטי לבית הלבן, ומאוחר יותר ליועץ לנושאי פנים. ג'ון מיטשל מונה לתובע הכללי – שלושתם ימצאו עצמם בתוך חמש שנים בבית הסוהר. ליועץ לביטחון לאומי מונה פרופסור למדע המדינה מהרווארד, הנרי קיסינג'ר.

ניקסון החל ביישום מדיניות ה"ווייטנאמיזציה", העברת נטל המלחמה בווייטנאם לצבא הדרום-וייטנאמי. בתוך קדנציה אחת, הקטין ניקסון את סדר הכוחות האמריקאי בווייטנאם מיותר מחצי מיליון ב־1969 לפחות מ־30,000 בשלהי 1972, אבל המלחמה הוסלמה, וניקסון הרחיב אותה לתוככי קמבודיה, שם, כך טען, מסתתרים כוחות גדולים של הוויאטקונג ושל הצבא הצפון-וייטנאמי. במאי 1969 פירסם "הניו-יורק טיימס" את דבר ההפצצות בקמבודיה. ניקסון וקיסינג'ר הורו לצותת לבכירים במנגנון המועצה לביטחון לאומי ולעיתונאים. תשתית המודוס-אופרנדי ששירת את הנשיא בווטרגייט הונחה כש"הניו-יורק טיימס" המשיך במהלך 1971 לפרסם מתוך 7,000 עמודי מסמך פנימי שנקרא על-ידי העיתונות "מסמכי הפנטגון". המימשל ביקש למנוע את המשך הפרסום בבתי המשפט, אך "הטיימס" ו"הוושינגטון פוסט" זכו בערעור לבית המשפט העליון. החשוד בהדלפה, דניאל אלסברג, הועמד למשפט, וחומר מרשיע נגדו נאסף בפריצה שבוצעה במשרדו של פסיכיאטר בלוס-אנג'לס שטיפל בו. אלסברג זוכה בשל "התנהגות בלתי חוקית של המימשל". מערכת היחסים של ניקסון עם העיתונות נמשכה, כאשר עתה העיתונות החלה לשנות פניה לכיוון תוקפני, על דרך השלילה – בזכות מדיניות הנשיא.

שיחות השלום שניהל קיסינג'ר בחשאי בפאריס עוררו תקוות, מוקדמות מדי, אך ניקסון פרץ דרך בשלושה מוקדי מדיניות חוץ אחרים. ביקור היסטורי בסין בפברואר 1972. הנשיא תיאר אותו כ"שבוע החשוב בהיסטוריה", ולא היתה בכך הגזמה, שכן הטריו האסטרטגי שהעמידה ארה"ב בין סין לברה"מ בודד את מוסקווה ובדיעבד סייע גם לסיים את מלחמת וייטנאם, לא לפני שהחלל האמריקאי ה־60,000 במספר נפל. הדטאנט עם ברה"מ, באמצעות הפגישה עם ברז'נייב ובסיוע מדיניות האוסטפוליטיק של הקאנצלר הגרמני וילי ברנדט, הפיג את המתח הבין-גושי, וניקסון הוסיף לכך את סאל"ט־1, הסכם הגבלת נשק אסטרטגי ראשון מסוגו בעידן הגרעיני. בתוך שנה אחת, היה ניקסון לחשוב שבנשיאי מדיניות החוץ של ארה"ב, ולמנהיג עולמי.

כאשר נדמה היה כי ההישגים במדיניות החוץ, היוזמות במדיניות הפנים, והאופק המבשר את קיצה של ההסתבכות בווייטנאם וה"שלום עם כבוד", שניקסון ראה כהכרח למעצמה כארה"ב, יבטיחו את הבחירה מחדש, גבר על ניקסון אופיו החשדני, הפארנואידי. בעודו נופש באיי הבהאמה, פירסם "הוושינגטון פוסט" בעמודו הראשון ב־18 ביוני 72' כי יום קודם נעצרו חמישה אנשים, חלקם עובדי הסי.איי.אי, בעבר ותיקי הכשלון במפרץ החזירים, שפרצו למשרדי המפלגה הדמוקרטית באחד מבנייני ווטרגייט. בכיסיהם, סיפר העיתון, היו שטרות של 100 דולר, ומצלמות. בתוך זמן קצר נחשף קשר בינם ל"קריפ", הוועדה לבחירה מחדש של הנשיא, גוף שפעל מחוץ לערוצים המקובלים של המפלגה הרפובליקאית. אחד הפורצים, ג'יימס מקקורד, היה האחראי על הביטחון ב"קריפ". ג'. גורדון לידי (שכיבד בנוכחותו את הלוויית הנשיא) והווארד האנט היו אלו שפרצו למשרדו של הפסיכיאטר של דניאל אלסברג שנה קודם. עיקר עבודת הוועדה היתה חיטוט במסמכי מס הכנסה ובכל מקום אפשרי למציאת חומר מרשיע נגד המועמדים הדמוקרטים.

כל אנשי הנשיא

"פשוט דברים בלתי ניתנים להסבר", כינה קיסינג'ר מאוחר יותר את מעורבות הנשיא במה שהתפתח ל"פרשת ווטרגייט". כאשר האף.בי.איי החל לחשוף את קשריהם של הפורצים, המליץ הלדמן לנשיא להורות לסי.איי.אי ליטול מהבולשת הפדראלית את החקירה בטענה כי הדבר יסכן את הביטחון הלאומי. ניקסון החליט בשלב זה להרחיק עצמו מכל קשר לפרשה המסתעפת, ולהטיל את מירב האחריות על היועץ המשפטי לבית הלבן, ג'ון דין, שבאחריותו היה טיוח הזיקה בין המימשל לפורצים.

בהיעדר פרטים וכיוונים חדשים, הפרשה שקעה כאשר רק שני כתבי "הוושינגטון פוסט", בוב וודוורד וקרל ברנשטיין, מנשימים אותה בעזרת בדלי מידע. חמשת העצורים נשארו נאמנים לשולחיהם, ושתיקתם נקנתה בכסף רב. על-פי ההקלטות, ניקסון ידע על מיליון דולר שוחד שתיקה. לניקסון, ערב בחירות 1972, נדמה היה כי ההתפוצצות נדחתה.

את הבחירות ניצח ניקסון בקלות. כאשר יריבו ג'ורג' מקגאוורן – שאת דוחות מס ההכנסה שלו חיפש ומצא ה.ר. הלדמן – הועמד לבחירה לאחר הסתבכותו של אדוארד קנדי בפרשת טביעתה של מזכירתו עת המכונית שבה נהג התהפכה אל תוך נהר הצ'פקווידיק, ובעיית המסים של אדמונד מסקי. ניקסון המריר אמר לאמריקאים: "אינני נוכל", וניצח ברוב עצום של מעל ל־60 אחוז, וסחף עימו 49 מדינות.

במקביל ליציאת אחרוני החיילים האמריקאים מווייטנאם, במסגרת הסכם שלום (שקרס), במארס 1973, שובה והתעוררה הפרשה. ג'ון דין, שהפך לשעיר לעזאזל של הבית הלבן, החל לשתף פעולה עם התובעים המיוחדים שמינה הקונגרס. "אילולא המימשל הזה היה עסוק כל היום עם אשתו הראוותנית, אפשר היה לגמור את ההסתבכות הזו", אמר ניקסון, אבל הוסיף בהופעה אחרת, כי "אם הנשיא עושה את זה, כנראה שזה לא בלתי חוקי". בכך סיכם ניקסון את תפיסת המימשל שלו. וודוורד וברנשטיין מצאו להם מקור, "גרון עמוק", שזהותו אינה ידועה עד היום, והבית הלבן החל מסתבך בטיוח קשירת קשר. בראשונה החלו לדבר בכל רם על הדחה, ועל המשבר הקונסטיטוציוני המתלווה למשבר הפוליטי. "לעולם על תזכיר את המילה הדחה", אמר וודוורד לברנשטיין, "העורכים יבינו פתאום כמה בדיוק מדובר. על הדחת נשיא ארצות הברית של אמריקה".

"מה ידע הנשיא ומתי הוא ידע זאת?", היתה השאלה ששאל כמעט מדי ישיבה יו"ר ועדת הקונגרס לנושא ווטרגייט, הסנטור האווארד בייקר. במאי הוחלה הטלוויזיה, בעלת-בריתו ויריבתו כאחת של ניקסון במשך כל חייו הפוליטיים, לשדר בשידור חי את ישיבות הוועדה.

מצבו של ניקסון הורע באוקטובר השחור, 1973. בעוד במזרח התיכון החלה מלחמה חדשה בין ישראל לסוריה ומצרים, התפטר ב־10 בחודש סגן הנשיא אגניו על רקע שחיתות וקבלת שוחד. ב־20 באוקטובר, במה שכונה "טבח ליל שבת", ניסה ניקסון לשנות את כיוון ההיסטוריה, ופיטר את התובע המיוחד ארצ'יבלד קוקס. התובע הכללי אליוט ריצ'רדסון, התפטר. בעקבות עבודת מחקר, כפה צוות ועדת הקונגרס, באמצעות צו של השופט הפדראלי ג'ון סיריקה, על ניקסון ביולי 1974 להעביר לידי הוועדה את כל סרטי ההקלטה. ניקסון התבקש למסור 8,000 שעות הקלטה וקרוב ל־42 מיליון דפים כתובים מאז נבחר לנשיא ב־1968. בין חברי צוות המחקר של הוועדה היתה עורכת-דין צעירה בשם הילרי רודהם קלינטון.

ועדת המשפט של בית הנבחרים אישרה שלושה סעיפי הדחה ביחס לניקסון, ומשהשתכנע כי לא ישיג את הקולות הדרושים בבית הנבחרים או בסנאט, הוא הגיש את התפטרותו. ארליכמן, דין, מיטשל, הלדמן, יחד עם עוד שבעה פקידים בכירים, נשפטו לתקופות מאסר.

נאום ההתפטרות משך 100 מיליון צופים ו"במרכז קנדי לאמנויות", בוושינגטון, הופסקה הופעה של להקת הבולשוי, עדות לדטאנט שניקסון גיבש עם ברה"מ, ופועלי במה הציבו עשרות מכשירי טלוויזיה על הבמה.

"אכזבתי את חברי, אכזבתי את ארצי, אכזבתי את שיטת המימשל שלנו, ועלי לשאת את המעמסה הזו במשך כל ימי חיי", אמר ניקסון.

אחרי ווטרגייט ואחרי ניקסון

ווטרגייט היתה קו פרשת מים פוליטי בארה"ב. לאחריה, צומצם כוחו של הבית הלבן והקונגרס הקים לו מנגנוני סיוע לעיצוב מחדש של מבנה האיזונים והבלמים. תהליך שהחל עוד ב־1973, עם חקיקת חוק סמכויות המלחמה שחייב אישור קונגרס למשלוח חיילים לאזורי קרבות או לאיזור מועד למלחמה, נמשך אל תוך 1974. "הנשיאות האימפריאלית", שעליה התריע ארתור שלזינגר ושאותה מימש בבוטות ניקסון, קוצצה. התקשורת האמריקאית שוב לא היתה כשהיתה לפני קשר ווטרגייט.

אבל בחשבון אחרון, השיקום העצמי של ניקסון ועלייתו למעמד של מדינאי-על ויועץ לנשיאים, הם עדות לאופיו של ניקסון יותר מכך הם עושים איתו צדק כנשיא. מדינאי חשוב ופוליטיקאי אפל. איש שאמריקה לעולם לא תשכח. ■

הומור שמחכה לעידן הליברליזם

מיכל סלע

עלי סאלם, איש גבה קומה, נמוך קול, מרצה דבריו כמי שראה אותם כתובים, ידיו ועיניו נעות והמאזין נע איתו מהופנט. עלי סאלם, מחזאי, במאי, מסאי וחבר מערכת שבועון הקריקטורות המצרי "קריקאטור", הוא היום נחשון. קפץ אל המים מלא תקווה כי יעמוד כבר ויאפשר לבאים אחריו לעבור בחרבה.

לפני כשבועיים נכנס סאלם לג'יפ הירוק שלו, חצה את מדבר סיני באכה רפיח ומאז עד היום הוא מסייר ברחבי ישראל. לבד, בג'יפ המקרטע, מתקשה להתרגל לחוקי התנועה, שעדיין נשמרים בישראל יותר מאשר במצרים, אינו מבין שרמזור אדום אינו המלצה בלבד.

עלי סאלם הוא איש רציני מאוד, אמיץ מאוד, אך קשה שלא לתארו במעט הומור, תכונה הבולטת אצלו יותר מכל תכונה אחרת. כשהוא מספר בדיחות, להוציא את העובדה שזו ערבית מצרית שורשית, הוא "משכיב" את הקהל לפחות כמו דז'יגן ושומכר.

מצרים מגיעים כמעט מדי שבוע לביקור בישראל, כיחידים ובקבוצות, בדרך־כלל לפגישות מתוכננות מראש, באקדמיות, בכינוסים מדעיים או כאורחי מוסד ציבורי. עלי

המחזאי והסופר המצרי עלי סאלם הגיע לישראל במכוניתו ממצרים. בדרך היה מלא ספקות וחרדות, שלא ישלים את המסע. "הבנתי שאין זה מסע אהבה אלא ניסיון להיפטר משנאה. נזכרתי בגולדה שאמרה, כי שלום יהיה כשתוכל לקנות ירקות בשוק של קאהיר. בדרך בין אל־עריש לרפיח המצרית הרגשתי שהשנאה מתחילה לצאת מגופי"

סאלם הוא הראשון שנכנס למכונית ונוסע. לא רק לטיול, הנסיעה עצמה היא המסר, היא עשייה פוליטית מבחינתו.

המסע החל עוד במצרים. כחלק מתהליך השלום הכולל, לאחר החתימה על הצהרת העקרונות עם הפלסטינים, תרמה מצרים מחווה משלה: ביטלה את החובה שהיתה מוטלת עד אז על כל אזרח מצרי לבקש אישור ממשרד הפנים המצרי על כל ביקור בישראל, נוסף על הוויזה שיש לבקש בשגרירות ישראל.

סאלם אומר כי מלכתחילה תמך במהלכי סאדאת, כי כתב מאמרים בזכות השלום. ובכל זאת לא מצא בעצמו עוז לקום ולמרוד בקהילת הסופרים והעיתונאים המצריים שהכריזו חרם על ישראל.

"בעבר לקחתי חלק במלחמת החירות במצרים", פתח סאלם והבריז השבוע בשיחה עם סופרים ישראלים במשכנות שאננים בירושלים. "אין לאדם מלחמה אחרת, הן באמצעים הן במטרה", אומר מלים מן הימים שבהם נמנה עם חוגי השמאל בארצו.

החירות היום היא שלום, "השלום אין עושים בהסכמים אלא בעשיה, ביצירת מצב מנטאלי של שלום. אחרית המלחמה היא הזדמנות פז לשחרר האלימות בשני הצדדים". סאלם לא בא עד היום לישראל משום שעד היום לא נעשה כלום למען פתרון הבעיה הפלסטינית. הוא כבר מכיר את התגובה הישראלית המצויה ומשיב בטרם הושמעה: "לא אמרתי זאת כתירוץ, אלא בכנות. ברגע ששמעתי על הסכם אוסלו בא אושר בלבי". העשיה הראשונה היתה לכתוב מאמר, השניה: הצהרה כי בכוונתו לבקר בישראל.

כאן תחילת המסע והחלק הקשה בו. האישה והבנות הכד באולם, חבריו הסופרים והעיתונאים ניסו להבין מה השיגעון, ולהניאו מן הסידור. היו שיחות רבות, בארבע עיניים ובקבוצות גדולות. אבל בשקט, בלחש, לאוזן; שמע חוש אם לא תמיכה לפחות שמץ של קנאה.

בוויכוחים עם החברים "מצאתי הרבה שנאה, בת 40 שנה, לא הסברים הגיוניים. בתי הקטנה אמרה פתאום: לאחר מחשבה, אני מבינה שההיסטוריה אינה יוצרת את עצמה".

הסופר המצרי החשוב מחמוד מוסתג'אב הוא ידידו הקרוב. אחרי ניסיון כושל להניאו מן המסע הודה: גם הוא רוצה לראות את ישראל. סופר אחר שאל: אתה באמת הולך לתל־אביב? כן, השיב סאלם. רוצה משהו משם? לא, לא רק שאלתי.

הנסיעה במכונית, לא במטוס או ברכב ציבורי, היא חלק מהאמירה של סאלם במסע. "החלטתי ללכת לישראל, לא לנסוע, להוכיח שישראל אינה רחוקה ויש גבול משותף".

בשגרירות ישראל התקבל בברכה, בנוכחותו התקשר הקונסול למסוף הגבול ברפיח והודיע על הביקור הצפוי. "כשבאתי, באמת היתה הרגשה שהאנשים שם מכירים אותי או מחכים לי". אפילו הביקורת הבטחונית היתה מנומסת ומעודנת להפליא. סאלם התרשם מהיכולת של הישראלים לדבר ערבית שוטפת.

בדרך היה סאלם מלא ספקות וחרדות, שלא ישלים את המסע. "הבנתי שאין זה מסע אהבה אלא ניסיון להיפטר משנאה. נזכרתי בגולדה שאמרה כי שלום יהיה כשתוכל לקנות ירקות בשוק של קאהיר. בדרך בין אל־עריש לרפיח המצרית הרגשתי שהשנאה מתחילה לצאת מגופי", אומר סאלם וידיו מתארות את הדיבוק היוצא מהגוף, מהפנט את הקהל כמו מספר סיפורים בכיכר העיר. "נזכרתי ביהושע וב'המאהב', באיש שנסע במכונית מתפרקת ברחובי ישראל. נזכרתי בשמות מן הילדות, אשקלון, באר שבע, מקומות העולים בזכרון עם סיפורים על טנקים. הנה, לא בטנק, אלא במכונית".

אחרי מעבר הגבול נכנס סאלם לטראנס של נסיעה, שקע בהתרגשות, עקב אחרי שלטי הדרכים, וככל שהתמעט מספר הקילומטרים עד תל־אביב, יעד הנסיעה, גברה הסערה הפנימית. עד כדי כך שלא מצא דרכו, לא ידע שעבר על פני תל־אביב ויצא ממנה.

ופתאום ירד הלילה, "ואני אמרתי לעצמי, איפה אנשי הביטחון של ישראל? למה אף אחד לא עוצר אותי בדרך? רק כך תבוא ישועתי". לבסוף עצר ושאל איפה העיר הקרובה ביותר וכה מלון. במקום בתל־אביב מצא סאלם עצמו בנתניה ונכנס לבניין הראשון שעליו שלט "מלון".

שוב נימוס מרשים ומרגש. "לא הספקתי ללכת לשירותים וכבר טלפון מדלפק הקבלה". מכונית זרה ובלתי מוכרת, אחרי הפיגוע בעפולה עוררה תשומת לב של שוטר שעבר במקום. שאל למעשיו, לפשר ערימות הספרים בערבית במכונית והשאיר בתוכה שלט לנוידות הבאות אחריו: בעל המכונית הוא אורח המלון, אם יש שאלות, נא לפנות לקבלה.

פרופסור ששון סומך, המארח של סאלם, נדהם לשמוע בטלפון בביתו: אני בנתניה. שבועיים טייל סאלם בארץ, התארח בחוג לספרות ערבית באוניברסיטת תל־אביב, נפגש עם אמיל חביבי ועם סופרים ערבים אחרים בנצרת. תיאטרון עכו עניין אותו פחות ורק ביום האחרון הלך לראות את "מחכים לגודו". חשוב היה לו לדבר עם אנשים, לראות בעצמו. במסוף הגבול המצרי ברפיח שאל אותו הקצין למה הוא הולך, "לראות, השבתי לו. לראות מה אני רוצה לראות".

סאלם ראה אך מתקשה, או נמנע, לשתף את הישראלים בשלב הזה בכל חוויותיו. ישראל רחוקה מאוד מן הדמות שיש למצרים בדמיונם עליה, הוא אומר. זאת לא ארץ של מבצעי המוסד, ונערות פיתוי ומיליוני דולרים, כפי שהיא נראית דרך סדרת־דיגול בטלוויזיה. "אך זו ארץ המתקשה לגבש את זהותה".

במוסך, המכונית שלו מבקרת לעתים קרובות במוסך, עשה הטכנאי את החשבון במחשב. "הטכנאי משתמש במחשב; זאת ישראל: זה מדע וידע, מקסים".

הטיול לווה ברגשות מעורבים. "לעתים הרגשתי פחד, לעתים שמחה, לעתים הייתי עצוב, הבנתי שאני שובר חלק מחומות השנאה, שהדבר יסייע למצרים ולישראלים לאמץ את השלום".

סאלם אינו מספר למאזיניו על חוויותיו האישיות ממראה הנוף, האנשים, קצב החיים. הוא מעדיף לדבר על ההתרשמויות המתורגמות לאמירות פוליטיות.

שמעון פרס מדבר על עוני כחמור יותר מפצצה אטומית. אבל הממשלה שבה הוא חבר מטילה סגר על הפלסטינים ומותירה 100,000 משפחות בעוני, הוא אומר. השלום נמצא על דרך המלך, אך בנסיבות כאלה יש להניח שהפיגועים בעפולה ובחדרה לא היו האחרונים.

"הייתי ביריחו. העיר יפה וההנויות סגורות. יש שם ריח של עוני ויאוש. אנשים נחים מהמנוחה. כן, יש שם וילה יפהפיה המחכה לערפאת", הוא מוסיף ומשלים את המשפט בתנועת פנים וגוף, כאומר: לא זה בדיוק מה שחסר להם לבני העיר.

באוניברסיטה פגש סטודנט ערבי שאותו הוא מגדיר, שוב בהומור האירוני המיוחד לו, "אחד האינטלקטואלים שלנו, ממש אחד משלנו". דיבר איתו על השלום, על כך שזה לא שלום. סאלם אוחז ספר, משל לשלום, משנה את תנוחתו בפני הסטודנט שאינו ברגע זה בנמצא. "אתה רוצה את השלום כך?" גם התנוחה הזאת לא מצאה חן בעיני הסטודנט. סאלם משנה את תנוחת הספר, "אולי כך?" סאלם התווכח עם הסטודנט, "אתה מדבר ומדבר וכה עשית בעצמך למען השלום? כולם פוחדים אלה כאלה, דנים במיליוני פחדים תחת לחץ של פחד מפני השלום".

"כמו המלך פרעה", פותח סאלם בהצגת יחיד הקהל מהופנט. "מביאים לו מכאן טס עמוס עוף צלוי, והוא דוחה אותו בתנועת יד. אולי צלי פרה? מופיע טס עמוס לעייפה בידי משרת מן הצד השני, וגם זה לא טוב בעיניו. כולם עומדים הכן למלא את פקודות אמריקה, אומר הסטודנט הזה, האמריקה אינה אלא ממלאת אחר פקודות ישראל! כמש אינטלקטואל משלנו!"

המשפט הבא הוא קצת מוזר בחברה הישראלית, ומוטב לא להוסיף לו פרשנות: "אינני יכול לראות את ישראל נפרדת ממפלגת העבודה. בימי שלטון שמיר לא הייתי מעלה על דעתי לבוא הנה. הישראלים צריכים לעשות הכל כדי שמפלגת העבודה תישאר בשלטון".

סאלם אינו רק מחזאי והסופר־ההומוריסטן, הוא מספר ושחקן, בכל מילה ותנועת גוף. הבדיחות נשפכות כמים. איך קנה את הספר של שמעון פרס ואיך קרא בו – זה פיליטון נוסח הגשש החיוור. "אני נגד שוק כשותף במזרח התיכון", כהצעת פרס. "אין דבר כזה במזרח התיכון, יש רק שוק־יום־שישי", הוא מתאר במאמר שכתב בעקבות קריאת הספר. "הישראלים חולמים חלומות. הבעיה היא שהם תמיד מגשימים אותם, לכן צריך להיות שותפים להם". צריך לראות בעיניים את "דז'יגן המצרי" כדי להבין אמירה כזאת.

האם יכתוב בכנות את רשמי הביקור או יבקש לרצות את העורכים המוציאים לאור? "אתם נוגעים בפצע בן עשרות שנים", הוא משיב תשובה שצריך להקשיב לה היטב ולהבין את שלא נאמר. "40 שנות משטר טוטליטרי, זה לא קל. משטר שבו תמיד בודקים למי אתה שייך, בכיס של מי אתה יושב. פעם אמרו לי אתה בידיים של אמריקה, עכשיו יגידו אתה בידיים של ישראל. אין דבר. איכפת לי אבל אינני יכול להימנע מזה. אני מאמין שזה ישתנה".

"ליברליזם", הוא חוזר ואומר בכל פעם שהשיחה נקלעת למבוי סתום. הפתרון הוא בליברליזם – של מצרים, של ישראל, של כל המזרח התיכון.

האם ישתמש בבמת התיאטרון או בדפי "קריקאטור" כדי לנסות להשפיע, לשנות הלכי רוח? שואל ראש החוג לתיאטרון באוניברסיטה העברית, אייזק בנאבו.

"הכל תלוי בליברליזם במצרים". המפגש אינו מתאים לדיון אקדמי האם ליברליזם יוצר את עצמו.

סאלם מדבר, בעיצומם של טיול והתרגשות, כמי שהסיר אולי עדשה אחת ממשקפי העבר, כמנוור מן החשיפה הישירה הוא מתקשה להסיר לגמרי את משקפי העבר. הוא ער לראיה המוגבלת שלו ומספר את הסיפור שלמד בילדותו בבית־הספר: בארץ העיוורים גם יתום עין הוא מלך. ■

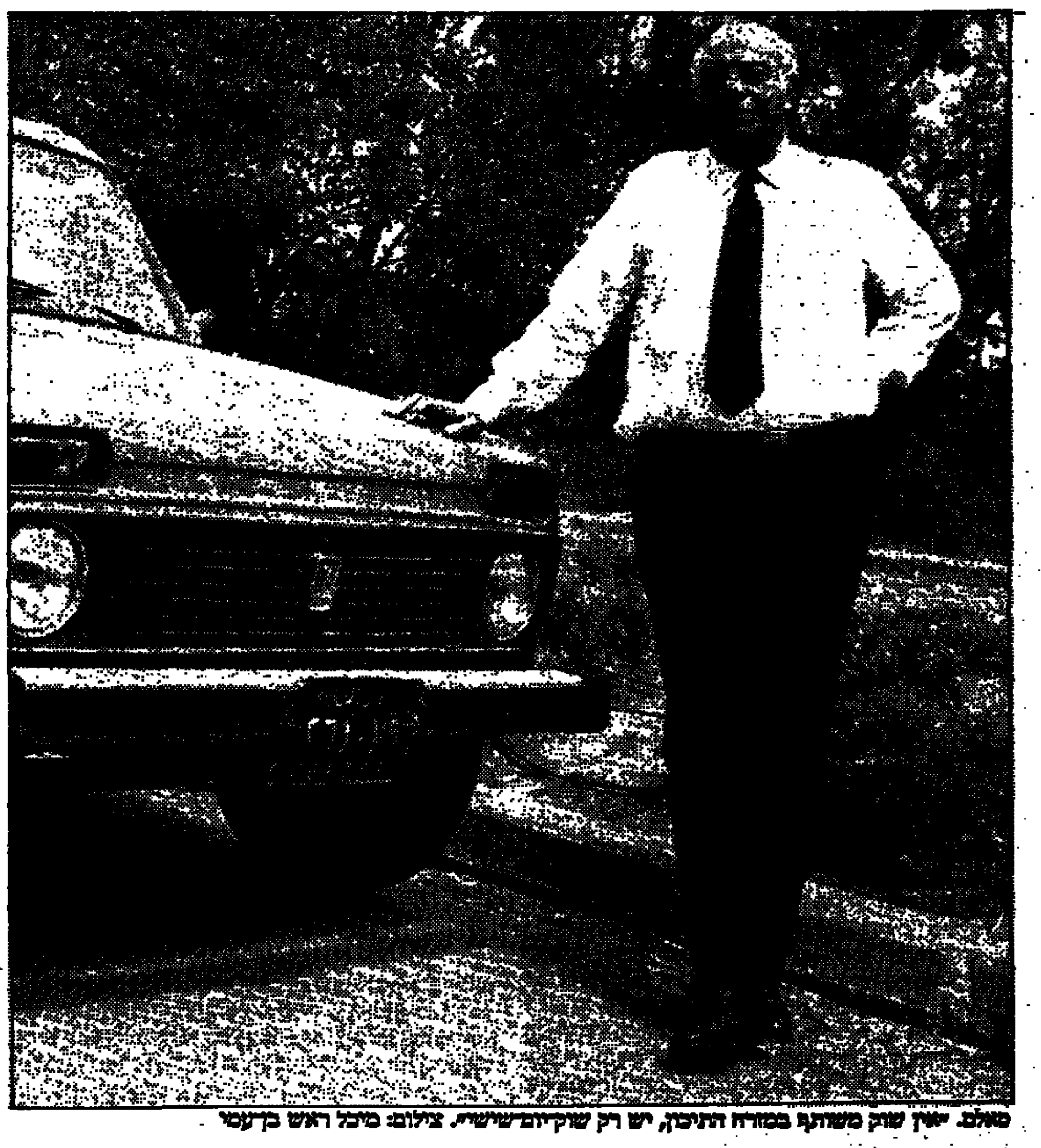

סאלם. "אין שוק משותף במזרח התיכון, יש רק שוקיום־שישי". צילום: מיכל ראש בן־עמי

השוואַרצע והינטעס ומותה של ברונקס

אין בתיאטרון אלא מה שבחיים, והתיאטרון האמריקאי עוסק עכשיו גם בפרובלמטיקה של היחסים בין יהודים ושחורים

חנה זמר

שנתיים עומד ג'קי מייסון על הבמה הגדולה ותוקף את השחורים, לועג לשחומים, צוחק ליהודים, משמיץ את הנשים. בתמצית, הוא בועט במוסכמה החברתית המקודשת ביותר בארה"ב של ימינו, הדורשת מן הסגל האקדמי, מאחראים על עובדים ומעצבי דעת הקהל לנהוג על־פי ה-politically correct, שרק עולם הבידור מעז לצאת נגדו פומבית.

בשתי העונות הקודמות הוצג על הנושא מחזה של מאמט באוף־ברודוויי, בשם "אוליאנה". עכשיו מכוון ג'קי מייסון בברודוויי את חיציו הסאטיריים אל הטאבו החברתי, וכדי להסיר מראש כל ספק הוא גם קרא להצגה politically incorrect. הג'ינג'י נמוך הקומה עומד על הבמה לבדו.

יהודי הנראה כיהודי, מדבר במבטא יהודי ומתבל את לשונו בביטויים ביידיש. בחליפה רגילה, בלי תפאורה, בלי אפקטים בימתיים ועזרים תיאטרליים, הוא יורה־יורק את הטקסט שכתב. בסגנון בוטה, עם לא מעט מלים גסות כמו "שמוק" ו"פוץ", הוא יורד על ה"שוארצע" (שחורים ביידיש) על מיעוטים אחרים ועל ה"ינטעס" (נשים ביידיש), ואומר עליהם כל מה שאסור לומר בארה"ב של ימינו, והקהל משתולל מצחוק.

הצגת היחיד הזאת היא כמעט ההצגה היחידה בברודוויי שאינה מחזמר. מחזות מוזיקליים תמיד היו הצד החזק של בירת תיאטרון זאת, אבל הפעם הם כבשו לעצמם אולם אחר אולם, עד כדי בלעדיות כמעט. ספרתי 17 מחזמרים, כמחציתם הצלחות של עונות קודמות, הממשיכים לרוץ – כמו "שאנטום האופרה" ו"החתולים" או כמו "עלובי החיים" בכיכובו של רוזן פישר, ו"מיס סייגון", שגם המוזיקה שלו חוברה בידי קלוד מישל שונברג, המלחין של "עלובי החיים".

מזלו של ארמנד רוסטאן לא התמזל כשל ויקטור הוגו; "סירנו דה ברז'רק" שלו נכשל בדרך מן הרומן אל המחזמר. ההפקה היקרה רק עלתה על הבמה וכבר נאלצו להורידה. אבל עדיין נשארו לברודוויי מחזות זמר חדשים, כמו "היפה והחיה" המתבסס על סרטו של דיסני, או "צבעים" של סטפאן זונדהיים, שכתב גם את הפזמונים וגם את הלחנים לגירסה המוזיקלית של רומן איטלקי בן 100 שנה.

"גבירתי הנאוה" חזרה בהפקה חדשה וכמוה "ברנשים ובובות" וגם "קרוסל" ועוד להיטי עבר. שירים מתנגנים לאוזן וללב, תלבושות מקסימות, תפאורה עשירה, כוריאוגרפיה גורפת, זיקוקי ברודוויי מסנוורים, חגיגה לחוש הראיה והשמיעה. הבעיה היא, ושלא נדע צרות אחרות, שמלבד שפע המחזמרים, אין עכשיו לברודוויי מה להציע למי שכבר ראה את "האחיות רוזנצוייג" המשעשעת ואת המלאכים של קושנר. יש רק מחזה חדש של ניל סיימון, וגם הוא קיבל ביקורות מעורבות. את "בריאה" קשה להגדיר כמחזה חדש, אבל זו הפקה חדשה של הטרגדיה היוונית, בכיכובה של דיאנה ריג – ובכך מתמצה ההיצע הבלתי מוזיקלי של ברודוויי, אם להתעלם מהצגה של תיאטרון בובות למבוגרים. אלא שיש גם אוף־ברודוויי, תיאטרון ממוסד טוב, ויש גם אוף־אוף־ברודוויי הניסויי, ואפשר לבחור מעשרות רבות של הצגות, כשרק יש די זמן וכסף.

מצאתי שם גם השתקפות בימתית לבעיית היחסים בין השחורים והיהודים, או כמו שצריך לומר, בין האפריקאים־האמריקאים לבין היהודים האמריקאים: יחסים די פרובלמטיים, יש להודות. האיפה היא נמצאת אם לא ב"תיאטרון היהודי האמריקאי", באולם קטן ודמוי מרתף ברחוב 62. המחזה "היום שבו ברונקס מתה" הוא פרי שיתוף פעולה בין מחבר כושי, הנרי בראון, לבין במאי יהודי, גורדון אדלשטיין, עם צוות של עשרה שחקנים שחורים ושניים לבנים. מייקי, נער שחור בן 13, נפגע קשה מכדור של חבורת רחוב ברכבת התחתית ומובהל לבית־חולים. בעודו שוכב על שולחן הניתוחים, אביו הממתין בחוץ שוקע בזכרונות מן הימים שבהם הוא היה בגילו. היו לו אז שני חברים בשכונתו ברובע ברונקס, בילי היהודי שעימו שיחק כדור־בסיס ואלכסנדר השחור האנטישמי שהשתייך לחבורת רחוב רצחנית. מייקי נקרע בנאמנותו לשניהם ונגרף במאורעות שאחרי רצח מרטין לותר קינג.

המחזה הוא שרשרת של פלשבקים, ועם זאת אקטואלי מאוד. ההסתה האנטישמית של חבר הילדות מזכירה את ההכרזות שמשמיעים היום לואיס פאראחן ועבדול חאלד מוחמד ועוד אחרים ממנהיגי "אומת האיסלאם". השחור המחבר מבקש לרכך את הרושם הזה במתן דימוי חיובי לקורנבלום, אביו של בילי, שתמיד גילה הבנה ותבונה לעזור. עם גל האלימות ב־1968 היהודים עזבו את השכונה, השחורים הקצינו, ברונקס מתה. משבר המשפחה השחורה רק החריף.

מחזה מלודרמטי לפרקים, ולעתים מאוד, בוטה מאוד ואפילו אלים. הקהל מתרגש, מתרגז, אבל מרותק. אחרי ההצגות נערכים בדרך־כלל דיונים, ויש על מה לדון, כי היו זמנים שבהם היהודים, יותר מכל מיגזר אחר באוכלוסיה, לחמו את מלחמת הכושים לשוויון זכויות בארה"ב. הם שהובילו את המאבק בבתי־המשפט ובזירה הפוליטית, הם שהלכו שלובי זרוע עם ההנהגה השחורה במצעדי המחאה. לפתע, מה שהיה כאילו לא היה, קם דור חדש של הנהגה שחורה שלא ידע את יוסף. גם המתונים שבהם מושפעים מן התעמולה האנטי־יהודית של "אומת האיסלאם", תנועת שחורים שאיש אינו יודע מה היקפה – יש המדברים על רבבה, יש האומרים 200 אלף, וכל מספר שבין לבין. הם מסיתים גם נגד נוצרים, גם נגד "כושים של הדוד תום", גם נגד המהגרים האסיאנים המצליחים, אבל בעיקר נגד היהודים.

בוועידת צעירי המגבית שנערכה לא מכבר בוושינגטון הוקדש סימפוזיון לנושא הזה. מרטין פרץ, אחד המשתתפים היהודים בו, שאל מדוע "אומת האיסלאם" אינה תוקפת את האירים או את האיטלקים, למשל. פרץ שאל וגם השיב: כי את האירים והאיטלקים לא מעניין מה השחורים חושבים עליהם או אומרים עליהם. זה פשוט לא איכפת להם. ליהודים זה איכפת, ולכן מצא המחזאי השחור אכסניה בתיאטרון יהודי. ■

סצינה מההצגה "היום שבו ברונקס מתה". מייקי השחור עם בילי היהודי, חברו למשחק בייסבול, לפני השבר

هكذا من الاصل

קיבעון בפרשת הרב משולם:

קיים חשש שאם זה ימשיך ככה, המשטרה עלולה לא לחזור על המחדל של ה-F.B.I. בפרשת כורש

החמאס: עד שהסגר הזה לא יסתיים לגמרי לא נוכל להגיד לכם מתי יתחיל הסגר הבא

פסק דין-לשוני

שלושת השופטים המליצו להוסיף לשם הרשימה "חיים חדשים להסתדרות" את הפתגם האידי: אַ טויטער (מת) קען נישט (לא יכול) פארצן (להפליץ), אבער (אבל) ער קען (הוא יכול) שטינקן (להסריח).

גם אנחנו מזהירים

"שעמותת "חנו לחיות לחיות" הזהירה אזרחי ישראל וחקלאיה מפני אלפי ילנדים רעבים העומדים להגיע ארצה, משום שאינם בוחלים לצלות ולאכול בשר של חתולים וכלבים, החליט גם "דבר אחר" להזהיר:

אנו מזהירים את שלטונות הודו מפני אלפי הישראלים המגיעים מדי שנה להודו, משום שאינם בוחלים בצליית ואכילת בשר פרות.

אזהרה:

לידיעת כל מי שלא הספיק להדליק מדורה ומתבוון למלא מצווה זו בימים הקרובים:
ברחבי הארץ מסתובבים מהגרים רבים מברית המועצות לשעבר, רובם לוליינים בקרקס לשעבר אשר מרוב רעב לא יהססו לאכול לכם את האש.
ראו הוזהרתם!

חברי מערכת "דבר־אחר" עלו על קברו של רבי שמעון בר־יוחאי

בצילום: הרב הראשי של "דבר־אחר" גוזז את תלתליו של הינוקא יאיר גרבוז כדי לקיים שתי מצוות מדאורייתא: מצוות "הַחֲלָקָ'ה" בל"ג בעומר ומצוות העלאת הרייטינג של "אין עם מי לדבר" בימי ראשון בשבת.

"דבר אחר" בעוד 20 שנה:

בצילום: ימית בת ה־33 פוגשת את רומיידה בחגיגות בת־המצווה שלה. מצד ימין ליד רומיידה: אחיה התאום תַל.

בקיעים באמונה המשיחית

בכיר בחב"ד: מרים גולדשטיין מטילה ספק בביאת המשיח בכך שהיא מגישה תלונה על רצח בעלה ברוך. אם היא היתה מחכה אלפיים שנה ורק אז מגישה תלונה עוד הייתי מבין אותה, אבל לחכות חודשיים וכבר להתייאש הרי זו כפירה בעיקר.

אלף | בית

א: תגיד, מה יהיה אם יסתבר שבכלל לא חטפו את ילדי תימן?
ב: אז עווי משולם השתגע לחינם.

וידוי:

איך חזרתי אל ביבי

אני מודה שבכל פעם, אבל בכל פעם ממש, לא לפעמים כן ולפעמים לא, אלא בכל פעם, תמיד תמיד, שאני רואה את ביבי נתניהו מופיע בטלוויזיה, ולא משנה באיזה ערוץ – אני מחליף ערוץ. זה היה גם לפני שהיה לי שלט־רחוק. תמיד כשהייתי רואה את ביבי בטלוויזיה הייתי קם מן הספה או מן הכורסה, ניגש לטלוויזיה ומחליף תחנה.
הקיצור, טו שורט א לונג סטורי קאט, השבוע פתחתי את הטלוויזיה בערוץ השני, ואת מי אני רואה על המסך אם לא את ביבי נתניהו. מייד עברתי לערוץ הראשון. אני מסתכל בערוץ הראשון ואת מי אני רואה שם על המסך? את הרב ישראל לאו. אז חזרתי אל ביבי.

סופרדוס

עוללות סופרדוס – הסוכן האלוקי – ומלחמתו בכופרים

פרשת השבוע (כ'): אלוהים מנסה את סופרדוס (2)

סופרדוס מוסר ד"ש לאלוהים וזה חוזר אליו כמו בומרנג

האוצר:

180 מליון הש"ח שהוזרמו לקופת החולים מיועדים לאפשר לרופאים לצאת לשביתה עם ראש נקי

ירושלים: אם ערפאת לא יתגלח בל"ג בעומר נראה בכך הפרת הסכם

כזכור התחייב ערפאת בהסכם השלבים, בשלב ראשון להתגלח בל"ג בעומר, ובשלב השני להוריד את הכאפייה בשבועות ולשים זר.

"יבוש ההתנחלויות מאפשר את הצפת החולה

נציב המים כינס אמש מסיבת עיתונאים ובה הסביר כי פרויקט הצפת אגם החולה התאפשר בשל החיסכון עצום במים שהושג על ידי ייבוש ההתנחלויות. מסיבת העיתונאים הופרעה על ידי קבוצת מתנחלים מיובשים מהימין, שקראה "לא להחזיר את חולה". בין המפגינים היו גם מתיישבים רבים מיישובי "קו הביצה", שטענו שהחזרת החולה למצבה הישן תהפוך אותם מחדש לחלוצים, לאחר שבעמל רב הם הצליחו להשתחרר מהמעמד הזה.

השלום אשם בירי הנערים

הנערים היורים עשו את המעשה בסך הכל מתוך תסכול על כך שלא יוכלו לעשות דברים דומים בעזה לכשיתגייסו

מוכר גרעינים מרמת־גן זכה השבוע במטו

מוכר גרעינים מרמת־גן זכה השבוע בפגיעה בכתף מכדור טוטו. 17 משתתפים נוספים זכו בפגיעות בחלקים שונים של גופם. בפרס הראשון, יריה בראש, לא זכה איש והוא עובר לשבוע הבא.

הימין, אלי גולדשמיט ודליה איציק רותחים על הפטפוטים של רבין

"למה רבין צריך היה בכלל לגלות לאסד שאנחנו מחזיקים ברמת הגולן. עד שהסורים לא יגידו לנו איפה כל השבויים והנעדרים, אסור לנו לגלות להם אפילו שרמת הגולן בידינו."

מסביב לעולם בבּאוּניקה

שלום קוראות, "עלה נעלה ויוצ נרג'!" (מדובר כזה אחת לכוונה*)
ולקראת הבחירות להסתדרות –
למקוות.
היכון –
רוּץ! ולאו דווקא לפי הסדר הזה – אלא מה.
שלכם אז'
שאריות ישראל
*(ראה למעלה מימין)

טורישי

ג'וני צפריר

בחור ישר־לב היה ג'וני צפריר,
חוכו ערנים, שכלו חד ובהיר.
התבונן במצב האומה כי ורוד
והחליט שגם לו כבר מספיק לעבוד.
הוא צדק.

אך לכסף וקוקים גם אביון גם עשיר,
אין יוצא מן הכלל, גם לא ג'וני צפריר.
ואמנם אחרי רוב תגמישים של מצפון,
הפך ג'וני צפריר לג'יגולו הגון.
הוא צדק.

מעולם לא סירב מעולם לא הפלה,
בין בלה, מכוערת, גרומה או קמולה,
כי ג'וני צפריר היה חרור אמונה,
שאם כבר עובדים, אז עם כל הנשמה.
הוא צדק.

וכאחד מאזרחי מדינת עמלים,
נרשם ג'וני צפריר לקופת תגמולים,
וקיווה שעבור תשלומיו השוטפים,
ייתמך כראוי בימיו הקשים.
הוא טעה.

באחד הלילות של רצמבר הקר,
התרחש האסון המחריד, המוזר.
נמפומנית טרוטה ושכובת רחמים
זעקה "זה שלי" והניפה סכין.
הוא צמק.

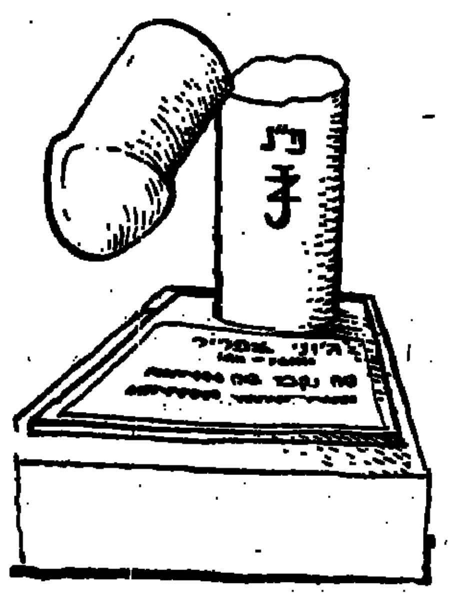

נקפו חודשים, החלים ג'וני צפריר,
אך עתה היה גבר נירכה ושביר.
להמשיך לעסוק במלאכתו הישנה
לא יכול כבר יותר, הסיבה מובנה.
הוא נימלק.

אץ ג'וני צפריר לקופת תגמולים,
ונכה רוח ביקש לו קיצבת מובטלים.
שפך את לבו בפני המנהל וסגנו,
והסביר כי נגדע לו מטה לחמו.
הוא ניזקק.

המשך כבר ידוע, פשוט בתמיד,
רץ ג'וני צפריר מפקיד אל פקיד,
איים, התחנן ובכה אך לשוא,
לבסוף התמוטט וגווע ברעב.
הוא שבק.

אך סדר הוא סדר יש חוק ומשטר,
כספו של חוסך לא לרוח יופקר.
נישלף הממון, נבנתה מצבה,
וג'וני צפריר מאושר מתחתה.
הוא צוחק.

ועליה חקוק: "פה נקבר, פה נטמן
איש קטן קצוץ ישר או ישר קצוץ קטן".
ואם תשאלו "למה", אפשר להגיד,
שהוא מת מזוקנה או מהסתיידות הווריד.
זה צודק?

אליהו שרייבר (מתולי)

פרוזה של משוררת

מרדכי אבישי

כמה תארים דבקו בה באסתר ראב: המשוררת העברית הראשונה בספרותנו או המשוררת הארץ־ישראלית הראשונה, בת פתח־תקווה – ילידת 1894 – ובתו של יהודה ראב, חורש התלם הראשון וחופר הבאר הראשונה באם־המושבות, מוותיקי המתיישבים בה, אחד מבוני אגודת הראשונים.

ואל תארים אלה, המתקשרים בשמה של אסתר ראב, מצטרפים ציוני־עובדות: היא היתה אינדיבידואליסטית בחייה וביצירתה, מרדה במוסכמות והיפשה נתיבות אל החדש, שלא תמיד היה מובן מאליו בארץ המתחדשת, אל חיים חלוציים מול שמרנות מסורתית של מייסדי המושבה החקלאית, אל ביטוי אישי לחוויות של מי שנולד על אדמת הארץ הזו בימים של רקימת מציאות ראשונית.

אין ספק, שהשירה היא הזוטיבה המרכזית ביצירתה של אסתר ראב ועיקר פירסומה כמשוררת. וטוב עשה בראוייה הסופר אהוד בן עזר, הממונה על עזבונה הספרותי והעושה רבות להבאת עולמה היצירתי לידיעת הרבים, שהוציא לאור גם סיפורים קצרים מפרי־עטה. הללו ידועים אך מעט, וחלקם נתפרסמו בזמנו בכתבי־עת. למעשה, אין להגדיר כסיפורים את כל קטעי־הפרוזה שלה: יש בהם רישומים, ציורים קטנים, פרקי־זכרונות, רשימות וגם סיפורים. אך אף בדפים הסיפוריים המובהקים רבים היסודות האוטוביוגרפיים, יש מן הזכרונות. מסתבר, שהמשוררת הוסיפה לכתוב פרוזה קצרה עד המחצית השנייה של שנות השבעים, בגיל זיקנה, בהיותה בת 80 ומעלה (היא מתה בשיבה טובה, ב־1981, בגיל 87). והנה, שדווקא הזיקנה החזירה אותה – בכתיבה זו – אל ילדותה המוקדמת ביותר: בדברים שכתבה בשנות השבעים מועלים זכרונות ראשונים משנות־חייה הראשונות בבית־הוריה בפתח־תקווה, רשמים ראשונים מן העולם המתגלה לעיניה של הילדה הקטנה, מכל הסובב אותה: הורים, אנשים, אדמה, החי והצומח, המציאות והחלום. ואילו בכל שהוזרים "אחורה", אל פרקי־הפרוזה שנכתבו מאז 1932, יש שהדברים לובשים יותר צורה ובניין של סיפורים, בעלי אלמנטים עלילתיים. זאת ועוד: לא אחת דווקא בסיפורים מוקדמים אלה מתוארות תקופות מאוחרות יותר, כגון שנות מלחמת העולם הראשונה וסבלה של פתח־תקווה הניצבת בין שני הצבאות הלוחמים, התורכים והאנגלים, או תקופת־חייה של הסופרת במצרים, לצד בעלה, בשנות העשרים. ואלה, כאמור, לעומת השיבה המאוחרת אל הילדות בפתח־תקווה בראשיתה האגרית כמעט, בסוף המאה הקודמת ובראשית המאה הזו, כפי שהיא מוצגת בפרקי־זכרונות, שנכתבו בשנותיה האחרונות של המחברת.

ודווקא הזיקנה כמו מחייה בפרוזה זו את האהבה הגדולה של הילדה לאב, לעומת יחס מסויג מעט אל האם, המתוארת בכמה מקומות כאשה יפה. האב, אשר היה לא רק חקלאי חרוץ ועיקש, שבאותו כלהיטות בארמות המושבה, אלא גם איש־ספר, משכיל בעל נטיות אמנותיות וכוחדרצון, עורר בלב הבת הקטנה ביטחון והערצה, שלא נשכחו ממנה ולא ניטשטשו גם לאחר שנים רבות כל־כך והיוחקו־בזמן מן הרמות.

ודאי, היו כאן נתונים מצויינים להפיכתו לדמות של גיבור ספרותי, לפיתוחה ועיצובה האמנותי, אך אסתר ראב הסתפקה בהעלאת קוים חטופים לדמות־האב, "במקביל" להתייחסות ספונת־הרגש אליה: "הוא היה לא רק אבי הביולוגי אלא גם אבי הרוחני".

וכיחס אל האב היחס אל הטבע, המושך את הילדה הרגישה כחבל־קסם, מעורר אמון ומתגלה באלפי סודותיו הקטנים. וכמו הזיקה הנפשית העמוקה אל האב, יש משהו אינטימי ביחס אל הטבע והנוף "החשופים", והבלתי־מבויתים עדיין של המושבה, שבה ובסביבתה רוחשים יצורים זעירים ופורחים צמחייה: "זיתו עשבים רכים שכיצבעו מסביב בישם את האוויר, תמלים והכות־כנף התעופפו בשמש והיו נופלות שוב ארצה, זוחלות על גבשושיות העפר שחפרו ממעמקים, ושהיו נראות כערימות קטנות של גריסים; תלוליות טריות של הפרפרות התנשאו בין סביונים צהובים, שעתה זה פתחו כותרות קטנות, פעמוני־הגשם כבר הצהיבו ונבלו, אבל המנציץ התחיל לפרוש עליו הירוקים והאדמדמים, עלי־פני אדמת־החול הזהובה הרתוצבה למשעי; ובצדדים פתח התורמוס התכול את תפרחתו, אשר נסכה ניחוח דק מתוק באוויר. כל מיני עקבות נרשמו על־פני החול הטרי; משולשים של רגלי גחליאלים דוהרים, קוים דקים משתלשלים ומתפתלים, עקבות לטאות זעירות, שעתה נבקעו מן הביצים, וגוון שקוף כזכוכית, ומעקות הזעירים משוחררים בביטנן. פרפרים לבנים גדולים, שניים־שניים, וקטנים יותר, כחולים, אחוז־אחד, רודף זה את זה באוויר, שעטה בכוס־ברולא שקופה מול השמיים הרחבים, הצחים – שמי־בראשית, זכים כעיני־ילד. הסביונים העוירים שעתה זה צצו מן האדמה, כרעו בפעם הראשונה תחת כובד הדבורים, שהתנפלו עליהם בצמאון רב. האקליפטוסים עמדו, כעצים אשר נטעם אלוהים בגן־עדן, שטופים מתנוצצים בשמש, ושבטיהם הארוכים, הרכים, לוחשים קלות באוויר הניגר כדבש צהוב".

אסתר ראב היתה קשובה כל־כך לנוף, למראותיו ולקולותיו, שאפילו מעבר לתקופת של עשרות שנים, המפרידות בין התגלותו הראשונה לעיני הילדה ושעת הכתיבה של הדברים, אף בימי זיקנתה ובגילתה שלה, עלה בידה לשחזר במלוא חיותו הפנימית, על פרטיו ותמונותיו המתחלפות. הוא תופס מקום מרכזי ברשימות ובסיפורים, הוא פעיל מאוד במתרחש, חי מאוד – וגם מגוון, משנה פנים. פעמים הרבה, על־אף אלפי שנותיו, מציגה אותו המספרת כנוף צעיר ומסביר־פנים, צלילים רבים מתנגנים בו וצבעיו צבעים שונים־לסטביים. האו יש בו לוויית־חן רומאנטית, משהו קרוב וחזק כאוהב, קליל וחביב. ופעמים אחרות מופיע הנוף פנים, כאילו, הוא "מייצג" עולם אחר וארץ אחרת: הוא קשה ומפחיד, בלתי־ידידותי, מביא עימו רוח של סכנות. בפתיחה לרישום "היקנות שהיתה מסביב" מצטיירת תמונה הסבכית של ריקנות ודממה מאיימת, המלוות ארץ לא־נושבת, ללא צמחיה, ללא יישובים, אדמה מתנגנת ודוממה, שעזובה ועצב שולטים בה: תנים מיללים ורוחות עתיקות מייבבות כ"תתולים קטנים עזובים". ואילו בסיפור "קאראמות" עולה ומבצבץ נוף־קדומים מתוך האדמה: אלה הם השורשים, קאראמות שמם, של יערות עתיקים בהרי יהודה והשומרון, שערבים עוקרים בדי עמל מהאדמה הקשוחה כדי למוכרם למתיישבים היהודים הראשונים להסקה. וכך נוצר משולש, שיש בו אולי מן הסמל: שורשים כבדים באדמה, ערבים היושבים עליה דורות ויהודים השבים אליה – ואל השורשים...

אסתר ראב המשוררת השכילה למסור הרבה מן הנגוה עימה מילדותה ומנעוריה בפרוזה פשוטה, בלתי־יומרנית, "ישירה" – ויפה דווקא בפשטותה הבסיסית. היא מספרת, לתומה, עוד מקרה ועוד פרק ועוד סיפור תיאורי בעיקרו, כאדם הנזכר כל פעם במשהו אחר.

מפתיעה לא רק היכולת לשמר בזיכרון מראות מהימים הראשונים של פתח־תקווה ושל ארץ־ישראל המתחדשת ולרענן תחושות שנתלוו אליהם, אלא גם להעבירן לקורא, להעתיקן מרשות הפרט אל רשות הכלל. בכמה וכמה דפים חברו יחד המראות והתחושות כדי להרכיב תמונה צבעונית ובהירה – כמו בתיאור השוק ליד ה"חאן" ביפו של אז: "היתה זו רשת של סימטאות מכוסות גג שהתפתלו מן החאן לכל העברים, מעין מרכז־מסחרי שרובו חנויות יהודיות, כמו סוחובולסקי ושפירא, רובן יצאו לעבר כיכר־השעון, אך היו סגורות במעין גדר של עמודי־ברזל על מנת לא להעביר דרכן כלי־רכב. כל סחורת־הארץ התרכזה בסימטאות אלה: פירות יבשים מדמשק, סבון 'נבלוסי' משכם, תוצרת ממתקים ערביים מגוונים בצבעים קורעי־עין, 'חלוות' שונות, דבלי־תמר ושרשראות תאנים יבשות – כל אלה הפיצו ריחות, וריחות ימבין באו מן החצרות הסוביות, וריח עפוץ מן הגמלים, החונים כסנקים ברחובות הצרים, עד בואך ל'חאן' – מעין רחבה שסביבה קירות אטומים, ורק מצד אחד נמצאות הברי־אצילים, גדורה בשכבת־ברזל קלועה בצורות מצורות שונות השובות את ליבי. באמצע הגן: מורקדמים ובריכה מלאה דגי־זהב, הכל זה בצל עצי אגוז אוודהה. הצל עבות ומשיב נפש לעומת החאן, שהוא מעין שוק של בהמות: גמלים, סוסים, חמורים ועגלות; קרונות הדיליג'נסים מכל מושבות־יהודה, והכל מתבונע, מתרחר, נוער וצועק ומגרגר ערבית ויידיש (עדיין אין זכר לעברית)".

לצד הזכרונות, הפרקים האוטוביוגרפיים, המשקפים הווייה בגליליה, לצד אותם תיאורים בלתי־אמצעיים של רכיבה ראשונה על תמר ופרות במשק, שיש בהן חותם של האנשה, של התולדבר בהואי, המתנהג כנוף לכל דבר, וסוס של לישנסקי אשר הופיע אי־משם, של מחלת המאלאריה השפעותיה "המשנות", של תחושות ורגשות מתוח לעצי־האקליפטוס, מאורעות הדמים באביב של 1921 בפתח־תקוה, ימי "הדים" בתל־אביב, שבה ביתו של אשר בריי היה סמוך לביתה של המחברת והוא אשר עודד אותה להוסיף [illegible] כתיבה ספרותית – לצד כל אלה ואחרים כתבה ראב גם [illegible] "זו שחרב", המגולל גורלו של אדם בצמירות רבה לגורל־שליפרדים, או "דיבת־שושנים", המעלה תמונה מרתית של בית־ארוזים והתבוננה בו סביב רקיות ריבת־שושנים, צעירה ערביה מאורסת ותשוקה גופנית המתלקחת בתוס־היום של אורנה...

ובכול – אווירה אותנטית של מציאות רחוקה, גם אם מתלווים אליה דפים של בריה סיפורית.

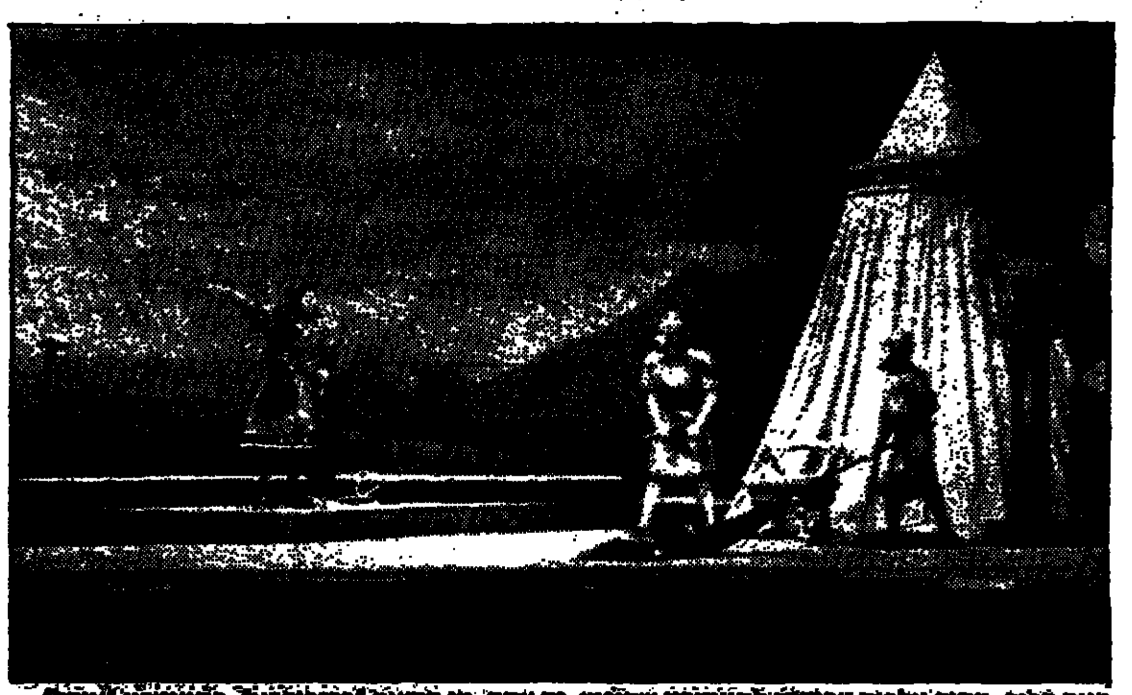

גניה ברנר, מתוך אלבום עבודות לתיאטרון שהופיע זה עתה. מן ההצגה "בר־כוכבא", בתיאטרון "אוהל", 1945

ישראל בלב ולב ולא היתה מנותקת מן האמונה והמלורה שלה, אך נבדלה משירת ראב בעיקר בתשתית הפואטית והאידיאית שלה באותה המרחיק אותה מאיתנו (הדליגיזוית האקספאסית־המשיחית של רימון, הואיסמרסיזמים הבנוע, הפאטיור, הדליגיזוי ביטורו של סמקין – לעומת המושגיות השירה והזוקה וההימנעות מכל מיסטיפיקציה בשירת ראב). יהודה קרני עלה לארץ־ישראל רק בשנת 1921 כשהוא כבן שלושים וחמש ומאחוריו כבר חמש עשרה שנות יצירה ופרסום בשירה העברית. אף־על־פי־כן, שירי הנוף הארץ־ישראליים שיצר תיכף אחר עלייתו, ממש באותן שנים שבהן יצרה ראב את שירי הנוף שלה, אינם נופלים באותנטיות, באינטנסיביות וב"ראשוניות" משירים "אוטוכטוניים" אלה, אף־על־פי שהם, כמובן, נבדלים מהם להלוטין במשמעויותיהם, בהרגשיהם ובהרכב הסיגנוני והצורני של האוקסמורסיונים המתגלה גם בהם. הקשר העמוק של בני "דור בארץ", שהופיעו בספרות עשרים שנה אחרי ראב, עם ארץ־ישראל ונופיה לא מנע מהם, כידוע, עיבור פיוטי של חוויות הנוף הארץ־ישראלי ברוח הפואטיקה הניאו־סימבוליסטית האלתרמנית. עצם הקשר הביוגראפי עם הארץ אין בו כדי להסביר שום מהות פואטית, הגולות, כביכול, מתוכה וכל מיתוס של "ראשוניות" ראוי לו שייבדק בחשד.

ראב לא גילה במציאות "עברית" חיונית יותר מן שכה מילו רוב המשוררים העבריים בני אמנה. שפת הדיבור בבית הוריה היתה יידיש הנבוארית, ואילו פתח תקוה כולה לא היתה רחוקה מבחינה תרבותית ולשונית ממה שתיאר ברנר "מבאן ומבאן" כ"עיירה ליטאית". אמנם, החינוך התבול בחלקו בעברית, אך העברית, כפי שתיארה המשוררת עצמה בזכרונותיה, היתה עילגת האומללה, ולמעשה, לא הביאה עימה ראב אל גיל ההתבגרות (כפי שניתן ללמוד מיומני הנעורים שלה שהתפרסמו זה לא כבר על־ידי אהוד בן עזר) אלא את העברית של ארבע מאות המילים, שאותה שיווה ברנר בדייקנות לגלגבית בתיאור תלמידי גימנסיה הרצליה בסיפור "מתחלה". הגנתה כמשוררת שהעברית שכתב היתה "שורשית" יותר מזו של משורר כאברהם שלונסקי, למשל, שליבר כמעט מילדותו את העברית המרובדת עם אוצרות התרבות הלשונית, הינה מגוחכת. את הדברים על שורשיות חוויותיה של ראב כבת פתח תקוה צריך לקרוא על רקע תיאורי המושבה במקום מתניק, שוממ, ריקני, קופא על שמריו ומרכא ביומני הנעורים. את הדברים על הזיקה הבלתי־אמצעית להיבט השירי ה"ספונטני" צריך לעמת עם ההוראות בהשפעתם של משוררים לועזיים, שמהם למדה המשוררת פרק בהילכות השימוש ברוח הלבן ובמשקל הוופשי.

יש להיזהר גם בקבלת העובדות הקטנות, הביו־ביבליוגראפיות, שהמשוררת העלתה בראיונותיה, ומהם הן התגלגלו והגיעו גם ל"מחקרים" ספרותיים. למשל, בכמה מן הראיונות המאוחרים הללו זיהתה ראב את שירה הראשון שבא בדפוס, אותו שיר, שעל הצגתו המפתיעה בפני ברש ורבינוביץ סיפרה בסיפור "ימי הדים", כהימנון הנודד "לאבי", מן המעולים שבשירי "קימשונים". כביכול, היה זה תוך קריאה בשיר הנפלא הזה, שברש השמיע את קריאת האישור והעידוד הנמרצת שלה: "את צריכה לכתוב". אבל "לאבי" נכתב ופורסם ב־1929; במלאת חמישים שנה לעלייתו של יהודה ראב על אדמת פתח תקוה, והשיר שהראתה ראב לברש ורבינוביץ כשמונה שנים קודם לכן היה דווקא שיר המרד הנשי " אני תחת האטד, קלה, זידונה", שהינו הרבה פחות בשל ובוודאי גם הרבה פחות "כשר" מבחינות רבות מ"לאבי". אפילו אנו מניחים שזיכרונה של המשוררת היטעה אותה בהלוך עשרים שנים ורבים מן ההרוחות שאליה התייחסה, הרי כיוון הטעות כשלעצמו הינו מאליו, בין שירי המולדת ש"קימשונים" נפקד בכל זאת מקומם של שירים בעלי רטוריקה ציונית־יישובית מפורשת. יוצא מן הכלל הוא השיר "לאבי". אולי משום כך הוצג דווקא הוא כאילו היה שירה הראשון של המשוררת; ושמא האהבה העזה לאב, הגבר האמיתי היחיד בחייה של אסתר ראב, היא שהבריעה את הזיכרון העובדתי?

בכל מקרה, הדימוי העצמי שהקרינה ראב בשנותיה המאוחרות טעון בדיקה בפרטיו ובכלליו. שום ביוגראפיה אמיתית של המשוררת לא תוכל להסתמך עליו ושום הבנה אמיתית של שירתה ושל מקומה ההיסטורי בהתפתחות השירה העברית לא תוכל להיבנות על יסוד ההשתמעויות המרומזות והמפורשות שלו. הבנה כזאת חייבת לפסוח על מיתוס הראשוניות הטבעיות של ראב ועל הגהות הקשר האותנטי והראשוני שלה עם נופי הארץ ולהיפנות לדרישה ולחקירה בתשתיות הפואטיות והלשוניות של שירים, ביחסים שביניהן לבין המערכות הפואטיות והסגנוניות המשתנות של השירה העברית בת הזמן, וכן, כמובן במשמעויות המטאפואטיות־התרבותיות הרחבות של הפגישה בין שירת ראב לתרבות הספרותית העברית של תקופה. כמו כן מותנית ההבנה הזאת בהשתחררות מן ההתחברות הסובסטילית פחות או יותר עם הטראומות ותחושות הקיפוח והיריבות, שראב נשאה עימה כל ימיה, וגרוע ממנה, מן השימוש בטראומות אלו במסגרת של פוליטיקה תרבותית וספרותית, שאין כל קשר בינה לבין האינטרסים האמיתיים של קידום המורשת של שירת ראב. שהרי המתיחות היתרה לטרגסטיות שהעלתה ראב בשנותיה המאוחרות התגבבות לקלוט ללא כחינה וביקורת את הדימוי העצמי שהקרינה מקורן היה לא רק באריביות, בעצלות ובבורות, אלא בעיקר באהדה להתגברות המפורשת והמובלעת של המשוררת למיתוסים פוליטיים ותרבותיים, שגם המראיינים וה"חוקרים" של ראב לא אחרו אותם – מסיבותיהם שלהם. אין זה מקרה כלל ובכלל ששירת ראב "התגלתה" מחדש בראשית שנות השישים, שעה שהאינטליגנציה הישראלית הצעירה ("דור המדינה") פיתחה את המיתקפה שלה על הבךגוריוניזם מזה ועל הביאור סימבוליזם של שלונסקי ואלתרמן מזה. אמנם, המשוררת עצמה העריצה את בךגוריון, ובימי ה"פרשה", כשהביקורת עליו הגיעה לשיאה, פירסמה שיר עידוד ותהילה שהוקדש לו. קרוב לוודאי, שהתייחסה בהסתייגות נמרצת אל יחסם ה"מתנצי" של צעירי "דור המדינה" גם למנהיגים ותיקים אחרים ואף למשוררים ותיקים, שהיו בעבר בני תורתה. אבל לא היה בכך כדי לשנות את "תיפקודה" בתוך המערכת התרבותית־הספרותית החדשה, שעשתה בה שימוש לצרכיה היא. כמו משוררים אחרים, העלתה עתה על גס בזכות מה שנראה כמאבק סמוי וגלוי שקיימה עם ישראל קרפוראטיבית־מפא"יניקית בשם אינדיבידואליזם עיקש ועם השירה העברית הסימבוליסטית־המסורתית של "המנהיגות" בשם פואטיקה אנטי־סימבוליסטית, קונקרטית ובלתי־מטאפיסית. הוו שהוסיפו לצירוף זה גם נופך ניאו־כנעני (אף כי ראב עצמה היתה רחוקה ברחוק מזרח ממערב מן הכנעניות הרטושית והמשכית). בכל אלה נוצלה שירת ראב וכן נוצלה הדמות המרדנית של המשוררת לשם קידום מגמות תרבותיות ופואטיות שלא היה לה שום חלק בהן. ממילא לא יכול ניצול כזה לעלות בקנה אחד עם קריאה רגישה של שירתה בהקשר הספרותי ההיסטורי האמיתי שלהם. וכך הקסם של שירי "קימשונים", שהוא גם עתה קסם פעיל וראשוני, עדיין רחוק מהתפענחות. משמעויותיו הפואטיות והתרבותיות עדיין טעונות גילוי.

רשימה נוספת על אסתר ראב תתפרסם בגיליון השבוע הבא

איכר המילים ושועל עץ הדעת

אבי אליאס

דודי פימנבל, יפריחתה, הוצאת הקיבוץ המאוחד, 1993 (64 עמ').

כרסת נזיתה מרופרת בפלומת נוצות אודי פרא באגם שעת קשב, איכר מילים גרמני בתופשת יום ראשון, לצליל אוזנו הבוזארי, מבנית חליל קסם מחוללת בבנף קל לתעלת שורש אדמה ומה.

שועל צהוב נוהם, מרחוק פיהוק ונשף טור שיניים לצוד רגעים מתים ולשכור רעבנו כי טרם בא על סיפוק לקלקל שמחת תג. "מתוך המאורות יוצאים השועלים הצהובים לטרוף ויקות, שמש נהמה פורחת, באבנות האישונים". איש האדמה נימי עיניו מבהילים בברק ועמד לשועל האש שכעצם פנים תוכו הוא, טרם יניח מוזר להתגבר על ערסל בבטן משכבו יביא על עצמו חורי כישלון: "חייל ארום בתוך שוחה פורח, הר של אור נפקח באישונים, מודקר, עשב ירקרק ימעך בדהרות השועלים הצהובים". נורית אוהרת הנירון הלוחם בו, שמא יפתח תיבת פנדורה עתיקת יומין למלחמת אור בחושך, והאיכר שבנפשו הדבר, משיק קו רוחב לכתף הר, מעט מן הנוזלה שבה מייחל לה: "שם ברכה על המנות, פוקח עצב של ילדות מבעד לאישונים, שברת אור, פורחת עד משבר של מהומה", הוא חש בעין אופק גבן, מהומה על פן מהומה, התפוררות ענני נפש כבדים מתפר אור שבתבלת עיניו, שוקע בהויית משבצות ירק, עטופי אודם תות, מיץ זב לפנים גופו בפעילות מחוזר הפוך, ועודקיו הכחולים מחודרי אוויר כמו עץ שנעקר בפעם המי יודע כמה.

מפוכח מתעכב תחת צל עץ הישיבה, תפוחי לעיסה נגוסי תולעי אימה וגים סביבו, יודע, כי רוח ניסוך מרשרשת בצמרתו, מפיל בכוח משיבתו ענפי פרי קלועים: "שרכה פורסת עץ בתוך כמוסת הסוד שלעולם לא יראה ולעולם בשעת פריחה ייולד גלוי על טוטפת".

הס! ובגלעינו אירשקט, איש מנמנם בשארית כוחו להיאחז בקנה הצמח המטפס מתוך נהר הזמן, ציפורים עולות בסולם אישוניו השמימה, הנחש מתפתל על גחונו בדשא הירקרק, אויב מימין אויב משמאל כל כיוון אפשרי: "עוד עובר יום, עוד מראה אהבה מוליך בורידים כנחש בתוך יער פראות מתבכבת".

במין תנוחת חידלון, קבלת דין האל, חוסר רצון כולם לשוב אל חיק היום יומי, למעשים הפשוטים, גם הליכה סתמית ברחוב צדדי, ימבה אחר תופשת הציד השבועית הוא: "אבוש, ממשמע כמו אהוב, לך אותה ולך, אין כאן יותר עצמים, מכאן הכל הולך, עץ אחד כמו זרם הזה עטוף להבות". קצה שבר לקיבוע יד ההשלמה, כי יודע, ונשמתו חלקיקי אוויר בריתוך אידיטופי, אי־שם תשייט בממלכת שועלי שמש, פריחה צהובה, עוד מתקמט, נמשי פנים משנים צבעם, סימן־היכר, כי טעם החיים גם בלשונות הלבנה כמו: "עץ ההכרה קבור עמוק באדמה... עם חוט ההכרה מותר בה ונמשך במעלות כמו היצר ביצירה".

האיכר שולח דרור לאצבעותיו הן משתלשלות בשורשי עץ הנפש, הוא מגלף עד להב סכין הדיוק גוע מקרקע בוצית ומעצב אותו של וינסנט ככלי נשק במלחמת ההישרדות, צבעי ארום ירוק בתנוך האוזן, שבלול ללכוד מילים, ותופי עור, זירת ההתרחשות הדו־שמעית, כי בכל זאת סיב הקיום חוק מכול ונקבת הזכר התלוי מרשרשת, לו גם, באוזן אחת: "ההדרות הופכות ספיפות, התול על בר, פעמונים מצלצלים, האוזן של וינסנט טוף כל סוף א – חור".

אופל ליל באגם, ליקוי ירח, כובע שחור שמוט לקפל מצח תחתונה מכוסה זוית קמורה בעין, נוצה ארומה עבודה על סרט ירוק מהודק היטב סביב קיטורי "האשפר השווייצרי", האיכר מוליך באצבעותיו על מנטור בפול, רובה צייד לאודי פרא וכוונתו הפוכה, שעון לגבו הכפוף כלפי עץ הדעת. בקבוקי בירה שפייתם הזכוכיתית יבשה מקצף שפתיים.

ומבננת ירח השכונה התוקלף קול:
"מי אתה שאל
השועל הצהוב אדום
שוחל במערה היער
על ארבע, אחר כך
על שתיים, אחר כך
שוב על ארבע, אחר
כך טורף אותו."

דורון אייל

פועלי השטחים

על הפנים הפגום
פגש איש ברעהו
ודברו בשפת פחים.
כשאום כולתם חובקת גרונם
הם תומכים זה בזה
בצריחים במשק חבורם.

הם יודעים כי
דקירת פגיון אחת
לא עושה מלחמה
והרבה דקירות הם מרד.

הם יודעים כי
אבן אחת איננה הר
והרבה אבנים הם בית.

הם יודעים כי
סדקים בבנינים הם זעזועים
של אדמה לאה ועיפה.

הם יודעים כי
יציקות הבטון ומרקמי השיח
יוצרים עם המתחיל ללכת.

רות רמות

אפשר

אפשר להפך את עורי עלי
כמו בגד שמסירים
ותפריו הפרומים
מספרים בלי משים
את ספור
קריעתו השקטה.

אפשר לפתוח אותי כאותן תבות עץ
שפורקים מבטן אניות
ועץ כבד
של ריח ישן משמר
פורץ מבעד למכסיהן הנפערים.

עיפה אני עוצמת את עיני
לראות את תוכן
הצפוי מדי
של תבותי
מאחורי עורי המתהפך.

רוקמת

רוקמת תחרת ספק
גדר תיל
במורדי

בסלסלת שתי וערב
נתתי את התחבריותי
לאוהבי

כמו נהר לכוד
הייתי להם כמו
אדמה שבויה
היתה מתנתי
לי
לענת לילי
המתלהם.

וביום שהלכתי
ים נושק לחמוקי
ספינה
הייתי
משב רוח בכנפי
צפור
הייתי

כמה בהיר מאד היה הכל.

כל ההחלטות

כל ההחלטות שלי
הן כמו התאנים
שהמוכר בשוק
מניח בסלסלת הפלסטיק הירקה.
כל ההחלטות שלי נמכרות לי
בשוק, בחניות הצר של הערים
הגדולות,
בפנות רחוב,
בחדרי משות.
לפעמים רוכלים קטנים הם
המוכרים לי את ההחלטות
שלי.

ולא נותר לי אלא
להעצב אל לבי
על כל ההחלטות שלי
שאחרים חוזרים ומוליכים
במקומי.

■

מול חרבות בנסיה שחורה אני
יושבת בקשה מהדר
שאינני יודעת את שמו.

נבטת אל גב
מחברת גדולה לפניו
בבריכת עור נקשה,
שריריו מרכבים בשרידי הענבסית.

לפי חלצתו ידיעת הפשים,
אני יכולה לומר, במעט
בבטחון,
שאיש לא מוכר לו את
החלטותיו.

מתוך הקובץ "פרוזות חשמה" העומד להופיע אזר בהוצאת אגודת הסופרים – תמה בעזרת קרן ע"ש שאול טשרניחובסקי לשירה ולפרוזה תשנ"ד 1994.

מאה שנה להולדתה של אסתר ראב

הקסם עדיין לא פוענח

דן מירון

גם היום, במלאת מאה שנים להולדתה של אסתר ראב (פתח תקוה, 28.4.1894) ובחלוף יותר משישים שנה מהופעת קובץ שיריה הראשון והעיקרי "קימשונים" (1930), עדיין אי־אפשר שלא לחוש בעת העיון בשירי קובץ זה באיזה הלם משחרר ומשכר של רעננות וחידות שיריות, שכוחן לא פג ורשמן לא השתתק. הקסם המפתיע בשירים שכתבה אסתר ראב בעשר או שלוש עשרה שנות יצירתה הראשונות (החל ב־1922 ועד להתחלת שתיקתה הממושכת, בת שני העשורים, בשנת 1935) הוא עדיין קסם פעיל וראשוני – אולי משום שעדיין לא הצלחנו, למרות מאמציהם המכובדים של מבקרים, חוקרים וביוגראפים, להבין במדוייק את מקורותיו הנפשיים ואת ביטוייו הסיגנוניים.

הללו מסתתרים מעינינו מתחת לשיכבה עבה של פראזיולוגיה אידיאולוגית ושל הכללות ביקורתיות רשפות ומטושטשות הניזונות ממנה; שיכבה, שהמשוררת עצמה, בעשורי חייה האחרונים, משהתחדש העניין בה ובשירתה, טרחה באופן נמרץ ביציקתה על פני הגוף האמיתי של שירה, ואילו המבקרים והביוגראפים ורושמי הראיונות למיניהם סייעו בידה. המשוררת עצמה עשתה זאת במסגרת של אסטראטגיה מסובכת, פאראנואידית, של מיגננה, שנפרשה על פני עשרות שנים, והתמשכה הרבה מעבר לזמן הסכנה ולתחולת השפעתם של היריבים והאויבים, שמפניהם צריך היה אולי להתגונן. המיגננה הזאת נשאה עימה שבילים ארוכים של פחדים ועלבונות, שמקורם בהתרחשויות או בעימותים אמיתיים וגם מדומים מלפני שישים ושבעים שנה. החוקרים, המבקרים והעיתונאים נענו לסוגסטיות של המשוררת, מפני שהללו סיפקו להם נקודות אחיזה נוחות, הכללות ותגמקות זמינות לפירוש קל של משמעות הופעתה ופעולתה בתרבות ובספרות הארץ־ישראליות, וכן מפני שמצאו, במודע ושלא במודע, נקודות קשר בין יריבויותיה העתיקות של המשוררת לבין יריבויות בנות זמנם שלהם.

ראב נשאה עימה במשך עשרות שנים כמה פחדים או מועקות, אשר לפחות שניים מהם השפיעו ישירות על חייה הציבוריים כמשוררת. הפחד האחד היה פחדה של בת המושבות הוותיקות של ימי העלייה הראשונה מפני אנשי תנועת העבודה, אותם צעירים רעתנים ונחרצים, אשר הופיעו בימי העלייה השנייה, בעשור הראשון של המאה העשרים, במושבת הולדתה, הטילו אתגרים של מרדות בפני האיכרים הוותיקים והמבוססים וסופם שהלכו ובנו את המפעל היישובי המדיני, הבטחוני, התרבותי והכלכלי, שנעשה למדינת ישראל. בנעוריה הקסימה אסתר ראב מן הורים התקיפים הללו ואפילו ניסתה לשעה להצטרף אליהם. היא [illegible] במושבה, כאשר, בשנת 1913, נמלטה, נערה [illegible] בת תשע עשרה, [illegible] של "הכופים", אשר גם לא נחשבו לאבירי הציונות בעיניים שבינו לבינה. אבל, היא לא החזיקה מעמד בסביבה אינטנסיבית, תובענית חרה־זו, וחזרה בבושת פנים לבית הוריה. אף כי גם לאחר מכן העריצה את אנשי העלייה השנייה האמינה בכוחם היא ראתה עצמה יותר ויותר כמי שאינה שייכת אליהם, כבת יריביהם המובסים, ה"בועזים", אנשי המושבות הציונות האיכרית־ה"אזרחית". תחושה זו התחדדה והחריפה כאשר בשנות העשרים, בעצם ימי הסער של העלייה השלישית והמשבר הגדול שבא בעקבות העלייה הרביעית, נעשתה היא אשתו של סוחר אמיד שחי במצרים, גבירה צעירה שהירבתה לשהות בפאריס ושבנתה בתל־אביב הקטנה בית מפואר, מרכז להילולות אמנים ולסעודות ולשתיות שלאחר חצות. כיצד יכלו כל אלה להיראות על רקע מפעל ההתיישבות בעמק יזרעאל, שהיה באותם הימים פיסגת הישגיה של תנועת העבודה, והתנרש, בעוד הוא מתרחש, כמין חזיון מיתי־משיחי של הקרבה חלוצית למען הקמתה של יישות, שהיא לא רק תמצית הציונות, אלא גם מעין גרעין של אנושות שיוויונית של אחרית־הימים? אסתר ראב היתה בטוחה כל ימיה, ש"עוונה" לא נסלח לה, ושאויביה, אנשי תנועת הפועלים, זוממים לרדפה ולהכרית לה שם וזכר.

הרדיפות שמפניהן חששה היו כמובן, ברובן פרי דימיונה ורגשי האשם שנשאה עימה, אלא שהיה להן גם רקע מציאותי־אובייקטיבי. המימסד של תנועת העבודה הציונית בהנהגתו של ברל כצנלסון עסק בסוף שנות העשרים ובמשך שנות השלושים בביצור ההגמוניה הפוליטית שלו, בין השאר, על־ידי יצירת "קאנון" של תרבות עברית ארץ־ישראלית על־פי נורמות מותאמות לאידיאולוגיה הציונית־הסוציאליסטית ובאמצעות התקשרות עם קבוצות תרבותיות מסויימות והענקת גיבוי להן ולמפעליהן כדי שהן תגלינה בצורה זו או אחרת את הזדהותן עם תנועת העבודה. לאסתר ראב לא היה מקום בתוך ה"קאנון" הזה. לא רק מוצאה המושבתי־ה"קאפיטאליסטי", מעמדה כאשת סוחר וכגבירה "עשירה" ואורח־חייה העירוני־הבוהמייני פסלו אותה – לאלה ניתן היה לסלוח בנסיבות מסויימות; פסל אותה באורח עמוק הרבה יותר הניגוד הרוחני, הסיגנוני והצורני המוחלט שבין שירתה לבין שירת רחל בלובשטיין. רחל עצמה ידעה ואף הודתה בפירוש, כי כמשוררת עולה אסתר ראב עליה (היא כתבה לאחותה שושנה: "לפי דעתי אני הגבי עולה על כדרמרים, משתווה עם אלישבע, ונופלת מאסתר ראב"), אבל אחרי מותה בשחפת בשנת 1931, כשנעשה מאמץ מאורגן ואדיר להעלותה למדרגת קדושה של הציונית החלוצית בנוסח העלייה השנייה ולהציג את שירתה כמופת של תרבות וספרות, השואבות את כוחן מן הפגישה עם האדמה ומן ההזדהות עם הפועלים ועבודת הכפיים, נשכחו אבחנות כנות כאלו או בוטלו כעפרא דארעא. ב"קאנון" לא היה מקום למשוררת אשה, ששירתה אינה מפגינה תכונות דומות לאלו שנחשבו לתכונות שירתה של רחל: בהירות, שקיפות עניינית ותחבירית, צורניות שמרנית, רוך מוסיקאלי, פשטות לשונית, שליטה עצמית ריגשית ותשנית מלאה, נטייה לקבלת "עול" ולהפגנת "אחריות", רגשות "נשיים" נכונים וכשרים כגון כמיהה לאהבה, לילדים, לעבודת כפיים. אסתר ראב היתה משוררת אשה, שהפגינה בשירתה התפרצויות ריגשיות ותושניות "אנארכיות", סיבוך תחבירי, חדשנות צורנית, ריתמוס חפשי מתוח ומצלול "מתוסכס" במכוון, רגשות "נשיים" מסוכנים, כגון איבה לגבר המצפה מן האשה שתתמסר לו כליל ותרפד לו בית, ובכלל איזו סטיכיות מטולטלת של אדם הנתון יותר מדי לסערות הריגשיות שבתוכו והמסרב לקבל "עול" ו"אחריות". היא הציגה בפירוש מודל פסול. אמנם, לא היה זה מודל משפיע ומסוכן דיו (מעין מודל השירה הפוליטית־הלאומית של אצ"ג), המימסד של תנועת העבודה בחר להיאבק בו בדרך השתקה והתעלמות. כך, למשל, לא ראה ברל כצנלסון צורך אפילו לתקוף ב"דבר" את "קימשונים" עם הופעתו. העיתון, שהשפעתו התרבותית היתה אז בשיאה, פשוט לא הזכיר את המשוררת וספרה ולו גם במילה אחת. אבל אסתר ראב לא טעתה כשקלטה איתותי איבה מכיוון המימסד התרבותי של "דבר" ומפא"י, ואין ספק, שאיתותים אלה – ליתר דיוק, תגובתה המבוהלת עליהם – היו בין הגורמים ששיתקו אותה כיוצרת באמצע שנות השלושים. קיימת קורלאציה ברורה למדי בין התעצמות השפעתו של המימסד הזה לבין דעיכתה. היא המשיכה להרגיש מפניו ולחשוד בכוונותיו כלפיה גם בשנות השישים והשבעים, כשהמימסד הזה היה שרוי כבר בשלבי קריסתו והתפוררותו. פחדיה המוטבעים של המשוררת מנעו ממנה הבחנה בהירה בהיעלמותו של היריב.

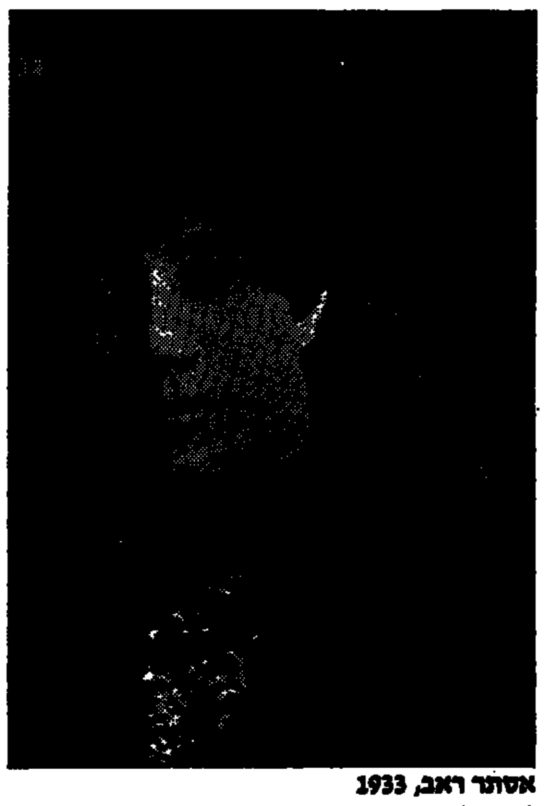
אסתר ראב, 1933

הפחד השני, המקביל, שאסתר ראב נשאה עימה כל ימיה, היה פחדה של משוררת "פרובינציאלית", אפילו "לוואנטינית", מן הסופרים ה"מתוחכמים", עמוסי התרבות האירופית, שהגיעו לארץ־ישראל בגלי העליות השונות. אמנם, ראב עצמה למדה וקראה מנעוריה צרפתית וגרמנית ושמעה בשנות העשרים הרצאות בסורבון, ואילו הסופרים עמוסי התרבות האירופית שמהם התיראה לא היו במרבית המקרים אלא בני עיירות ועיירשה באוקראינה, פולין וליטא, שאף הם סיגלו לעצמם לשונות זרות וידיעות בספרויותיהן בדרך שלא היתה שונה כל כך מן הדרך שבה הלכה היא כצעירה "ספרותית", כותבת יומנים וחיבורים, בימי הלימודים והחניכה הספרותית שלה בפתח תקווה ובקהיר. אבל, עובדה זו לא הקהתה את הרגשת הדלות והפריפראליות התרבותיות (שהיתה, אגב, מציאותית ומוצדקת דווקא בכל הנוגע לתרבות יהודית מסורתית ולקשר עם המסורות הספרותיות והלשוניות שלה) ולא מנעה את פיק הברכיים בפני דוברי הזוטות הזריפים והיודעים הללו. אמנם, מלכתחילה רוככה תולשת דעת זו וכמעט נפוגה הודות לגושפנקה שטבעו נציגים מובהקים של האינטליגנציה העברית־ה"אירופית" במשוררת הצעירה ובשירתה. הן אשר ברש, חניך מובהק של התרבות הספרותית הגרמנית המרכז־אירופית, ויעקב רבינוביץ, חניך התרבות הספרותית הרוסית, שניהם הכריזו על אסתר ראב שהיא משוררת, הדפיסו את שירתה בכתב־העת "הדים" שיצא בעריכתם, האמינו בכשרונה האיצו בה שתרבה לכתוב, ובסופו של דבר גם העניקו גג מו"לי (הוצאת "הדים") לספר "קימשונים". אולם, כבר בבית מערכת "הדים" ואחר כך – יותר ויותר – ב"מרתפי" הרפובליקה הספרותית התל־אביבית הקטנה, אשר ראב ניסתה לתפוס בה מקום מרכזי, הגיע אליה השאון של הוויה ספרותית רחוקה ומטילה אימה: בשורות של כל מיני "איזמים" מסעירים ובלתי־ברורים - פוטוריזם, אימג'יניזם, אקמאיזם, קונסטרוקטיביזם, וכו'; מאניפסטים ספרותיים יוצאו־וצץ, ויכוחים, קרבות אסתטיים, מלחמות דורות בספרות ובתרבות, שהגיעו עד כדי ערעור של מעמדו של "אבי" השירה העברית , ביאליק בכבודו ובעצמו. מבחינה ספרותית־פואטית מהותית דווקא היתה ראב קרובה מאוד לכמה מן המהפכנים הספרותיים הללו. היא לא השתמשה באתיקטות שהיו מקובלות עליהם, אבל שירתה היתה, ללא ספק, אחד הגילויים המקוריים והשלמים ביותר של האקספרסיוניזם הארץ־ישראלי בן הזמן. "השבתה" עם "אבי" השירה ועם כלל המערכת הפואטית והתרבותית שיוצגה על ידיו היה לא פחות סבוך ומתוח מחשבונותיהם שלהם. אדרבה, בעוד שהמתח שבינם לבינו היה המתח המוכר שבין בנים מורדים לאביהם, היה המתח שבינה לבינו מתח בלתי־מוכר בתרבות העברית בין בת – ספק בת אמיתית ספק בת הורגת – לבין אב מרוחק מאוד, שכמעט לא הנחיל לה דבר, ואשר סמכותו האדירה והערכים התרבותיים הנורמאטיביים שעליהם התסמכה ניצבו כקיר בל־ייעבר בינה, כאשה "לא־לומדה", ובין עצם האפשרות של ההתבטאות העצמית בשירה הנכתבת עברית.

אסתר ראב היתה, למעשה, נציגה של המתחדש המשתנה בשירה העברית בת הזמן לא פחות מכל דמות אחרת, שנכנסה ליצירה יחד איתה, אורי צבי גרינברג, שלונסקי, יצחק למדן, דוד פוגל, יוכבד בת מרים. אבל מודרניות מהותית זו לא ביטלה תחושה של נידחות ומאויימות, ותחושה זו התחזקה חיזוק רב בשנות השלושים, כאשר בקרב הספרותי בין המודרניזמים העבריים השונים נטתה הכף בהדרגה אך בוודאות לצד האסכולה המודרניסטית המרוחקת ביותר מעולמה הנפשי והסיגנוני של ראב, זו שיסודותיה הוטבעו בשירת אברהם שלונסקי מסוף שנות העשרים ואילך (השירים שכונסו לימים בקובץ "אבני בהו") ונצחונה הספרותי הוענק לה בייחוד בזכות שירת נתן אלתרמן הצעיר. אסכולת שלונסקי־אלתרמן, שהשפעתה גברה במהירות על השפעת אסכולות מתחרות (האקספרסיוניזם ה"קולני" והפרוע של אורי צבי גרינברג ויצחק למדן, האקספרסיוניזם ה"חרישי" של דוד פוגל וכו') העמידה לעצמה נורמות ותביעות, שגילמו כל מה שלא היה מצוי בשירתה של ראב וכל מה שהיה רחוק ממנה נפשית וסיגנונית: היקצוע סכבי עילאי, וירטואוזיות לשונית (לרבות משחקי לשון ועימותים שנינתיים בלתי־צפויים של האספקטים הפונטי והסמנטי של השפה); משקל ומקצב סדירים וסימטריים לעומת הפתעות ואי־סדירויות מכוונת בתחום הלשון הפיגוראטיבית, במטאפורות המדהימות בחידושן ובצבעוניותן; מיזוג של חושניות עזה במיצלול ובתמונה עם שכלתנות ונטייה למושגיות מטאפיזית; ומעבר לכול, נטייה להתרחקות מן המיידי במרחב, בזמן, בחווייה הריגשית, לשם גילוי ה"תמצית" או ה"מהות" הנצחית, המסתתרת מעבר או מתחת ל"פני השטח". בקצרה, המודרניזם הארץ־ישראלי נכבש – מטעמים שלא כאן המקום לדון בהם – לפואטיקה ניאו־סימבוליסטית, וזו כאמור, היתה זרה לחלוטין לשירת ראב, שהנורמות ששימשו בבסיסה תבעו לא היקצוע סכבי ושלימות של תחביר פתגמי, אלא פריצת הגדרים התחביריים המקובלים, חיספוס והתאמה של המבע למצב נפשי סעור ונזיל; לא וירטואוזיות של משחקי לשון מתוחכמים ושל מיצלול עתיר גוונים ורב קסם מוסיקאלי, אלא "פרימיטיביות" של גושי שפה בלתי־מתוטבים, דחוסים, עמוסים וקשים; לא משקל ומקצב סדירים, אלא ויתור מוחלט על המשקל והצעת המקצב בהתאם לתנועה הפנימית הבלתי־אחידה של רגשות חסרי קביעות וסדר; לא מטאפוריקה זוהרת, המנתקת את ה"מוביל" מן הנושא הקונקרטי, אלא לשון שירית המכוונת כולה אל ההמחשה המלאה של הקונקרטי הנזקקת תכופות למטונימיה ולסינקדוכה; מעל לכול – סירוב להתרחקות מן המיידי במרחב, בזמן ובחווייה הריגשית ומניעת הכרה מן המהויות הסימליות המופשטות ומן "הנצחיות" המושגיות הבעייתיות שלהן. הנורמות הללו ביטאו אף הן רגישות מודרנית אותנטית לעילא, אך הן היו מצויות בצד המפסיד או המובס שעל פני המפה הספרותית של השירה בשנות השלושים. אפילו קודם לנצחונה המוחץ של האסכולה הניאו־סימבוליסטית, שנקנה לה עם הופעת "כוכבים בחוץ" בשנת 1938 וקבע את מעמדה ההגמוני כאופציה שירית "מודרנית" ארץ־ישראלית כמעט יחידה למשך ימי עשור ויותר, חשה אסתר ראב בהישמטות הקרקע הפואטית מתחת לרגליה, ואף לתחושה זו היה חלק בהשתתקותה כמשוררת באמצע שנות השלושים. דומה, שגם בתחום המגע הטראומאטי עם הכוח היריב הזה היכתה בה במיוחד תחושת התחרות עם משוררת אשה, לאה גולדברג, שנראתה לה מצויידת בכל התכונות הסגולות, הידיעות וגינוני התרבות הספרותית, ההשכלה ההגותית והטכניקה הפיוטית הצוחנית ש"נמנעו" ממנה. דומה, שלא מקרי לגמרי היה זימון השתתקותה כמשוררת בשנת 1935 עם עלייתה של לאה גולדברג ארצה והופעת ספר שיריה הראשון, "טבעות עשן", באותה שנה עצמה.

כך, רהופת פחדי תנועת העבודה מזה והמודרניזם נוסח שלונסקי־אלתרמן מזה, לוהטה כמשוררת אשה בין המופת של רחל ה"פשוטה" וה"נאמנה" מזה, ושל לאה גולדברג המשכילה, ה"מורכבת" והאינטלקטואלית מזה, חיתה אסתר ראב את חייה הספרותיים המקוטעים בתחושה חריפה של הסף ופגיעות, שהתפתחה כבר בשלב מוקדם לפאראנויה הרסנית. תחושה זו היתה בין הגורמים העיקריים שהצמיתו את יכולת היצירה שלה, והיא אף הביאה לפיתוחה של אפולוגטיקה, שהיתה צריכה לגונן על המשוררת ולבצר את אגפיה החשופים. יסודותיה של אפולוגטיקה הוטבעו כבר בשלבים המוקדמים של פעילותה הספרותית, אך היא הגיעה לביטוי מגובש בעיקר באחור, שעה שניתנה למשוררת, כאמור, הזדמנות מחודשת להציג את עצמה לפני הציבור הספרותי ולהיאבק על מקומה בתוך מסורת פיוטית, אשר כמעט לא הכירה בה. ראב עשתה זאת תחילה בסידרת סיפורי זיכרון קצרים, כתובים לעיתים בכישרון רב (למעשה, סיפורים אלה עולים תכופות בערכם הספרותי על שירתה המחודשת של המשוררת, שנכתבה בשפע גובר והלך מסוף שנות החמישים ועד לסוף שנות השבעים). הסיפורים הצטרפו למעין מיתוס אישי, שראשיתו בלידת התודעה של המשוררת הישר מתוך מרחבי השרון השוממים־אפורים ומגומרי רצונות התמורה הארמונת וסיומו בלידתה הציבורית כמשוררת פעילה עם הצגת שירה הראשון שבא בדפוס בפני מודריכיה ויחידיה, אשר ברש ויעקב רבינוביץ, אף זאת בתוך הטבע והצמיחה החזונית שלה, בעת טיול אביבי בפרדסי השקיים של פתח תקוה. הסיפורים כולם, הגם שהם עוסקים בילדותה ובנעוריה של ראב, מקרינים דימוי עצמי, שיש לו השלכות ברורות על פעילותה כמשוררת, על מקורות השראתה, על משמעות השירים ומקורותיהם ההווייתיים. יותר מאוחר, מאמצע שנות השישים ואילך, חיזקה ראב את הדימוי העצמי הזה הן באמצעות הוספת עובדות ביוגראפיות והן בהערות ארס־פואטיות וביקורתיות רבות במסגרת סידרה ארוכה של ראיונות שהעניקה ביד רחבה. בשני האמצעים עשתה כל שביכולתה להקרין אל תוך התודעה הספרותית־הציבורית דימוי עצמי, מעין ביוגראפיה אידיאלית, שתפקידה היה לבצר את מקומה במסורת, לטעון ללגיטימיות של שירתה אף גם לעדיפותה על פני "יריבותיה".

על מה הסמיכה ראב את הרטוריקה האפולוגטית שלה? בשום פנים ואופן לא על הבסיס הנראה לנו היום מובן מאליו: האותנטיות והערך של מיטב שירתה, הלגיטימיות של הפואטיקה המשמשת בבסיסם כפואטיקה שנענתה ישירות לרגישויות התרבותיות של התקופה, התפקיד שמילאו או יכלו למלא השירים והפואטיקה כאחד ככוח משחרר בשירה ובתרבות, כוח פורץ תחומים שכבר נידלדלו מתוכן והרס גדרות שכבר לא הגנו על שום נכס אמיתי. על כל אלה ובשם כל אלה לא יכלה אסתר ראב להיאבק הן משום שחסרה לה יכולת הקונצפטואליזאציה והניסיון המזוג הדרושים לשם התפלמסות ספרותית – כל האבזרים המושגיים והרטוריים, אשר בלעדיהם קשה או אי־אפשר לנהל מאבק גלוי על קאנוניזאציה – והן משום שחסרו לה הביטחון הפנימי המוצק, תחושת השלימות הסולידית של ה"אני" השירי, שבלעדיהם אין משורר יכול להעמיד את עצמו "כלפי תשעים ותשעה". לעומת זאת יכלה ראב להסמיך את האפולוגטיקה שלה על הבסיס המוכן והנוח של הרטוריקה הציונית המסורתית. סוף סוף הרי גם תנועת העבודה, גם המודרניזם הספרותי התחייבו רטורית ואידיאולוגית למהפיכה הציונית, והן זו ביקשה להשיג דבר אשר, לכאורה, אסתר ראב ושירתה היו גילומו הגלוי לעין.

היא היתה המשוררת העברית הראשונה בת הארץ, שנולדה באם המושבות לאב חלוץ, מי שעלה מהונגריה לפני עלייתם של אנשי ביל"ו, עקר מירושלים של היישוב הישן, היה ממייסדי המושבה שקדמה לראשון לציון ולזכרון יעקב, ונעשה חקלאי, מן האבות המייסדים של עבודת האדמה הציונית, "חורש התלם על אף המדבר" בוקע ראשון באדמת הבתולה". כבתו של יהודה ראב וכבת פתח תקוה גדלה המשוררת בשורות הארץ, הזדהתה עם עבודת האדמה כדבר מובן מאליו, קלטה את נופי הארץ מינקותה, הבליעה עצמה בתוכה והיתה לחלק מהם, סיגלה לעצמה תפיסת מרחב וזמן מוטבעת בהתאם ופטורה לחלוטין מ"כאב שתי המולדות" שעליו דיברה לאה גולדברג ומעימות הזכרונות של הנוף השופע בארץ המולדת ה"חורגת" עם רשמי הנוף השרוף והעצב של "ארצי, מולדתי", שעליה שרה רחל בלובשטיין. באותה מידה נולדה המשוררת, כביכול, הישר אל תוך השפה העברית, המוטבעת בה מילדותה, והיא, לפי זה, המשוררת העברית ה"טבעית" הראשונה – משאת נפש, שהמחשבה הספרותית הציונית לא חדלה לקוות לה ולתלות בהתממשותה חזונות של גדולה ספרותית העתידה להופיע כשמש זוהרת על שדמות הארץ והעברית המדוברת בה. בנוסף לכל אלה היתה אסתר ראב גם "טבעית" ו"חופשית" בריגשותיה ובמבע הספרותי שנתנה להם: פטורה מעומס תרבותי מעיק, מידיעות של ספרים וספריות. האם לא מימשה גם בכך את התשוקות העמוקות ביותר של חוזי ה"תחייה" העברית הציונית – הצמחתם של אנשים ונשים בני־חורין, ספונטניים, פטורים מגינוני העמדת פנים, וקופים, שלמים עם עצמם, עם תשוקותיהם ועם רצונותיהם, חיים "בארץ" חיי רגש ויצר וכו' וכו'?

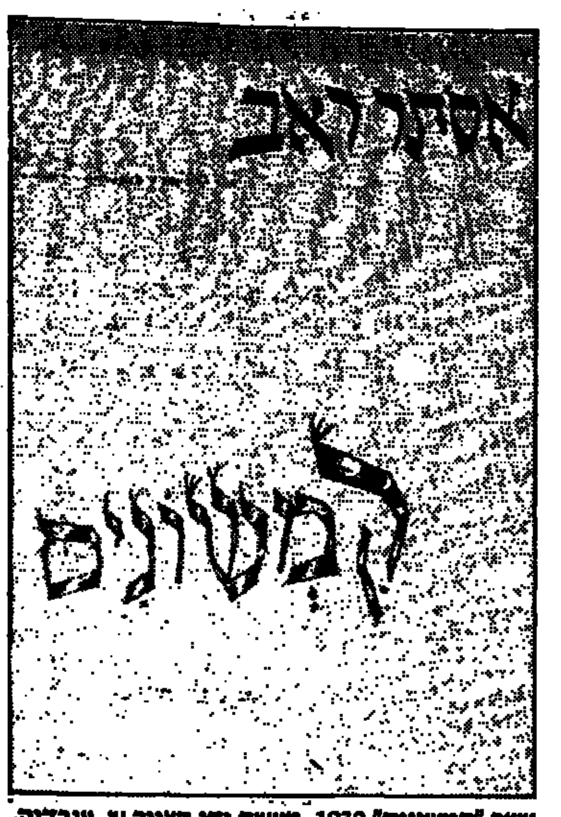

שער "קימשונים" 1930, מעשה ידי הצייר ש. עובדיה, הוצאת "הדים" תר"ץ

הרטוריקה הזאת היתה זמינה כל כך, עד שאי־אפשר היה שאסתר ראב והמעטים שניסו לתמוך בה בראשית דרכה לא יזדקקו לה. המעטים הללו היו בימי הופעת "קימשונים" כמעט רק עורכי "הדים" ושליחי תנועת האיכרים הציונית ה"אזרחית". האחרונים הגנו על כבודה הספרותי של המשוררת בת פתח תקוה כחלק ממאבקם המתמשך נגד תנועת העבודה ומפעל הדה־לגיטימאציה שלה, שנועד לבטל את הערך היישובי, הפוליטי, התרבותי, הכלכלי והתרבותי של כל מה שנעשה בארץ שלא ברוחה ושלא מתוך קשר עימה. לא במקרה הופיע מאמר השבח הנלהב ביותר על "קימשונים" ב"בוסתנאי" שבעריכת משה סמילנסקי, בטאונה של תנועת האיכרים והזירה שבה ניסו נציגיה לטעון ללגיטימיות שלהם, ממשיכי העלייה הראשונה, כמייסדי הישות הציונית בארץ וכנושאים האותנטיים של הקשר המתחדש בין היהודי המודרני לבין ארץ־ישראל, מרחביה, צמחייתה, נופה הגיאוגראפי והאנושי, עבודת אדמותיה. בהקשר זה ניתן היה להעמיד את שירת אסתר ראב, תוך הבלעה של אופייה הנשי המודרני, שלא היה מקובל גם על אנשי "בוסתנאי", כמודל "אוטוכטוני" לעומת המודלים התרבותיים המיובאים והאידיאולוגיים של תרבות תנועת העבודה [illegible] פשוטה וממלאית להוויית העמל ועבודת האדמה לעומת קונצפטואליזאציה ופוליטיזאציה של הוויה כזו כאידיאל סוציאליסטי או גורדוניסטי מופשט ובה בשעה גם ככלי לניצוח חברתי ולתחרות מפלגתית; ובכלל, ישירות, ראשוניות וקונקרטיות לעומת עקיפות, מישניות ומוכללות. יותר מאוחר ניתן היה להתאים אופוזיציות אלה, בשינויים מסויימים, גם לעימות עם המודרניזם הניאו־סימבוליסטי. במסגרת של מודל מותאם לצורכי העימות הפואטי־תרבותי הזה יכלה אסתר ראב להציג את עצמה כמבטאת השלימות הפנימית, שאינה מתרוצצת בין שני עולמות נופים ותרבותיים; כנציגת השורשיות הארץ־ישראלית העברית, שאינה נושאת אחריה שובלים ארוכים של תרבויות ולשונות ניכר; כגילום הפשטות, הישירות, הכנות וה"תום" בהיבע ריגושי ושירי "חופשי" במקצביו, אף משוחרר מעול החרוז המשקל, שקוף בלשונו הפיגוראטיביות, נושא אמת פנימית מיידית וגלוייה לעין; הצד השני, המשתמע, של משוואה אופוזיציונית זו הוצג, אמנם שלא במפורש, כלקוי בניתוק מן הכאן והעתה הארץ־ישראליים והרגשיים; כמשוך אחר אופנות ניכר ספרותיות וכמבוסס על מודלים פואטיים לועזיים, כמתוחכם שכלתני וראוותני, וממילא נעדר כנות, מסובך ללא צורך, לחוץ במחוך הדוק של צורות פיוטיות מלאכותיות וכו'.

המשוררת נשאה עימה את הרטוריקה הזאת אל ימי זיקנתה, שבהם, כאמור, לא היטיבה להבחין בתמורות שחלו בגוף התרבותי־הציבורי והמשיכה להילחם באויבים שכבר נחלשו או נעלמו. כשהחלו עיתונאים, סופרים ומחברי חיבורי גמר אוניברסיטאיים לפקוד אותה היא הורישה לעברם באמצעים סטאטיים שנים את כל הרצף הזה, שכבר קודם לכן נתנה לו, כאמור, ביטוי מעודן ועקיף יותר בסיפורי הזיכרון שכתבה. כך הצליחה להשריש בדמיון הציבורי דימוי, שהשתלט לחלוטין על הערכת אישיותה ושירתה. לפיו, שירת ראב רעננה וחדשנית משום הראשוניות והטבעיות של חוויות המשוררת כ"בת הטבע" הארץ־ישראלי וכמי שהמבע העברי הריגושי הינו טבעי לה לחלוטין. לשאלות הפואטיות והתרבותיות רבות העניין שמעוררת שירת ראב נמצא לפי זה מעין מענה בביוגראפיה אידיאלית "אוטוכטונית" ובאישיות העצמאית־המרדנית של המשוררת – אישיות של אדם פשוט, ישיר, אולי גם "תמים" כלשהו, הנענה באורח בלתי־אמצעי לריגושיו ולחוויותיו, המגן בקנאות על האינדיבידואליות הנמרצת שלו. הדימוי הזה הוא שהסביר, כביכול, את כוחם המפעיל של שירים מסויימים של ראב (בייחוד שירי הנוף הארץ־ישראליים) ואת רפיונם של שירים אחרים, שנולדו מתוך חוויות מרוחקות, כביכול, מן המרכז האותנטי של הזהות ה"אוטוכטונית" של המשוררת, כאמור, עודדה פרשנות כזאת של שירתה.

אין ספק, שהיא האמינה בכל ליבה בדימוי זה שיצרה והפיצה. אף־על־פי־כן, הדימוי, כמו מרבית הדימויים העצמיים מסוגו (הינו דימויים עצמיים, שנוצרו במסגרת רטורית של "אפולוגיה פרו ויטה סואה"), הינו כוזב או, לכל היותר, אמיתי רק למחצה, ובהכרח מבוסס על אי־דיוקים גדולים וקטנים. ראב לא היתה היוצרת האותנטית הראשונה, ששירתה צמחה על שדמות ארץ־ישראל המתחדשת. קדמו לה משוררים אחרים, למשל, המשורר אלתר לוין, שכינה עצמו "אסף הלוי איש ירושלים". הוא אמנם נולד ברוסיה אך הגיע ארצה בהיותו בן שמונה (בשנת 1891) ויצר שירה שכולה שקייה נופי הארץ (ראה בספרו " מגילת קין לאסף הלוי"). הקשר שלו עם ארץ־ישראל היה "אותנטי" לא פחות מזה של אסתר ראב, ואם שירתו הארץ־ישראלית הנאוסימבוליסטית־האוריינטאליסטית אינה מעוררת בנו כיום רושם שירי חי, מקור הדבר אינו באיזה ליקוי בביוגראפיה שלו כבן־הארץ אלא בכישרון פיוטי מוגבל מאוד ובפואטיקה (הנאוסימבוליסטית אקלקטית), הרחוקה מרגישויותינו המודרניות לעומת האקספרסיוניזם הזועף המתפרץ של אסתר ראב. ראב לא היתה בשום אופן משוררת ראשונה, שחיה את נופי ארץ־ישראל ללא הקונפליקט של "שתי המולדות". קדמה לה בכך שירת העלייה השנייה שנכתבה – שירתם של משוררים כמו טמקין, אברהם סולודר וי.צ. רימון – שלא שהרה את ארץ

יבי

שירים לאחד במאי

בְּיוֹם גָּשׁוּם אֶחָד
הָלַכְתִּי מֵעַל הַגֶּשֶׁר
הַמַּרְאֶה הָיָה מְשַׁעֲמֵם
מֶרֶד לֹא הִתְרַחֵשׁ שָׁם

זֶה קָרָה בְּיוֹם חֹל
אָפֹר מִצֶּבַע כּוֹעֵס
הַהוֹלְכִים וְהַשָּׁבִים
הָיוּ עֲצוּבִים

נֶעֱצַרְתִּי חוֹשֵׁב וְזוֹעֵם
בְּאֵין לֶחֶם בַּבָּתִּים
לְקוֹלוֹת הָרָעָב
הַמִּתְרַסִּים יַעֲנוּ בְּהֵד

הָעֶרֶב נִצָּב מוּלִי
קוֹלוֹ הָעֶרֶב קָסַם:
כְּשַׁקִּיקָה אַחַת רֵיקָה
הַשֶּׁמֶשׁ לֹא תַעֲלֶה

★

רָאִיתִי אֶת הָאָדָם בָּרְחוֹב
חֻלְצָתוֹ הָיְתָה קְרוּעָה
וּבְפָנָיו סִימָנֵי חֲבָטוֹת

הָאָדֹם הָיָה מֻזְהֶה
עִם אֵלּוּ שֶׁאָהֲבוּ לְהַקְרִיב
לְמַעַן זְכוּת הַזָּהוּת לִמְרֹד

הִתְקָרַבְתִּי אֵלָיו
לָחַצְתִּי אֶת כַּפּוֹת יָדָיו
אַכְזָרִית הִיא מְצִיאוּת הַצֶּבַע

★

אִישׁ פָּשׁוּט
הוֹלֵךְ בְּחוּצוֹת עִירוֹ
לִבּוֹ לֵב צוֹעֲנִי
שָׁר לַהֲנָאַת נַפְשׁוֹ
שִׁירֵי יַיִן

אִישׁ פָּשׁוּט
עֶרְגַּת חַיָּיו בַּמְּסִבָּה
הוּא חָזָה הַחֹרֶף
לוֹגְמִים בְּאַהֲבָה
מֵהַכּוֹסִית

אִישׁ פָּשׁוּט
רֹאשׁוֹ הַמְשֻׁבָּב צָלוּל
וְחָשׂוּף לְעַנְנֵי הַשָּׁמַיִם
מַרְדָּן חוֹלֵם וְאוֹהֵב

★

אֲנִי הוֹלֵךְ אֶל
הָאֲנָשִׁים הָאֲמִתִּיִּים
אֲשֶׁר חַיִּים בַּסִּמְטָאוֹת
הֵם יוֹדְעִים מַה זֹּאת אֱמֶת
הָאֲנָשִׁים הָאֲמִתִּיִּים
אֵינָם פּוֹשְׂקִים שְׂפָתַיִם
וְלֹא חוֹרְצִים לָשׁוֹן רָעָה

בָּעֶרֶב כְּשֶׁהַשֶּׁמֶשׁ אֵינֶנָּה
הֵם שָׁרִים שִׁירֵי חֹפֶשׁ
לוֹגְמִים מֵהַכּוֹסִית הַטּוֹבָה
וּמַמְשִׁיכִים לִהְיוֹת אֲמִתִּיִּים
הָאֲנָשִׁים הַטּוֹבִים
מִדְּרוֹם הָעִיר תֵּל־אָבִיב

ג'וֹן מַרְנוֹק

תירגמה מאנגלית: פנינה עמית

שומן

הַרְמוֹנְיָה קָשָׁה מַגִּיחָה
נְמַסָּה לְשִׁגָּעוֹן.
זֹאת לֹא יָדַעְתָּ, אַתָּה
לֹא רָצִיתָ לִקְפֹּץ
לַנָּהָר מִן הַגֶּשֶׁר. נִגְנַבְתָּ
בֵּין
שְׁנֵי קְצוֹת מְצֻקִּים. אַתָּה
טוֹבֵעַ בְּקוֹלוֹת
הָאֲוִיר הַזֶּה

مكان الأصل

בולים / אריה לינדנבאום

בטולדו תערוכה ישראלית ללא ישראל

זה נשמע מוזר, אבל זו עובדה: בטולדו התקיימה לא מזמן תערוכת בולים בשם "ישראל־ספרד" ללא השתתפות רשמית של דואר ישראל ובולאי ישראל. התערוכה התקיימה לפני כחודשיים בעיר טולדו, במתכונת של תערוכה דו־לאומית אך, כאמור, ללא השתתפות רשמית ישראלית. הוצגו אוספים של בולי ישראל ובולי ספרד, ודואר ספרד הטביע אף חותמת דואר מיוחדת בה סימלי שתי המדינות, אך למרבה הצער, ללא השתתפות ישראלית.

לנו זכורה כבר תערוכה כזו שם וזו תערוכה שנייה שנערכה בטולדו כמחווה לעם ישראל, אך ללא השתתפות כל גורם ישראלי. הסיבה: סיכסוך אישי בין המארגנים לבין הממסד הספרדי. הרוח החיה שמאחורי התערוכה "היספנו־ישראל", הוא Roberto Martin Prieto שבקר לפני מספר שנים בארץ ועניין כאן את הגורמים הישראליים שהיו אמורים להיות שותפים בתערוכה הדו־לאומית בשתי הארצות. בשעתו היתה התלהבות מצד הגורמים הישראליים הרשמיים, כמו השרות הבולאי והתאחדות הבולאים, אולם כאשר הגורמים הספרדיים הרשמיים נסוגו מן הרעיון (או כנראה מטעמים פוליטיים) נסוגו גם הגורמים הישראליים.

ר.מ. פרייטו ואגודתו בטולדו נשארו בודדים במערכה ובכל זאת החליטו לקיים את התערוכה שם. הדואר הספרדי, שלא הסכים להנפקת בול מיוחד, בא לכבד את התערוכה בחותמת דואר מיוחדת. כך היה לפני כמה שנים וכך גם היום. בכבראנו השנה הוטבעה בטולדו החותמת המיוחדת, מכובדת לכל הדעות, אבל "מוחרמת" על־ידי הממסד הבולאי. סיבה מנומקת אין, אבל מה שיכולנו להבין, שהאיש בספרד אינו מקובל על־ידי ההתאחדות בארצו וזו לא נתנה תמיכה לתערוכה בהנהלתו. כיוון שכך, לא הסכימה גם ההתאחדות הישראלית להשתתף בתערוכה, שלא בחסות הממסד.

לא כן הדואר הספרדי, זה הוציא הודעה ויזרות הטביע חותמת עם סימלי שתי מדינות. יתכן שהמאורע לא הצדיק בול דואר, אבל גם חותמת דואר היא פרס מכובד לאירוע בתערוכת בולים דו־לאומית ואולי גם צנועה בהיקפה. כמו שזה קורה בדרך כלל. היה גם במקרה שלנו מכשול אישי, שכנראה היה תלוי באדם אחד, והוא שהביא להעדר הכרה רשמית לתערוכה ובעקבות זאת סירוב ישראלי להשתתף בה.

בס"ה היתה כוונה מבורכת מצד המארגנים בטולדו וההתאחדות הישראלית שלא רצתה ליטול חלק בתערוכה שהשותף מן הצד השני הוא פחות מגורם כמו התאחדות ארצית, יכלה בהחלט למצוא מוצא מכובד יותר מאשר סירוב להשתתף... אפשר היה למשל, להמליץ בפני אגודת "יודאיקה" שחבריה ישתתפו בתערוכה באורח פרטי, כנ"ל לגבי מספר אספני בולי ישראל, שיכלו להשתתף באורח פרטי, אבל לא להשתתף. גם דואר ישראל, אם אומנם התבקש על־ידי הגורם הספרדי, היה צריך לכבד את התערוכה בטולדו, בדיוק כמו שהדואר הספרדי עשה, גם אם זאת תערוכה שלא בחסות הממסד הבולאי.

מי שניצח כאן הוא האיש מספרד שהתעקש לשרת את יחסי התרבות בין שתי הארצות ועשה זאת, אף על פי שלא עזר לו הדואר אצלנו.

ציבור האספנים שלהוט על חותמות דואר, זכה גם הוא, כי מעבר לחותמת עצמה, הפוליטיקה לא כל כך מעניינת, אבל המפסיד העיקרי הוא הממסד הישראלי לרבות הדואר, כי היתה כאן הזדמנות פז לזכות בתהילה ללא מאמץ מיוחד.

שמיד – גם בשובל

זמן רב שלא הופיעו באוסטריה שובלי בולים עם פירסומי "יודאיקה", לרבות אישים, בכינות, ואירועים בקהילות ישראל.

אבל, מסתבר שיש המשכיות להבעה הבולאית בשובלי בולים אוסטריים ביוזמה פרטית, אך בהשראה ממלכתית.

מיודענו מאיר צוקרמן מגבעתיים המביא למערכת שלושה בולים כאלה עם שובלים מיוחדים, הישר מוינה: שובל אחד הוקדש למוזיאון היהודי בוינה, שנפתח ב־21.11.1993 ושני שובלים הוקדשו לחזן היהודי הנודע, יוסף שמידט, שלא מזמן הוטבעה שם גם חותמת אירוע לזכרו.

בשובלים – דיוקן יוסף שמידט במלאות 90 להולדתו. בשובל אחר שורת תווים של השיר "שיר מסבב עולם, שיר שמוצא חן בעיני"... אותו היה שר שמידט בהצלחה בינלאומית. הכיתוב בשובל שהוקדש לזכרו של שמידט הוא: "שיר וקול סובב עולם"...

חדשות בקיצור

● דואר ניויס, אי שם באיים הקאריביים, לא הסתפק במנת הבולים הגדולה של אלוויס פרסלי שהופיעה אשתקד, השנה, לרגל יום הולדתו של אלוויס המנוח, הוטבעה לזכרו חותמת אירוע מיוחדת והונפקה מעטפת יום ראשון מיוחדת עם בולי הדיוקן משנה שעברה.

הסידרה הטריה של ניויס שהופיעה שם לא מזמן הוקדשה לדמויות המפורסמות של ואלט דיסני – מיקי ומיני מאוס. הסידרה היא בת 8 בולים ושתי גיליוניות זיכרון.

דאר ניויס הדפיס על שני גיליונות זיכרון עם פרפרים הדפס רכב מיוחד לכבוד תערוכת הבולים שהיתה בהונג־קונג. הגיליוניות הופיעו כבר בשנה שעברה.

תשובות

למאיר צ. – החותמת הפולנית מ־26.5.92 הוטבעה באושוויץ לרגל ביקורו שם של נשיא מדינת ישראל, חיים הרצוג. נושא החותמת: "סבל עם לא ימדד בשום מידה".

החותמת הוטבעה על גלוית דואר מיוחדת עם בול מטבע, מוקדש לבירקנאו־אושוויץ משנת 1980. על־גבי הגלויה מגדל שמירה של מ.ס.

צפורי ליבריה

צפורי ליבריה שבאפריקה צויינו זה עתה בגליונית זכרון חגיגית בת 12 בול, המכסים נוף שלם בג'ונגל האפריקאי. כל בול במחיר של 1 דולר אמריקאי.

שלום עלי אדמות

באיחור רב הגיעו ארצה שני בולי חג המולד האחרון של האי נאורו. בשני הבולים פסוקים מתוך שירי החג, ביניהם "שלום עלי אדמות, רצון טוב לבני אדם ממלך חסדי השמים". נראה שבבולים אלה אין "הנקודה היהודית".

אומנות / אריה לינדנבאום

מחירון אומנות 1994/95

מהדורה השישית של מחירון אומנות ישראל לשנים 1994־95 הופיעה זה עתה בהוצאת "גמולב־שורשים", שבעבר כבר הנפיקו קטלוגים מיוחדים למחירי אמנות. המהדורה הנוכחית, השלישית, בהוצאת "גמולב־שורשים", שונה במעט מן המהדורות הקודמות ויש בה כמה תוספות לתועלת המשתמשים.

המדובר בקטלוג מחירים המבוסס על מאגר ממוחשב של מחירים שהשיגו יצירות אמנות ישראלית במכירות פומביות ובגלריות לאמנות. המחירים מתעדכנים מדי פעם ומתבססים על טווח מחירים ליצירות השונות. המחירון אינו בא במקום שמאות, שזו נעשית לגבי יצירות במצב ספציפי של היצירה, מבחינת אופיה, מצבה, תקופתה וייחודה. המחירון של "גמולב־שורשים" נועד להביא בפני המשתמשים בו את מידע המידע שנצטבר במאגרי ההוצאה לגבי שמו של האמן וסוגי יצירותיו. מעבר לזה, יש עוד הרבה משתנים שלא ניתן לראותם בטבלה.

רשימת האמנים והיצירות שבקטלוג מהווה קנה־מידה לרמת החשיפה של האמן במוזיאונים, במכירות פומביות ובגלריות, אבל זה כשלעצמו אין בו די כדי לקבוע סופית את ערכה הכספי של היצירה ואין ספק שהמחיר הסופי שנקבע ייעשה על סמך נתונים נוספים, כמו מצב שוק האמנות, הימצאם של לקוחות פוטנציאלים וכד'.

המערכת – יורם בריינר, עודד אהרוני, האלי סמרול ושמעון לאופר, עשו עבודה יסודית למדי ואכן הקיפו בספר את כל המרכיבים האפשריים העשויים להאיר את מחירה ושוויה של יצירת אמנות. בראש וראשונה שמו של האמן והמוניטין שיש לו בקהילה האמנותית, הטכניקות למיניהן, לרבות ההבעה בדפוסים האמנותיים השונים והבדלים הבונה בין יחידים.

הקטלוג נותן אינדיקציה למחירים בהתחשב בחשיפה של האמן והצלחת יצירותיו במכירות פומביות ואף מרכיבים כמו חברות באגודת האמנים, שגם לכך חשיבות מסויימת בהערכת חשיבותו של האמן.

בקטלוג מופיעים אמנים ישראלים בעיקר, אך גם אמנים יהודים מחו"ל.

העורכים מציינים שלגבי אמנים מסויימים נקבעו מחירי יצירותיהם על בסיס מכירה בחו"ל ובטווח של כמה שנים.

האמנים הזרים שנסקרו בקטלוג הם בעיקר כאלה שיצירותיהם נמכרות בארץ, ובדרך כלל אמנים יהודים. הבולטים מביניהם – שאגאל, פסקין, ישראלס, זוקין, דרוקס, גוטליב, אדלר, א לסר, אופנהיימר, ארלן ורבים אחרים, כמו כן אמנים לא יהודים.

בין הקריות כדאי להבחין בפרטים כמו סימון חץ כלפי מעלה שבא להצביע על אמן שמחירי יצירותיו הן בעלייה ולהבדיל כאשר החץ כלפי מטה, הוא בא לציין שבתקופה זו יצירותיו של אמן זה הן בירידה.

במהדורה הרשה של תשנ"ד נוספה רשימה באנגלית, רשימת רסטורטורים לתיקון יצירות, רשימת מוזיאונים וגלריות ועוד נספחים שעשויים להביא תועלת לאספן.

כל שמות האמנים המופיעים בקטלוג סווגו לפי קטגוריות, 7 במספר, המהוות מרכיב חשוב בהערכת היצירות. 7 הקטגוריות מסומנות במספרים סודרים, שאין משמעות לסדר הופעתם. בעת העיון בקטלוג חשוב להחזיק בסימביה עליה מודפסות כל הקטגוריות הרלבנטיות לגבי האמן:

1 – מופיע בברטסת מוזיאון; 2 – רשום באגודת האמנים; 3 – מאוזכר בספר אמנות; 4 – מאוזכר בספרי אמנות לועזיים; 5 – נסחר בגלריות; 6 – מופיע בברטסת חברת "גמולב־שורשים"; 7 – נסחר בגלריות אך לא במכירות פומביות.

בסה"כ נסקרו כ־6000 שמות אמנים ולגבי רבים ניתנה רשימה ארוכה של יצירות, כאינדיקטור מחירים. בדרך כלל סומנו מידות לצד כל יצירה המובן טכניקות הנושא ואף הערות שנועדו להבהיר שינויים במחירי יצירות.

זהו ספר־עזר טוב לכל שוחר אמנות ובמיוחד לאספנים.

שחמט / אלון שולמן

המאבק בחמישית

מחר ב־8.30 תתקיים בהרצליה בבית מועצת הפועלים, רח' בן גוריון 22, התחרות הבין־קיבוצית ה־5 במספר בין נבחרת הרצליה לנבחרת ההתיישבות העובדת. המפגש צפוי להתקיים על 40 לוחות בשני סיבובים. בצהריים יוזמנו הלוחמים לארוחת צהריים בקיבוץ גליל־ים. המפגש הראשון בין הנבחרות נערך ב־1976 במלון "תרמוד" בו ניצחה נבחרת הרצליה. המפגש השני התקיים 4 שנים מאוחר יותר בתנובה 1980. אותו מקום אותה תוצאה. במפגש השלישי שהתקיים ב־1989 אמנם ניצחה הרצליה אך ראוי לציין שהסיבוב השני הסתיים בתיקו והרצליה ניצחה במפגש בזכות נצחונה בסיבוב הראשון. הקרח נשבר ב־1992 כאשר הסיבוב הראשון מסתיים בתיקו ושחקני ההתיישבות מנצחים בסיבוב השני בעיקר בזכות "עומק הספסל", יתרונם בלוחות האחרונים.

מונקו

12 מבכירי השחקנים בעולם שיחקו בתחרות "מלודי־אמבר" על סך פרסים של 107,000 דולר. התחרות התנהלה בסיבוב כפול. בסיבוב הראשון שיחקו בשיטת "שח אקטיבי" ואילו בסיבוב השני שיחקו "משחק סמוי" התוצאות: 1. אנאנד 17 מ־22 2. קראמניק 16 3. איבאנצ'וק 14.5 4. קאמסקי 14 5. יודית פולגאר 11 6. קארפוב 10.5 7. ליובוייביץ' 10 9־8. גאן וסיראוואן 9.5 10. זוזה פולגאר 7.5 11. פיקה 6.5 12. קורצ'נוי 6.

1. אליפות "הפועל" דרגה א' – מיועדת לשחמטאים בעלי מד כושר 3070 נק' ומעלה (בעלי מד כושר בין 2000־2070 יכולים להצטרף).

2. אליפות "הפועל" דרגה ב' – מיועדת לשחמטאים בעלי מד כושר 1800־2070 נקודות (בעלי מד כושר בין 1750־1800 יכולים להצטרף).

3. אליפות "הפועל" דרגה ג' – מיועדת לשחמטאים בעלי מד כושר עד 1799 נקודות.

התחרויות הנ"ל יוכרו לצרכי דירוג ומד כושר והשחקנים חייבים להיות בעלי פנקס מתחרה בר־תוקף.

4. תחרות בשח מהיר (30 דקות לכל שחקן) – 6 סיבובים שוויצרים. התחרות לא תוכר לצרכי מד כושר. דמי השתתפות: 80 ש"ח. פרסים: 1) 500 ש"ח. 2) 300 ש"ח. 3) 200 ש"ח, 4) 100 ש"ח, ומגינים לשני המקומות הראשונים.

5. כנס שנתי לפעילים וראשי קבוצות "הפועל" – ביום שלישי 5.7.94 בשעה 16.00.

6. משחק סימולטני במרדרוב – ביום שני 4.7.94 בשעה 18.00.

7. אליפות "הפועל" בבזק – ביום שני 4.7.94 מוקדמות בשעה 16.00. גמר 21.00, דמי השתתפות 25 ש"ח. פרסים: גמר א' – 1) 400 ש"ח. 2) 300 ש"ח. 3) 200 ש"ח. 4) 100 ש"ח. גמר ב' – 1) שעון שחמט. 2) לוח וכלי שחמט. כן יוענקו מגינים.

8. משחק הדגמה במרדרוב – ביום שלישי 5.7.94 בשעה 18.00.

9. תחרות זוגות (10 דקות לכל זוג) – ביום חמישי 7.7.94 בשעה 16.00.

10. תחרות "המסע הטוב" – ביום חמישי 7.7.94 בשעה 20.00.

מקום המשחקים: המשחקים יתקיימו באולמות ממוזגים בהתאם לאירוע, במלון מרגוע וסביבתו הקרובה.

קצב המשחקים: 30 מסעים בשעה וחצי ועוד שעה לסיום המשחק לכל שחקן.

ציוד: על כל השחקנים להביא עמם מערכת שחמט (שעון, כלים ולוח), וכלי כתיבה.

הערות כלליות

1. אליפויות הפועל תיערכנה ב־9 סיבובים שוויצרים.

2. מנצחי דרגה ב' יעפילו בשנה הבאה לדרגה א' – לפי המפתח 1:12.

3. מנצחי דרגה ג' יעפילו בשנה הבאה לדרגה ב' – לפי המפתח 1:8.

4. כל השחקנים חייבים להיות בעלי פנקס מתחרה בר־תוקף לשנת 1994.

5. הנהלת התחרות שומרת לעצמה את הזכות לערוך שינויים בתכנית האירוע.

מועד אחרון להרשמה: יום שלישי 31.5.94. לאחר מועד זה לא תתקבלנה הרשמות נוספות.

הגעה: משתתפי השח קיט יגיעו למלון מרגוע בנתניה ביום שישי 1.7.94 בין השעות 14.00־16.00 לרישום ולסידור חדרים. האירוח אינו כולל ארוחת צהריים ביום הפתיחה למשתתפי השח קיט. הרישום יתבצע במלון מרגוע.

הזמנת מלון: הינכם מתבקשים לסמן על גבי טופס ההרשמה באם הינכם מעוניינים באיכסון במלון.

דמי השתתפות לכל משתתף:

אירוח מלא	לחברי "הפועל"	לאחרים
בחדר בודד	60 $ לאיש+ מע"מ	70 $ לאיש + מע"מ
בחדר זוגי	40 $ לאיש + מע"מ	45 $ לאיש + מע"מ
שלושה בחדר	35 $ לאיש + מע"מ	40 $ לאיש + מע"מ
תוספת לילד בחדר הורים	12.5 $ + מע"מ	17.5 $ + מע"מ

המחירים הם בפנסיון מלא – ארוחות ערב חלבית.

הערות

א. כחבר הפועל ייחשב רק מי שמייצג את קבוצות הפועל במשחקי הליגה בשחמט ומופיע בשנתון הליגה 1993/4.

ב. המחירים המצויינים לעיל מבוססים על מחיר ליחיד בחדר זוגי באירוח מלא. כולל שלוש ארוחות + קפה ושתיה קלה בעת המשחקים. בעבור שמונה ימי משחק (7 לילות).

אופן התשלום

את התשלום עבור ההשתתפות בשח קיט יש לבצע כדלקמן:

א. בדואר – בהמחאות בלבד. בשני תשלומים שווים לתאריכים 15.6.94, ו־15.7.94. לפקודת מרכז הפועל: רח' הארבעה 8 ת"א 64739, ת.ד. 7170 ת"א 61071, טלפון: 03־5613322, פקס: 03־5610568.

ב. במזומן – במשרדי מרכז הפועל רח' הארבעה 8 תל־אביב (אצל אביגדור דגון).

תכנית פסטיבל שח קיט ה־33 נתניה 1.7.94–8.7.94

יום שישי 1.7.94
14.00־16.00 רישום משתתפי שח־קיט
17.00־22.00 טכס פתיחה – סיבוב 1
יום שבת 2.7.94
8.30־13.30 סיבוב 2 אליפות הפועל
15.00־18.30 סיבובים 1־3 ש"ח מהיר
יום ראשון 3.7.94
8.30־13.30 סיבוב 4 אליפות הפועל
15.00־18.30 סיבובים 4־6 ש"ח מהיר
יום שני 4.7.94
8.30־13.30 סיבוב 4 אליפות הפועל
16.00־18.00 מוקדמות תחרות בזק
18.00־20.00 משחק סימולטני
21.00־23.00 גמר תחרות בזק
יום שלישי 5.7.94
8.30־13.30 סיבוב 6 אליפות הפועל
16.00־18.00 כנס נציגי "הפועל"
18.00־20.00 משחק ראווה במרדרוב
יום רביעי 6.7.94
8.30־13.30 סיבוב 6 אליפות הפועל
8.30־13.30 סיבוב 7 אליפות הפועל
יום חמישי 7.7.94
8.30־13.30 סיבוב 8 אליפות הפועל
16.00־18.00 תחרות המסע הטוב
20.00־22.00 תחרות זוגות
יום שישי 8.7.94
8.30־13.30 סיבוב 9 אליפות "הפועל"
11.00 פינוי חדרים
16.00 טכס הסיום

מילבורג – תצ'יגמר (המשך)
קארפוב – בליאבסקי 0.5:1.5
איבאנצ'וק – שירוב 1.5:2.5

בליאבסקי – קארפוב (2)

לאחר שבמשחק הראשון נקלע קארפוב בלבן לסיום צריחים של תיקו הצליח להשיג יוזמה דווקא בקארו־קאן השקטה.

1. ה4 ג6 2. ד4 ד5 3. פ־ג3 דxה4 4. פxה4 פ־ד7 5. ר־ג4 פ־ד־ז6 6. פ־ז5 ה6 7. מ־ה2 פ־ב6 8. ר־ב3 ח6 9. פ־5־ז3 א5 10. א4 ג5 11. דxג5 פ־ב־ד7 12. פ־ה5 פxה5 13. מxה5 פ־ד7 14. מ־ה2 ה־ג5 15. פ־ז3 ב6 16. 0־0 0־0 17. ג3 מ־ג7 18. ר־ה3 ר־א6 19. ר־ג4 רxה3 20. ר־א6 ר־ג5 21. ר־ד3 צ־א8 22. צ־א־ד1 פ־ז6 23. פ־ד2 מ־ד4 24. ר־ג2 צ־ד5 25. ז3 מ־ה5 26. מxה5 צxה5 27. צ־ד־ה1 צxה1+ 28. צxה1 צ־ג8 29. פ־ה4 פxה4 30. צxה4 מ־ז8 31. מ־ז1 מ־ה7 32. צ־ה1 ר־ד6 33. צ־ד1 צ־ג5 34. ר־ד3 ז5 35. ר־ב5 ח5 36. מ־ז2 צ־ג5 37. ר־ד3 צ־ה5 38. מ־ז1 ז4 39. צ־ה1 צ־ד5 40. ר־ג4 צ־ז5 41. מ־ז2 ח4 42. זxח4 צxח4 43. צ־ה4?! צxח4 44. מ־ז1 ה5 45. ר־ד5 ז5 46. צ־ג4 צ־ח2 47. ג4 ה4 48. צ־ג6 ז3 49. הxז3 הxז3 50. ר־ג4 צ־ז2+ 51. מ־ה1 ג4 52. ג־ב4 ה־ב4+ 53. מ־ד1 צ־ד2+ 54. מ־ג1 מ־ד7 55. ב־ג3 ר־א3+ 56. מ־ב1 ה2 57. רxה2 צxה2 58. א5 ר־ד6 59. א6 צ־ה5 60. מ־ג2 צ־א5 61. צ־ב7+ מ־ה6 לבן נכנע.

שירוב – איבאנצ'וק (2)

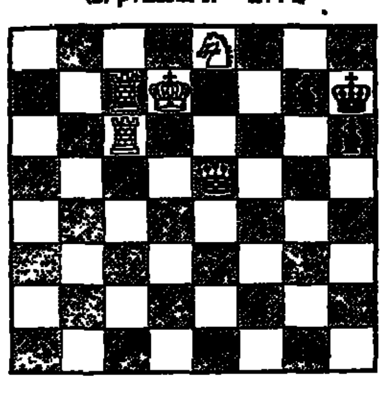

65. מ־ה־א1 66. מ־ד8 מ־ה־א8+ 67. מ־ה7 מ־ה־א3+ 68. מ־ז7 מ־ה־ז3+ 69. צ־ז6 מ־ה־ז3 70. צ־ד6 מ־ה־ז3+ 71. מ־ה7 מ־ז8 72. צ־א6 מ־ה־ה2+ 73. צ־ה6 מ־ה־ז3 74. פ־ד6 מ־ח7 75. פ־ז7 מ־ה־א3+ 76. צ־ד6 מ־ה־א8 77. צ־ג־ד7 מ־ה־ה4+ 78. מ־ז8 מ־ה4 79. צ־ה7 מ־ה־ז3 80. צ־ד־ד7 מ־ה4 81. מ־ה8 מ־ז8 82. צ־ה6 מ־ה־ב3+ 83. צ־ד8 מ־ה־ב4 84. פ־ה5 מ־ז7 85. פ־ז6 מ־ה־ב5+ 86. מ־ה7 מ־ד5+ 87. מ־ד7 מ־ה־ב5+ 88. מ־ג7 מ־ה־א5+ תיקו.

איבאנצ'וק – שירוב (3)

משחק מצויין של איבאנצ'וק אשר בלם בקור רוח את נסיונות יריבו להכריע את הקרב בדרך תוקפנית יתכן שמסעו ה־32 של לבן נעלם מעיני שירוב.

1. ר־ז3 ד5 2. ג4 ג6 3. ז6 פ־ז6 4. פ־ג3 א6 5. א4 ה6 6. פ־ב־ד7 7. ר־ז2 ר־ב4 8. 0־0 0־0 9. ר־ז4 דxג4 10. מ־ה־ג2 ג5 11. פ־א2 12. א5 פ־ב4 ג־ב4 13. מ־ה־ג4 ב6 14. צ־ד־ג1 ר־א6 15. מ־ה־ג2 צ־ג8 16. מ־ה־ד1 ר־ב7 17. צ־ב8 מ־ה־ג8 18. צ־ג1 מ־ה־א8 19. פ־ה1 ר־ז2 20. פ־ז2 צ־ג8 21. ז3 ח6 22. ח4 ה־צ־ב1 23. מ־ה־א6 24. מ־ה־ג2 ג3 25. מ־ה־ב3 26. ח4 פ־ה5 27. ר־ד6 ה5 28. הxה5 פ־ז3 29. ה6 מ־ה־ז1+ 30. מ־ז2 פ־ה2 31. הxז7+ מxז7 32. מ־ה־ז3 מ־ה־ד1 33. ח8=פ+ פ־ז8 34. רxז8 פ־ד4 35. מ־ז3 מ־ה־א4 36. ר־ד6 מ־ה־ד1 37. ר־ה5 פ־ה2+ 38. מ־ז2 מ־ה־ז1 39. א5 ח4 40. מ־ה־ב6 שחור נכנע.

שירוב – איבאנצ'וק (4)

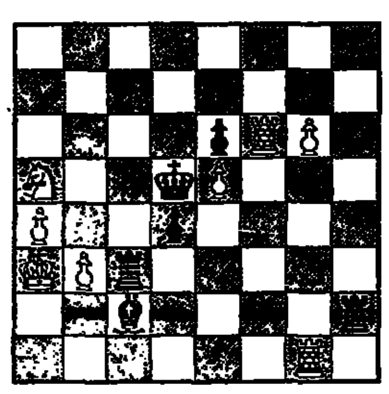

לבן נראה קרוב לניצחון אולם שחור משיג סיכויי נגד מספיקים.

52. ר־ב3!? 53. פxב3 צxה3 54. צ־ג1 מ־ג4 55. צ־ה6 צ־ב3+ 56. צxב3 צxב3+ 57. מ־א2 צ־ז3 58. א5 צ־ז2+ 59. מ־ב1 ד3 60. מ־ג1 מ־ד4 61. א6 מ־ה3 62. א7 צ־א2 63. צ־ד6 צxא7 64. ה6 צ־ג7+ 65. מ־ב2 ד2 66. צ־ד5 מ־ה2 67. צ־ה5+ מ־ז3 68. צ־ד5 מ־ה2 תיקו.

גמר

קארפוב – איבאנצ'וק 1.5:2.5

הגמר בין שני המדורגים הראשונים היה מותח והוכרע רק במשחק האחרון, לאחר ששלושת המשחקים הראשונים הסתיימו בתיקו. נזכיר שהקצב הוא 20 דקות לשחקן.

איבאנצ'וק – קארפוב (4)

1. ה4 ג6 2. ד4 ד5 3. ה5 ר־ז5 4. ח4 ח5 5. ג4 ה6 6. פ־ג3 פ־ד7 7. בxד5 בxד5 8. ר־ד3 9. מ־ה־ד3 פ־ה7 10. ר־ז5 ז6 11. ה6 ז6 12. ר־ד2 מ־ז7 13. פ־ה2 פ־ז6 14. ג6 ר־ג3 15. פ־ג5 ר־ב8 16. ר־ג4 א6 17. א6 פ־ד6+ 18. הxר6 פ־ה־ב6 19. ר־א3 מ־ה5+ 20. מ־ה־ד2+ 21. בxד2 צ־א־ג8 22. צ־ה־ג1 ה5 23. בxג3 ב6 24. הxה2 25. הxה5 צ־ג8 26. צxג8 צxג1 27. גxג1 ד4 28. מ־ד5 29. ר־א3 א5 30. מ־ד3 ב5 31. ב4 א4 32. ר־ג1 פ־ז6

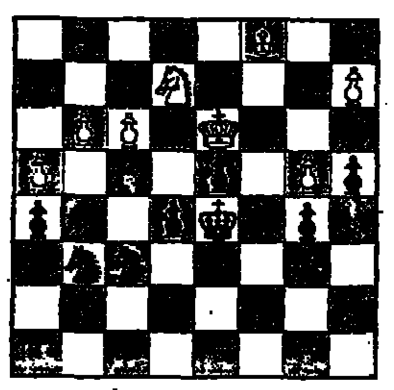

33. ר־ז5 ה4 34. הxה4+ פxה4 35. פ־ד4 פ־ה5+ 36. מ־ה3 פ־ה4+ 37. מ־ד3 פ־ד2+ 38. מ־ה3 פ־ד1+ 39. מ־ה2 (39. מ־ד3 פ־ה2+) מ־ד4 40. מ־ג1 פ־ג3+ 41. מ־ג2 פ־א2 42. ר־ד2 מ־ג4 43. ז4 ה4 44. מ־ב2 פ־ב4 45. ח5 פ־ד5+ 46. מ־א2 ז3 47. ח6 פ־ה5 48. ר־ז4 ז2 49. ה1=מ ז1=מ 50. ח7 ב4 51. ח8=מ ב3+ 52. מ־א3 מ־ה־ג5+ לבן נכנע.

איבאנצ'וק – שירוב (1)

חצי הגמר השני היה קרבי ביותר. מסעו ה־12 וה־17 של שירוב בקרב זה התירוהו בעמדה מפוקפקת אולם איבאנצ'וק לא ניצל כהלכה את סיכוייו.

1. ד4 פ־ז6 2. ג4 ז6 3. פ־ג3 ר־ז7 4. ה4 ד6 5. פ־ז3 0־0 6. ר־ה2 ה5 7. 0־0 פ־ג6 8. ד5 פ־ה7 9. פ־ד2 ג6 10. דxג6 בxג6 11. ב4 ד5 12. א4 פ־ה5?! 13. הxר5 גxר5 14. גxר5 ר־ב7 15. ר־ב6 מ־ה־ד6 16. פ־ד־ה4 מ־ה־ד1 17. צxד1 פ־ז5?! 18. פ־ג5 ה4 19. צ־א3 צ־ג8 א־ר־ג8

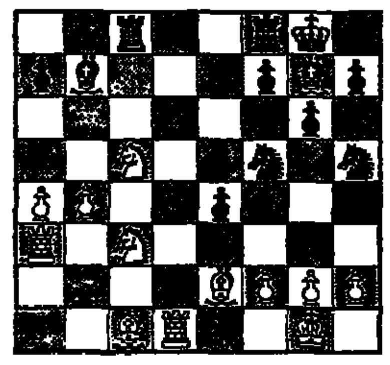

20. ז4?! (20. פ־ב5! א6 21. פ־ב5 א7 22. ר־ב5 פ־ד4 23. ר־ז1 עם יתרון) 20. א5 (כעת מצליח שחור לסבך) 21. פ־ב5 א7 22. צ־ב3 פ־ד4 23. צ־ב4 צ־ג3 24. צ־ב־ד4 25. ר־ה4 (עדיף צ־ד4) 25. הxז5 צ־ג2 26. מ־ז1 27. צ־א8 א5 הxה5 28. ה6 ה6 29. ה5 ר־ה3 30. צ־ה3 מ־ה2 31. צ־ג6 צ־ד8+ מ־ז7 32. צ־ד7+ מ־ז6 33. צ־ה7 צ־א2+ 34. ר־ד2 35. הxה5 פ־ג5 ר־ה2 36. צ־ה5 ר־ז1 37. פ־ג3 38. מ־ד1 ר־ה2 39. ר־ה4 ה3 40. הxה3 תיקו.

המיתוסים המתחלפים: מיצחק שדה לפנחס שדה (ג)

אורי יזהר

על הצורך במיתוס הבין־ספרותי ומימושו בפנחס שדה

כל תרבות, גם החילונית והארצית ביותר, זקוקה למיתוסים – לאישים, טקסטים או תופעות החורגים בתודעת בני אותה תרבות משיגרת היומיום, מתנשאים מעליה ובו בזמן משקפים ומבטאים היבט או היבטים חשובים שלה. המיתוסים הם נקודות מוקד, שסביבם מתארגנת התרבות. הם מעניקים לה מיבנה ומשמעות. המיתוס הוא משהו שמתמיד או ששואפים שיתמיד ולכן חוזרים אליו, מנסים לשמר אותו ומנסים למצוא בו כל פעם פנים חדשות, אם אלה הישנות מאבדות את משמעותן. המיתוס נחוץ לתרבות גם כדי להתגבר על שטף הזמן, להעניק לה תחושה של קיום המשכי. לכן, גם בתקופתנו המודרנית, או הפוסט־מודרנית, שבה, כך נראה לנו, הכול נזיל – גם כסף וגם ערכים – קיימים מיתוסים. יותר מזה, דווקא בתקופה בה דברים רבים משתנים, כאשר יש עירבוב תחומים בין הטריביאלי והמקודש, כאשר יש טריביאליזציה של המקודש – מתחזק הצורך בקידושו של הטריביאלי, ביצירת מיתוסים מחומרי היומיום. הדוגמאות רבות: ממייקל ג'קסון, מדונה, מג'יק ג'ונסון ושאר כוכבים, ועד לבורסה, לכיבוש הנאור ולשיוויון ההזדמנויות בחברה הקפיטליסטית.

המיתוס, ובכך כוחו לתת את מה שרוצים שייתן, מאחד בתוכו הפכים או ניגודים: כוח ורוח, שינוי והמשכיות, צדק ועוול, נאמנות ובגידה, יושר ורמיה, וכד'. הניגודים הללו וקיומם בכפיפה אחת, במסגרת של נאראטיב אחד, יוצרים מתח מתמיד שכל העת גם מצביע על פורקנו. המתח נוצר ונפרק ברזוננית כל העת. בסיפור זהו קונפליקט הבא על פתרונו, אבל מאיים לחזור שוב ושוב, אם יתממשו או לא יתממשו תנאים מסויימים. בסיפור שהוא מיתוס מסתתר איום שבתנאים מסויימים יכול להפוך לאקטואלי. ואז שוב תהיה הזדקקות לאמצעי ההתגברות על האיום, לפתרון הקונפליקט. בסיפור יציאת מצרים טמון האיום של השיעבוד המחודש או של אובדן הזהות היהודית, לכן "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים". תופעת הפלמ"ח כמיתוס ייצגה, ונראה שהיא מייצגת עד היום, אחדות ניגודים מושלמת של נכונות להקרבה עם שובבות; מיתוס של נעורים המלכדים בתוכם ילדות ובגרות. לכן הפלמ"ח יתקיים כתופעה מרכזית בתרבות הישראלית, למרות כל הנסיונות לגמדה, כל עוד יילכו בני שמונה־עשרה לצבא. אדם שנעשה מיתוס גם הוא מאחד בדמותו תכונות מנוגדות כמו אחריות עליונה ופריקת עול אצל משה דיין, אולי המיתוס הישראלי המובהק ביותר שאיבד את מעמדו כדמות מיתית אחרי שכשל במבחן העליון של נשיאה באחריות במלחמת יום הכיפורים.

הדמות המיתית איננה דמות מופת ולא מורה הדרך. לא שואפים להיות כמוה ולא מאזינים הרבה לדבריה. מרותקים אליה בגלל אותה אחדות ניגודים אשר גורמת לה להיות מרותקת. דמות הומוגנית, חסרת ניגודים, צדיק גמור, למשל, אין לו את אותה משיכה שיש לדמות המיתית האמביוולנטית. הוא לא מרתק במיוחד, ולעיתים קרובות הוא אף משעמם. ההפכים המתאחדים במיתוס מייצגים איזו דילמה בסיסית שהתרבות המסויימת חווה אותה ומתלבטת בה. הדילמה מסמנת איזשהו גבול – תרבותי, חברתי או פיזי – שיש משיכה ורצון לעבור אותו, אבל גם איסור, או חוסר יכולת לעשות כן. ההפכים היוצרים את המיתוס יכולים להיות אוניברסליים ואז גם המיתוס הוא אוניברסלי. הם גם יכולים להיות מוגדרים כהפכים על־ידי התרבות הספציפית, ואז הם תלויי תרבות. למרות השאיפה להמשכיותו של המיתוס, יש מיתוסים שדועכים ונעלמים מפני שהדילמה שהם ייצגו איננה חשובה יותר, כבר אין לה משמעות עבור קיומם הפיזי או הרוחני של הפרט והכלל. מצד שני, יש גם תופעות, או דמויות, שנעשות למיתוס אחרי תקופה ארוכה שבה לא היו במעמד כזה, כי התרבות המתחדשת מייחסת להם אחדות ניגודים שאולי לא יוחסה להם קודם לכן.

כך, למשל, יצחק שדה, שגילם את אחדות הניגודים של כוח פיזי ורוחניות, היה איש שרירים ואיש ספר, לוחם ואיש הגות, ייצג דילמה קיומית־תרבותית של דור תש"ח, שהוצבה בפניו על־ידי התביעות הסותרות של הציונות המתגשמת בשלביה הפורמטיביים: הפעלת הגוף בעבודה ולחימה יחד עם הפעלת התודעה בהבנת האידיאה והחייבות לה; הציבה באבן (סמל להתמודדות עם הקשה ביותר) וכתיבה הגותית וספרותית. הדור הראשון ייצג את האידיאה. הדור השני גדל עם הפעילות הגופנית וה"יציאה לשטח" כתופעות מובנות מאליהן. מצד שני, הוא נדרש לאמץ לעצמו גם את המימד הרוחני, הציוני והיהודי והסוציאליסטי. יצחק שדה מיזג בדמותו את שני הקטבים באופן אידיאלי. לכן, בתקופה מסויימת הוא היה דמות מיתית. אבל הדילמה התפוגגה לאחר קום המדינה והתבססותה. חלה הפרדה ברורה בין הפעילות הגופנית לרוחנית. העולים החדשים נדרשו לעבוד. הוותיקים ובניהם הלכו לנהל וללמוד. הדילמה הישנה איבדה את משמעותה ויצחק שדה נסוג אל שולי התרבות הישראלית. והיפוכו ברנר. ברנר היה דמות מופת עבור ותיקי הארץ, נשכח על־ידי רוב הצברים בני דור תש"ח והפך למיתוס עבור יוצרי התרבות וחלק מצרכני התרבות של דור המדינה ואלה שבאו אחריו. בדור שבו האמת התרבותית מוכחשת או מודחקת והקיום הפיזי מדופר נחזות יש צורך בדמות שמאחדת באישיותה ופעלה באופן מושלם את החיפוש המיוסר אחרי האמת עם הבדיון הספרותי. הפיכת ברנר למיתוס עבור יוצרי וצורכי תרבות מדור המדינה ואילך מאפשרת להם להתחבר אל חיפוש האמת בעודם מתמכרים לשקר וניזונים ממנו, להתחבר אל הבדידות המיוסרת בהוויה של קליקות תרבותיות, ואל היסורים של אי־הוודאות מתוך הקיום המאורגן המובטח.

(במאמר מוסגר: מה שמותר לאחרים מותר גם לי. המיתוס הספרותי שלי הוא "שמחת עניים" של אלתרמן. עד היום אני זוכר היטב את הרטט שעבר בי כשקראתי יצירה זו חוזר וקורא מספר פעמים לפני כשלושים שנה. אז לא הבנתי. היום אני יודע לפענח זאת. שני ניגודים מלכדים קיימים ביצירה גדולה זו: הארוס והתאנאטוס, במיוחד בשני הפרקים הראשונים, והריתמוס המכאני והממושטר הכולא בתוכו את שני הכוחות החזקים ביותר, בעלי היכולת לפרוץ כל מסגרת חברתית, תרבותית או פוליטית. גם אלתרמן המזולזל, "משורר החצר" ידע ליצור מיתוסים. גם הוא ידע להסתכל אל מה שמחוץ לאנושי, כמו האימות והבלימה שבשיר "אשמורת שלישית" אבל לא כדי לבטל את חברות בני האדם ומוסרותיהן, אלא כדי למצוא את משמעותן האמיתית כהתגלמות היש מול האין.)

ובחזרה לעניין. בימינו, גם ברנר כבר הולך ונעשה passe. הניגודים שאיחד כבר אינם מייצגים איזו שהיא דילמה בסיסית, שכן החיפוש והייסורים בתקופתנו הממוסחרת לעילא – שבה גורמים רבי עוצמה, כלכליים ופוליטיים, כבר מצאו עבורך הכול עוד לפני שחיפשת משהו – צריך מיתוסים מסוג חדש. שני גבולות תרבותיים שעדיין נאבקים על קיומם בתרבות ההמונים של היום הם הגבול בין הפרטי־האותנטי למפוברק על־ידי תעשיית התרבות, והגבול בין המהוגן למגונה, או בין השפל לנשגב. דמותו של פנחס שדה עונה, ככל הנראה, על הצורך של אנשי עט וצרכני תרבות לא מעטים ביצירת מיתוס חדש שימזג באישיותו את שני הניגודים הללו. פנחס שדה, בבדידותו, בחייו למען יצירתו וביצירתו כטעם חייו, יחד עם הצגתו הלהוטה את עצמו ככזה, פנחס שדה הגאון והמסכן, הולך ונעשה למעין קדוש בלב החילוניות הפרוצה ביותר, למעין דמות רבת עומק בלב הרדידות, לאיש שגם לחטאיו יש משמעות שמעבר ליומיום, כביכול מרמזים הם על קשר עם תהומות ועם פסגות גם יחד. האיזכורים של הפראנקיזם כתורה מדריכה ב"הוזים כמשל" מצביעים על השאיפה, המודעת ככל הנראה, ליצור את אחדות הניגודים האלה. האנטינומיזם המוביל לעבירה, המצוי ביצירותיו ומרומז בחייו של פנחס שדה, הופך, בגילגול משונה אך מובן, למצווה, מצוות היחלצות מן הפרוזאי, החילוני והמשמים והגעה במוחלט, המבעית והמרטיט. במובן מסוים, אם כי לא בכל המובנים, יש קירבה בינו לבין דן בן־אמוץ, עוד אחד מגיבוריה הנצחיים לטווח קצר של התרבות הישראלית. הנזיר וההולל, ההוגה והשתיין, הם שני קטבים של שלימות אחת – שלימותו של המיתוס אשר כתהליך לפעולה מאפשר למצויים במישור לחזות את הפיסגה ואת התהום. שני הקטבים היו מצויים בשניהם. פנחס שדה היה נזיר הספרות אשר ידע גם הוללות; איש הרוחניות הטהורה שהתייחס בבזות לנשים; קודש מגונה. דן בן־אמוץ היה ההולל שהתאמץ להשאיר חותם גם בממלכת המילים. אחדויות ההפכים האלה, הן אולי מקור הקסם ששניהם הילכו ומהלכים על רבים מהמשכילים הישראליים.

בין המוקצן העצום למיניאטורי המופנם

דליס

ריקי דסקל, כולם מייחלים למחווה של אהבה, "ביתן", הוצאה לאור, 53 עמ'.

השירים של ריקי דסקל עוסקים באהבה, כבר שם הספר מנופף הצהרה: "כולם מייחלים למחווה של אהבה". נקודת־המוצא ממנה נשאבת תחושת האהבה האישית של המחברת תלויה על תבל מיכבי מתנועע על פי תנודות משתנות. יש לה את הסכימה התיאורטית הברורה של הרגשה. האפקט השימושי, מעשי, פועל בשני מישורים. ההוויה הפועלת, המתרחשת, תועלתית באופיה, היא נגמרת ברגע שנעלמת הנוכחות המרגשת. המישור השני הוא ההוויה המעלה רתיחה פנימית, מפעפעת מאוחר יותר ויוצרת את הזיכרון.

"לע של הר געש/ ככה הייתי/ אל השמים". המשוררת נמצאה בזירה בה נוצרה הסיטואציה המרגשת. השמיים, הסלעים, האדמה, אפילו "קול פעימות לבו של ילדי שטרם נולדו", כולם נכחו, כולם שימשו תפאורה למחזה הדרמטי. והיא: "אני צריכה לזכור/ אדמה מכוסה סדין ירוק". המראות נלכדו בעין בעוצמת הרגע, אבל מה שנשאר בזיכרון הן הטקסטורות שהוסיף הדמיון על הבד המצוייר. בכל השירים בולט הקו שבו אורגת המחברת ביצירה אחת את ההוויה הפועלת ונגמרת ואת הרתיחה הפנימית שנוצרה בה אחר כך.

"ההרים הם אותם ההרים/ ובצלם אנו מתנחמים בשעות קשות/ לבי רך כמו לפני עשרים שנה/ ואני שולפת געגועים כמו קוצים מן הבשר החי" הגוף הסתמי, פיסה גזורה מציור טבע ריאליסטי, אך אינו קונקרטי, מסומן באינדקס גיאוגרפי. הוא נכנס למיתחם התמונה, זמן מה נשאר רק סתמי עד שנוצרת הריאקציה שהופכת אותו אישי, ואז באה ההתעצמות, ואת ביכולת שלו לעורר רגשות פנימיים. ההסתכלות החיצונית שולית, היא הבזק המבט. הזיכרון, הגעגועים הם תהליך הבשלה של המבט המהיר, ותהליך זה מורכב, אישי ונצחי. בשירים רבים ישנו הרקע הטכסטי של תבניות טבע ראשוני, פראי והתהליכים שנוצרו מן הבריאה, אשר באה התנקות לתוך משפך הרגש של ה"אני" הפרטי הדובר.

"העצים גדולים מתגשמים בגבורות/ חודים/ כוחה של השמש תש/ האויר אטום/ וגשר כחול הולך מזמן לזמן/ אשה זוחלת תחתיו".

המשוררת נצטרכה לעצים ולשמש ולאויר כדי להתמקד בסוף באשה שזוחלת מתחת לגשר הספציפי, הכחול, הסימבולי. האימאג'ים המצויירים תמונה מפוארת, נכבדת, נעלה, הם מבחינת הוויה תועלתית, כי הם רק קו הולכה של התמונה, התודעה להגדרת המהות הכי נמוכה של ההרגשה – הזחילה.

הדימוי של אינוונטר מינימליסטי משמש תבחפות את המחברת כדי להמחיש חוסר אונים, חולשה, הישענות, תלות, היזקקות, רצון לתמיכה. כך בתיאור הציפור הקטנה בשיר: "להרבות יופי בעולם", המשוררת משיבה כוח לציפור הפצועה, מוסיפה בה חיות ובסוף משחררת לאוויר. שוב, יש טבע סביב, תמונה קפואה שהופכת פעילה כאשר היא אוספת לתוכה את המהות הערכית האמיתית. במקרה זה הציפור היוצאת אל האויר בגוף אפור סימבולי. כך גם דימוי הנמלה. המשוררת יוצרת עולם מטאפורי זעיר, מעין מקט מוקטן, פעיל בתוך מבונה, לשם הרכבת הפריטים הכי רזים כדי לקבל אומדן אנלוגי אמוציונלי. בעולם המיקרו הפואטי

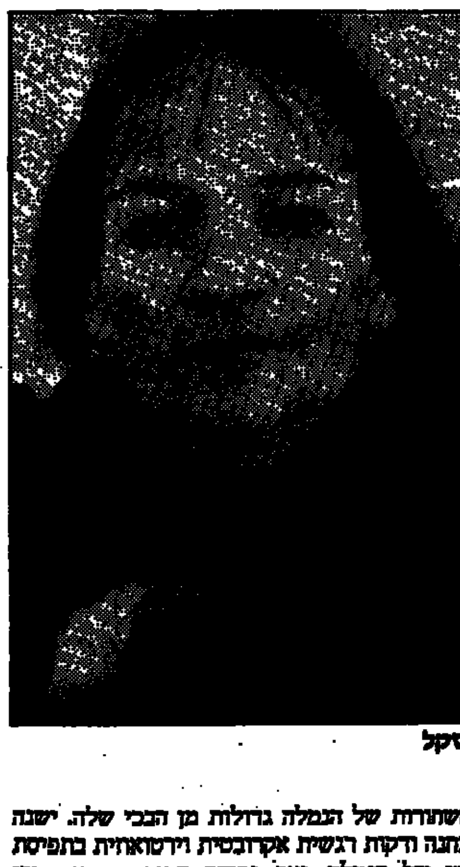

ריקי דסקל

רגליה השתורות של הנמלה גדולות מן הבכי שלה. ישנה דקות הבחנה ודקות רגשית אקרובטית ווירטואוזית בתפיסת קול הבכי של הנמלה. זאת נקודת דקירה רגשית הכי מינימליסטית אפשרית. לטעמי, הדימוי ישנוהו, אמיתי, נכון, מרגש, ובאותו השיר ההשלכה האנלוגית:

"רק האבנים הענקיות נשארו/ תבוקות עם השמים מעל/ ועם העקרבים מתחת/ בהכרת ידידות משכבר" הפער הגדול בתפיסה הפיזית – ראיה ושמיעה ובתפיסה האמוציונלית בין בכי הנמלה שהוא מושג עדינאלי, בלתי־אפשרי, בלתי־נתפס ובין האכזיסטנציאלי הקונקרטי, המראה האלים הבוטה, המאיים על ההרים, של האבנים הגדולות הנוסקות לשמיים אידיסופיים, בלתי־מוגבלים. בשירה זו מאופיינים סופרלטיבים, בהקבלה בין המוקצן העצום, המתנפל, השוחצן, הרברבן ובין המיניאטורי המופנם, המכונס, הממוקד אחד לאחר ברגשות. ואם נרצה, הפיזי מטריאלי מול הספיריטואלי. ובהמשך השיר: "ואלוהים הציץ אלי מיודע, מיוזע/ ממחילות החול ומן הבורות המכוסים". האלוהים בתפיסה האבסולוטית ישכון בכל מקום, גם בעצמם: שמיים, אוויר, מרחב וגם במחילות ובבורות. ילבש הזות אנושית ארצית ויזיע כאחד האדם ויקבל ממדים קטנים כשהיה בתחום המיקרוקוסמוס.

"עכשיו/ כשהתמר כורע תחת עומס התמר/ ושדות התמנית כבר שחורים/ כמו אש עברה בם/ אני מלטפת את ראשו הרך כל כך של בני הקטן".

גם בשיר זה גיזרת הטבע, תמונת התמר, משמשת אמצעי חוויתי תועלתי המכוון לתכלית העניינית שהיא ליטוף ראש הילד. גם כאן ראש הילד מבחינת תפיסת המיקרו לשם העצמה הריגשית. לזה מצרפת המחברת את חש הריח

"מריחה בכל את הריח הנפלא/ של היתום". הריח כחוש שנתפס בתודעה, אם כי אין אפשרות להגדירו במונחים של מיקרו תחושה או מקרו תחושה והוא כמגשר, כרוח המרחפת בין הדימויים, הרוח המצביעה על הקונפליקט של האדם העומד בצומת שושנת רוחות, העצום והנכבד, המושך בכיוון התפרקות מתנפצת ברעש אדיר, או הכיוון השני, הפנימי, האישי, הפרטי הקטן המכנס לקוביה דחוקה מגודרת, עד להתפרקות שקטה, מאופקת, מופנמת.

"כמו גשמי ברכה/ אתה בא עלי/ עד שגופי כוכבית חגה/ מפכה אהבה".

רובד נוסף בשירה נוגע בארוטיקה. סקסואליות נשית ייחודית נעטפת בדימויים מן הטבע. ברגעי האהבה מוצפת האשה ברגשותיה, לכך נבחר דימוי גשם הברכה, שהוא גשם בריא, גשם בונה, מפרה, גשם בעיתו. ובשיר אחר: "הוא מפסל אותי בחושניות שלי/ ומקנה לגופי את יפי איבריו/ וחושף את יסודות העץ/ האבן/ הברזל/ החרס שבי".

כאן משתמשת המשוררת בחומרים מן הטבע המקושרים לעבודות בניה, פיסול, יצירה. כל אחד מן החומרים מסווג לפי תכונות מאפיינות. וביחד נוצרת הרמוניה של כוחות. העץ מסריח חמה, האבן קשה וקרה, הברזל סינתטי, מלאכותי, החרס המסמל חולשה, התפרקות, אפסיות. דימויים אלה מדגישים את השינויים הפיזיים והרוחניים המתרחשים בעקבות מפגש אירוטי. השימוש בחומרים שונים ומנוגדים לצורך אקט הפיתוי כתהליך המצריך טכניקות מגוונות. הארוטיקה בשירה זו עדינה, נעימה, לא בוטה, מתריסה, אלא עטופה בערפילים שמצורך העניין. התחושה המחשמלת, המעוררת בהולם עוברת, והאווירה הרצויה נוצרת.

"זאת ריחות הבת שבע / המדליקה את מרפסת ביתי ביופי מוזר / אני נסגרת עמם ללילה".

בת שבע המקראית, אשה אירוטית, העירום הרחצה על הגג מעבירים ניואנסים של תשוקה מינית. היא מציתה את היצר המיני על־ידי ריחות שמפזרת מסביב. ריחות בת שבע, זהו קוד אירוטי. הדימוי יפה. הבניה הפואטית סביבו עשויה היטב, ציורית אך בלי גלישה לקלישאות ובנאליות. אהבתי את הרובד האירוטי בשירה. נקודת־מבט מאוד נשית, כנה, מעבירה כל אותם אספקטים שבראש הנשי, שלי לפחות.

מתודת הכתיבה של ריקי דסקל מכוונת לבחירה של דימוי אחד או שניים בכל שיר, את זה היא מרחיבה ומפשיטה. אין היא מתפרשת על פני דימויים רבים מדי בשיר אחד. כך נמנע גודש בלתי־רצוי. הדימויים הנבחרים מקבלים ממדים מובלטים והמצבים הרצויים מתעצמים. בכך משיגה המשוררת את מטרתה. התוויות בהולם נקלטות ומשתפות את הקורא בהתהוותן.

לדוגמא השיר: "עוד לילה". כולו מתרכז בכרם, בענבים, בסוכת הנוטר. המשוררת התרכזה בדימוי הכרם והלכה איתו לאורך כל השיר, שאינו קצר. בזה יופיו של השיר, אין צורך בדימויים נוספים, בתמונות, בחומרים אחרים. ישנה הרחבה של תיאור הבילוי בכרם עם כל הריחות המאפיינים, האווירה, התחושות במקום.

"לרגע אחד מופלא/ הפכתי להיות נקודה/ הפכתי להיות מקום/ המקום העמוק ביותר/ בלב פרח האורכידאה".

לטעמי, זאת התרוממות הרוח שעושה את המשורר מסתם ישות לנקודה מצויינת על המפה, למשהו נעלה שזוכרים אותו. על־ידי היצירה מוצא היוצר מקום, ייעוד מכובד, בלב הפרח, במרכז הנקודה הכי רגישה, הנקודה שהיא תמצית ההתהויות, פיסגת הנעלה.

אמנות טליה רפפורט

הרווח בין האמנות והחיים

"רפי 93" – סרט על רפי לביא. 53 דקות. בימוי – דליה קרפל עבור המועצה לתרבות ולאמנות.

רפי לביא לא בא לסינמטק להקרנת הבכורה של הסרט שדליה קרפל עשתה עליו. כן הגיעו לשם אנשי אמנות, עיתונות וקולנוע ומישהו מן המועצה לתרבות ולאמנות, שהסרט נעשה בהזמנתה, הודה לבמאית מבלי להזכיר כלל את שמו של רפי לביא. הסרט הזה יצר שערוריה וזאת עוד לפני שהוקרן. רפי לביא תמיד היה שנוי במחלוקת. הציור שלו עורר כעס, אישיותו הסמכותית והתנגחויותיו המתפרצות בע"פ ובכתב עוררו לא פעם תגובות נזעמות, והסרט עליו – גם הוא, כאמור, פרובלמטי.

דליה קרפל מצהירה במפורש, שלא רצתה לעשות סרט אמנות תקני על יצירתו של רפי לביא, אלא על ביתו, סביבתו וחיי היום־יום שלו, הכוללים, כמובן, את אשתו, פינת הציור שלו, שיטוטיו בחנויות מוסיקה, ביקורת עבודות לתלמידיו במדרשה ועוד. הגישה הזו, בעיקרון, נבונה, כי רפי לביא הוא יותר מאשר צייר, מורה, עתונאי, מארגן תערוכות וכד'. אולי הוא לא גורו, כפי שנהגו פעם לכנותו, אבל הוא בהחלט "מוסד" ותופעה אישיותית־תרבותית מרתקת. ביתו, הוא מבצרו, אכן משקף את אישיותו, יחסו לדי־ העדפותיו ואורח־חייו. הבמאית והצלם "השתכנו" בו במשך 3 ימים בקיץ האחרון והמצלמה "רצה" במשך שעות רבות. בעריכה הסופית נותרו 53 דקות וכאן מתחילות הצרות. הגישה העיתונאית מדי של דליה קרפל יצרה סרט רכילותי, חטטני ופטפטני מדי, שנהנה לחשוף את כרסו של רפי, לתפוס את אשתו המיוזעת במטבח או בחדר השינה ולהקדיש דקות יקרות ל"קשקושיר" של רפי עם הכלב שלו בעת הטיול היומי במקום להתמקד יותר ב"קשקושיר" על הדיקט ועל בד הציור. הגלישה לאינטימיות ולבנאליות של השיגרה הביתית היא לגיטימית כל עוד היא תורמת משהו להיכרות עם דמותו של רפי, אך צריך, כמובן, לשמור על פרופורציות ולאזן זאת עם הגורם שבגללו בכלל נעשה הסרט הזה – האמנות של רפי לביא.

שרה ברייטברג־סמל מדברת אמנם פה ושם על עבודותיו של רפי, אך הקטעים הספורים שלה אינם מספיקים כדי שייווצר דיון המשכי ומעמיק ביצירתו – מהפכנותה, השפעתה והתפתחותה. רפי לביא שיתף פעולה עם הבמאית, איפשר לה לפלוש לביתו והירשה לעצמו להיחשף בפני המצלמה "בלי חשבון" מתוך אמון בשיפוט הסופי שתפעיל בעריכה. אך העריכה גלשה, כאמור, למציצנות יותר על חשבון עיסוק רציני יותר באמנות, לכן כעסו ואכזבתו של רפי לביא מובנים. כאמן, מגיע לו סרט אחר.

"שמענו עליך"

ציונה שמשי – "שמענו עליך" – בגלריה גזלי. מ. בת"א.

"שמענו עליך" – קוראת ציונה שמשי לתערוכתה באירוניה הטיפוסית לה ומגדירה אותה כ"פסלים ורישומים מהחיים". בטקסט שעל ההזמנה היא מתארת את התערוכה כרצף של 81 מ"ר, הניתנים לחלוקה ולמכירה "לפי מטר" (עוד אירוניה), ומצהירה במפורש על "דחף בלתי־ניתן לריסון", שאליו אפשר בהחלט להוסיף גם את השפע הבלתי־נדלה האופייני לה. הדחף, השפע והטמפרמנט השמשי המוכר מפיקים מדי שנה עוד תערוכה עוקצנית ומיוסרת כאחד על המצב האנושי הכפוף, המעוקם, הרופס והנלעג.

בפתח התערוכה, על הרצפה, מופיע תרשים הגלריה ומיבנה התערוכה, כולל פירוט של מרכיבי הסביבה הטוטלית הזו, העוסקת במצב האמנות בכלל ובמצב האמנית בפרט.

בנוסף לציורים המכסים את כל שטח הקיר מריצפה עד תקרה ניצבות כאן דמויות חימר קטנות וצבועות על כני ברזל דקים ומעוקלים. הרצף כולל נושאים כמו: שיעמום הציור, תולדות הפיסול, מכירת חיסול, הבית כאתר פולחן, מצב הירח והבדיקות מעבדה; לשחות בגיאומטריה, שעות ששות יותר, להתאבד קצת כל יום, וכן הלאה.

זהו, איפוא, "טריפ" אישי־אמנותי קדחתני, פרי מוחה התוסס וידה הנמרצת של ציונה שמשי. שפע קופצני־אסוציאטיבי של מלים ודימויים, תחושות ותגובות, הסוחף את הצופה לאותה "אירוניה חסרת מנוח" המניעה את יצירתה של ציונה שמשי מאז ומתמיד.

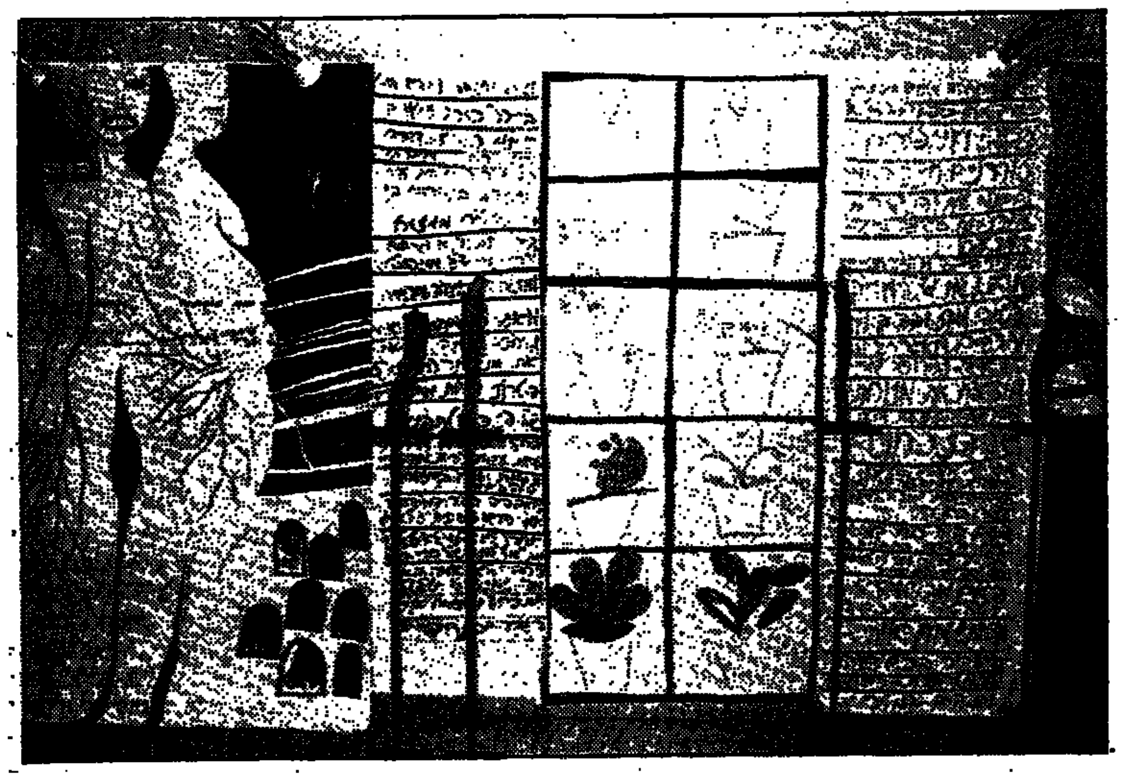

ציונה שמשי: בגלריה גולי מ.. תל אביב (למעלה ולמטה) צבעים אקריליים על בד

תואר ד"ר כבוד של אוניברסיטת תל־אביב לאומברטו אקו

סנאט אוניברסיטת תל־אביב החליט להעניק לחוקר ולסופר הנודע פרופ' אומברטו אקו (UMBERTO ECO) תואר דוקטור כבוד. פרופ' אקו יגיע ארצה ב־21.5.94 כדי לקבל את התואר, במסגרת מושב חבר הנאמנים הבין־לאומי של האוניברסיטה. בטכס ישא פרופ' אומברטו אקו נאום תגובה בשם כל הזוכים בתארי הכבוד השנה.

פרופ' אקו הוא מבכירי החוקרים בתחום הסמיוטיקה של התרבות, וידיד ותיק של האוניברסיטה. מאמרים מפרי עטו התפרסמו בכתבי עת של האוניברסיטה, והוא אף השתתף במספר כנסים שאורגנו באוניברסיטת תל־אביב.

במהלך ביקורו הצפוי בישראל יתארח פרופ' אקו באוניברסיטת ת"א, אצל "קבוצת מחקר התרבות" בבית הספר למדעי התרבות ע"ש פורטר, בראשות פרופ' איתמר אבן־זהר. הוא יתן הרצאה במסגרת הפורום הקבוע של הקבוצה, ב־22 במאי 1994.

פרופ' אומברטו אקו ישתתף גם בסמינר "ירושלים: סמל, עיר מקודשת, מרכז דתי" שיתקיים במשכנות שאננים בירושלים, במסגרת אירועי 20 שנה להקמתו. פרופ' אקו ישא הרצאה שכותרתה "האסתטיקה של המקדש בימי־הביניים". בראש הסמינר, שיתקיים ב־25 במאי, עומד פרופ' משה אידל מהמכון ללימודי היהדות באוניברסיטה העברית.

"המכון האיטלקי לתרבות" בתל אביב יקיים קבלת פנים לכבוד פרופ' אומברטו אקו. כמו כן נועדו לו פגישות עם אנשי אקדמיה נוספים ועם אישי ציבור.

هكذا من الأصل